

ÍNDIX

1.INTRODUCCIÓ	2
1.1. Fitxa tècnica del jaciment. Resolucions	3
1.2. Marc geogràfic i geològic. Situació urbanística de la zona intervinguda	5
1.3. Notícies històriques. Intervencions arqueològiques anteriors	6
1.4. Motius de la intervenció. Objectius	11
1.5. Treballs realitzats. Metodologia	12
2.RESULTATS	
2.1. Zona I:AVINGUDA Cambó. Rasa i càmara RSU	15
2.2. Zona II: Carrer de Mercaders. Nou pas del col·lector. Rasa i cambra RSU	
2.2.1. Excavació en extensió	34
2.2.2. Rasa pas col·lector. Desmuntatge estructures	55
2.2.3. Excavació cambra RSU. Desmuntatge estructures	60
2.4. Localització i excavació d'inhumacions -Unitats Funeràries (UF)-. AVINGUDA Cambó i Carrer de Mercaders.	62
2.5. Zona III: Carrer de Freixures. Rasa i càmara RSU	69
2.6. Fases cronològiques de l'espai intervingut	
2.6.1. Fase I. Època tardo romana (finals segle III dC inicis segle IV dC)	71
2.6.2. Fase II . Època baix-medieval (segles XIII-XV)	73
2.6.3. Fase III. Època moderna (segles XVII-XVIII)	76
2.6.4. Fase IV. Època contemporània (segle XX)	79
3.CONCLUSIONS	83
4. BIBLIOGRAFIA	95

ANNEXES

- Annex 1. Inventari de les Unitats Estratigràfiques
- Annex 2. Inventari de les Unitats Funeràries
- Annex 3. Inventari del Material Arqueològic
- Annex 4. Documentació Planimètrica
- Annex 5. Catàleg material arqueològic
- Annex 6. Documentació fotogràfica

1.INTRODUCCIÓ

En aquesta memòria es presenten els resultats i conclusions de la intervenció arqueològica subsidiària de la remodelació de l'Avinguda Francesc Cambó (Avinguda Francesc Cambó, carrer Mercaders i Freixures), de Barcelona (Barcelonès). El codi d'intervenció del MHCB és el 311/04. Aquesta s'ha dut a terme entre els dies 10 de gener al 31 de març i del 18 d'abril al 31 de març de 2005.

La intervenció ha estat promoguda per Foment de Ciutat Vella, S.A. El projecte de la intervenció arqueològica ha estat redactat per l'arqueòleg Isidre Pastor, d'acord amb les directrius tècniques del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. L'execució dels treballs l'ha dut a terme l'empresa Arqueocat, SL, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Gemma Caballé Crivillés.

Els treballs han consistit en el seguiment arqueològic dels rebaixos i rases de pas de la RPRSU (Recollida Pneumàtica de Residus Sòlids Urbans) i de la construcció de diversos dipòsits soterrats del mateix servei, així com un nou pas del col·lector del tram afectat del carrer Mercaders. Durant aquest seguiment es van localitzar un seguit d'estructures al carrer de Mercaders, que van motivar que s'acordés amb la direcció facultativa i els arqueòlegs del Servei d'Arqueologia i del Museu d'Història de la Ciutat, l'excavació arqueològica en extensió de l'àrea afectada pels rebaixos. Les restes documentades en aquesta excavació en extensió i les localitzades a l'Avinguda Cambó quedaven parcialment o totalment afectades pels rebaixos de l'obra. Un cop redactats els corresponents informes d'afectació i a partir de la resolució del Director General de Patrimoni Cultural, es va procedir al seu desmuntatge, amb el control arqueològic requerit per la dita resolució.

1.1.Fitxa tècnica del jaciment. Resolucions

FITXA TÈCNICA

Jaciment. Barcelona.

Situació. Avinguda Francesc Cambó, carrer Freixures, carrer Mercaders

Població. Barcelona

Comarca. Barcelonès

Dates intervenció. 10 de gener al 31 de març de 2005; 18 abril al 31 de maig de 2005

Tipus de jaciment. Urbà. Necròpoli tardo romana, zona urbana baix-medieval, moderna i contemporània

Cronologia segles IVdC-XX

Tipus d'intervenció preventiva. Seguiment i control de rebaixos i rases de pas de serveis (col·lector i RPRSU). Excavació en extensió àrea afectada del carrer Mercaders. Desmuntatge de les estructures afectades pel pas dels serveis.

Motius de la intervenció. Reforma urbanística i instal·lació de nous serveis de Recollida Pneumàtica de Residus Sòlids Urbans (RPRSU)

Promotor Foment de Ciutat Vella. Ajuntament de Barcelona

Redacció projecte arqueològic Isidre Pastor Batalla

Direcció arqueològica Gemma Caballé Crivillés

Execució ARQUEOCAT, Arqueologia i Patrimoni, S.L.

Equip de treball

Arqueòloga tècnica Laia Massansalvador

Planimetria Ignasi Camps, Emili Revilla

Inventari i dibuix materials Josefa Huertas

Auxiliars d'arqueologia Jordi Barriuso, Ignasi Camps, Pol Castejón, Laia Massansalvador, Judith Orts, Cèsar Torrecillas, José Manuel Vicente

RESOLUCIONS

- Resolució del Director general de Patrimoni Cultural, del 10 de gener de 2005, autoritzant la realització d'intervencions arqueològiques a l'Avinguda Francesc Cambó, carrer Freixures i carrer Mercaders (Barcelona, Barcelonès) del 10 de gener al 31 de març de 2005. Direcció arqueològica de Gemma Caballé Crivillés (Arqueocat, SL)
- Resolució del Director general de Patrimoni Cultural, del 22 de març de 2005, autoritzant l'eliminació d'estructures arqueològiques existents a l'Avinguda Francesc Cambó, carrer Freixures i carrer Mercaders (Barcelona, Barcelonès). *“La intervenció es durà a terme sota control arqueològic de la senyora Gemma Caballé Crivillés (Arqueocat, SL), dins el termini vigent de les excavacions arqueològiques en curs autoritzades fins el 31 de març de 2005”*
- Resolució del Director general de Patrimoni Cultural, del 18 d'abril de 2005, autoritzant la realització d'intervencions arqueològiques a l'Avinguda Francesc Cambó, carrer Freixures i carrer Mercaders (Barcelona, Barcelonès) del 18 d'abril al 31 de maig de 2005. Direcció arqueològica de Gemma Caballé Crivillés (Arqueocat, SL)

1.2.Marc geogràfic i geològic. Situació urbanística de la zona intervinguda

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada. Té com a límits el mar a l'est; la serra de Collserola, integrada dins la Serralada Litoral Catalana, al sud-oest, amb el cim de Sant Pere Màrtir; el Tibidabo com a cim destacat al nord i al nord-oest, destaca el Puig del Baró; el delta del riu Llobregat al sud, i el delta del riu Besòs, al nord-est. El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el Pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

En conjunt, el Pla de Barcelona és fruit d'una falla que s'originà per l'enfonsament del Massís catalano-balear, que determinà la seqüència geològica del subsòl de la zona, on les capes més profundes estan compostes per pissarres del paleozoic amb intrusions granítiques. Durant el miocè i el pliocè es dipositaren margues i argiles damunt de les pissarres, amb alguna intrusió de graves. Posteriorment, la descomposició dels massissos que envoltaven el Pla aportaren acumulacions de blocs de calcàries i argiles, a les quals es sobreposaren en períodes més secs, formacions de crostes calcàries.

El Pla de Barcelona està format pel territori comprès entre el mar Mediterrani i la Serralada Litoral d'est a oest, i entre els rius Besòs i Llobregat de nord a sud. Al nord hi ha la Serra de Collserola, que n'és el cim més alt (542m s.n.m.). La serralada de Sant Mateu, a llevant, i el massís del Garraf, a ponent, fan que les entrades fàcils al pla d'al·luvió damunt el qual reposa la ciutat, siguin els passos fluvials del Besòs i el Llobregat. El Pla de Barcelona és una plataforma suaument inclinada cap al mar. El seu nivell es veu alterat per elevacions naturals, com els Serrats de la Rovira, al nord-oest i els turons menors del front marítim, que són el Mont Taber, i el bloc de Montjuïc (189 msnm), situat al sud de la ciutat.

La badia existent entre aquestes dues formacions del front marítim va donar lloc a una zona lacustre coneguda com el Cagalell. Aquesta zona de maresmes o aiguamolls es va originar amb la formació d'una barrera d'arena litoral, probablement després de la darrera fase glacial (fa uns 15.000 anys), que estaria situada sota l'actual emplaçament del monument a Colom. A la llacuna hi anaven a parar diverses rieres, com la de Valdonzella, de Magòria i de la Creu d'en Malla, que hi van anar dipositant llots argilosos, i molt orgànics, de color gris o negre. Amb el temps, la zona

lacustre va quedar reblerta, de manera que ja no apareix als primers plànols de la ciutat del segle XVI.

La línia de costa ha anat avançant al llarg dels temps. En època romana, les aigües arribaven fins a la vessant marina del Mont Taber, seguint el litoral per la part alta de l'actual Parc de la Ciutadella, a més d'1 km de la línia de costa actual. A mesura que la costa va anar avançant es varen formar zones humides o de pantans que es recullen en la toponímia, com el Clot, la Llacuna, el Gorg, o l'estany del Port, als peus de Montjuïc.

Les òptimes condicions climàtiques i estratègiques de la ciutat han afavorit al llarg del temps al seu desenvolupament. Els seus orígens se situen en el petit pujol de Tàber, però ben aviat els límits s'anaren expandint pel pla.

Situació de la zona intervinguda (www.institut cartogràfic de catalunya)

A nivell urbanístic, la present intervenció arqueològica s'ha dut a terme a l'Avinguda Cambó i els trams dels carrers del seu entorn més immediat al nord (carrer Mercaders i Freixures). Aquesta zona se situa al barri de Sant Pere i Santa Caterina, al districte de Ciutat Vella de Barcelona.

1.3. Breu notícia històrica. Intervencions arqueològiques anteriors

A la zona on s'ha realitzat aquesta intervenció arqueològica, les restes més antigues documentades se situen al Neolític Antic post-cardial (4500 aC), amb la localització d'una sitja amb materials d'aquesta cronologia¹. En el període del Bronze Antic o Inicial (1800-1500aC), hi hauria una ocupació d'hàbitat a l'aire lliure, tal i com s'ha constatat en diverses intervencions arqueològiques.

En aquestes s'han documentat estructures de fons de cabanes, sitges d'emmagatzematge d'excedents i estructures de combustió². En època romana l'àrea intervinguda se situava fora de la muralla de la colònia *Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, fundada per August (15-5aC) i restaria adscrita a l'*ager* de la ciutat romana. Aquesta zona sub-urbana estava ocupada al segle IdC, per vil·les rústiques i zones de producció³. El *suburbium* va ser abandonat i al segle IV dC, la ciutat es va refortificar i la zona va ser aprofitada com a necròpoli al voltant dels ramals de la Via Augusta que recorrien fins a la ciutat⁴.

L'ocupació del territori entre els segles VIII i X serà dispersa i s'hi desenvolupa una activitat de caire agrícola⁵. A partir d'aquest moment es comença a ocupar l'espai suburbà, mitjançant nous nuclis de població, els *burgs* o vila noves, que s'organitzen al voltant de mercats, centres eclesiàstics i vies de comunicació. En aquesta zona, la població s'estableix al voltant del monestir de Sant Pere de les Puelles i de l'església de Santa Maria de les Arenes (on hi ha l'actual Santa Maria del Mar). L'eix vertebrador d'aquesta part del barri serà el Rec Comtal, documentat a partir del segle X. Aquest proveïa d'aigua potable a la població, així com també l'aigua necessària per als cultius de regadiu o pel funcionament dels molins. L'abastiment d'aigua del Rec permetrà l'establiment de noves activitats de caire artesanal (com ara els curtidors i tintorers). El Rec Comtal entrava a Barcelona pel Portal Nou (prop de l'actual plaça de Sant Agustí Vell) i transcorria al llarg de la zona nord-est de la ciutat i recorria fins a la zona de l'actual Parc de la Ciutadella.

Durant els segles XI-XII s'aniran assentant aquests eixamples medievals, fora del perímetre de la muralla romana. L'espai intervingut se situava al barri medieval de Sant Pere. La documentació parla especialment de terrenys ocupats per horts i diverses construccions. Durant les diverses intervencions arqueològiques realitzades s'han documentat restes corresponents a murs de tancament d'espais, que indicarien un primer procés d'urbanització de la zona⁶.

A finals del segle XIII l'espai quedarà inclòs al nou perímetre murat de la ciutat, a partir del qual començarà el seu procés urbanitzador més important mitjançant diversos carrers vertebradors, amb especial importància als que definien les vies d'accés al mar i, per tant, un camí mercantil. D'aquests destaquen els carrers Montcada, Lledó i Mercaders com a lloc de residència de mercaders enriquets i ciutadans benestants, on s'hi basteixen grans cases i palaus. Així mateix, a partir d'aquest moment s'estableixen diverses ordres eclesiàstiques, de les quals destaca la fundació del convent dominic de Santa Caterina (a partir del 1223). El barri anirà creixent i desenvolupant una important activitat econòmica, especialment a partir del comerç i de diferents

activitats productives. A pràcticament totes les intervencions arqueològiques efectuades en aquesta zona s'han anat documentat restes corresponents a aquest moment, associades tant al conjunt conventual de santa Caterina, com a l'espai urbanitzat dels seus voltants.

En època moderna, amb la construcció de la fortificació de la Ciutadella, un cop finalitzada la Guerra de Successió el 1714, es produirà un important canvi de la fesomia de la ciutat. La construcció d'aquest recinte va suposar l'enderroc d'una part important del barri de la Rivera, a la zona propera a Santa Maria del Mar. Aquests enderrocs van suposar una major densificació de població al voltant de la zona afectada i a les zones properes, com és el cas de l'àrea afectada per la present intervenció. La població desnonada es va negar inicialment a traslladar-se a les zones de platja (fins a mitjans de segle no s'inicià el projecte del nou barri de la Barceloneta) i del Raval. Aquesta densificació de la població va suposar que es construïssin noves plantes dels edificis existents i s'edifiquessin arcs als carrers, per aprofitar en alçat l'espai dels mateixos.

L'espai interior respecte les muralles de tancament de la ciutat continuarà tenint durant l'època moderna una important superpoblació, que suposava nombrosos problemes especialment de caire higiènic. Durant el segle XIX, les primeres corrents urbanistes europees inicien els processos d'obertura de les ciutats. Per una banda s'obren amples avingudes que substitueixen els estrets entramats urbans dels nuclis antics i, per una altra estructuren i organitzen les noves zones urbanitzades. A les noves avingudes s'hi construeixen grans edificis residencials on s'hi instal·laren els centres de poder i la burgesia (que al estar al poder promou aquests canvis). Totes aquestes reformes suposen la desaparició de gran part de les muralles de tancament de les ciutats.

A banda dels projectes urbanístics, a Barcelona es produeix una primera remodelació urbanística, motivada per les desamortitzacions de les propietats i béns eclesiàstics, dutes a terme entre 1835 i 1843. Alguns dels convents i centres eclesiàstics existents s'enderroquen i s'hi construeixen al damunt mercats (com és el cas del Mercat d'Isabel II -posteriorment mercat de Santa Caterina i de la Boqueria), així com nous edificis (com el Liceu) i espais públics (la plaça Reial). Les noves edificacions suposaran l'obertura de nous carrers al voltant d'aquest i la modificació dels existents. A la zona corresponent a la present intervenció, la construcció del Mercat d'Isabel II va suposar l'obertura dels carrers Àlvarez de Castro, Laci i la Plaça de Santa Caterina; la prolongació del carrer Freixures i l'eixamplament dels carrers Giralt el Pellisser i Colomines. Les reformes

urbanístiques continuaran amb l'obertura del carrer Princesa, l'any 1853.

Seguint la corrent urbanística d'obertura de les ciutats, Àngel Baixeras (l'any 1879) dissenya un pla de reforma interior de la ciutat, per eixamplar i obrir els fins aleshores carrers de Ciutat Vella, mitjançant amples avingudes (la Via Laietana i l'Avinguda de la Catedral i de Francesc Cambó). Aquest pla, conegut com a "Reforma Interior" seguia les idees urbanístiques iniciades per Idelfons Cerdà i connectava l'Eixample amb la façana marítima de la ciutat. El projecte s'inicià l'any 1907 amb l'obertura de la Via Laietana i resta encara inacabat. L'aplicació d'aquest pla va suposar que, amb l'obertura de la Via Laietana i l'Avinguda Francesc Cambó, desapareguessin els edificis situats a la part dels carrers Mercaders i Freixures situats en aquestes vies així com s'eixamplés el carrer Laci i desaparegués com a tal (essent la part de l'Avinguda Cambó situada davant del Mercat de Santa Caterina).

Intervencions arqueològiques anteriors

En els darrers anys s'han dut a terme nombroses intervencions arqueològiques en aquesta zona, motivades per noves edificacions públiques o privades (com és el cas del Mercat de Santa Caterina o el pàrquing de l'Avinguda Cambó), per l'obertura de nous vials (com l'obertura cap a l'est de l'Avinguda Cambó, projectada en el Pla Baixeras, a la zona coneguda com a Porta Cambó) o bé per reparacions de les vies o nous passos de serveis (com és el cas de la present intervenció). Presentem un seguit d'intervencions arqueològiques que destaquen per proximitat i resultats obtinguts en relació a la nostra intervenció.

- 1956. Intervenció arqueològica a la Plaça Antoni Maura, on es localitzen restes corresponents a una vil·la romana, del segle IdC, així com d'un edifici funerari del segle IIIIdC.
- 1984-1986. Intervenció arqueològica a l'Avinguda Francesc Cambó, arran del projecte de construcció d'un aparcament soterrani⁷. Es van documentar diverses fases d'ocupació de les quals destaquen un abocament d'àmfores alt-imperial (segle I dC); la necròpoli tardorromana (segles IV-VIdC); restes del convent de Santa Caterina (segles XIII-XIX); restes corresponents a edificis dels carrers Mercaders i Freixures i estructures

associades amb el seu ús (d'època medieval i moderna), així com estructures corresponents als passos de serveis públics (de cronologia moderna).

- 1999-2002. Intervenció arqueològica en extensió al interior del Mercat de Santa Caterina, amb motiu de les obres de la construcció d'un nou edifici del mercat⁸. Les diferents fases d'ocupació es corresponen a: Bronze Antic o Inicial (1800-1500aC) amb un enterrament doble en sitja i dos retalls amb restes de ceràmica i fauna; època romana alt-imperial (segle IdC), amb un possible centre de producció d'àmfores; antiguitat tardana (segles IV-VIdC), amb la necròpoli de la qual es van documentar tombes de fossa simple, àmfores, tègula a doble vessant i edificacions funeràries; Alta Edat Mitjana (segles VIII-IX), amb estructures corresponents a habitatges, pous i sitges; Baixa Edat Mitjana – Època Moderna (segle XIII-XIX) estructures corresponents a la construcció del convent de Santa Caterina i la seva evolució arquitectònica, així com les dependències i espais associats amb aquest.
- 2001-2002. Intervenció arqueològica corresponent a la perllongació de l'Avinguda Cambó, fins a arribar al Pou de la Figuera⁹. Es documenten restes de la necròpoli tardorromana (segles IV-VI) i estructures corresponents a edificacions baix-medievals i modernes, algunes d'elles vinculades amb el convent de Santa Caterina.
- 2002-2004. Diverses intervencions arqueològiques realitzades amb el Projecte d'Infraestructures Troncals, de la Recollida Soterrània de Residus (RSU) des del carrer Carders a la central de recollida de Santa Caterina¹⁰, així com a l'extrem oest del nou tram de l'Avinguda Cambó¹¹. La seqüència cronològica de les restes documentades presenta restes de la necròpoli tardorromana; estructures d'època alt medieval (en menys nombre); estructures d'època baix medieval i moderna.
- 2005. Intervenció arqueològica Subsidiària de les obres de remodelació de l'Avinguda Francesc Cambó i el Carrer Mercaders¹². Aquesta intervenció seria la continuació dels treballs arqueològics de la intervenció a la que es correspon la present memòria, ja que s'emmarca en el mateix projecte i execució d'obra. Es van desmuntar les restes corresponents a dos murs (U.E.45 i 261), que havien estat documentats en el marc de la intervenció que presentem. Així mateix, es van localitzar restes corresponents a murs de tancament i estructures de cronologia baix-medieval i moderna.

- 2005. Intervenció arqueològica als carrers Álvarez de Castro, Jaume Giralt, Gombau, Metges Casals i Martorell, Arc de Sant Cristòfol i Fonollar¹³. La seva seqüència cronològica és la mateixa que la presentada anteriorment.
- 2005-2006. Intervenció arqueològica a l'edifici del carrer Beates 2-5. Palau Mercaders¹⁴. En aquesta intervenció cal destacar la documentació d'una sitja, amb materials del Neolític Antic post-cardial (4500aC), restes de la necròpoli tardorromana, estructures alt-medievals, baix-medievals i modernes.
- 2006. Intervenció arqueològica a l'edifici del carrer de Mercaders, 42. Palau Mercaders¹⁵. Es van documentar estructures de cronologia medieval i moderna.
- 2007-2008. Intervenció arqueològica als entorns del Mercat de Santa Caterina (zona sud del carrer Mercaders, carrer del Pare Gallifa, carrer dels Avellà)¹⁶. En aquesta intervenció es van documentar sitges de cronologia alt-medieval i restes dels palaus i edificacions baix-medievals i modernes.
- 2008. Intervenció arqueològica a la Plaça de les Beates, carrer de Mercaders i carrer Beates¹⁷. Es van documentar restes de la necròpoli tardorromana i murs de tancament que formaven part algun d'ells, dels espais localitzats a la present intervenció.

1.4.Motius de la intervenció. Objectius

La zona corresponent a l'Avinguda Cambó i carrers de Freixures i Mercaders de Barcelona, se situa als voltants del mercat de Santa Caterina, al barri de la Ribera. Les intervencions arqueològiques realitzades en el mateix mercat, així com als diferents espais del barri han posat de manifest una àmplia ocupació de l'espai. S'han documentat restes d'època prehistòrica, d'època romana, així com també les restes de l'entramat urbà que es genera a l'Edat Mitjana en el barri de la Ribera i tot un seguit d'estructures relacionades amb el convent de Santa Caterina, que arriben a època moderna i contemporània.

L'espai intervingut s'inclou, doncs, en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric. Tal i com estableix la normativa municipal, d'acord amb la legislació vigent en matèria de patrimoni, qualsevol actuació que comporti una afectació del subsòl suposa la realització d'una intervenció arqueològica, amb el caràcter de Preventiva. D'aquesta manera, els rebaixos que s'hagin de dur a terme hauran d'estar controlats arqueològicament, per localitzar i documentar les possibles restes que apareguin. Així doncs, en el moment de la redacció del projecte de reforma de l'Avinguda Cambó ja es va preveure una part d'intervenció arqueològica en relació als treballs que s'havien d'efectuar i la seva afectació al subsòl. Des de Foment de Ciutat Vella, S.A., promotor de l'obra, es va encarregar a l'arqueòleg Isidre Pastor la redacció d'aquest projecte d'intervenció arqueològica.

Els objectius de la intervenció han estat la localització i documentació arqueològica de les possibles restes situades en el subsòl de l'àrea intervinguda. Un cop aparegudes aquestes, s'han valorat la seva entitat, rellevància i estat de conservació, així com la seva afectació pels rebaixos previstos per l'obra. La documentació d'aquestes restes ha de permetre ampliar i completar les dades relacionades amb l'evolució històrica de l'espai on s'ha intervingut, per tal de poder ampliar i aprofundir en el conjunt de la història de la ciutat.

1.5. Treballs realitzats. Metodologia

Els treballs realitzats han consistit en el seguiment directe, per part de l'arqueòloga, dels rebaixos mecànics realitzats als nivells superficials de l'Avinguda Cambó, així com de les rases realitzades en aquesta avinguda i als carrers de Mercaders i Freixures. Quan el volum dels treballs mecànics ho han requerit (en el cas que hi hagués més d'una màquina retroexcavadora efectuant rebaixos o rases al subsòl), s'ha comptat amb la participació d'una arqueòloga tècnica per realitzar els seguiments corresponents. Les rases de l'Avinguda i al carrer Freixures estaven destinades a la instal·lació dels tubs de les conduccions de la RPSRU, així com un dipòsit soterrat del mateix servei. Al carrer de Mercaders s'ha realitzat una rasa per a un nou pas del col·lector existent en aquest carrer, que aniria des de la boca de registre situada a la zona central del carrer (davant del número 42) en direcció sud per a connectar amb el col·lector de l'Avinguda Cambó; en el mateix carrer, s'ha bastit un dipòsit soterrat de la RPSRU, a partir del qual s'ha aprofitat el pas de

l'antic col·lector per instal·lar-hi les conduccions del mateix servei i s'ha efectuat una rasa que connectava, pel sud, amb la conducció de l'avinguda Cambó.

El control directe dels treballs s'ha efectuat per a localitzar les possibles restes situades al subsòl de la zona. En cas d'aparèixer restes arqueològiques o indicis d'aquestes, s'ha realitzat una neteja manual de les possibles restes, per confirmar la seva existència. En cas afirmatiu han estat netejades i se n'ha fet la seva documentació arqueològica, fotogràfica i planimètrica. A les zones on han aparegut restes, han estat aturats els rebaixos en cas que aquests afectessin totalment o parcialment les restes.

Al carrer de Mercaders, un cop iniciada la rasa del pas del col·lector es va constatar l'existència de diversos murs de tancament, de cronologia moderna, que quedaven afectats tant pel pas del col·lector com pel dipòsit soterrat de la RPSRU. A partir d'aquest fet es va acordar, juntament amb la direcció facultativa i els tècnics del Servei d'Arqueologia i del Museu d'Història de la Ciutat, obrir en extensió tota l'àrea afectada pels diversos passos de serveis del dit carrer. D'aquesta manera es podrien documentar i valorar conjuntament totes les restes afectades, alhora que permetria agilitzar els treballs posteriors de l'obra (en cas de poder desmuntar-se les restes). Un cop finalitzada l'excavació en extensió en aquesta àrea i documentades les estructures localitzades, així com també les localitzades a la resta de rebaixos i rases, s'han redactat els corresponents informes d'afectació, on s'aportava una primera valoració cronològica i funcional de les restes i quina era la seva afectació per part de l'obra.

A partir d'aquests informes d'afectació i de la seva valoració per part del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona i el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, s'ha obtingut el vist-i-plau administratiu, mitjançant una resolució del Director General de Patrimoni Cultural, per procedir al seu desmuntatge i permetre la continuació dels treballs previstos pel projecte de l'obra. La mateixa resolució indicava que el desmuntatge es fes mitjançant el corresponent control arqueològic, que s'ha dut a terme, pràcticament en tots els casos, en el marc de la present intervenció arqueològica.

Dos murs de tancament localitzats en aquesta intervenció (un al carrer de Mercaders –U.E.261- i altre a l'Avinguda Cambó –U.E.45-), que quedaven parcialment afectats pel pas de dues rases de serveis, han estat desmuntats en el marc de la continuació dels treballs de seguiment arqueològic

de la mateixa intervenció a la zona sud de l'Avinguda Cambó, iniciats el 22 de juliol del 2005 sota la direcció tècnica de Noemí Nebot¹⁸.

La metodologia emprada en relació a la documentació i possible excavació arqueològica de les restes i estructures localitzades, ha estat la proposada per E. Harris, en les excavacions arqueològiques en extensió, adaptades a les característiques i particularitats de la intervenció. A partir d'aquesta, han estat distingits cada estructura i nivell localitzats i se'ls ha donat un número identificador a cada un d'aquests, anomenats Unitat Estratigràfica (U.E.). S'ha realitzat una fitxa descriptiva de cada Unitat Estratigràfica, on s'indica la seva situació en el context de la intervenció, la seva descripció, la seva relació estratigràfica amb les altres unitats, així com la seva possible funcionalitat i ubicació cronològica.

Per ordenar i situar cada U.E. documentada, s'ha dividit l'espai per zones, a partir de cada carrer. D'aquesta manera, la zona I es correspon a l'Avinguda Cambó; la zona II, al carrer de Mercaders; la zona III, al carrer de Freixures. A partir d'aquesta divisió per zones, s'han numerat les Unitats Estratigràfiques a partir de centenes: les U.E. documentades a la zona I tenen una numeració del 1 al 199, les de la zona II, del 200 al 299 i les de la zona III del 300 al 399. D'aquesta manera, a partir del número de cada Unitat Estratigràfica es pot situar fàcilment la zona on ha estat localitzada. El material arqueològic recuperat en cada un dels estrats ha estat separat en bosses diferenciades. Aquest ha estat rentat, siglat i inventariat a les instal·lacions del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona de la Zona Franca. L'estudi dels materials ens ha permès apropar-nos a la cronologia relativa de cada estrat i element.

Així mateix, s'ha realitzat la documentació fotogràfica i planimètrica (mitjançant plantes i seccions) de les estructures i estrats localitzats. Aquesta documentació, així com els inventaris dels materials i de les unitats estratigràfiques es presenten en els annexes de la present memòria de la intervenció.

2. RESULTATS

2.1. Zona I: Avinguda Cambó. Rasa i cambra RPRSU

A nivell general, a l'Avinguda Francesc Cambó s'ha realitzat un rebaix de tot l'espai corresponent a l'avinguda, d'entre 20 i 40cm. A banda d'aquest rebaix s'ha efectuat una rasa per al pas dels tubs de la Recollida Pneumàtica de Residus Sòlids Urbans (RPRSU), que connectava amb el tub ja instal·lat al carrer de Giralt el Pellicer i amb el tub i càmara del carrer de Mercaders (al qual s'adscriu també la present intervenció). Així mateix, al nord de la zona central est de l'Avinguda s'ha instal·lat una cambra de recollida de la RPRSU. Tots aquests treballs han estat realitzats amb el corresponent control arqueològic. Cal destacar que a la zona central de l'avinguda s'hi situa un pàrquing soterrani, que suposava que les restes situades en aquest espai ja havien estat desmuntades¹⁹. Així mateix, a la zona sud de l'avinguda, els rebaixos i rases dutes a terme, corresponents al mateix projecte i execució d'obra, no han quedat inclosos en la present intervenció arqueològica²⁰.

El rebaix realitzat a tota l'avinguda ha suposat la retirada del nivell de circulació de l'espai en el moment de l'inici de la intervenció (U.E.01). Es corresponia tant a les voreres laterals de panot amb vorades de granit, així com a la calçada central composta per un asfaltat, que es recolzava al damunt l'antic paviment de llambordes de pedra tallada. Per sota de l'U.E.01 s'ha documentat un nivell de ciment portland, que actuava de preparat d'aquest, alhora que regularitzava l'espai prèviament a la seva instal·lació.

Durant la realització de la rasa i la càmara de la RPRSU a l'Avinguda Cambó s'han documentat un seguit d'estructures i elements, que se situen cronològicament entre època tardo-antiga (segle III dC) i època contemporània (segle XX), amb elements també de cronologia baix-medieval i moderna (segles XIII-XVIII). La majoria d'aquestes estructures quedaven afectades pel traçat de la rasa i la càmara de la RPRSU, fet que ha suposat que un cop documentades i amb el vist-i-plau de la Direcció General de Patrimoni Cultural, es procedís al seu desmuntatge, amb el corresponent seguiment arqueològic.

A la zona oest de l'avinguda, s'han localitzat les restes de l'antic col·lector de l'avinguda (U.E.04). Ha estat documentat parcialment, ja que va quedar afectat per la construcció del pàrquing soterrani

(al sud) i pel pas del nou col·lector que el substituïa (al nord). Les restes de l'antic col·lector U.E.04 tenien una planta rectangular, orientada de nord-est a sud-oest; estava bastit majoritàriament mitjançant maons (de 15x30), lligats amb ciment. La seva llargada màxima documentada era de 6'50m; la seva amplada anava dels 60 als 95cm i l'alçada, de 40 a 80cm. La base de l'element estava realitzada mitjançant maons disposats a trencajunt, damunt dels quals s'assentaven els murs de tancament, dels quals tan sols se n'ha conservat parcialment el tancament sud. Al damunt dels murs de tancament s'hi recolzava la coberta de volta de canó rebaixada, de la que tan sols se n'ha conservat el seu arrenc en parts del mur de tancament sud. La volta i la cara interior del mur de tancament conservat del col·lector estaven

Restes de l'U.E.04 des de l'oest

bastits mitjançant maons, disposats de manera ordenada i lligats amb ciment; la cara exterior del mateix mur estava feta mitjançant pedres sense treballar i algun carreu aprofitat, de mida mitjana, i maons, lligats amb ciment.

L'U.E.04 ha estat documentada davant de la finca que es correspon al número 25 de l'avinguda, que és la que manté l'alineació del carrer Laci. Aquest es va obrir en el moment que s'enderrocà el conjunt conventual de Santa Caterina (a partir de les desamortitzacions dels béns eclesiàstics, el 1835) i s'edificà el mercat d'Isabel II. Posteriorment, a mitjans del segle XX, quan s'obrí l'Avinguda Cambó desaparegué el carrer Laci (l'Avinguda ampliava aquest pel nord i se situava on hi havia hagut dependències del mercat, pel sud), si bé es mantingué aquest edifici que definia el xamfrà d'aquest amb el carrer Àlvarez de Castro.

Per les seves característiques constructives, situem cronològicament el col·lector U.E.04 a finals del segle XIX inicis del segle XX, posteriorment a la construcció del mercat d'Isabel II (de Santa Caterina) i de l'obertura dels carrers Laci i Àlvarez de Castro i anteriorment a l'obertura de l'Avinguda Cambó. A finals del segle XX (quan es construeix el pàrquing soterrani de l'Avinguda Cambó) aquest col·lector va ser substituït per un nou col·lector, U.E.07, fet que va suposar el

desmuntatge parcial i amortització del primer. El col·lector U.E.07 estava fet mitjançant tubs circulars de formigó, lligats amb ciment portland, que tallaven l'extrem nord del tancament nord i la volta de l'U.E.04. A la base de maons de l'U.E.04 s'hi ha documentat restes d'aquest ciment portland que funcionava amb l'U.E.07. Un cop instal·lat el nou col·lector es va reblir l'espai mitjançant l'estra U.E.05, que amortitzava les restes de l'U.E.04 i es lliurava a l'U.E.07. L'U.E.05 estava format per un nivell d'argiles poc homogènies, de tonalitats marronoses i amb restes de morter de calç i ciment.

A la mateixa zona, posteriorment al pas del col·lector U.E.07 es va instal·lar un tub de conducció d'aigua (U.E.03), que tallava l'estrat de rebliment associat a la construcció del col·lector (U.E.05). Com ja hem esmentat, als anys 90 del segle XX es va construir l'actual pàrquing soterrani de l'Avinguda Cambó, que va tallar parcialment l'extrem sud del col·lector U.E.04, a la zona on ha estat documentat, mentre que en direcció oest la construcció del pàrquing va suposar el desmuntatge total de l'U.E.04.

Les restes de l'antic col·lector U.E.04 s'han documentat també a la zona de contacte de l'Avinguda Cambó amb el carrer de Giralt el Pellicer. En aquest espai també ha estat documentat parcialment (si bé al límit de la rasa es podia apreciar el seu perfil), ja que el pas de diversos serveis a la zona hauria suposat el seu desmuntatge en un moment anterior a l'inici de la present intervenció.

Restes del mur U.E.22

Durant la realització de la rasa del pas de la RPRSU en aquesta mateixa zona de contacte amb el carrer de Giralt el Pellicer, s'han localitzat les restes d'un mur de tancament (U.E.22) del qual tan sols n'hem apreciat el seu perfil al límit de la rasa, ja que el pas de diversos serveis hauria suposat el seu desmuntatge. El mur U.E.22 estava bastit mitjançant pedres sense treballar, de mida mitjana, lligades amb morter de calç i sorra, de tonalitats ocre. Se n'ha documentat una alçada de 45cm i una amplada de 55cm. Per

la seva tipologia constructiva, considerem que es correspondria a un possible mur de tancament de cronologia baix-medieval (segles XIII-XV). Per la seva proximitat, considerem que es podria correspondre a un mur associat amb les dependències del convent de Santa Caterina. En relació a aquest mur, no s'han documentat nivells de circulació o elements associats al seu ús, fet que ens indicaria que possiblement es correspondria a la part de la seva fonamentació. Així mateix, tampoc s'han recuperat materials arqueològics associats a la seva construcció.

Tant les restes del col·lector U.E.04, com les del mur U.E.22 es recolzaven i tallaven la part superior de l'estrat de rebliment U.E.08. Aquest està format per un nivell d'argiles de tonalitats vermelloses, força compactades i amb algun nòdol de calç. No s'han recuperat materials associats amb aquest estrat, que ens permetin apropar-nos a la seva cronologia, si bé per la seva posició estratigràfica i per les dades aportades per les diverses intervencions arqueològiques efectuades a la zona, la seva formació aniria d'època baix imperial (segles II-IIIIdC) a tardo-antiga (segles III-VdC). A partir de les característiques d'aquest estrat i de la importància de l'extensió i potència que ocuparia (en relació a la majoria de les intervencions que s'han dut a terme en aquesta zona), considerem que es tractaria d'un estrat de formació lenta i natural, iniciat a partir del moment que el centre productor d'època alt-imperial (segle IdC) s'abandonaria²¹.

És en aquest estrat on se situen les inhumacions d'aquest període, que s'han documentat tant durant la present intervenció (UF-1 a 10 documentades a la zona oest de l'avinguda i sud del carrer de Mercaders), així com en les diverses intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta zona, i que formarien part d'una necròpolis situada a l'exterior de la muralla de la ciutat. El mateix estrat U.E.08 ha estat documentat durant els treballs realitzats al carrer de Mercaders i ha estat identificat com a U.E.236. Durant la rasa del pas de la RPRSU a la zona central de l'avinguda Cambó, s'ha rebaixat per sota d'aquesta U.E.08 i apareixia ja el substrat natural (format per torturà), sense cap indici d'activitat antròpica associada. Tot i això, en diverses intervencions arqueològiques

Cotes finals del rebaix a l'U.E.08, on apareix ja el substrat natural

realitzades a la zona (especialment a la duta a terme al Mercat de Santa Caterina) per sota d'aquest estrat d'argiles apareixien nivells i elements ubicats a època prehistòrica (una sitja, amb materials del Neolític Antic post-cardial -4500aC- i nivells i estructures del Bronze Inicial en el moment epicampaniforme -entre el 1800 i el 1550 aC-)²².

Tal i com ja hem esmentat, l'extrem est de l'Avinguda Cambó, a l'angle de tancament amb el carrer Àlvarez de Castro (davant del Mercat de Santa Caterina) coincidiria amb el carrer de Laci, tal i com es pot apreciar en relació a la planimetria del moment previ a l'obertura de l'Avinguda²³. Aquesta alineació la mantindria l'actual finca situada en aquest extrem (el número 25) que està més al sud respecte les edificacions actuals. El projecte d'obertura de l'Avinguda,

Alineació del mur U.E.10 respecte la fincade l'angle de l'Avinguda amb el carrer Àlvarez de Castro

que ampliava el carrer Laci i el connectava amb la Via Laietana, va suposar que les edificacions situades a l'oest respecte aquesta finca es desmuntessin i que, si bé hauria estat previst el desmuntatge d'aquesta no s'acabés realitzant. La rasa corresponent al pas del tub de la RPRSU i la instal·lació d'una cambra de recollida del mateix servei, coincidien amb l'alineació nord del carrer Laci, que es pot constatar seguint la línia que marca la finca situada al número 25. D'aquesta manera, durant la realització de la rasa del pas de la RPRSU s'ha localitzat el mur de tancament (U.E.10), que tancava pel nord l'esmentat carrer. Aquest mur s'ha documentat des de 4m a l'oest respecte al tancament de la finca esmentada, fins a l'angle de tancament de l'Avinguda amb el carrer de Freixures, que el definia mitjançant el mur U.E.45.

El mur U.E.10 estava bastit mitjançant pedres sense treballar i aprofitades, de mitjanes i grans dimensions, i maons, sense una disposició regular i lligats amb ciment. La seva direcció era nord-est sud-oest i ha estat documentat a 4'30-4'65m al sud respecte l'alineació actual de l'avinguda en aquest espai, definida per les finques existents. Se n'ha documentat una llargada de 53m i la

seva amplada era de 70-90cm. Al quedar afectat pel pas de la rasa de la RPRSU, aquest mur va ser desmuntat (amb el vist-i-plau de la Direcció General de Patrimoni Cultural, mitjançant una resolució del Director General, un cop presentat l'informe d'afectació corresponent). A partir d'aquest desmuntatge (realitzat amb una màquina retroexcavadora, amb el control directe de l'arqueòloga) es va poder constatar l'alçada conservada d'aquest mur, que anava de 1m a 2'50m, així com la important consistència del mateix. En relació a aquest mur U.E.10, s'han documentat un seguit de murs de tancament, obertures i trencaments associats al mateix, que seran presentats a continuació. Cal destacar que no s'han localitzat restes o indicis de nivells d'ús vinculats al mur U.E.10 ni a cap dels que s'han documentat en relació a aquest. Això ens indicaria que la part localitzada d'aquests murs es correspondria a la seva fonamentació. Cal esmentar també, que si bé tot el mur de tancament l'hem identificat a nivell de registre estratigràfic com un sol número (ja que a nivell de característiques físiques i estratigràfiques no s'han apreciat diferències), aquest es correspondria al tancament de dues o més finques, de les quals el mur U.E.10 en seria el tancament de façana (sud).

Vista general del mur U.E.10 des de l'est. A primer terme, el mur interior U.E.09

La cronologia d'aquest mur la situem a mitjans-finals del segle XIX a partir de la seva factura constructiva i de les obertures i elements associats amb aquest. Aquest mur i l'edifici al qual tancava hauria estat bastit posteriorment a la construcció del mercat d'Isabel II (a partir de 1836), un cop es desamortitzà el convent de Santa Caterina i s'hi edificà el mercat damunt de les seves restes. En aquest moment, s'obriren els carrers Àlvarez de Castro i Laci. Aquest mur U.E.10 tancaria pel nord el carrer Laci, juntament amb l'edifici situat actualment al xamfrà entre el carrer Àlvarez de Castro i l'Avinguda Cambó i que manté l'alineació original del carrer. En el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó es van desmuntar les estructures del mercat situades davant d'aquests edificis, així com les edificacions situades al nord del carrer Laci (excepte l'esmentada anteriorment), per tal d'ampliar el carrer Laci i dibuixar l'actual avinguda. Val a dir

que el projecte de Reforma s'inicià el 1908, amb l'obertura de la Via Laietana, i es va anar prolongant en el temps, quedant aturat durant la Guerra Civil espanyola (1936-39). Posteriorment a la finalització de la guerra es reprenghen els treballs i és posteriorment a aquest moment (a mitjans del segle XX) quan es va obrir l'Avinguda de Francesc Cambó, que es connectava amb la Via Laietana a la zona de la Plaça d'Antoni Maura. Aquesta obertura va suposar l'enderroc de les edificacions corresponents al mur U.E.10 i els murs i estructures associats a aquest i es va construir l'edifici existent actualment en aquest espai (que pel seu estil arquitectònic es podria situar vers els anys 60 del segle XX).

Un cop realitzat l'enderroc de l'edifici, es va abocar un estrat de rebliment (U.E.06) que amortitzava i cobria les restes dels murs desmuntats, alhora que regularitzava l'espai, prèviament a la instal·lació del nivell de circulació de l'Avinguda. L'U.E.06 estava formada per un nivell d'argiles bastant compactades, de tonalitats marronoses i amb restes de material de construcció (pedres i ciment). La seva potència anava dels 15 als 40cm i per sota d'aquest (a les zones on no cobria les restes dels murs) apareixia l'U.E.08.

El mur U.E.10, al seu extrem est, tenia un trencament (U.E.24) produït en el moment de la construcció del pàrquing de l'Avinguda i que es corresponia a una càmera d'aire. La llargada de l'U.E.24 era de 2'75m. Així mateix, a diversos punts de l'U.E.10 s'han localitzat diversos trencaments del mateix (U.E.14), que també afectaven als estrats de rebliment U.E.06 i 08. Aquests trencaments U.E.14 estaven motivats per la plantació de diversos arbres a l'Avinguda, que ja haurien estat retirats prèviament a l'inici de la intervenció. L'interior de l'U.E.14 estava reblert per un nivell de terra molt orgànica, U.E.16, de color marró, poc compactada i amb alguna arrel. Es corresponia a la terra associada a la plantació d'aquests arbres.

Tal i com ja hem esmentat anteriorment, associats amb el mur U.E.10 s'han documentat un seguit de murs de tancament, que tenien una direcció perpendicular respecte a aquest (nord-oest sud-est) i al qual es lliuraven. Se situaven a la cara interior del mur U.E.10 respecte l'Avinguda. Es correspondrien als murs de tancament interiors tant de les diverses finques de les quals el mur U.E.10 en seria el tancament de façana, com als murs de tancament dels espais interiors de les mateixes. Tots aquests murs de tancament presentaven una factura constructiva molt similar a la del mur U.E.10: estaven bastits mitjançant pedres sense treballar, de mida mitjana i gran, i maons, disposats de manera irregular i lligats amb ciment. Per les característiques específiques de la intervenció, tan sols s'ha documentat la zona de contacte d'aquests murs amb el mur U.E.10,

amb una llargada documentada de 40-45cm en direcció nord. Cal destacar també, que la part documentada d'aquests murs quedava afectada pel pas de la rasa de la RPRSU (a partir de la qual han estat documentats), fet que ha motivat que fossin desmuntats pel pas de la rasa (amb la presentació del corresponent informe d'afectació i l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural).

D'oest a est, el primer d'aquests murs de tancament (U.E.09) ha estat documentat a 8'45m respecte l'angle sud-oest de la finca del número 25 de l'Avinguda. L'amplada del mur U.E.09 era de 45cm. Aquest mur tancava per l'est un espai, amb el mur de tancament (encara existent) de la finca número 25; a l'oest, tancava un altre espai, del qual el mur U.E.13 n'era el seu mur de tancament est. L'amplada del mur U.E.13 era de 40cm; pel que fa a l'espai que definien ambdós murs, presentava una amplada de 12'54m (si bé podria haver-hi hagut entre ells un mur de tancament que separés algun altre espai, que no ha estat localitzat).

Obertura al mur U.E.12, amb el nivell de maons U.E.11

A l'interior d'aquest espai definit entre els dos murs (al centre en relació als dos), a la zona corresponent al mur U.E.10, s'ha documentat una obertura al mur (U.E.12), que funcionava amb les restes d'un nivell de maons (U.E.11). L'U.E.12 es corresponia a una obertura al mur U.E.10, definida en perpendicular respecte a aquest; la seva amplada era de 75cm. L'obertura estava revestida (en ambdós límits) mitjançant dos murs de maons, de 15x30, disposats de manera ordenada i lligats amb ciment; l'amplada interior de l'obertura era de 45cm. El límit sud de l'U.E.12 estava reparat mitjançant un nivell de ciment portland. Al'extrem est de l'U.E.12 s'hi situava l'U.E.11, que es corresponia a una alineació de maons, orientats d'est a oest, que es lliurava a la cara interior del mur U.E.10.

L'U.E.11 estava bastida mitjançant maons disposats en una filada horitzontal, de 15cm d'amplada i 1'57m de llargada. El seu extrem oest estava en contacte amb l'U.E.12, amb la que era solidària estratigràficament. A nivell estratigràfic,

l'obertura al mur U.E.10 era solidària estratigràficament amb aquest (ja que no suposava cap trencament a aquest i era a partir del mateix que es definia), mentre que l'estructura de maons que la revestia s'hi lliurava; pel que fa al nivell de maons U.E.11, es lliurava al mur U.E.10. Aquesta relació estratigràfica ens indicaria que a nivell constructiu primer es defineix el mur U.E.10, amb l'obertura que es correspon a l'U.E.12. Posteriorment, es revesteix l'obertura i es defineix el nivell de maons U.E.11. Així doncs, aquests elements serien d'un mateix moment cronològic, si bé a nivell constructiu primer es defineix el mur U.E.10, que ja perfila l'obertura U.E.12 i posteriorment es revesteix l'obertura, amb l'U.E.11. Per la tipologia i característiques constructives de l'U.E.11 i 12, considerem que es correspondrien a una sortida d'aigües residuals des de l'interior d'una finca, cap a l'exterior de l'avinguda a un col·lector (que podria ser l'U.E.04, tot i que en aquesta zona ja va ser desmuntat en el moment de la construcció del pàrquing soterrani). Així, l'U.E.11 serien les restes de la base d'una claveguera interior, que connectaria amb la sortida cap a l'exterior (U.E.12). A nivell cronològic, com ja hem esmentat, situem els dos elements en el mateix moment que l'U.E.10, a mitjans-finals del segle XIX.

Al l'interior del mateix espai definit pels murs U.E.09 i 13, a l'oest respecte les U.E.11 i 12, s'ha localitzat un trencament al mur U.E.10 (U.E.15). La planta de l'U.E.15 era irregular, orientada en perpendicular respecte el mur U.E.10, amb una amplada que anava dels 50cm (al sud) als 90cm (al nord). Aquest trencament es degué produir en el moment del desmuntatge del mur U.E.10. Possiblement es correspondria a una obertura ja existent al mur U.E.10, a l'interior de la qual s'hi situaria una estructura de desguàs d'aigües residuals cap a l'exterior (com l'U.E.12) i que en el moment del desmuntatge del mur U.E.10 també va quedar afectada i tan sols n'hauria quedat part de l'obertura i el trencament de la possible estructura situada al seu interior.

El mur U.E.13 funcionava també com a tancament oest d'un altre espai, del qual el seu tancament est seria el mur U.E.44. Aquest espai tenia una amplada de 4'20m, mentre que el mur U.E.44 tenia una amplada de 45cm. A la zona est d'aquest espai, s'ha documentat un trencament al mur U.E.10 (U.E.23). La planta del trencament U.E.23 era irregular, amb una amplada que va dels 55cm al nord, a 1'10m al sud. Per les característiques d'aquest trencament, el límit oest del qual definia una línia recta, considerem que es correspondria al desmuntatge d'una possible obertura al mur U.E.10, destinada a la sortida d'aigües residuals cap a l'exterior de l'espai. Aquesta acció es va produir en el moment del desmuntatge del mur U.E.10 (al qual també talla). En altres obertures de les mateixes característiques i funcionalitat aquestes o bé no van quedar afectades (com a les U.E.12, 20, 21), o bé van quedar parcialment desmuntades (com a l'U.E.47), o tan

sols en queda la unitat estratigràfica negativa corresponent al seu trencament (com és el cas d'aquesta U.E.23 i l'U.E.15).

A l'oest respecte el mur U.E.44 es definia un altre espai, del qual el mur U.E.44 n'era el tancament est i el mur U.E.43, l'oest. L'amplada d'aquest espai era de 3'90m, mentre que l'amplada del mur U.E.43 era de 40cm. A l'interior d'aquest espai s'ha documentat una obertura al mur U.E.10 (U.E.47), que estava tallada per l'U.E.48. Pel que fa a l'U.E.47 es correspondria a una obertura al mur U.E.10, definida en el mateix moment de la seva construcció, ja que no presenta cap trencament al mateix. L'interior de l'obertura estava revestida per un mur de maons, lligats amb ciment, i disposats de manera regular. De l'U.E.47 tan sols n'hem documentat el seu extrem oest, ja que a l'est presentava un trencament, U.E.48, que alhora també tallava el mur U.E.10 en aquest espai. L'amplada d'aquest trencament anava des del límit oest de l'U.E.47 fins a l'extrem est del trencament U.E.48, amb una amplada de 0'80-1m al nord i 1'05m al sud. Tal i com ja hem presentat en altres obertures al mur U.E.10, l'U.E.47 es correspondria a un desguàs d'aigües residuals cap a l'exterior de l'espai respecte l'U.E.10, que es definí en el mateix moment de la construcció d'aquest. Així mateix, el trencament U.E.48 estaria associat al desmuntatge del mur U.E.10, que va motivar que es desmuntessin també estructures i elements associats amb aquest fins a la cota necessària; aquest fet va suposar que l'U.E.47 quedés afectada parcialment.

El mur U.E.43 definia un altre espai, del qual n'era el tancament oest i el mur U.E.17 el tancament est. El mur U.E.17 tenia una amplada de 1'10m, mentre que la de l'espai que definien era de 8'50m. Si comparem l'amplada del mur U.E.17 en relació a la resta de murs interiors associats amb el mur U.E.10 i amb aquest mateix, ens fa considerar que possiblement el mur U.E.17 hauria estat un mur de tancament d'una finca. Aquesta dada l'apuntem també a partir de la comprovació del parcel·lari que marca la planimetria dibuixada per Joan Garriga i Roca (els *Quarterons Garriga*), prèviament a l'execució del projecte d'obertura de la via

Mur U.E.17

Laietana. En aquesta parcel·lació es veu com el límit de la finca situada al xamfrà del carrer Laci amb el carrer Freixures coincidiria amb el mur U.E.17.

A l'interior d'aquest espai s'ha documentat una altra estructura de sortida d'aigües residuals (U.E.21) cap a l'exterior respecte el mur U.E.10. L'U.E.21 estava formada per una conducció feta a base de maons i pedres de mitjanes i petites dimensions, sense treballar, lligats amb ciment.

Estructura U.E.21

La seva direcció era oest-est, amb una amplada de 70-90cm i una llargada documentada de 2m. L'extrem oest de la conducció connectava amb una obertura al mur U.E.10, de planta rectangular i orientada en perpendicular respecte a l'U.E.10. L'obertura estava definida mitjançant el parament del mateix mur, fet que ens indicava la seva contemporaneïtat constructiva. Els seus extrems estaven revestits mitjançant dos murs de maons, disposats de manera ordenada i lligats amb ciment. Tant la canalització com els murs que revestien l'obertura eren solidaris estratigràficament, fet que ens indica que serien coetanis. La cronologia de l'U.E.21 la situem en el mateix moment de la construcció del mur U.E.10, a mitjans del segle XIX, així com també la seva amortització, als anys 60 del segle XX.

A l'oest respecte el mur U.E.17 s'hi situava un altre espai, del qual el seu tancament oest seria el mur U.E.18. L'amplada de l'U.E.18 era de 62cm, mentre que l'espai que definia a l'est era de 2'32m. A l'interior d'aquest espai s'ha documentat una altra obertura al mur, U.E.20, que es correspondria també a una sortida d'aigües residuals cap a l'exterior respecte el mur U.E.10. Tal i com passava amb la resta d'obertures presentades, aquesta sortida aniria possiblement cap al col·lector de l'avinguda (possiblement la continuació de l'U.E.04), que va ser desmuntat en el moment de la construcció del pàrquing soterrat. L'U.E.20 tenia una planta rectangular, orientada en perpendicular respecte el mur U.E.10. Aquesta obertura era solidària estratigràficament amb el mur, ja que era el parament del mateix que la definia. Els límits de l'obertura estaven revestits

mitjançant dos murs de maons, disposats en filades regulars i lligats amb ciment. L'amplada exterior de l'UE.20 era de 45cm, mentre que l'interior era de 30cm. A nivell cronològic, l'UE.20 era del mateix moment que el mur U.E.10, així com també la seva amortització.

El mur U.E.18 actuava de tancament est d'un altre espai, del qual el seu tancament oest era el mur U.E.19. L'amplada de l'espai definit era de 4'58m, mentre que el mur U.E.19 tenia una amplada de 45cm. A l'interior d'aquest espai no s'han documentat restes o indicis de cap element associat al mur U.E.10.

Mur U.E.45 alineat respecte el tancament del carrer Freixures

El darrer dels espais definits pel mur U.E.10 se situava a l'extrem oest del mateix i dibuixava l'angle de tancament de l'avinguda Cambó i el carrer de Freixures. El definia per l'est el mur U.E.19 i per l'oest, el mur U.E.45, amb una amplada de l'espai de 4'40m. El mur U.E.45 tenia una amplada de 1m i es correspondria al mur de façana respecte al carrer de les Freixures, al qual tancava per l'est. Aquest mur era solidari estructuralment amb l'U.E.10, fet que ens indica la seva contemporaneïtat constructiva. En el moment que es definí l'Avinguda Cambó i s'eixamplà el carrer Laci cap al nord, va suposar també que es reduís la llargada del carrer de les Freixures en aquest espai. Aquest fet va motivar que s'enderroqués l'edifici que definia l'angle de

tancament dels dos carrers, al qual es corresponen el mur U.E.45, el mur U.E.17 i la part corresponent al mur U.E.10 situat entre els dos.

Tal i com ja hem esmentat anteriorment, el pas de la rasa de pas dels tubs de la RPRSU, així com la instal·lació d'una cambra de recollida de la mateixa, va suposar el desmuntatge del mur U.E.10 i de tots els murs i elements associats amb aquest i que s'han presentat²⁴. Durant aquest desmuntatge s'han documentat les restes d'un mur de tancament (U.E.49) anterior

cronològicament al mur U.E.10. El mur U.E.49 ha estat localitzat a la cara sud del mur U.E.10 a la zona on s'hi situava (per la seva cara nord) el mur U.E.18 i a una cota inferior respecte la de localització del mur U.E.10. Tan sols n'hem documentat el seu perfil, ja que va quedar tallat en el moment de la construcció del pàrquing soterrat, així com també el tallava el mur U.E.10 (s'apreciava com el mur U.E.10 es lliurava al trencament de l'U.E.49). El mur U.E.49 estava bastit mitjançant pedres lleugerament escairades, de mida mitjana i gran, lligades amb morter de calç, de tonalitats ocres. La seva amplada era de 50cm. Per la seva posició estratigràfica i factura constructiva, considerem que es correspondria a un mur de cronologia baix-medieval (segles XIII-XV). Per la seva situació en relació a l'ubicació del convent de Santa Caterina, seria un mur de tancament d'un espai o estructura associada amb aquest, ja que l'espai del convent abraçaria la zona on se situa l'actual Mercat, fins a arribar a l'actual Sant Pere més Baix. Del mateix moment cronològic seria el mur U.E.22 (també pertanyent al conjunt conventual de santa Caterina) localitzat a la zona est de l'avinguda (al contacte amb el carrer de Giralt el Pellicer) i el mur U.E.33, documentat a la zona oest de l'avinguda. Aquesta dada l'apuntem per la factura constructiva similar que presenten els tres murs, si bé en cap dels tres s'han localitzat nivells ni materials associats al seu ús.

Mur U.E.49, localitzat durant el desmuntatge del mur U.E.10

Un cop passat el xamfrà de l'avinguda Cambó amb el carrer de les Freixures, s'ha continuat la mateixa rasa de pas del tub de la RPRSU, fins arribar a la cambra de recollida instal·lada al carrer de Mercaders (l'excavació de la qual es presentarà en relació al carrer de Mercaders). L'inici de la rasa s'ha dut a terme a l'oest respecte una sortida d'aire del pàrquing soterrat (que seria igual que la que es correspon al trencament U.E.24 del mur U.E.10) i a una cambra de prisma telefònic. Aquesta rasa s'ha dut a terme aprofitant el pas d'un antic col·lector, ja sense servei, que hauria estat substituït per un nou col·lector, al nord del primer. Se situava a 3'29-3'65m al sud respecte les finques que se situen en aquesta zona (entre els números 13 i 17). El fet d'aprofitar la rasa del pas del col·lector hauria suposat que les possibles restes que se situarien

en aquest espai ja haguessin estat desmuntades en aquest moment. Així mateix, al nord del pas d'aquest antic col·lector hi passaven diferents serveis, com ara el gas i diferent cablejat elèctric i telefònic. El límit sud de la rasa realitzada, a la zona central de la mateixa, no quedava afectada pel pas de l'antic col·lector, fet que ens ha permès localitzar parcialment algunes restes, que havien quedat afectades per aquesta. A la zona oest, el límit sud de la rasa coincidia amb el mur de tancament nord del pàrquing soterrat de l'avinguda.

A nivell de registre estratigràfic, aquesta rasa de pas de l'antic col·lector, així com el pas de la resta de serveis s'ha identificat amb l'U.E.32 que, com ja hem esmentat, havia tallat les restes documentades en aquest espai durant la present intervenció arqueològica. La mateixa U.E.32 es correspon a l'estrat de rebliment de la rasa, un cop desmuntat el col·lector i estava format per un nivell de terra poc homogènia, amb restes dels tubs de formigó de l'estructura desmuntada. Pel que fa al pas del col·lector que està en servei actualment, s'ha identificat amb l'U.E.36 el trencament que va suposar el seu pas, així com el rebliment del mateix, que el forma l'estructura i un nivell de ciment portland.

A l'inici d'aquest tram de la rasa, per sota del nivell de circulació corresponent al moment de l'inici de la intervenció (U.E.01) i de l'estrat de ciment portland (U.E.02) corresponent al preparat i anivellament previ al primer, s'ha documentat l'U.E.32 (corresponent al pas de serveis) que hauria suposat el desmuntatge de les possibles restes arqueològiques situades en aquest espai i de les quals no se n'han conservat restes o indicis.

A la zona central de la rasa s'han documentat les restes de diverses estructures de cronologia medieval i moderna. Totes elles havien estat tallades pel pas de l'antic col·lector i dels diversos serveis (U.E.32), fet que ha suposat que hagin estat documentades parcialment al límit sud de la rasa. Davant l'extrem oest de la finca número 17 s'han documentat les restes de dos murs, U.E.34 i 33, dels quals tan sols n'hem documentat els seus perfils, per la cara sud. D'est a oest el primer dels murs, U.E.34, tindria una direcció nord-oest sud-est i estava bastit mitjançant pedres sense treballar i maons, disposats de manera poc ordenada i lligats amb abundant morter de calç de tonalitats molt blanques (que indiquen una alta proporció de calç, amb una forta compactació). La seva amplada era de 80cm; l'alçada conservada, de 1m i se n'ha documentat una llargada de 21cm (si bé continuaria en direcció sud respecte a la rasa i quedaria tallada pel mur de tancament del pàrquing).

La cara sud-oest del mur U.E.34 es lliurava a les restes del mur U.E.33. Aquest tenia la mateixa direcció que l'U.E.34 (nord-oest sud-est) i estava construït mitjançant pedres de mitjanes dimensions, lleugerament escairades i lligades amb morter de calç, de tonalitats ocre-ataronjades, amb una important proporció d'argila. L'amplada del mur U.E.33 era de 75cm; la seva alçada conservada, de 1'05 i se n'ha documentat una llargada, en direcció sud, de 20cm. En relació als dos murs (U.E.33 i 34), cal destacar que no s'han documentat restes o indicis de possibles nivells d'ús associats amb aquests, ni s'han recuperat materials associats a la seva construcció.

Per la tipologia constructiva del mur U.E.33 considerem que es correspondria a una estructura de cronologia baix-medieval (entre els segles XIII-XIV), del moment en què s'urbanitzà aquest espai, a l'interior del nou perímetre murat de la ciutat. Pel que fa al mur U.E.34, tant la seva

Murs U.E.34 i 33

relació estratigràfica respecte el mur U.E.33, com la seva factura constructiva ens indicaria que se situaria cronològicament en època moderna (segles XVII-XVIII). Tot i la parcialitat de les dades aportades per les característiques de la seva localització, considerem que ambdós elements es correspondrien a les fonamentacions dels murs. Els dos murs funcionarien com a tancament d'un espai, que podria haver estat desmuntat i amortitzat en el moment de l'obertura de l'avinguda (a inicis

del segle XX). Possiblement no haurien funcionat coetàniament, sinó que l'U.E.34 estaria substituint l'U.E.33. L'espai on se situaven estaria ubicat a l'interior de l'illa de cases definida al nord pel carrer Sant Pere més Baix (conegut a l'Edat Mitjana com a jussà de Sant Pere); al sud pel carrer dels Avellà; a l'est, pel carrer Freixures i a l'oest, pel carrer de Mercaders.

Continuant la rasa cap a l'oest, davant el número 15bis, s'han localitzat les restes de tres elements que funcionarien coetàniament entre ells. Es corresponen a dos murs de tancament (U.E.29 i 30) i un paviment de terra piconada (U.E.31). Tot el conjunt ha estat documentat parcialment (al sud

de la rasa) ja que l'U.E.32 els havia desmuntat i possiblement continuarien (els murs) en direcció sud. Els dos murs presentaven la mateixa factura constructiva: estaven bastits mitjançant pedres de mides diverses, sense treballar i lligades amb morter de calç, de tonalitats vermelloses i amb una alta proporció d'argila. El mur U.E.29 tenia una direcció nord-oest sud-est i tancava pel sud-oest un espai, del qual el mur U.E.30 n'era el tancament sud-est. La seva amplada seria possiblement de 40cm, tot i que el seu extrem sud-oest (format per pedres lligades amb el mateix morter de calç) estaria caigut (amb una amplada de 75cm). Pel seu extrem est, el mur U.E.29 era solidari estructuralment amb el mur U.E.30, amb el que definia l'angle de tancament de l'espai. La direcció de l'U.E.30 era nord-est sud-oest, amb una llargada documentada de 1'10m i l'amplada documentada, de 22cm.

Murs U.E.29 i 30, amb el paviment U.E.31

A l'interior d'aquest angle de tancament definit pels murs U.E.29 i 30 s'han documentat les restes d'un paviment de terra piconada (U.E.31), que es lliurava als primers. Estava format per un nivell d'argila molt compactada, que es combinava amb una important proporció de sorres. Se n'ha documentat una llargada de 1m i una amplada de 18cm. Tot i la parcialitat de la documentació d'aquests elements, pel pas ja esmentat de la rasa U.E.32, considerem que es podrien correspondre als murs de tancament d'un espai, amb les restes del seu nivell de circulació; una altra possibilitat seria que els tres elements formessin part d'una estructura (tipus dipòsit), de la qual se n'hauria documentat dos dels seus murs de tancament i el paviment que definia la seva base. A partir de la seva factura constructiva els situem cronològicament vers els segles XIII-XIV i podrien funcionar en el mateix moment que el mur U.E.33.

A l'oest respecte aquests elements (al davant del número 15) s'han documentat les restes d'una estructura, de la qual se n'han localitzat tres dels seus murs de tancament (U.E.25, 26, 27) i part del seu estrat d'amortització i rebliment (U.E.28). Aquesta estructura es correspondria a un

dipòsit soterrat, ja que els seus murs de tancament tallaven i es lliuraven l'U.E.08, sense una cara vista exterior. La seva planta seria quadrangular o rectangular, orientada de nord-oest a sud-est i aniria més enllà del límit de la rasa. El pas de l'U.E.32 va tallar parcialment el dipòsit, amb el trencament de la part superior del seu mur de tancament nord-oest (U.E.26), del qual n'hem documentat restes a la base de la rasa (ja que la seva cota final coincidia en aquest espai amb la de l'U.E.32), així com l'angle de tancament que definia aquest amb els murs U.E.25 (al sud-oest) i U.E.27 (al nord-est).

Restes del dipòsit, tallat pel pas de la rasa U.E.32

Aquests murs de tancament eren solidaris estratigràficament entre ells i estaven construïts a base de maons i pedres lleugerament treballades (podrien ser aprofitades), lligats amb morter de calç de tonalitats blanquinoses. La cara interior dels murs estava revestida amb el mateix morter de calç. El mur de tancament nord-oest (U.E.26) tenia una llargada de 95cm i una amplada de 15cm. El mur sud-oest (U.E.25) tenia una amplada de 15cm i una llargada documentada de 40cm; el mur nord-est (U.E.27) tenia una amplada de 15cm i una llargada documentada de 84cm. Tant el mur U.E.27, com el 25 anaven més enllà del límit sud de la rasa.

Per la tipologia constructiva del dipòsit el situem cronològicament en època moderna, entre els segles XVIII-XIX. Aquest va ser desmuntat i amortitzat possiblement a mitjans del segle XX, en el moment de l'obertura de l'avinguda. En relació a la seva amortització, hem documentat part de l'estrat (U.E.28) situat a l'interior del dipòsit i que es correspondria a aquest moment. L'U.E.28 estava format per un nivell de pedres i maons, amb restes de morter de calç, que formarien part de la mateixa estructura desmuntada. Aquest rebliment hauria estat tallat parcialment pel pas de l'U.E.32 i continuaria, com el dipòsit, més enllà del límit de la rasa en direcció sud.

Al'oest respecte aquesta darrera estructura, s'ha localitzat les restes d'una inhumació, U.F.2,

que es presenta en l'apartat corresponent a les Unitats Funeràries. Aquesta havia quedat també tallada al seu extrem nord pel pas del col·lector (U.E.36) i de diversos serveis pel sud; així mateix, la rasa de l'antic col·lector, U.E.32, l'havia tallat parcialment, fet que ha suposat que es documentés parcialment.

La darrera estructura localitzada en relació a la rasa del pas del tub de la RPRSU, se situava a la zona oest de l'avinguda Cambó, a la zona del xamfrà d'aquesta amb el carrer de Mercaders. Aquesta estructura, U.E.46, ha estat documentada en el límit nord de la rasa, ja que el pas de l'antic col·lector (U.E.32) va tallar la part corresponent a la zona on s'ha realitzat la present intervenció i el seu extrem sud també va quedar tallat en el moment de la construcció del pàrquing de l'avinguda. L'U.E.46 era una estructura massissa i soterrada, bastida mitjançant pedres i maons, disposats de manera poc ordenada i lligats amb abundant morter de calç, que li donava consistència. La seva amplada era de 80cm i l'alçada, de 90cm. A la part inferior de l'element, a 20cm respecte la base, s'hi situaven tres tubs ceràmics, de ceràmica vidrada, que discorrien en paral·lel entre ells i a la mateixa alçada, amb un diàmetre que anava dels 10 als 14cm. Aquesta estructura es corresponia a una conducció d'aigua, que circulava per l'interior dels tubs ceràmics.

Estructura de conducció d'aigua s U.E.46

En aquest sentit, a l'interior dels mateixos s'apreciaven restes de concreció calcària, provocada pel pas de l'aigua. Per la seva tipologia constructiva, situem cronològicament aquesta estructura en època moderna, vers el segle XVII.

Cal destacar que durant els treballs realitzats al carrer de Mercaders, s'han documentat dues estructures de les mateixes característiques, funcionalitat i cronologia (U.E.233 i 278). Així mateix, durant la intervenció arqueològica realitzada l'any 1984 (dirigida per Maite Miró, Anna Olivér, Emilia Pagès, Eduard Riu i Carolina Rovira) es va documentar una conducció de les

mateixes característiques constructives, però que disposava de més tubs ceràmics. Cal destacar que el nombre de tubs situats a l'interior d'aquestes estructures localitzades en el marc de la present intervenció variava en cadascuna d'elles i anava d'1 a 3 tubs. L'opció de disposar de diversos tubs ens indicaria possiblement diferents circuits de circulació de l'aigua, que es distribuïria en relació a cadascun d'ells. En aquest sentit, aquest tipus de conduccions tindrien més tubs des del punt d'on sortiria l'aigua. A partir d'aquest punt s'anirien ramificant les canonades en direccions diferents; els que coincidissin en una mateixa direcció se situarien en la mateixa estructura i s'anirien individualitzant a mesura que anessin definint el seu recorregut de distribució.

2.2. Zona II: Carrer de Mercaders. Nou pas del col·lector. Rasa i cambra RPRSU

Les obres que s'han dut a terme al carrer de Mercaders han consistit en la instal·lació d'un nou pas del col·lector, des d'una boca de registre situada a la zona central del carrer fins a connectar amb el col·lector de l'Avinguda Cambó. Per a executar aquests treballs calia realitzar una rasa nord-sud, a la zona central del carrer; la seva amplada era de 1'60m i la llargada de 24m; l'alçada anava dels 1'70 (al nord) i definia una pendent cap al sud, fins a arribar a 1'85m. Un cop instal·lat aquest nou pas del col·lector, el pas existent ha estat aprofitat per a col·locar-hi el tub de recollida pneumàtica (RPRSU). A l'extrem sud d'aquest pas, a l'angle entre el carrer i l'Avinguda Cambó s'ha realitzat l'excavació d'una cambra per a la recollida pneumàtica (RPRSU), de 6m de llargada (nord-sud), 2'20m d'amplada (est-oest) i una alçada de 3'80m. Al sud respecte aquesta cambra, s'ha continuat la rasa per al pas del tub, fins a connectar amb el pas del tub per l'Avinguda Cambó.

Els treballs s'han iniciat mitjançant l'obertura de la rasa central per al pas del col·lector fins a l'Avinguda Cambó. Al iniciar-se aquesta rasa ja s'han localitzat les restes d'un mur de tancament (U.E. 204) i es començaven a apreciar les restes d'un segon mur (U.E.206). Aquest fet ha motivat que s'acordés (juntament amb la direcció facultativa i de l'obra, Foment de Ciutat Vella, així com el Museu d'Història de Barcelona i el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya) que es procediria a obrir en extensió tota l'àrea afectada pel pas de les diverses rases, per tal de documentar en conjunt les restes situades al subsòl i valorar-ne la seva afectació pel pas de les rases i l'obertura de la cambra de la RPRSU.

2.2.1. Excavació en extensió

L'àrea intervinguda en extensió tenia una planta triangular, amb una llargada de 22m; una amplada de 1m a l'extrem nord, que s'anava eixamplant fins a arribar als 5m a l'extrem sud del carrer. L'excavació ha finalitzat a la cota d'afectació de l'obra, marcada per la cota de rebaix associada a la instal·lació dels diversos serveis. El límit est de l'àrea intervinguda es corresponia al pas de l'antic col·lector, mentre que l'oest el marcava el de la rasa de pas del nou col·lector.

A tot l'espai intervingut s'ha retirat el nivell de circulació existent en el moment del inici de les obres (U.E.201). Estava format pel nivell de la calçada i la voravia del carrer, que haurien estat

Vista general, de nord a sud, de les restes localitzades al carrer de Mercaders

instal·lats al segle XX i tindrien una potència de 15cm. Per sota d'aquest nivell, s'ha documentat un nivell de ciment portland (U.E.202), que funcionava com a preparat-anivellament previ a la instal·lació de l'U.E.201 (del mateix moment cronològic) i que tenia un gruix de 20-25cm. Un cop retirat el nivell de ciment U.E.202, s'ha localitzat un estrat de rebliment, U.E.203, format per un nivell de terra sorrenca, poc homogènia i coloració diversa. La seva potència anava dels 10 als 35cm, amb zones on l'estrat estava força remogut, pel pas de diversos serveis (llum, gas..) que se situaven entre les cotes de localització d'aquest estrat. L'U.E.203 cobria les estructures i nivells arqueològics documentats en aquest carrer. Davant d'aquest fet, considerem que es correspondria a un nivell abocat

posteriorment a l'amortització dels murs i estructures corresponents als habitatges enderrocats en el moment de l'obertura de la Via Laietana (a inicis del segle XX). En aquest moment, part del carrer desapareix quan es construeix l'edifici que defineix la Via Laietana i la plaça Antoni Maura, mentre que una altra part s'eixampla cap a l'oest (a la zona on s'ha dut la present intervenció). Tot i que situem cronològicament aquest estrat a inicis del segle XX, cal destacar que hi ha nombroses intrusions que es produeixen durant el mateix segle, corresponents al pas dels diversos serveis.

Un cop retirada l'U.E.203 han aparegut la majoria dels murs de tancament documentats en aquesta intervenció. A l'extrem nord, el primer dels murs localitzats (U.E.204) estava bastit mitjançant pedres sense treballar de mida diversa, amb maons, disposats de manera poc ordenada i lligats amb abundant morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva direcció era nord-oest sud-est; ha estat localitzat a 40-50cm respecte el nivell de circulació U.E.201 (a

6'53m s.n.m.) i se n'ha documentat una llargada de 4'90m, una amplada de 60 i una alçada de 1'30m. Aquest mur continuava més enllà del límit nord de la zona intervinguda. Es correspondria al mur de tancament oest del carrer de Mercaders, anterior a l'obertura de la Via Laietana (a inicis del segle XX), moment que, tal i com hem esmentat, s'amplia el carrer a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó. Això és degut al fet que el límit del carrer en aquest espai el marquen les edificacions situades a la Via Laietana, de les quals la seva façana posterior (en relació a la Via Laietana) definiria aquesta part del carrer de Mercaders. D'aquest mur U.E.204 se n'ha documentat la part corresponent a la cara exterior respecte al carrer, ja que la part interior se situava pràcticament al límit oest de la zona intervinguda. Això ha motivat que no es poguessin localitzar nivells interiors, associats amb el seu ús i construcció. Tot i això, per les seves característiques constructives i en relació amb la resta d'estructures localitzades en la resta de la intervenció, considerem que es correspondria a la part corresponent a la fonamentació del mur, que se situaria cronològicament vers el segle XVIII. En relació als possibles nivells d'ús associats al carrer, haurien desaparegut en el moment del desmuntatge del mur i dels rebaixos duts a terme en el mateix moment.

Mur U.E.204

Al seu extrem sud, el mur U.E.204 definia un angle de tancament, en direcció oest, amb el mur U.E.290. Ambdós murs presentaven la mateixa factura constructiva i eren solidaris estratigràficament. Del mur U.E.290, tan sols s'ha documentat la part corresponent a l'angle de tancament amb el mur U.E.204, ja que anava més enllà del límit oest de la zona intervinguda. Així doncs, la seva direcció seria oest-est i se n'ha documentat una alçada de 1'25cm. Es correspondria al mur de tancament nord del carrer del Pont de la Parra, que desaparegué en el moment de les obres d'obertura de la Via Laietana.

A 2'45m al sud respecte l'angle de tancament definit pels murs U.E.204 i 290, s'ha localitzat el tancament sud del carrer Pont de la Parra, que el definia el mur U.E.291. Aquest dibuixava un angle de tancament amb el mur U.E.206, que es corresponia al tancament oest del carrer Mercaders en aquest espai. El mur U.E.206 tenia una direcció nord-oest sud-est i estava bastit mitjançant pedres de mitjanes dimensions, carreus i elements arquitectònics aprofitats i maons, disposats tots ells de manera poc ordenada i lligats amb abundant morter de calç, de tonalitats blanquinoses. Se situava a l'interior de la seva rasa de fonamentació (U.E.248), que era reblerta pel mur l'U.E.206 i pel nivell d'argiles U.E.249. Aquesta rasa va suposar el trencament dels estrats i de les estructures de cronologia anterior (tal i com veurem més endavant).

Del mur U.E.206 se n'ha documentat una llargada de 13'60m, ja que el seu extrem sud-est anava més enllà del límit de l'espai intervingut i quedava tallat pel pas del col·lector i diversos serveis de l'Avinguda Cambó; la seva amplada era de 80cm. L'alçada documentada ha estat de 1'45m, si bé anava més enllà de la cota inferior de l'excavació. Ha estat localitzat a 50-70cm respecte el nivell de circulació actual del carrer, U.E.201 (6'43-6'53m s.n.m). La zona sud del

Secció del carrer del Pont de la Parra. A primer terme el mur de tancament nord, U.E.290, al fons el mur sud, U.E.291. A la zona central la conducció d'aigua U.E.278

mur U.E.206 presentava un trencament pel pas d'un tub de pas de gas, que el travessava perpendicularment.

L'extrem nord-oest del mur U.E.206, com ja hem esmentat, definia un angle de tancament amb el mur U.E.291, corresponent al xamfrà sud dels carrers de Mercaders i Pont de la Parra. Aquest mur presentava la mateixa factura constructiva que el primer, amb el que era solidari estratigràficament. Tal i

com passava amb el mur U.E.290, el mur U.E.291 tan sols l'hem pogut documentar a la zona de l'angle de tancament exterior amb el mur U.E.206, que coincidia amb el límit oest de la zona intervinguda. Se n'ha documentat una alçada de 1'30m i anava més enllà de la cota final d'afectació de l'obra. La cronologia dels murs U.E.206 i 291 seria la mateixa que la presentada en relació

als murs U.E.204 i 290 i se situaria vers el segle XVIII. Així mateix, el moment de l'amortització dels dos murs es correspondria a inicis del segle XX, en el moment de l'obertura de la Via Laietana.

Ambdós carrers van ser definits a la Baixa Edat Mitjana, al segle XIII, quan la ciutat es va anar urbanitzant fora dels límits traçats per la muralla romana. Els murs documentats en aquesta intervenció seguirien el traçat urbanístic definit en aquest moment i en podrien estar substituint els seus murs de tancament (o bé reparacions posteriors). A nivell arqueològic, hem pogut constatar l'existència de restes d'aquests murs baix-medievals que van ser substituïts pels murs presentats. Aquesta dada ens l'aporta la documentació de restes de murs i estructures corresponents a aquest moment (U.E.220, 232, 219, 218, que es presentaran més endavant), així com l'empremta deixada pel desmuntatge d'aquests (U.E.248 corresponent a la unitat negativa del desmuntatge del mur U.E.220). El desmuntatge d'aquests murs es dugué a terme en el moment de la construcció del mur U.E.206 i dels murs de tancament associats amb l'interior de l'espai que definia aquest (U.E.211, 216, 231)

A l'interior de l'espai definit a l'est pel mur U.E.206 i al nord per l'U.E.291, s'han documentat un seguit de murs de tancament i estructures, que se situarien cronològicament en el mateix moment que aquests (segle XVIII). La majoria dels murs de tancament (U.E.211, 216, 231) es correspondrien a tancaments interiors d'espais, que podrien estar relacionats a una o diverses finques. Aquests murs estaven coberts per l'U.E.203 i han estat

*Mur U.E.206, per la seva cara est corresponent al carrer.
Al seu interior, els murs que tancarien els diversos espais*

localitzats entre 50-70cm respecte el nivell de circulació inicial de la intervenció (6'61-6'47m s.n.m.). En relació als espais que definia, cal destacar que no s'ha documentat cap nivell d'ús relacionat i, per les característiques dels estrats i estructures documentades al seu interior considerem que aquests nivells haurien quedat afectats pel moment del desmuntatge dels murs (a

inicis del segle XX). Els murs de tancament U.E.211, 216 i 231 tenien la mateixa factura constructiva que el mur U.E.206, amb el qual eren solidaris estratigràficament. Tots ells estaven bastits mitjançant pedres de mitjanes dimensions, carreus i elements arquitectònics aprofitats i maons, disposats de manera irregular i lligats amb nombrós morter de calç de tonalitats molt blanquinoses. La seva amplada era de 40-45cm i pel que fa a l'alçada, en tots els murs anava més enllà de la cota final de la intervenció. D'aquesta manera, del mur U.E.211 se n'ha documentat una alçada de 80cm; del mur U.E.216, 1'65m i del mur U.E.231, 1'50m. La llargada documentada de cadascun d'aquests murs ha estat condicionada per l'obertura en extensió de l'espai. Tot i això, en cap dels espais que definien aquests murs, s'ha localitzat el seu tancament sud-oest, que se situaria més enllà del límit oest de la intervenció. Per la tipologia constructiva i la relació estratigràfica d'aquests murs respecte el mur U.E.206, considerem que se situarien al mateix moment cronològic que aquest (segle XVIII) i haurien estat desmuntats i amortitzats també en el mateix moment (inicis del segle XX).

Mur U.E.211 i estructura U.E.210

De nord a sud, el primer dels espais estaria definit al nord pel mur U.E.291 (tot i que no s'ha documentat el seu angle de tancament interior, ja que se situaria més enllà del límit oest de la intervenció), a l'est pel mur U.E.206 i al sud, pel mur U.E.211. Se n'ha documentat una amplada màxima (nord-sud) de 1'60m i una llargada de 1'05m. El mur U.E.211 tenia una direcció nord-est sud-oest, amb una amplada de 40cm i una

llargada documentada de 1'05m. Al interior d'aquest espai, arran del mur U.E.211, s'ha localitzat una estructura (U.E.210). Estava bastida mitjançant pedres sense treballar, de mida mitjana i petita, i maons, disposats de manera irregular i lligats amb morter de calç de tonalitats blanquinoses. L'amplada total de l'U.E.210 era de 70cm i la seva alçada documentada, de 75cm; la seva llargada màxima documentada era de 1m, ja que el seu límit oest anava més enllà del de la zona intervinguda. El tancament sud el definia el mur U.E.211, a la seva cara nord, del qual arrencava

una volta escarsera que actuava de coberta i que estava bastida mitjançant maons (disposats a plec de llibre) i pedres de petites dimensions, lligats amb el mateix morter. Al seu extrem nord, la volta s'assentava al damunt del mur nord de l'estructura (de 15cm d'amplada); el tancament est el definia el mur U.E.206. A nivell estratigràfic, la volta de coberta de l'estructura es lliurava al mur U.E.206, fet que ens indica posterioritat constructiva respecte a aquests, si bé respecte al mur U.E.211 l'arrenc de la mateixa volta era solidària estratigràficament amb aquest. Davant d'això i tenint en compte que la factura constructiva de l'U.E.210 era la mateixa que els murs amb els que estava associada, situem en el mateix moment cronològic aquesta estructura (segle XVIII), si bé a nivell constructiu considerem que es basteix primer el mur U.E.206 i ja es prepara el tancament de l'U.E.210 quan es construeix el mur U.E.211, si bé el tancament superior de l'U.E.210 s'efectua posteriorment. Possiblement l'U.E.210 es correspondria a una estructura interior de recollida d'aigües residuals (una fossa sèptica convertida en un pou mort), ja que no hi ha cap resta ni indicati que aquesta anés cap a l'exterior respecte el mur U.E.206.

Als murs U.E.206 i 211 i a l'estructura U.E.210 se'ls lliurava un estrat de rebliment (U.E.221). Estava format per un nivell de terra poc homogènia i amb abundant material de construcció (pedres i morter de calç), producte del desmuntatge d'un seguit d'estructures de cronologia anterior respecte a les que es lliurava. La seva potència era de 40-50cm. Aquest estrat es correspondria a un rebliment posterior a la construcció dels murs U.E.206, 211 i l'estructura U.E.210, per amortitzar les possibles estructures anteriors (si en quedaven restes), així com regularitzar i apujar el nivell de circulació associat als primers. Al damunt d'aquest estrat U.E.221 s'hi degueren assentar els nivells d'ús, dels quals no se n'han documentat restes ni indicis. Les característiques físiques, funcionalitat i cronologia de l'U.E.221 serien les mateixes que els estrats de rebliment U.E.225, 207 i 224, que s'han localitzat al interior dels espais situats al sud respecte aquest.

Per sota de l'U.E.221 s'ha documentat un estrat d'argiles de tonalitats vermelloses i força compactades (U.E.236), que anava més enllà de la cota final de la intervenció. En aquest estrat, que es correspondria a l'U.E.08 documentat a l'Avinguda Cambó, és on s'han localitzat les inhumacions de cronologia tardorromana (que es presentaran més endavant). Les estructures de cronologia medieval i moderna, documentades en aquesta intervenció tallen aquest estrat i algun estrat de cronologia medieval (associat a la construcció dels murs) s'assenta damunt seu.

Al sud respecte aquest primer espai presentat, el mur U.E.211 actuava de tancament nord d'un altre espai, del qual el tancament est era el mur U.E.206. L'amplada d'aquest espai era de 3m i se n'ha documentat una llargada de 1'20-2'20m. El tancament sud el definia el mur U.E.216. Aquest mur presentava la mateixa factura constructiva que els murs U.E.206 (amb el que era solidari estratigràficament), 211 i 231. La seva direcció era nord-est sud-est, amb una amplada de 40-45cm i se n'ha documentat una llargada de 2'45m (el seu límit oest anava més enllà del de la zona intervinguda). L'interior d'aquest espai estava reblert per l'U.E.225. Estava formada per un nivell de terra poc homogènia amb abundants restes de material de construcció (maons, pedres de mida diversa i restes de morter de calç) i tenia una potència de 1'20-1'50m. Per les seves característiques físiques i posició estratigràfica, es correspondria al mateix tipus d'estrat que l'U.E.221, 207 i 224. Aquests estrats es van abocar a l'interior dels nous espais definits pels murs de tancament, per tal d'amortitzar les estructures de cronologia anterior i regularitzar l'espai i apujar els nous nivells de circulació.

A l'extrem sud-oest d'aquest espai s'han documentat les restes d'una estructura (U.E.217) que discorria en paral·lel respecte al mur U.E.216 i que se situava a 15-20cm respecte aquest. Estava bastit mitjançant la mateixa factura constructiva que els murs U.E.216, 211, 231 i 206, amb una llargada documentada de 85cm (anava més enllà del límit oest de la intervenció), una amplada de 25-30cm i una alçada de 20cm. S'assentava al damunt de l'estrat de rebliment U.E.225, fet

Mur U.E.216 i estructura U.E.217

que ens indica posterioritat constructiva respecte a aquest estrat i als murs de tancament de l'espai; tot i això, per la seva factura constructiva considerem que es correspondria al mateix moment cronològic (segle XVIII) respecte als murs de tancament i a l'U.E.225. Per les característiques i dimensions, creiem que l'U.E.217 podria ser la base d'alguna estructura situada en aquest espai, de la qual no tan sols se n'ha conservat la part inferior.

L'estrat de rebliment U.E.225 es lliurava també a una estructura de desguàs d'aigües residuals cap a l'exterior respecte el mur U.E.206 (al carrer). Aquesta estructura, U.E.239, estava situada a la zona central de l'espai i discorria amb una direcció lleugerament perpendicular respecte els murs de tancament nord i sud (U.E.211 i 216). La seva direcció era sud-oest nord-est, amb una

Estructura U.E.239

llargada documentada de 2'30m (anava més enllà del límit oest de la intervenció), una amplada de 50-65cm i una alçada de 65cm; la seva secció era rectangular, amb base plana, sense que s'hagin documentat restes d'una possible coberta. El seus murs de tancament estaven bastits mitjançant maons, disposats de manera regular i lligats amb morter de calç de tonalitats blanquinoses. El mur de tancament nord (U.E.213) tenia una llargada documentada de 1'60m i una amplada de 15cm; del mur sud (U.E.214) se n'ha documentat una llargada de 220m i una amplada de 15cm. Ambdós murs tenien una alçada de 50cm i s'assentaven al damunt de la base de l'estructura, U.E.267. Aquesta estava feta a base de cairons, de 25x25cm, lligats amb morter de calç i tenia una amplada de 55cm i una alçada de 15cm. La base U.E.267 va

ser substituïda mitjançant una nova estructura, U.E.222, que se li assentava al damunt. L'U.E.222 estava bastida mitjançant teules de grans dimensions, col·locades a l'inrevés, que definien la pendent de la sortida de l'aigua cap al carrer. D'aquestes teules se n'han documentat dues (situades a l'extrem oest de l'estructura).

La connexió de la canalització amb l'exterior de l'espai es realitzava mitjançant una obertura al mur U.E.206, U.E.240, que es va definir en el mateix moment de la construcció del mur, sense que suposés un trencament al mateix. Aquest fet ens indica contemporaneïtat cronològica de la construcció de la canalització respecte al mur. L'amplada de l'obertura era de 50-65cm i estaria revestida mitjançant els murs de tancament de la canalització, dels quals tan sols se n'ha conservat restes del mur sud (U.E.214). Pel que fa a la zona exterior respecte al mur U.E.206, no s'han

documentat restes d'aquesta canalització i del seu desguàs cap a un possible col·lector central o fossa sèptica exterior. A la zona est del mur U.E.213 s'han documentat les restes d'una canalització (U.E.212), que desguassaria les aigües cap a l'interior de l'estructura. D'aquesta U.E.212 tan sols se n'ha documentat la part que s'assentava al damunt del mur U.E.213 i estava definida mitjançant una peça ceràmica de secció en forma d'"U", de 30cm de llargada i 10-15cm d'amplada. Tenia restes de concreció calcària, produïda pel pas d'aigua pel seu interior. Aquesta conducció U.E.212 va ser substituïda per una altra conducció, U.E.222, que se li assentava al damunt. La seva llargada era de 35cm i l'amplada, de 10cm i es corresponia a una peça semicircular (amb secció en forma d'"U") de ceràmica vidrada marró.

La canalització U.E.239 va ser amortitzada i reblerta mitjançant l'U.E.223, que el formava un nivell de restes de material de construcció (maons, pedres de petites dimensions i restes de morter de calç). Possiblement aquesta estructura va deixar de funcionar mentre l'espai encara estava en funcionament (vers el segle XIX) i degué ser substituïda per una o diverses noves conduccions de desguàs d'aigües residuals (una d'elles podria ser l'U.E.215, que es presenta a continuació).

Posteriorment a la formació de l'U.E.225 es va instal·lar una conducció d'aigua associada a l'ús de l'espai i el seu desguàs cap al carrer. Al l'angle de tancament nord-est de l'espai (definit pels murs U.E.206 i 211 als quals es lliurava) s'ha documentat les restes de la base d'una conducció d'aigua (U.E.215). La seva planta era rectangular i estava bastida mitjançant maons (de 15x30cm) col·locats horitzontalment i ordenadament, que definien el seu perímetre i estaven lligats amb ciment. Tenia una amplada de 55cm (nord-sud), una llargada de 45cm (est-oest) i una alçada de 25cm. Al l'interior de l'espai que definien els maons s'hi situava un tub de plom, i del que s'hauria tallat la part superior (en el moment de l'amortització de l'espai i l'estructura). Aquesta estructura es correspondria a la part inferior d'una conducció i desguàs d'aigua, que travessaria el mur U.E.206 i connectaria amb l'U.E.275, situada ja a la zona corresponent al carrer. Per a la construcció de l'U.E.215 i l'U.E.275 es va retallat l'estrat de rebliment U.E.225, així com la part corresponent a la sortida cap a l'exterior del carrer del mur U.E.206 i els estrats situats al carrer (U.E.244 i 247). Aquest retall, U.E.246, va ser reblert per les dues estructures.

L'U.E.275 se situava, com ja hem esmentat, a la zona corresponent al carrer i es lliurava a la cara exterior (est) del mur U.E.206. En aquesta zona estava en contacte i era solidària estratigràficament amb l'U.E.215. La seva planta era rectangular, orientada d'est a oest, i tenia

una amplada de 45cm, una llargada de 90cm i una alçada de 35cm. El seu extrem est quedava tallat pel pas de col·lector del carrer, que coincidia amb el límit de la zona intervinguda. Estava

Estructura U.E.215, amb la seva connexió al carrer, U.E.275

col·lector central al carrer (que va ser substituït per l'actual). Aquestes dues estructures haurien funcionat possiblement en el darrer moment ús de l'espai, prèviament a la seva amortització a inicis del segle XX.

Al sud respecte aquest espai se n'ha localitzat un altre, del qual el mur U.E.216 n'era el seu mur de tancament nord; el mur U.E.206, el tancament est; i el mur U.E.231 el tancava pel sud. El mur U.E.231 presentava la mateixa direcció i factura constructiva que els murs U.E.211 i 216, amb una amplada de 45cm i una llargada màxima documentada de 3'60m. L'espai que definien aquests murs tenia una amplada de 3m i una llargada documentada de 3'60 (el seu límit oest anava més enllà del límit de la intervenció). A l'interior d'aquest espai s'ha localitzat un estrat de rebliment, U.E.207, que estava format per un nivell de restes d'abundant material de construcció (pedres de diverses dimensions, maons i morter de calç) i una petita proporció de terra poc homogènia. La seva potència era de 1'30m i es lliurava als murs de tancament de l'espai. Tal i com passava amb els estrats de rebliment dels espais presentats anteriorment (U.E.221, 225) es correspondria a un nivell format en el mateix moment cronològic que els murs de tancament als quals es lliurava (segle XVIII), si bé s'hauria format quan aquests ja estaven construïts. Mitjançant l'U.E.207 per una banda s'amortitzaven les estructures de cronologia anterior i, per una altra,

bastida mitjançant maons lligats amb ciment, definint una secció rectangular, amb un espai buit a l'interior. Els maons de la seva base i la coberta estaven disposats en pla, mentre que els que definien els límits nord i sud estaven col·locats verticalment. Per la factura constructiva i posició estratigràfica de les dues estructures, les situem cronològicament a finals del segle XIX, posteriorment a la construcció del mur U.E.206 i en el moment que ja hi hauria un

s'apujava el nivell i es regularitzava l'espai, prèviament a la instal·lació dels nivells d'ús associats a aquest moment (que se situarien a cotes superiors).

El murs U.E.231 i 206 actuaven de tancament (nord i est respectivament) del darrer espai localitzat durant l'excavació en extensió d'aquesta zona del carrer de Mercaders. El tancament sud de l'espai se situaria més enllà del límit de la intervenció, si bé hauria quedat afectat pel pas de diversos serveis, ja de l'Avinguda Cambó, especialment el del col·lector (tal i com hem pogut apreciar durant la realització de

la rasa del pas del col·lector pel carrer de Mercaders). D'aquest espai se n'ha documentat una amplada de 1'75m i una llargada de 3'80m. Al seu interior s'hi situava l'estrat de rebliment U.E.224, de 73cm de potència i que presenta les mateixes característiques, funcionalitat i moment cronològic que els estrats U.E.221, 225 i 207. Per sota de l'U.E.224 s'ha localitzat un estrat de rebliment (U.E.266) de tonalitats negres amb cendres,

Mur U.E.231 per la seva cara sud. Les restes cobertes amb geotèxtil es corresponen a l'U.F.2

de poca potència (10-15cm), que es podria correspondre al mateix moment de l'amortització U.E.224, si bé ha estat distingit per les seves característiques ben diferenciades respecte aquest.

L'U.E.266 cobria l'estrat d'argiles U.E.236, on s'hi situaven les inhumacions de cronologia tardo romana. En aquesta zona, associada amb l'U.E.236 s'ha localitzat la inhumació UF-2, que serà presentada en l'apartat de la present memòria on es presenten les Unitats Fuenràries. Val a dir, en relació a aquests estrats de rebliment, que l'U.E.225 i 207 tenien més potència alhora que cobrien les restes d'estructures i nivells anteriors (d'època baix-medieval). Pel que fa a l'U.E.221 i 266, a banda de tenir menys potència, no cobrien estructures baix-medievals, sinó que se situaven al damunt del nivell d'argiles de cronologia romana (U.E.236).

Tal i com hem esmentat, els estrats de rebliment U.E.225 i 207 cobrien les restes d'estructures anteriors. Aquestes es corresponien a dos murs de tancament (U.E.220 i 218) i de dues bases

de possibles arcs de coberta (U.E.232 i 219). Per la factura constructiva d'aquestes estructures, entre les quals eren solidàries estratigràficament, les situem cronològicament vers el segle XIII-XV i es podrien correspondre a les restes de murs perimetrals i interiors dels espais definits en el moment de l'obertura del carrer de Mercaders.

El primer dels murs de tancament, U.E.220, tenia una direcció nord-oest sud-est i hauria estat bastit mitjançant carreus de mitjana dimensió, lligats amb morter de calç de tonalitats ocre. Aquest mur es correspondria al mur de tancament oest del carrer de Mercaders anterior al mur U.E.206. En el moment de la construcció d'aquest darrer mur es va desmuntar pràcticament tot el mur U.E.220 (a partir de la unitat negativa U.E.248, corresponent a la rasa de fonamentació de l'U.E.206), fet que ha motivat que tan sols l'haguem localitzat parcialment per la seva cara interior i que part del mur U.E.206 s'assenti damunt les seves restes. La llargada documentada del mur U.E.220 ha estat de 3'30m, amb una part final al sud, de 1'80m, on tan sols s'apreciava l'empremta del

Restes del mur de tancament U.E.220, amb la base de la pilastra U.E.219 i els nivells de pedres i morter associats a la seva construcció (U.E.252 i 253)

mur sense ja restes del mateix. La seva amplada documentada era de 15-20cm; l'alçada anava de 10cm (al sud) a 1'05m (al nord). Aquest mur ha estat localitzat a 95cm (5'07m s.n.m.) i 1'75m, respecte el nivell de circulació inicial de la intervenció.

A l'extrem sud del mur U.E.220 (on tan sols en queda la seva empremta) s'ha localitzat les restes del mur de tancament sud de l'espai (U.E.218), que estava definit a l'est per l'U.E.220. L'amplada del mur U.E.218 era de 45cm i se n'ha documentat una llargada de 3'20m i una alçada de 1'50m (anava més enllà del límit oest de la intervenció i de la seva cota de finalització). Aquest mur ha estat localitzat a una cota més alta respecte la resta d'estructures de la mateixa cronologia, a 60cm respecte el nivell de circulació inicial (a 642-650m s.n.m) i tan sols va quedar desmuntat a una cota més baixa a la zona de contacte amb el mur U.E.220 (amb el que serien solidaris

Mur U.E.218, per la seva cara nord, amb l'empremta del mur U.E.220 a la zona de contacte amb aquest

estratigràficament). El mur U.E.218 se situava a 20-30cm al nord respecte el mur U.E.231, de cronologia posterior, fet que ens indica que les noves construccions bastides al segle XVIII no degueren aprofitar en aquest espai les existents. A l'espai entre els dos murs U.E.218 i 231 s'ha documentat un estrat de rebliment, U.E.227, amb les mateixes característiques (restes de material de construcció i morter de calç), funcionalitat i cronologia

(rebliment posterior a la construcció del mur U.E.231 per amortitzar els murs de cronologia anterior) que les U.E.207, 224 i 225.

A l'extrem nord del mur U.E.220 s'han documentat les restes d'una possible base d'arc de volta (U.E.232), de planta rectangular. Tenia una amplada de 55cm; una llargada de 45cm i la seva alçada documentada ha estat de 1'05m (ha estat localitzat a 80cm respecte el nivell de circulació inicial, a 6'04m s.n.m.). A 1'65m al sud respecte l'U.E.232 s'ha localitzat una altra base d'arc de volta (U.E.219). La seva planta era rectangular, amb una amplada de 50cm i una llargada de 45cm; l'alçada conservada d'aquesta estructura era de 20-45cm i ha estat localitzada a 1'70-185m del nivell de circulació inicial (5'06-5'40m s.n.m.).

Totes aquests murs i estructures definirien un espai, possiblement de planta rectangular, del qual tan sols se n'ha documentat el seu angle de

U.E.232 i mur U.E.220

tancament sud-est, amb una llargada de 4'45m i una amplada de 3'20. Per les dimensions de l'espai definit i per la distància entre la base de l'arc U.E.219 i el mur U.E.217, podríem apuntar la possibilitat que el tancament nord d'aquest espai se situaria on hi ha el mur de cronologia moderna U.E.211, el qual estaria substituint el mur de cronologia baix-medieval, tot i que d'aquest no ens n'han quedat restes ni indicis. En paral·lel respecte l'U.E.219, a l'extrem oest de la intervenció es va esfondrar una part del rebliment U.E.207 que s'havia mantingut com a marge de seguretat del límit de la intervenció. Aquest esfondrament va suposar que s'apreciés una estructura (U.E.250) corresponent al mateix període cronològic però que, per motius de seguretat, no ens va ser possible fer-ne una neteja i documentació acurada. L'U.E.250 presentava la mateixa factura constructiva que els murs i estructures d'aquest període. Tenia una alçada de 1'20 i definia una possible planta rectangular, de la qual se n'observava un dels seus angles. El mur U.E.216 pràcticament se li lliurava. A tall d'hipòtesi, i sempre tenint en compte la parcialitat de la seva documentació, considerem que es podria correspondre a la base de l'arc de volta que funcionaria juntament amb l'U.E.219. El mur de tancament oest de l'espai, amb el qual funcionaria anava més enllà en direcció oest i no se n'han localitzat les seves restes.

Cal destacar la diferència entre la cota de localització del mur U.E.220 i les bases U.E.219 i 232, respecte el mur U.E.218 i la base U.E.250, així com el fet de no localitzar restes corresponents a aquest període a la zona nord respecte l'espai definit pels murs U.E.206 i 291. Això podria estar motivat perquè les fonamentacions del mur de tancament del carrer (U.E.206) i dels murs interiors associats amb aquest aprofundeixen més en relació als murs de cronologia anterior. D'aquesta manera, als llocs on es basteixen els nous murs, les fonamentacions tallen i desmunten els murs existents. Pel que fa als murs situats en espais on no se'n construeixen de nous, no es desmunten i s'amortitzen mitjançant els estrats de rebliment de l'espai, que alhora apugen i regularitzen l'espai per instal·lar-hi els nous nivells d'ús.

A la part inferior del tram central del mur U.E.220 i est del mur U.E.218, així com també a tot el perímetre de l'U.E.219 se'ls lliuraven restes de morter de calç (de les mateixes característiques que el que actuava de lligam de les estructures) i pedres de petites dimensions. La seva amplada anava dels 10 als 30cm i l'alçada de 5-15cm. Les restes de morter de calç associades amb el mur U.E.218 (U.E.251) tenien una llargada de 1'05m i eren solidàries estratigràficament amb les del mur U.E.220 (U.E.252) i l'empremta d'aquest a l'angle de tancament dels dos murs. Així mateix, les restes associades amb l'U.E.219 (U.E.253) eren solidàries estratigràficament amb l'U.E.252. Possiblement aquests nivells de morter i pedres estarien associats al moment de la

construcció d'aquestes estructures i estaven coberts pels nivells associats a l'ús d'aquest espai (U.E.229, 228, 235, 245) prèviament al seu desmuntatge i amortització.

Aquestes restes de pedres i morter de calç estaven cobertes per dos estrats de rebliment (U.E.228 i 229), que si bé eren solidaris estratigràficament han estat distingit per les diferències a nivell de composició que presentaven, tot i situar-se en el mateix moment cronològic. L'U.E.228 es

Estrats de rebliment U.E.228 i 229

corresponia a un estrat de cendres i restes de combustió, de tonalitats negres, de 10-15cm de potència. L'U.E.229 la formava un nivell d'argiles força compactades, rubefactades i de tonalitats vermelles, associades a una combustió (possiblement en relació a la que defineix l'U.E.228) i amb una potència de 8-12cm. Ambdós estrats presentaven una compactació important i formarien part d'un nivell de circulació de l'espai definit pels murs U.E.220, 218 i amb les estructures U.E.232 i 219. Pels materials recuperats en l'excavació parcial d'aquests estrats (ceràmica dels segles XVII-XVIII) podrien correspondre's a un darrer moment d'ús, previ al desmuntatge i amortització dut a terme en el moment de la construcció dels murs U.E.206, 211, 216 i 231.

A la zona nord de l'espai, l'U.E.228 i 229 estaven coberts per un estrat (U.E.235) format per un nivell d'argiles de tonalitats vermelloses, força compactades, i cendres, corresponents a una combustió. La seva potència era de 18cm i possiblement es podria correspondre a les restes d'un darrer moment d'ús de l'espai o bé un nivell d'ús associat al inici de les obres que van suposar el desmuntatge i amortització d'aquest espai. Els materials ceràmics recuperats en aquest estrat i la seva posició estratigràfica respecte l'U.E.228 i 229, ens fan situar-lo cronològicament vers el segle XVII-XVIII.

Per sota de l'U.E.228 i 229 (a la zona central que és on han estat excavats) s'ha localitzat un estrat, U.E.245, de terra sorrenca, amb restes de pedres de petites dimensions i morter de calç

de tonalitats groguenques. Ha estat localitzat a 2'10m respecte el nivell de circulació inicial de la intervenció (a 5'10m s.n.m.) i tenia una potència de 15-20cm. Aquest estrat es lliurava i cobria les restes de morter de calç i pedres (U.E..251, 252 i 253), associades a la construcció dels murs i estructures de cronologia baix-medieval. Per les seves característiques i posició estratigràfica, considerem que es correspondria a un nivell de circulació associat a l'espai, anterior a l'U.E.228 i 229, i que estaria reparant i substituint els nivells d'ús de cronologia medieval. Pels materials recuperats durant l'excavació d'aquest espai, sense oblidar la parcialitat de les dades que ens aporta el fet que hagi estat excavat de manera parcial, situem cronològicament aquest estrat vers el segle XVI. L'U.E.245 cobria ja l'estrat d'argiles U.E.236, de cronologia anterior a la construcció dels murs medievals i al qual estaven associades les inhumacions de cronologia tardo-romana.

Pel que fa a la zona corresponent als carrers de Mercaders i al Pont de la Parra (definites pels murs U.E.204-206 i U.E.290-291 respectivament), per sota de l'estrat d'amortització de les estructures presentades (U.E.203) s'ha documentat un estrat de rebliment, U.E.226, format per un nivell d'argila poc homogènia, que estava tallat i se li recolzaven diversos passos de serveis del carrer (cablejat elèctric, conduccions d'aigua...). Ha estat localitzat a 60-80cm respecte el nivell de circulació inicial de la intervenció (a 6'47-682m s.n.m.) i tenia una potència de 30-35cm. La seva formació seria anterior a la de l'estrat d'amortització de les estructures de cronologia moderna presentades (U.E.203), ja que és cobert per aquest. Possiblement l'U.E.226 estaria associat al darrer moment d'ús de l'espai definit pels murs abans esmentats, o bé al primer moment de la seva amortització. Val a dir que el pas dels serveis en aquest espai ha suposat una important contaminació tant de l'U.E.203 com de l'U.E.226, fet que ens fa difícil apropar-nos a la cronologia de la formació d'aquest estrat (la situaríem entre el segle XIX-XX).

Un cop retirada l'U.E.226 s'ha documentat un estrat, U.E.244-247, format per un nivell de terra argilosa, de tonalitats marronoses i força compactada. Ha estat localitzat a 0'85-1m respecte la cota d'inici de la intervenció (a 6'02-6'15m s.n.m.) i tenia un gruix de 15-20cm. Aquest estrat es correspondria a un nivell associat a l'ús del carrer, prèviament a la construcció del mur U.E.206, ja que el retall associat amb la seva construcció (U.E.248) el tallava. A partir de la seva relació estratigràfica en relació al mur U.E.206 i pels materials recuperats durant la seva excavació (ceràmica blava catalana, vidrada diversa i rajola blanca i blava dels segles XVII-XVIII), ubiquem cronològicament aquest estrat vers els segles XVII-XVIII. La seva formació hauria estat lenta i la compactació del mateix s'hauria produït pel pas continuat pel carrer (podria tenir algun paviment associat del qual no se n'han localitzat restes ni indicis).

En relació a l'U.E.248, corresponent a la rasa de fonamentació del mur U.E.206, cal destacar que a la part corresponent al carrer, a la zona central del mur aquesta seguiria la direcció del mateix. A mesura que el mur avançava al nord, la rasa s'eixamplava en relació a aquest (en direcció est) seguint una línia recta, fins a arribar a situar-se a 50cm respecte el mur. Tal i com ja hem esmentat anteriorment, l'U.E.248 com a rasa de fonamentació del mur U.E.206 es corresponia també al desmuntatge dels murs i estructures de cronologia anterior (tal i com hem vist en relació amb el mur U.E.220 a la zona interior respecte el mur U.E.206).

Possiblement aquest eixamplament de l'U.E.248 estaria motivat pel fet que mentre que a la seva zona central, el mur U.E.206 seguiria la mateixa direcció que el mur de tancament al qual substituiria (U.E.220), al seu extrem nord es desviaria lleugerament cap a l'oest. Això hauria motivat que l'U.E.248 seguís en aquesta zona la línia traçada pel mur anterior (que estaria desmuntant), sense que se'n conservessin restes i tan sols en quedés la seva empremta (definida per la mateixa U.E.248). Un cop construït el fonament del mur U.E.206 a l'interior de la rasa U.E.248, aquesta es va acabar de reblir mitjançant l'U.E.249, que estava format per un nivell de terra poc homogènia i poc compactada. Aquest rebliment es lliurava al mur U.E.206, fet que ens indica la seva formació un cop aquest ja estava construït (al segle XVIII).

Extrem nord de l'U.E.248 on s'observa la desviació del mur U.E.206 respecte aquesta i com l'U.E.233 discorre en paral·lel

Per sota de l'U.E.244-247 s'ha localitzat un estrat, U.E.254, format per un nivell d'argiles de tonalitats vermelloses, de característiques molt similars que l'U.E.236. Ha estat localitzat a 1'05-1'15m respecte la cota d'inici de la intervenció (a 5'75-5'85m s.n.m.) i la seva cota final anava més enllà que la de la intervenció. Possiblement l'U.E.254 es correspondria a l'U.E.236, si bé es diferenciarien pel moviment de terres que hauria suposat la urbanització de la zona des d'època baix-medieval, especialment en aquesta zona del carrer. Seria la remoció de l'U.E.236 (en època medieval i moderna) la que formaria l'U.E.254.

La part excavada d'aquesta ens ha permès recuperar fragments d'àmfora i de ceràmica oxidada i reduïda comuna de tipologia indeterminada, així com fragments de restes antropològiques disperses i sense connexions. La recuperació d'aquests materials ens indicaria que en aquest espai hi hauria hagut inhumacions corresponents a la necròpoli tardoromana, que van quedar afectats per l'urbanització medieval. Possiblement al damunt

Fragment de mandíbula i d'àmfora recuperats a l'U.E.254

d'aquest estrat s'hi situarien els nivells d'ús corresponents a la circulació del carrer en època medieval i fins i tot moderna; la parcialitat en l'excavació i documentació d'aquest estrat (especialment a nivell d'extensió) no ens ha permès aportar més dades en relació a aquest.

Aquesta parcialitat de l'excavació de l'U.E.254 ha estat motivada pel fet que aquesta estava tallada pràcticament a la totalitat de la seva extensió de l'àrea excavada per un retall (U.E.276), que estava reblert per una estructura de conducció d'aigua, U.E.233. Aquesta tenia una direcció nord-sud i discorria en paral·lel al mur de tancament U.E.204 (a 15-20cm) i a la línia que marcava l'U.E.248 (a 20cm) de trencament del mur anterior al mur U.E.206.

En relació a l'U.E.206, cal destacar que no se situava en paral·lel respecte a l'U.E.233 (al nord estava a 70cm i al sud a 10cm). Aquest fet ens indicaria que l'U.E.233 es va construir prèviament al mur U.E.206 i funcionaria inicialment en relació al mur anterior a aquest. La seva llargada documentada ha estat de 16'45m (anava més enllà del límit nord i sud de la intervenció); l'amplada era de 60-65cm i la seva alçada anava de 1'16m (a l'extrem nord i fins a la zona de contacte amb el carrer del Pont de la Parra) als 60cm (a la zona central i sud). L'U.E.233 era un bloc massís i estava bastida mitjançant maons i pedres de mitjanes dimensions, a la part superior, i maons a la part inferior, tots ells disposats de manera poc regular i lligats amb abundant morter de calç de tonalitats molt blanques. Al seu interior s'hi situaven un o dos tubs de ceràmica vidrada marró (a la zona nord on tenia més alçada era on hi havia els dos tubs). El tub situat al

Vista general, direcció sud de l'U.E.233, amb el retall U.E.248 i el mur U.E.206

conducció situada en aquest carrer (U.E.278), que es presenta més endavant. Aquesta dada l'apuntem a partir de les cotes dels tubs situats a la zona central i sud de l'U.E.233 i a les de l'U.E.278, respecte a les cotes dels dos tubs de l'extrem nord de l'U.E.233. Val a dir que l'angle de contacte entre l'U.E.233 i l'U.E.278 no ha estat documentat, ja que aquesta darrera estructura no ha estat localitzada fins al moment del pas de la rasa del col·lector. Aquestes estructures es correspondrien a un pas de circulació d'aigües, que es devien distribuir cap a l'interior dels habitatges. Per la seva tipologia constructiva, així com també davant el fet que l'U.E.233 funcionava en relació al mur anterior a l'U.E.206, situem la construcció i ús de l'U.E.233 i 278 vers el segle XVII. Desconeixem el període durant el qual aquestes estructures estigueren en funcionament, que aniria fins al moment en què hi hagués un nou sistema de distribució d'aigües (vers el segle XIX).

nivell superior era de 15cm, mentre que el del inferior tenia un diàmetre de 20cm. L'interior d'ambdós tubs presentava restes de concreció calcària, producte del pas de l'aigua. Ha estat localitzat a 1'55m (6'50m s.n.m.) al nord i a 1'15m al sud (6'75m s.n.m.) respecte la cota d'inici de la intervenció, fet que ens indica que la pendent de l'estructura anava de nord a sud i, per tant, l'aigua discorria en la mateixa direcció.

Pel que fa als dos tubs interiors de l'estructura, que s'han documentat a l'extrem nord de la intervenció, el tub situat a la cota superior seria el que seguiria cap al sud, pel carrer de Mercaders; l'inferior giraria cap al carrer del Pont de la Parra i contactaria amb una altra

Extrem nord de l'U.E.233 un cop desmuntada, amb els seus dos tubs interiors

A la zona corresponent al carrer del Pont de la Parra, cal destacar inicialment que tan sols se n'ha localitzat l'angle de tancament respecte el carrer de Mercaders i se n'ha pogut observar i documentar una llargada de 50cm. En aquesta zona l'amplada del carrer era de 2'50m. A nivell estratigràfic, la seqüència dels nivells localitzats en aquest espai era la mateixa que la presentada al carrer de Mercaders. D'aquesta manera, per sota dels estrats corresponents al darrer ús del carrer, previs a la present intervenció (U.E.201 i 202) s'ha localitzat l'estrat de rebliment U.E.203, corresponent a l'amortització de les estructures localitzades i al pas de diversos serveis. Un cop retirada l'U.E.203 apareixia ja l'estrat de rebliment U.E.226, que en aquesta zona tenia una potència de 70cm i ha estat localitzat a 43cm (a 6'55m s.n.m.) respecte la cota del inici de la intervenció. Per sota de l'U.E.226 s'ha documentat l'U.E.247-244, a 1'12m respecte el nivell del carrer (a 5'87m s.n.m.), que tenia una potència de 22cm.

Els estrats U.E.226 i 244-247 estaven tallats a la zona central del carrer per l'U.E.208, que era coberta per l'U.E.203. Aquest retall tenia una secció rectangular de 1'20m d'amplada i 90cm d'alçada. L'interior de l'U.E.208 estava reblert mitjançant una estructura, U.E.209, corresponent a un col·lector. Estava bastit mitjançant pedres i maons lligats amb morter de calç de tonalitats blanquinoses. La base estava feta mitjançant pedres de mida mitjana a la base, mentre que els seus murs de tancament nord i sud amb pedres i maons disposats de manera poc ordenada; la coberta la definia una volta de maons, disposats a sardinell.

Aquest col·lector U.E.209 es connectaria amb el que se situava a la zona central del carrer de Mercaders i se situaria cronològicament vers el segle XIX, quan encara funcionava el carrer del Pont de la Parra. Quan el carrer va desaparèixer (a inicis del segle XX), el col·lector perdé la seva funcionalitat i va ser amortitzat. Aquest col·lector no reblia totalment el retall a l'interior del qual se situava (U.E.208), especialment a la seva part superior, i va ser reblert a l'espai on no hi havia l'U.E.209 mitjançant l'U.E.205.

U.E.209

Per sota de l'U.E.247 s'ha documentat ja l'estrat de rebliment U.E.236. Aquest estava tallat per l'U.E.277 que es corresponia a la rasa a l'interior de la qual s'hi ubicava l'estructura de conducció d'aigua U.E.278, que el reblia totalment. Estava situada a 40cm respecte el mur de tancament nord del carrer (U.E.290) i ha estat localitzada a 1'28m respecte la cota inicial de la intervenció (5'74m s.n.m.). La seva planta i secció eren rectangulars, amb una amplada de 75cm i una alçada de 60cm i estava bastida mitjançant maons i pedres de petites dimensions, disposats de manera poc ordenada i lligats amb abundant morter de calç de tonalitats blanques. A la part inferior de l'estructura s'hi situava un tub de ceràmica vidrada marró, de 20cm de diàmetre, que presentava restes de concreció calcària al seu interior, així com una lleugera desviació al nord. Possiblement aquesta desviació estaria motivada pel contacte d'aquest tub amb el que se situava a la part inferior de la conducció del carrer de Mercaders (U.E.233), amb la qual eren solidàries estratigràficament. La funcionalitat i cronologia d'aquesta conducció és, doncs, la mateixa que la presentada en relació a l'U.E.233.

2.2.2. Rasa pas col·lector. Desmuntatge estructures

Perfil de l'U.E.278, un cop desmuntada

Un cop finalitzada l'excavació en extensió de la zona del carrer de Mercaders que quedava afectada pel pas dels nous serveis es va redactar el corresponent informe d'afectació de les restes localitzades on, a més d'una primera valoració cronològica i funcional, es presentava la seva afectació en relació al projecte de l'obra. Aquest informe va ser presentat al Museu d'Història de la Ciutat i al Servei

d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Un cop valorat aquest informe, per part de les administracions esmentades, a partir d'una resolució del Director General de Patrimoni Cultural (del 22 de març de 2005) s'autoritzava el seu desmuntatge amb el corresponent seguiment arqueològic.

La rasa del col·lector s'ubicava al límit oest de la intervenció arqueològica en extensió i discorria des de l'extrem nord (on hi havia un registre del col·lector existent) en direcció sud, fins a connectar amb el col·lector situat al nord de l'Avinguda Cambó. La seva amplada era de 1'20-1'30m i la seva alçada variava en relació a la pendent que s'havia de seguir de nord a sud (a 1'60m a l'extrem nord fins a arribar a 1'80m a l'extrem sud). S'ha realitzat mitjançant una màquina retroexcavadora mixta. Per tal de poder realitzar aquests treballs i facilitar la circulació de la màquina pel carrer, es va determinar cobrir novament l'espai intervingut durant l'excavació arqueològica en extensió. D'aquesta manera, es van protegir les restes localitzades mitjançant geotèxtil i es va reblir l'espai amb terra.

L'afectació de les estructures documentades era parcial o total, en relació al pas de la rasa del nou col·lector. Val a dir, en aquest sentit, que aquesta afectació era en relació a la part documen-

Vista de la rasa, de nord a sud, a la zona del desmuntatgedels murs U.E.206 i 211

tada de les mateixes durant la intervenció arqueològica i volem recordar que pràcticament totes elles han estat documentades de manera parcial i continuaven més enllà del límit de l'espai intervingut. Les estructures que han estat desmuntades totalment han estat les U.E.204, 290, 291, 211 i 217 (murs) i U.E.208, 209, 215, 278 i 239 (estructures). En relació al mur U.E.211, la rasa no va suposar el desmuntatge de tota la seva alçada, ja que aquest continuava encara per sota de la cota d'afectació. Les estructures que han quedat estat afectades parcialment eren els murs U.E.206, 216, 218 i 231 i l'estructura U.E.233. Aquesta darrera estructura i el mur U.E.206 van quedar afectats, pel pas del col·lector, al seu extrem nord i en el moment de l'excavació de la cambra de la RPRSU van ser desmuntats a la seva zona sud.

Val a dir que l'U.E.233 al seu extrem nord-est ja havia quedat parcialment tallada pel pas del col·lector existent. Pel que fa als murs U.E.216, 218 i 231, el pas de la rasa va suposar el desmuntatge del seu límit oest. Aquests murs, a més, no van quedar afectats en tota la seva

alçada, sinó que anaven més enllà de la cota inferior de la rasa. Un cop realitzada aquesta, es van protegir amb geotèxtil els límits que quedaven (tant als extrems est i oest com a la part inferior). Posteriorment, es va abocar un primer nivell de terres i sauló, es va col·locar el tub del col·lector i finalment es va reblir la rasa mitjançant ciment portland.

El desmuntatge d'aquests murs ha permès recuperar diferents elements arquitectònics aprofitats en el parament d'aquests, que ja havien estat localitzats durant l'excavació en extensió. Durant el desmuntatge del mur U.E.206 s'han recuperat un capitell, diferents fragments de pedres motllurades i amb restes d'estuc amb pintura (definint en algun cas una línia), així com una peça rectangular de grans dimensions amb un relleu, situada a l'extrem nord. Aquesta semblava que hauria tingut més llargada, ja que la seva part superior estava trencada o, si més no, no presentava el seu límit superior tant ben treballat com la resta.

El relleu que dibuixava tenia un traç gruixut, amb un dibuix geomètric que semblava definir una temàtica de tradició jueva. A la zona central, lleugerament desplaçada a la dreta, s'hi distingia una estrella de David inacabada; a la part inferior a partir d'un punt central discorrien sis línies (3 a cada banda respecte el punt central), que dibuixaven una corba inicial pujant en paral·lel cap amunt, recordant un canelobre. Durant el desmuntatge del mur U.E.211 s'han recuperat fragments de pedres motllurades i amb restes d'estuc pintat.

Detall de la pedra treballada recuperada en el mur U.E.206

Pel que fa al desmuntatge de les estructures de conducció d'aigua U.E.233 i 278, ha estat durant aquest procés quan s'ha pogut observar la seva secció i característiques interiors. D'aquesta manera, a l'extrem nord de l'U.E.233 (que és on quedava afectada pel pas de la rasa del col·lector) s'ha constatat l'existència de dos tubs ceràmics per al pas d'aigua al seu interior; durant el seu desmuntatge a la zona sud (durant l'excavació de la cambra de la RPRSU) s'ha documentat l'existència d'un sol tub a l'interior. Així mateix, durant la realització de la rasa per la

zona del carrer del Pont de la Parra, s'ha localitzat la conducció U.E.278, amb un sol tub ceràmic. Tot i que la zona de contacte entre les dues conduccions no s'ha pogut documentar, considerem que seria a partir d'aquest contacte quan l'U.E.233 passaria a tenir un sol tub, mentre que l'altre (el situat a la cota inferior) seria el que se situaria a l'interior de l'U.E.278. Al poder situar la profunditat dels tubs ceràmics interiors, s'ha pogut també constatar que l'aigua circularia de nord a sud.

Durant el desmuntatge de l'extrem oest dels murs U.E.218 i 231, a límit de la rasa s'ha localitzat un mur de tancament, U.E.283. Aquest ha aparegut en el moment que s'ha esfondrat part del rebliment U.E.207 que se situava al límit de la rasa i que no va ser excavat en extensió per motius

Mur U.E.283, localitzat durant el desmuntatge dels murs U.E.218 i 231

de seguretat. El mur U.E.283 tenia una direcció nord-oest sud-est i estava bastit mitjançant pedres i carreus aprofitats i maons, lligats amb morter de calç de tonalitats ataronjades i disposats de manera irregular, amb anivellacions de les filades mitjançant maons. Se situaria a l'angle de tancament sud oest de l'espai definit pels murs U.E.220 (a l'est) i 218 (al sud), pràcticament en contacte i lliurant-se a aquest darrer. Pel que s'ha observat, hi hauria les restes de l'arrenc del mur

que tancaria l'espai, que seria tipològicament igual i estratigràficament solidari amb l'U.E.218. Davant d'aquesta dada parcial considerem que aquest arrenc de mur seria cronològicament del mateix moment que l'U.E.218 i 220 (segles XIII-XV). L'U.E. 283 es lliuraria a aquestes restes de mur i possiblement també en algun tram del mur U.E.217.

Probablement (per la seva direcció i ubicació) també es lliuraria a la possible base d'arc U.E.250. Cal destacar que per motius de seguretat no s'ha pogut realitzar ni la neteja ni la documentació planimètrica corresponent a aquest mur U.E.283 (tal i com va passar amb l'U.E.250). Per la tipologia constructiva i a partir de la relació estratigràfica amb el mur U.E.218, aquest mur U.E.283 es correspondria a una reparació del mur baix-medieval i se situaria cronològicament vers el segle XVI.

Al l'extrem sud de la rasa s'han localitzat les restes de diverses inhumacions (U.F.3, 4, 5, 6 i 7), totes elles vinculades amb l'U.E.236 i que es presentaran a l'apartat corresponent a aquestes. Així mateix, en aquesta mateixa zona, pràcticament a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó, recorrien pel subsòl un seguit de passos de serveis (aigua, gas, cablejat elèctric i telefònic) que han dificultat de manera molt important els treballs. Aquests passos de serveis han dificultat també la documentació i neteja de les restes d'un mur, U.E.261, localitzat en aquest extrem sud de la rasa.

L'U.E.261 presentava la mateixa factura constructiva que els murs U.E.206, 211, 216 i 231 (pedres de mida mitjana, amb carreus aprofitats i maons, disposats de manera poc ordenada i lligats amb morter de calç de tons blanquinosos). La seva direcció era nord-oest sud-est i recorria en paral·lel respecte el mur U.E.206. La llargada documentada ha estat de 2'55m; el seu extrem nord anava més enllà del límit de la rasa, mentre que al sud aquest mur havia quedat tallat pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó. L'amplada del mur era de 50cm i se n'ha documentat una alçada de 1'30-1'50m; ha estat localitzat a 6'58-6'31m s.n.m. Part dels passos dels serveis esmentats haurien suposat el desmuntatge de la part superior del mur i els tubs i conduccions se li assentaven al damunt. El pas d'aquests serveis ha dificultat la documentació en planta d'aquest mur.

Mur U.E.261

Per la tipologia constructiva i la direcció d'aquest mur, considerem que es correspondria a un mur de tancament interior, que funcionaria amb els murs U.E.206 i 231. Cronològicament se situaria al mateix moment que aquests, segle XVIII. Aquest mur quedava afectat parcialment pel pas de la rasa del col·lector i, tal i com s'ha dut a terme a la resta d'estructures, un cop realitzat el reu retall per la rasa s'ha protegit mitjançant geotèxtil.

2.2.3. Excavació cambra RPRSU. Desmuntatge estructures

Un altre dels rebaixos previstos a l'obra era l'excavació d'una cambra de recollida central de la RPRSU. Aquesta excavació també afectava part de les restes localitzades i el seu desmuntatge s'autoritzava en la mateixa resolució del Director General de Patrimoni abans esmentada. La cambra que s'ha dut a terme se situava a l'extrem sud del carrer de Mercaders, a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó. Tenia una planta rectangular (orientada de nord a sud), amb una llargada de 6m i una amplada de 3m; la seva cota final d'excavació s'ha situat a 3'75m respecte la cota d'inici de la intervenció (a 3'05m s.n.m.). A banda de l'excavació de la cambra, s'havia de dur a terme l'excavació de la rasa per al pas dels tubs, tant per la banda nord respecte a la cambra (al carrer de Mercaders); com pel sud, per a connectar amb la rasa i pas dels tubs de la zona oest de l'Avinguda Cambó. La rasa per al pas dels tubs en direcció nord pel carrer de Mercaders aprofitava el pas del col·lector (situat a la zona central del carrer), que quedava anul·lat pel pas del nou col·lector també efectuat durant la present intervenció.

L'excavació de la cambra de la RPRSU afectava parcialment la zona sud de l'estructura U.E.233 i del mur U.E.206, així com la zona de contacte entre aquest mur i el mur U.E.231; l'extrem est del mur U.E.218 i el sud de les restes del mur U.E.220 i part de la base d'arc U.E.219. La rasa de la RPRSU per al pas del tub cap al nord del carrer de Mercaders afectava parcialment l'U.E.233, a la seva banda sud-est, ja que el inici d'aquesta rasa anava lleugerament desplaçat respecte el

Límit nord de la cambra, amb el mur U.E.206 i l'estructura U.E.233, així com l'antic col·lector aprofitat per al pas del tub

pas de l'antic col·lector (U.E.282). En totes les restes afectades pel pas de la rasa i l'excavació de les rases, un cop duts a terme els rebaixos es van protegir els límits de les restes afectades mitjançant geotèxtil.

Durant l'excavació de la cambra i la rasa nord de la RPRSU s'ha constatat que en aquesta zona central i sud de l'U.E.233 al seu interior hi discorria un sol tub de conducció ceràmica. Tant el mur U.E.206 com l'U.E.233 anaven més enllà del límit sud de la cambra, si bé cal destacar que el mur U.E.206 se situava a una cota final molt més alta respecte a la zona on s'havia portat a terme l'excavació en extensió i pràcticament no se'n conservaven restes, pels rebaixos i passos de serveis duts a terme a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó. L'antic col·lector U.E.282, el pas del qual s'aprofitava com a rasa per al pas del tub de la RPRSU cap al nord, estava bastit mitjançant maons lligats amb ciment i tenia una coberta de volta definida pels mateixos maons disposats a sardinell.

Al límit sud-oest de l'excavació de la cambra s'han observat les restes d'una possible inhumació (U.F.8) que no ha estat excavada al no quedar afectada pels rebaixos. Així mateix a la rasa que anava des del sud de la cambra cap a contactar amb la rasa de l'Avinguda Cambó s'han documentat les restes de dues inhumacions més (U.F.9 i 10), de les quals una d'elles ha estat excavada (U.F.10) al quedar afectada per la rasa; totes elles seran presentades a l'apartat corresponent a les inhumacions.

Extrem sud de la cambra, amb la rasa que connectava amb el tub de l'Avinguda. S'observen les restes del mur U.E.206, mentre que l'U.E.233 ja hauria quedat desmuntada en aquest espai pel pas del col·lector

2.4. Localització i excavació d'inhumacions -Unitats Funeràries (UF)-.AVINGUDA CAMBÓ I CARRER DE MERCADERS.

Durant la present intervenció s'han documentat un seguit d'inhumacions (Unitats Funeràries) a la zona oest de la rasa del pas de la RPRSU per l'AVINGUDA CAMBÓ (U.F.2), durant l'excavació en extensió del carrer de Mercaders (U.F.1), a la rasa del pas del col·lector (U.F.5, 3, 4, 6 i 7) i a la connexió entre la cambra de la RPRSU del mateix carrer amb la situada a l'AVINGUDA CAMBÓ (U.F.8, 9, 10). D'aquestes inhumacions localitzades han estat excavades les que quedaven afectades pel pas de les rases i rebaixos, mentre que les no afectades han estat situades en planta i protegides amb geotèxtil. Totes aquestes inhumacions s'han localitzat associades amb l'estrat d'argiles de tonalitats vermelles (U.E.08 a l'AVINGUDA CAMBÓ i U.E.236 al carrer de Mercaders).

Aquestes unitats funeràries es corresponen a enterraments en àmfora i de tègula a doble vessant i eren totes elles de cronologia tardo romana (segle IV dC). Aquesta cronologia s'ha determinat a nivell general per la seva ubicació a l'interior de l'àrea de la necròpoli tardorromana situada en aquesta zona de la ciutat, tal i com s'ha anat constatant en les diverses intervencions arqueològiques dutes a terme. A nivell específic de les inhumacions localitzades, s'ha concretat la seva cronologia a partir de la tipologia de les àmfores (àmfora africana en pràcticament tots els casos, amb una KEAY IIIa), així com per les seves característiques, ja que és durant aquest moment quan es generalitzen aquest tipus d'enterraments en àmfores i tègules. Les inhumacions en tègula a doble vessant es documenten a partir d'època alt-imperial i es generalitzen als segles III-IVdC; així mateix els enterraments en àmfora també es generalitzen en aquest mateix moment.

L'orientació de tots els enterraments era nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest (en les que han estat excavades). En totes les tombes excavades hi havia tan sols un individu en cadascuna d'elles; d'aquests hi havia tres adults, un infant i dos possibles nadons (pràcticament no se'n conservaven restes). L'interior de l'estructura de les tombes estava reblert per un nivell d'argiles molt compactades en cadascun dels enterraments, que cobrien les restes dels individus i ens indiquen la filtració de terres al seu interior amb els anys. En cap de les inhumacions hi ha aixovar, ni materials arqueològics associats als possibles rituals funeraris. Els enterraments en àmfora havien utilitzat dues o tres peces, depenent de l'alçada de l'individu, que haurien estat seccionades longitudinalment. Val a dir que dues de les inhumacions han estat documentades de manera parcial, ja que el pas de diversos serveis contemporanis han suposat el trencament i pèrdua de part de les seves restes.

Durant l'excavació en extensió al carrer de Mercaders, s'ha documentat la primera de les inhumacions, U.F.1. Ha estat localitzada a l'extrem sud-oest de l'àrea excavada, a 5'66m s.n.m., i estava coberta per l'estrat de rebliment U.E.266. L'extrem nord-oest de la tomba estava tallat pel mur de cronologia moderna U.E.231. La seva llargada documentada ha estat de 1'85m i l'amplada de 30-50cm; l'individu (U.E.241) tenia una llargada de 1'46m. L'U.F. 1 es corresponia a un enterrament en àmfora, definit per tres àmfores africanes, pràcticament senceres.

La primera d'elles (U.E.237-243) se situava a l'extrem sud-est i tan sols li mancava el pivot; es corresponia a una àmfora africana tipus KEAY IIIa (finals del segle IIIIdC). Al l'extrem nord-oest s'hi situaven dues àmfores més (U.E.234-242), de les quals una d'elles revestia l'altra. Les dues àmfores no presentaven fragments ni de la vora ni del pivot, fet que no ha permès que se'n pogués identificar la tipologia. En aquest sentit cal destacar que, com ja hem esmentat, l'extrem nord-oest d'una de les dues àmfores havia estat tallat pel mur U.E.231. L'individu situat a l'interior de l'estructura, U.E. 241, estava col·locat en decúbit supí, amb els braços als costats de la pelvis i en connexió anatòmica. Per les característiques que s'observen de la pelvis, es podria tractar d'una dona adulta. Al l'interior de l'estructura definida per les àmfores i cobrint les restes de l'individu, ha estat documentat l'estrat de rebliment U.E.238, format per un nivell de terra argilosa, de tonalitats marronoses i molt compactada.

UF-1

Al l'Avinguda Cambó, durant la rasa de pas del tub de la RPRSU s'ha localitzat la segona de les inhumacions, U.F.2. Es corresponia a un enterrament amb tégula de doble vessant, que se situava a 5'58m s.n.m. Aquesta inhumació havia quedat afectada pel pas del col·lector (U.E.36) per l'extrem nord-oest (on hi hauria la part superior de l'individu) i pel pas de diversos serveis (U.E.32), per la seva zona sud-est (on hi hauria les extremitats inferiors); aquests passos de serveis van motivar que es perdessin les tègules corresponents a la coberta de l'estructura. Tot

això ha suposat que l'U.F.2 hagi estat documentada de manera parcial, tan sols a la seva zona central. Se n'ha documentat una llargada de 1'28m i una amplada de 50cm; pel que fa a l'individu (U.E.40), se n'ha documentat una llargada de 25cm.

La part conservada de l'estructura es corresponia a una de les tègules de la base i diversos fragments d'una altra (U.E.35); a l'extrem nord-oest s'ha documentat un fragment de cadascuna de les dues tègules que actuaven de coberta de la mateixa (U.E.35 i 36); a la zona superior respecte els fragments de les dues tègules de coberta, s'hi situava un fragment de tègula, que

hauria estat moguda respecte la seva posició original i que podria haver actuat de tancament superior de l'estructura. La tègula que formava part de la base, presentava una decoració incisa amb forma d'"X", amb les dues línies que es creuaven definides mitjançant quatre línies paral·leles.

Restes de l'individu de l'U.F.2 conservades. S'aprecia l'afectació del pas del col·lector (superior) i de la rasa de pas de serveis (inferior)

Pel que fa a l'individu (U.E.40), s'ha localitzat la part corresponent a la pelvis, amb connexió anatòmica amb la part inferior de la columna vertebral i l'extrem superior del fèmur esquerre; a la mateixa zona de la pelvis s'hi situaven fragments del cúbit i radi del braç esquerre i del cúbit del braç dret, amb alguna falange corresponent als dits. Per les restes que es conservaven d'aquest individu, aquest estaria en posició de decúbit supí, amb els braços als costats. Al sud de les restes de la inhumació i a una cota inferior respecte aquesta, s'ha

recuperat un crani (U.E.42). Estava situat a la zona de la rasa de serveis U.E.35, per on tallava les extremitats inferiors de l'U.F.2. Aquest crani es podria correspondre al de l'individu U.E.40 d'aquesta inhumació o bé d'algun altre enterrament situat en aquesta zona i que hauria quedat afectat pel pas dels diversos serveis.

Durant l'excavació de la rasa del pas del col·lector pel carrer de Mercaders, s'han localitzat les inhumacions U.F.3, 4, 5, 6, i 7, situades totes elles a l'extrem sud de la rasa, a la zona de

contacte amb l'Avinguda Cambó i molt properes respecte a l'U.F.1 del mateix carrer de Mercaders (al sud i oest respecte a aquesta). Val a dir que el pas de nombrosos serveis a cotes superiors respecte a aquestes han dificultat especialment els treballs de documentació i excavació d'aquestes inhumacions. Totes aquestes tombes estaven cobertes per un estrat d'argiles de tonalitats negres i amb cendres (U.E.266), que se situava per sota de l'estrat de rebliment U.E.226 i que cobria l'U.E.236.

L'U.F.3 es corresponia a un enterrament en àmfora, localitzat a 5'75m s.n.m. La seva llargada era de 1'35m i l'amplada de 40cm; l'individu (U.E. 257) tenia una llargada de 83cm. L'estructura estava formada per dues àmfores africanes (U.E.255), la part superior de les quals havia conservat pocs fragments; una d'elles conservava el pivot i un orifici a la seva zona central. L'àmfora situada a la zona sud-est estava falcada (per la seva banda est) i s'assentava damunt de quatre pedres. A l'interior de les àmfores s'hi situava l'individu (U.E. 257), que estava col·locat en decúbit supí, amb les mans al costat de la pelvis i en connexió anatòmica. Per les seves dimensions, considerem que es correspondria a un individu d'edat infantil. Les restes de l'individu estaven cobertes per l'estrat de rebliment interior de l'estructura (U.E.256), format per un nivell de terra argilosa i compactada, de tonalitats marronoses.

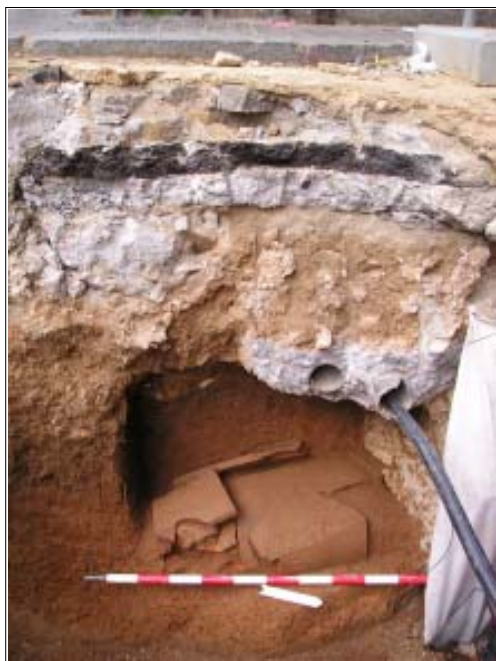
UF-3 i 4

Al nord-est respecte l'U.F.3 i pràcticament en contacte amb aquesta, s'ha localitzat l'U.F.4. Es corresponia a un enterrament en àmfora, de 1'05m de llargada i 45cm d'amplada; ha estat localitzat a 5'75m s.n.m. Estava definit per dues àmfores africanes (U.E.258), de les quals se

n'han recuperat els dos pivots. L'extrem sud-est estava falcat i es recolzava en una pedra. Per les característiques i dimensions de l'estructura, així com les dificultats que presentava la seva excavació per la seva ubicació, es va acordar realitzar la seva extracció de manera unitària i procedir a l'excavació del seu interior al laboratori de treball del Museu d'Història de la Ciutat, de la Zona Franca. Durant l'excavació interior de l'estrat de rebliment U.E.259 (format per un

nivell d'argiles de tonalitats marronoses i molt compactada) no es van recuperar restes de l'individu. Possiblement es correspondria a un nadó, del qual no n'haurien quedat restes.

Al límit oest de la rasa del pas del col·lector, a l'oest respecte on s'havia localitzat i excavat l'U.F.1 es va localitzar un altre enterrament, U.F.5, que va ser excavat al quedar parcialment afectat pel pas de la rasa. L'U.F.5 es corresponia a un enterrament en àmfora. La seva llargada

UF-5

documentada ha estat de 75cm i l'amplada de 40cm; s'ha localitzat a 5'84m s.n.m. L'extrem nord-oest de l'estructura havia quedat tallat pel mur de cronologia moderna U.E.231. Estava format per una àmfora africana, U.E.262, amb un fragment de tègula situat a la part superior de la zona sud-est. Aquest fragment de tègula presentava una decoració incisa, formada per quatre línies paral·leles que dibuixaven una corba.

L'interior de l'estructura estava reblert per l'U.E.263, que el formava un nivell de terra argilosa, molt compactada i de tonalitats marronoses. L'U.E.263 cobria les restes de l'individu, U.E.264. Aquestes es corresponien a diversos fragments d'ossos de petites dimensions, dels quals es distingien fragments del cranni i que s'acumulaven

a la zona nord de la inhumació, sense cap connexió anatòmica. Per les seves dimensions i característiques considerem que es correspondria a un nadó, les restes del qual podrien haver estat mogudes per les filtracions de terra i aigua al seu interior.

A la part final de la rasa del col·lector del carrer de Mercaders, a 1m al nord respecte el pas del col·lector existent de l'Avinguda Cambó, s'han localitzat dues inhumacions més, U.F.6 i 7. Aquestes dues inhumacions se situaven en paral·lel l'una respecte l'altra, a banda i banda (est i oest) del mur de cronologia moderna U.E.261. Es corresponien a dos enterraments en àmfora, dels quals l'U.F.6 se situava al límit est de la rasa i l'UF-7 a l'oest. D'ambdues inhumacions se n'ha localitzat una part del seu extrem nord-oest, format per restes d'una àmfora (U.E.272 a l'U.F.6 i U.E.273 a l'U.F.7), mentre que l'extrem sud-est podria haver estat tallat pel pas del

col·lector. Al no quedar afectats pel pas de la rasa del col·lector no han estat excavades. Se n'ha documentat en planta la seva ubicació i s'han protegit amb geotèxtil les seves restes.

UF-6 i 7, a banda i banda de la rasa

UF-8, al límit de l'excavació de la cambra

Durant l'excavació de la cambra de la recollida de la RPRSU, al límit sud-oest de la zona rebaixada, s'ha localitzat una altra inhumació, U.F.8. Aquesta s'observava al perfil del límit del rebaix i es corresponia a un enterrament en tègula a doble vessant. D'aquest se n'observava la secció de l'estructura de base i coberta de tègules (U.E.274). Al no quedar afectada pels rebaixos, ha estat documentada en planta la seva ubicació i ha estat protegida amb geotèxtil.

UF-9, amb les restes de l'U.E.233 que l'haurien tallat parcialment

A la rasa que connectava la cambra de la RPRSU del carrer de Mercaders amb els tubs de conducció de l'oest de l'Avinguda s'han localitzat dues inhumacions més (U.F.9 i 10). La primera d'elles, U.F.9 ha estat localitzada al límit est de la rasa i es corresponia a un enterrament de tègula a doble vessant. D'aquesta se n'ha pogut observar la part corresponent a l'estructura de tègules a doble vessant (U.E.279), amb restes d'una tègula col·locada de manera

horitzontal que tancaria la part superior de l'estructura. Al seu interior s'apreciaven les restes de l'individu situat a l'interior (U.E.281) i l'estrat de rebliment de l'interior (U.E.280) que cobria aquestes. L'extrem sud-est d'aquesta tomba havia quedat tallat pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó en aquesta zona (U.E.271), tal i com també passava amb l'U.F.10. A l'est respecte l'U.F.9 s'observaven les restes de la conducció d'aigua U.E.233, ja localitzada durant l'excavació en extensió del carrer de Mercaders i que també hauria tallat part de l'enterrament (a la seva banda est). Al no quedar afectada pel pas de la rasa, aquesta unitat funerària no ha estat excavada. Se n'ha documentat la seva ubicació en planta i s'ha protegit amb geotèxtil.

Al sud-oest respecte l'U.F.9 s'ha documentat l'U.F.10. Es corresponia a un enterrament en tègula a doble vessant i ha estat localitzada a 5'52m s.n.m. Se n'ha localitzat la zona nord-oest, ja que la part central i sud-oest van quedar tallades pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó en aquesta zona (U.E.271), que va suposar també que l'extrem sud-oest conservat patís una lleugera desviació cap a l'est. La llargada documentada de l'U.F.10 ha estat de 1'10m i l'amplada de 50cm; pel que fa a l'individu (U.E.269) la seva llargada conservada era de 60cm.

UF-10

L'estructura de la tomba documentada (U.E.268) estava definida a la base mitjançant diversos fragments de tègula. La doble vessant de la coberta la dibuixaven, a la zona nord-oest, dues tègules senceres, amb una tègula col·locada horitzontalment al damunt d'aquestes que tancava i segellava l'estructura per la part superior. A la zona central hi havia fragments de les dues tègules de la doble vessant que, com ja hem esmentat, estaven

lleugerament desplaçades. El tancament del límit nord-oest de l'estructura el definia una tègula col·locada verticalment, a la qual se li lliuraven les de la coberta. A l'interior de l'estructura s'hi situava l'estrat de rebliment U.E.270, que cobria les restes de l'individu, U.E.269. D'aquest se n'havia conservat el crani, la columna, les costelles, part de les extremitats superiors (húmer, cúbit, radi dret i alguna falange i l'húmer esquerre) i la part superior de la pelvis. La seva posició era de decúbit supí, possiblement amb les mans damunt la pelvis i en connexió anatòmica.

2.5. Zona III: Carrer de les Freixures. Rasa i cambra RPRSU

La intervenció arqueològica al carrer de les Freixures ha consistit en el seguiment de la rasa realitzada a la zona oest del mateix, que preveia la instal·lació d'una cambra de recollida de RPRSU i una rasa, direcció sud-nord, per a instal·lar-hi un tub de conducció de la mateixa. Aquesta rasa, connectava amb la que s'havia realitzat a l'Avinguda Cambó. L'inici dels rebaixos s'ha efectuat davant dels números 21-23 i ha consistit en el repicat i retirada del nivell de circulació del carrer (U.E.301). L'U.E.301 estava format per la calçada i la voravia del carrer, que estaven a la mateixa alçada (a 7'35m s.n.m.). Aquest nivell el formava un paviment de lloses (a la voravia) i un adoquinat (a la calçada), que estaven lligats amb ciment portland i tenien una potència de 22cm.

Per sota de l'U.E.301 s'ha documentat un nivell de ciment portland (U.E.302), que actuava de preparat i regularització del carrer, prèviament a la instal·lació del nivell de circulació existent. La potència de l'U.E.302 era de 25-30cm (se situava a 7'10m s.n.m) i cobria l'U.E.303. Aquesta es corresponia al pas de diversos serveis pel subsòl del carrer (aigua, gas, electricitat), amb els rebliments associats a la seva instal·lació (diferents nivells poc homogenis formats per terra argilosa i sorres). Així mateix, com a pas de serveis inclosos en la U.E.303 s'hi inclou el pas del col·lector central del carrer (a l'est de la rasa). La cota de localització de l'U.E.303 se situa a 6'85m s.n.m i la seva potència total és de 1'40m. La cronologia d'aquests passos de servei que formen l'U.E.303 se situa al segle XX.

A 3'40m al sud de l'inici dels rebaixos, s'ha documentat una estructura de maons lligats amb ciment, U.E.305, que estaria associada als estrats de rebliment que formen l'U.E.303. L'U.E.305 tan sols ha estat documentada en el seu perfil, ja que com explicarem més endavant, en aquesta alçada s'han finalitzat els rebaixos. La seva secció era rectangular, amb una orientació que dibuixava una forta pendent des de l'oest (a la finca) cap a l'est (al col·lector). La seva cota superior de localització a l'oest se situava a 6'37m s.n.m, mentre que a l'est estava a 5'57m s.n.m. La llargada documentada era de 1'10m i l'alçada de 25cm. Si bé tan sols n'hem documentat el seu perfil, per les seves característiques constructives i per la connexió en relació al col·lector central del carrer, considerem que l'U.E.305 es correspondria a una sortida d'aigües residuals, des de la finca cap al col·lector. La seva cronologia seria la mateixa que la de la resta de serveis localitzats (U.E.303) i la situem al segle XX.

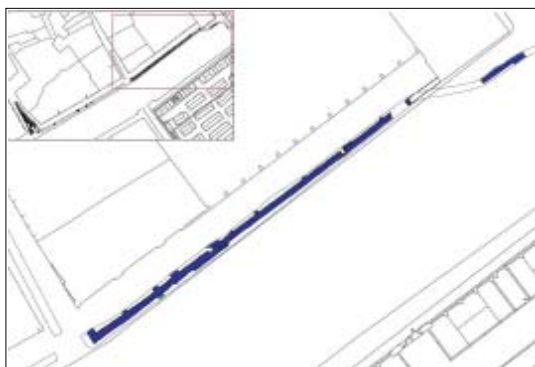
Nivell de ciment U.E.304 i estructura U.E.305, al fons

Un cop retirats els estrats de rebliment associats als serveis, s'ha localitzat un nivell de ciment portland (U.E.304), a una cota de 5'40m s.n.m. Per les característiques d'aquest nivell s'ha suposat que es podria correspondre a un nivell de protecció del pas de diversos tubs. Un cop repicat una part d'aquest ciment s'ha constatat el pas d'un prisma telefònic, al qual s'associaven diversos tubs i cables, que anaven a un prisma central situat a l'Avinguda Cambó. Des de la direcció facultativa s'ha decidit tapar la rasa i no realitzar ni la instal·lació de la cambra ni el pas de la rasa de la RPRSU. Aquesta decisió s'ha pres davant la impossibilitat de traslladar aquest prisma, del qual se'n desconeixia el pas per aquest carrer.

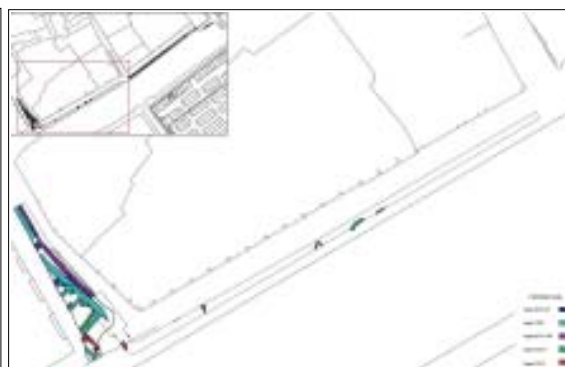
Els rebaixos efectuats en el moment de la instal·lació d'aquest prisma telefònic (al segle XX) haurien suposat el desmuntatge de les possibles restes situades en aquest espai. En aquest sentit, no hi va haver cap intervenció arqueològica vinculada a aquests treballs, que hagués permès la seva documentació.

2.6. Fases cronològiques de l'espai intervingut

Durant la present intervenció arqueològica s'ha documentat restes de diferents moments d'ocupació, amb estructures i elements corresponents a cinc fases cronològiques, que van des d'època tardo romana a contemporània. La majoria de les restes han estat localitzades al carrer de Mercaders ja que és la zona on s'ha intervingut en més extensió. Els diversos passos de serveis i edificacions haurien afectat les restes situades al subsòl de la zona intervinguda al carrer Freixures i a part de l'Avinguda Cambó, a banda de ser els espais on s'ha dut a terme el control de les rases dels serveis, sense excavació en extensió (ja que durant aquestes rases les restes aparegudes no ho han fet necessari). En aquest sentit, cal destacar que gran part de l'Avinguda Cambó ja havia estat excavada arqueològicament (amb motiu de la construcció del pàrquing soterrat). En relació al carrer Freixures, el pas dels tubs de cablejat telefònic haurien suposat el desmuntatge (sense cap intervenció arqueològica) de les possibles restes situades en l'espai on s'ha realitzat la rasa.

Fases cronològiques a la zona est de l'A.Cambó

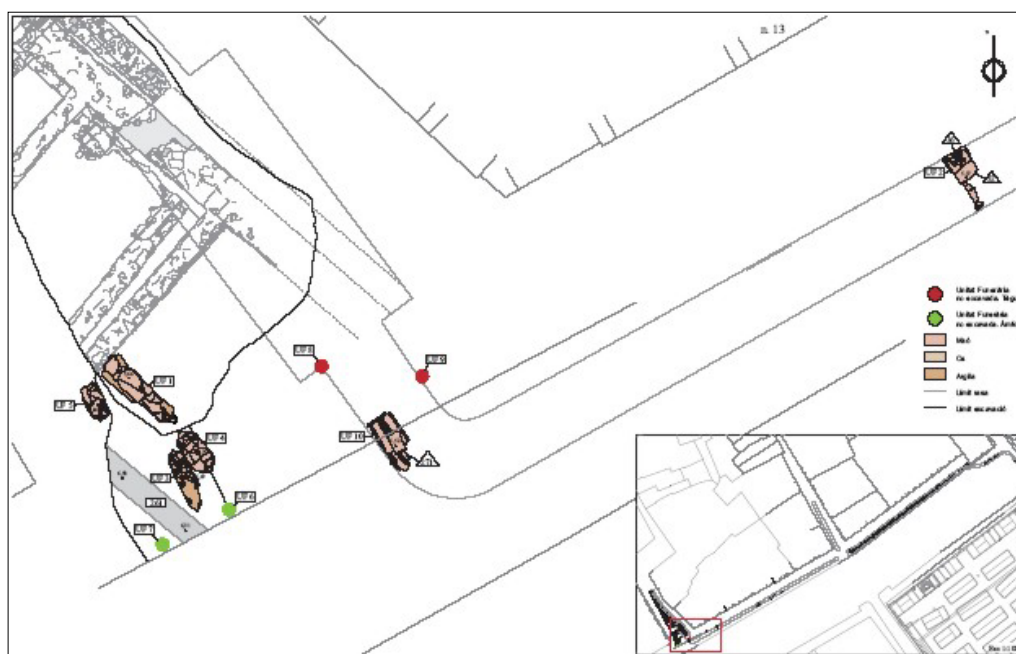
Fases cronològiques a la zona oest de l'A.Cambó i al c. Mercaders

2.6.1. Fase I. Època tardo romana (finals segle III dC inicis segle IV)

La primera fase d'ocupació documentada se situa en època tardo romana, a inicis del segle IV dC. En aquest moment, l'àrea intervinguda se situava fora dels límits de la ciutat de "Barcino", a la zona exterior respecte la seva muralla de tancament, el "suburbium". És en aquest espai, al voltant dels camins que recorren fins a la ciutat, on s'hi situava una àrea de necròpoli, que

perdurarà fins al segle VI. Prèviament a la necròpoli, en el període alt-imperial (segle IdC) en aquesta zona s'hi situarien vil·les rústiques, de les quals se n'ha documentat restes de centres de producció en algunes de les intervencions arqueològiques realitzades a la zona (al mercat de Santa Caterina²⁵ i a l'Avinguda Cambó²⁶). Aquests centres de producció s'abandonaren i es formaria un estrat argilós de rebliment (U.E.08 a l'Avinguda Cambó i U.E.236 al carrer Mercaders), al qual estava associada la necròpoli i que ja havia estat identificat a les diverses intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta zona.

A la present intervenció han estat documentades un total de deu inhumacions situades cronològicament en aquest període, a partir especialment de les seves característiques i tipologia, i que formarien part d'aquesta necròpoli.

Planta general de les Unitats Funeràries

D'aquestes unitats funeràries, una d'elles (U.F.2) se situava a la zona oest de l'Avinguda Cambó i la resta, a l'extrem sud del carrer de Mercaders, a la zona de contacte amb l'avinguda. La seva orientació era nord-oest sud-oest, fet que ens indicaria una organització de l'espai funerari. Possiblement a la zona central i nord de l'àrea intervinguda del carrer de Mercaders hi hauria hagut més inhumacions associades amb aquesta necròpoli, que degueren quedar afectades per les construccions d'època medieval i moderna. Aquesta dada l'apuntem a partir del fet que en

estrat de rebliment (U.E.254) molt similar a l'U.E.236 però amb remocions de terra posteriors (corresponents a les edificacions baix-medievals i modernes), s'han recuperat fragments de mandíbula i altres restes antropològiques disperses.

Tipològicament aquestes tombes eren de tègula a doble vessant (U.F.2, 8, 9, 10) i d'àmfora (U.F.1, 3, 4, 5, 6, 7). Val a dir que tan sols han estat excavades les tombes que quedaven afectades pels rebaixos i rases de l'obra (U.F.1, 2, 3, 4, 5, 20); la resta (U.F.6, 7, 8, 9), han estat situades en planta i han estat protegides amb geotèxtil. Així mateix, algunes de les tombes havien estat parcialment afectades pels passos de serveis d'època contemporània, així com també per construccions d'època moderna. Al l'interior de quatre de les unitats funeràries excavades (U.F.1, 2, 4, 10) s'han recuperat les restes dels inhumats, tots ells en posició de decúbit supí, amb el cap orientat al nord-oest i en connexió anatòmica; tres d'aquestes es correspondrien a individus adults, mentre que la quarta (U.F.3) es correspondria a un individu infantil. Les tombes U.F.4 i 5, presentaven restes antropològiques de petites dimensions, sense connexió i disperses a l'interior dels seus estrats de rebliment, cosa que ens indicaria que es correspondrien a nadons. La bona col·locació de mans i peus, en els individus excavats, ens indicaria que estarien embolcallats amb un únic sudari.

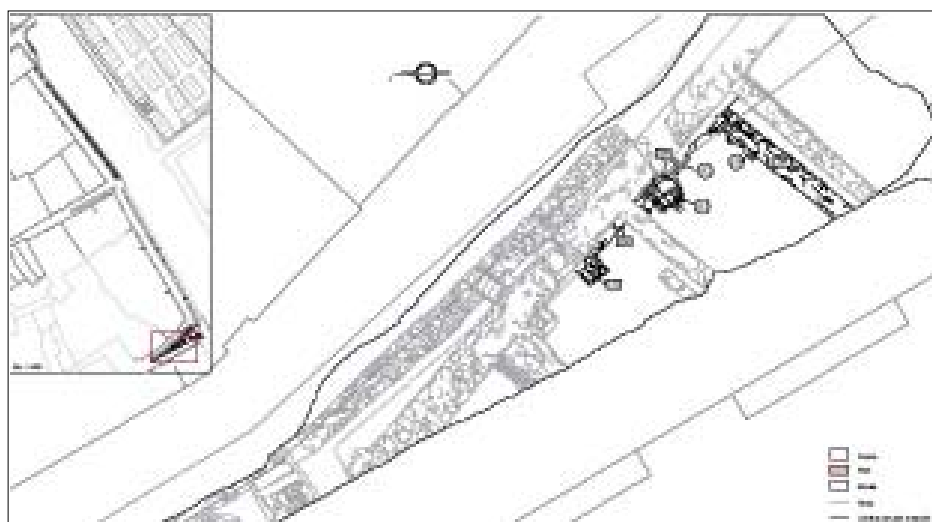
Les àmfores que definien les inhumacions eren totes elles africanes i en tan sols una d'elles s'ha pogut identificar la seva tipologia (KEAY IIIa), que ens ha permès situar la seva cronologia a finals del segle IIIIdC. Si es té en compte que les àmfores són un tipus de recipients d'emmagatzematge de producció continuada i que són aprofitats com a estructures funeràries un cop han perdut la seva funcionalitat inicial, cal considerar la possibilitat que entre el període de temps entre la seva funcionalitat i l'aprofitament seria relativament curt. És per aquest motiu, que situem l'enterrament on s'ha recuperat aquesta tipologia d'àmfora (U.F.1) a inicis del segle IVdC. La resta d'enterraments, per la seva proximitat i similar cota de localització les situem en el mateix període.

2.6.2. Fase II. Època baix-medieval (segles XIII-XV)

A l'Edat Mitjana es comencen a establir en aquesta zona, a partir del segle X, els primers nuclis habitats en aquesta zona ("burgs" o vila noves), organitzats a partir especialment de nuclis eclesiàstics, així com dels incipients mercats i vies de comunicació. El monestir de Sant Pere de

les Puelles i Santa Maria de les Arenes són els centres eclesiàstics que se situen en aquesta zona. Aquests primers nuclis s'ubicaven fora del perímetre murat de la ciutat i seran tancats amb la nova muralla de tancament, del segle XIII. En aquest moment es crearan nous carrers, dels quals destaquen el carrer Montcada i el de Mercaders, així com el carrer Freixures.

Durant la present intervenció s'han documentat les restes d'un mur (U.E.220), que es correspondria al tancament oest del carrer de Mercaders d'època baix-medieval (segles XIII-XV), possiblement del moment de la seva urbanització. Aquest mur ha estat documentat parcialment i en algun tram se n'ha localitzat l'empremta que en quedà en el moment del seu desmuntatge i amortització (al segle XVIII), quan es construí un nou edifici, el mur de tancament del qual (i alhora de tancament del carrer) el tallava i s'assentava damunt de les seves restes.

Estructures baix-medievals documentades al carrer de Mercaders

A l'interior de l'espai definit a l'est pel mur U.E.220 s'ha documentat un mur, U.E.218, que actuava de tancament sud. Ambdós murs presentaven la mateixa factura constructiva (carreus lligats amb morter de calç de tonalitats ocres) i eren solidaris estratigràficament. El mur U.E.220 aniria més enllà en direcció sud respecte l'angle de tancament amb el mur U.E.218, tal i com hem constatat mitjançant la documentació de l'empremta del mateix, corresponent al moment del seu desmuntatge. A l'interior d'aquest espai, s'han documentat les restes de dues bases d'arcs de coberta (U.E.219, 232), que funcionaven i eren solidàries estratigràficament amb el mur U.E.220

i presentaven també la mateixa factura constructiva que els murs de tancament. A l'extrem oest del límit de l'espai intervingut al carrer de Mercaders, es van localitzar les restes de la base de pilastra (U.E.250), que seria paral·lela a l'U.E.219. Val a dir que per motius de seguretat, aquesta estructura ha estat documentada parcialment. Pel que fa a possibles nivells associats amb l'ús de l'espai en aquest moment, els que han estat documentats es correspondrien al seu darrer moment d'ús, al segle XVII-XVIII. Arran dels murs de tancament U.E.220 i 218 i de les bases d'arcs U.E.219 i 232 s'han localitzat restes de morter de calç (de les mateixes característiques que el que actuava de lligam dels murs) i pedres de petites dimensions (U.E.251, 252 i 253). Per les seves característiques i posició en relació a les estructures, considerem que serien nivells que podrien estar associats al moment de la seva construcció.

A la zona corresponent a l'Avinguda Cambó s'han documentat també restes de murs i estructures que se situen en aquest període cronològic, a partir de la seva factura constructiva. Aquestes han estat localitzades durant la rasa del pas de la RPRSU i totes elles havien quedat afectades pel pas de les diferents rases de serveis o edificacions d'època contemporània. A la zona oest (entre els carrers Mercaders i Freixures) s'ha documentat les restes d'un mur de tancament (U.E.33), que tindria una direcció nord-oest sud-est. A l'oest respecte aquest, s'han localitzat les restes de dos possibles murs de tancament, que definien l'angle de tancament sud-oest d'un espai o d'estructura (U.E.29 i 30); als dos murs se'ls lliurava un nivell d'ús, format per un paviment de terra piconada (U.E.31). Aquestes estructures han estat documentades parcialment ja que el pas de la rasa per l'avinguda (U.E.32) les havia tallat. Possiblement es correspondrien a murs de tancament i estructures interiors de les edificacions situades a l'interior de l'illa definida pels carrers Baix de Sant Pere (al nord), d'Avellà (al sud), Freixures (a l'est) i Mercaders (a l'oest).

A la mateixa Avinguda, a l'est respecte el carrer Freixures s'han localitzat les restes d'un mur de tancament (U.E.49), que situem cronològicament en aquesta fase, especialment per la seva factura constructiva. Aquest mur es correspondria a un mur de tancament d'un espai, amb una direcció nord-oest sud-est. En el moment de la construcció del mur de tancament nord que definia el carrer Laci (a mitjans del segle XIX), les restes d'aquest van quedar tallades a la seva zona nord. Així mateix, la construcció del pàrquing soterrat de la mateixa avinguda (als anys 90 del segle XX) va suposar que es desmuntés la resta del mur pel sud. Tot això ha motivat que tan sols se n'hagin documentat les restes a l'espai entre el mur corresponent al carrer de Laci (documentat en aquesta intervenció -U.E.10-) i el mur del pàrquing. Per la seva situació, es correspondria a un mur corresponent al conjunt del convent de Santa Caterina.

Al límit sud de la rasa que travessava l'Avinguda cap al sud s'han localitzat les restes d'un altre mur (U.E.22) d'aquesta mateixa fase. El pas de diversos serveis i instal·lacions en aquest espai hauria suposat el desmuntatge d'aquest a la zona de la rasa. Aquest fet ha motivat que tan sols se n'hagi documentat el seu perfil, amb una direcció nord-est sud-oest. Tal i com passava amb el mur U.E.49, se situaria a l'interior de l'espai corresponent a les edificacions del convent de Santa Caterina.

2.6.3. Fase III. Època moderna (segles XVI-XVIII)

En època moderna, entre els segles XVI-XVIII, l'urbanisme d'aquest espai, definit a la Baixa Edat Mitjana, no presenta canvis destables. A nivell general, hi hauria reparacions dels murs de tancament perimetrals, així com dels murs i estructures interiors dels espais, associades amb el seu ús. Tot i això, sí que hi ha un fet que determinaria l'ocupació d'aquest espai en aquest període, que és la construcció de la Ciutadella situada a la zona de l'actual Parc de la Ciutadella. En el moment de la seva construcció, manada per Felip V (a partir de 1715), s'enderroquen els edificis situats a la zona afectada per la mateixa (a la zona de l'actual mercat del Born i en direcció al Parc). La població que habitava en aquesta zona es va anar instal·lant a l'àrea del Convent de Santa Caterina, cosa que va motivar que l'espai es sobrehabités. Es construeixen arcs entre els edificis, per aprofitar en alçat l'espai del carrer. Així mateix, possiblement, en alguns casos, s'ampliaren els edificis existents, amb l'objectiu d'ampliar les seves possibilitats d'ocupació.

Corresponents al període entre els segles XVI i XVII, en aquesta intervenció, les estructures localitzades se situen al carrer de Mercaders i alguna estructura a l'Avinguda Cambó. Al carrer de Mercaders s'han documentat les restes d'un mur de tancament, U.E.282, que s'ubicaria, per la seva factura constructiva, vers el segle XVI. Aquest ha estat localitzat durant la rasa del pas del col·lector, a la zona on s'havia localitzat el mur baix-medieval U.E.218. El mur U.E.282 discorria en perpendicular respecte l'U.E.218, i es lliurava parcialment a aquest i a les restes d'un mur de tancament contemporani al mateix i al qual estaria substituint. L'U.E.282 es correspondria al tancament oest de l'espai definit en època baix-medieval pels murs U.E.220 i 218 i, com ja hem esmentat, substituiria el mur corresponent a aquest període. Val a dir que, per motius de seguretat, aquest mur tan sols s'ha pogut documentar parcialment. Les restes de la

base de la pilastra U.E.250, funcionarien amb el mur anterior a l'U.E.282. La zona de possible contacte entre aquests murs i la base de la pilastra no ha estat documentada, ja que anava més enllà del límit oest de la intervenció.

Al carrer de Mercaders i a l'Avinguda Cambó s'han documentat unes estructures de conducció d'aigua (U.E.233, 278 i 47), que situen cronològicament al segle XVII, per la seva tipologia constructiva. Les tres estructures estaven bastides mitjançant maons i pedres i lligades amb nombrós morter de calç, que defineixen un bloc massís a l'interior del qual s'hi situen una, dues o tres canonades definides per tubs de ceràmica vidrada. Cada tub tenia un encaix en un del seu extrem, que permetia muntar la canonada, a l'introduir en l'encaix de cada tub el que li seguia. A l'interior d'aquestes canonades hi circularia aigua, tal com ens indica el fet que al seu interior s'hi conservessin restes de concreció calcària. Al carrer de Mercaders s'ha localitzat l'U.E.233 que discorria pel mateix de nord a sud, amb un angle de tancament cap al carrer del Pont de la Parra, per on s'hi situava l'U.E.278. La conducció del carrer de Mercaders se situaria a la zona oest del carrer, mentre que la del carrer del Pont de la Parra se situaria al nord. Ambdues estructures discorrien en paral·lel respecte els murs de tancament que definien els carrers. L'U.E.233 tenia al seu interior dues canonades (una al damunt de l'altra), a la zona nord i a partir de la seva connexió amb l'U.E.278 passaria a tenir-ne una. Al l'extrem sud del mateix carrer, a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó, les restes de l'U.E.233 haurien estat desmuntades pel pas del col·lector i la construcció del pàrquing.

Pel que fa a l'U.E.47, ha estat localitzada a l'oest de l'Avinguda Cambó, al límit nord de la rasa del pas de la RPRSU. Aquesta hauria quedat afectada pel pas de la rasa del col·lector i de diversos serveis per aquesta zona, fet que ha motivat que tan sols es localitzés el seu perfil, ja que la rasa duta a terme aprofitava el pas de diversos serveis. Al seu interior hi discorrien tres canonades (situades en paral·lel), que distribuïrien l'aigua a l'interior de les diverses finques situades en aquest espai. Desconeixem si les dues conduccions, U.E.233 i 47, estarien en contacte.

En relació a les estructures del segle XVIII, es correspondrien a la majoria de les restes documentades durant l'excavació en extensió duta a terme al carrer de Mercaders. Tal i com hem esmentat, en aquest moment la població que havia hagut d'abandonar les cases situades a la zona afectada per la construcció de la Ciutadella, s'instal·là en l'àrea on s'ha dut a terme la present intervenció. Això va motivar que alguns dels edificis existents s'ampliessin i es redistribuïssin els espais interiors, així com se'n construïssin de nous. Les estructures més destacables que es

corresponen a aquest moment són els murs de tancament oest (U.E.204 i 206) del carrer Mercaders i els murs que feien angle amb aquests (U.E.290 i 291), que definien el xamfrà d'aquest amb el carrer del Pont de la Parra. La construcció d'aquests murs de tancament perimetrals, que substituïen els murs medievals, ens indicaria que es van construir dos nous edificis a l'oest del carrer, tant al nord com al sud respecte el carrer Pont de la Parra. Aquestes noves edificacions van suposar que el tancament oest del carrer de Mercaders, al xamfrà sud amb el carrer del Pont de la Parra, es desviés lleugerament de nord-oest a sud-est. Aquesta dada s'ha constatat a l'apreciar-se que el límit de la rasa de fonamentació del mur U.E.206 (U.E.248), seguia l'alineació del mur de tancament anterior, del qual en quedava la seva empremta, si bé la construcció del nou mur es desplaçava respecte aquesta. Pel que fa al mur U.E.204 seguiria la mateixa direcció que el mur de tancament que substituïria, ja que no hem documentat restes del possible pas del mur anterior. Tot i això, en relació a aquest mur cal destacar la parcialitat de les dades que ens aporta el fet que tan sols se n'hagi localitzat la part corresponent a la seva planta, que seguia el límit de la zona intervinguda.

Estructures de cronologia moderna localitzades al carrer Mercaders

Els murs de tancament interiors de l'espai definit pel mur U.E.206 (U.E.211, 216 i 231), així com l'estructura de conducció d'aigua (U.E.239), la base d'una possible estructura (U.E.217),

i l'estructura de desguàs d'aigües residuals (U.E.210) es correspondrien també a aquest mateix moment. La cronologia de totes aquestes estructures l'hem determinat per la seva factura constructiva, així com per la seva relació estratigràfica amb les de moments anteriors, i també pels materials recuperats en els nivells associats a la seva construcció. Cal destacar que no s'han localitzat restes corresponents als nivells d'ús associats amb l'interior dels espais, ni amb el carrer, ja que se situarien a una cota superior respecte a la de la localització de les restes. Aquest fet ens indicaria que la part dels murs documentats es correspondria a la seva fonamentació.

En relació als murs de tancament U.E.204 i 206 respecte l'estructura de conducció d'aigua U.E.233, la diferència pel que fa a la seva ubicació cronològica l'hem establert per una banda per les característiques constructives de cadascun d'ells, que ens indicaven ja un moment constructiu diferenciat; per una altra banda, el fet que l'U.E.233 anés en paral·lel respecte l'empremta del mur que hauria substituït l'U.E.206 ens indicaria que la primera funcionaria en el moment de la seva construcció en relació al mur anterior. Tot i que constructivament els murs de tancament i les estructures de circulació d'aigua presenten una cronologia diferenciada, en el moment d'ús de les estructures del segle XVIII, les conduccions del segle XVII estarien encara en funcionament.

A l'Avinguda Cambó s'han documentat les restes d'un mur de tancament (U.E.34), que estaria substituint també un mur de tancament de cronologia anterior (U.E.33). El mur U.E.34 funcionaria com a tancament interior de les finques situades en aquest espai. La seva cronologia l'hem determinat per la seva factura constructiva. A l'interior oest respecte l'espai definit pel mur U.E.34 s'ha localitzat les restes d'un possible dipòsit d'aigua, del qual se n'ha documentat parcialment els seus murs de tancament nord (U.E.25) i sud (U.E.27), així com el mur est (U.E.26); el tancament oest se situaria més enllà del límit oest de la rasa on s'ha localitzat. Tal i com passava amb els murs i estructures de cronologia baix-medieval documentades en aquesta zona, el pas de la rasa del col·lector existent en aquesta zona (U.E.32), va suposar el desmuntatge parcial d'aquestes estructures.

2.6.4. Fase VI. Època contemporània (segles XIX-XX)

Tal i com ja hem indicat en relació a la fase anterior, fins a mitjans del segle XIX, l'urbanisme de la zona continua pràcticament igual, respecte el definit a la Baixa Edat Mitjana. A partir de les

desamortitzacions dels béns de l'església per part del govern espanyol, el 1835, el convent de Santa Caterina s'enderroca i al damunt de les seves restes s'hi edifica el mercat d'Isabel II (posteriorment de Santa Caterina). En el moment de la construcció d'aquest, es defineixen nous carrers, entre els quals destaquem el carrers Laci i Àlvarez de Castro. Així mateix, aquesta fase constructiva es correspon al moment de l'aplicació del projecte de la Reforma del nucli antic de la ciutat, que es va endegar, el 1908, amb l'obertura de la Via Laietana i que perdurarà fins a mitjans del segle XX, amb l'obertura de l'Avinguda Francesc Cambó (als plànols de la ciutat de 1944 encara no ha estat oberta completament l'avinguda). Val a dir que les actuacions previstes en aquest projecte estan encara per finalitzar.

A l'Avinguda Cambó, durant els treballs realitzats a la seva zona est, s'han documentat les restes d'un mur de tancament (U.E.10), que es corresponia al mur que tancava pel nord el carrer de Laci en aquest espai. Aquest carrer va ser definit posteriorment al moment de l'enderroc del convent de Santa Caterina (el 1835), quan es va construir el Mercat. Aquest carrer anava des

Planta del mur U.E.10 situat en relació als «Quarterons Garriga», on apareix el carrer Laci

del carrer Alvarez de Castro (també obert en el mateix moment) fins al carrer de Freixures. Val a dir que la finca actual de l'angle de tancament de l'Avinguda amb el carrer Alvarez de Castro, seguiria l'alineació del carrer Laci, definida pel mur U.E.10 i seria del mateix moment constructiu. El mur U.E.10 definia un angle de tancament al seu extrem oest amb l'U.E.45, que era el tancament est del carrer Freixures.

En relació a l'U.E.10, s'han documentat un seguit d'obertures i estructures associades, que es corresponien majoritàriament a murs de tancament interiors de la finca (U.E.09, 13, 43, 44, 17, 18, 19), així com estructures de desguàs d'aigües residuals (U.E.11, 12, 20, 21, 23, 47). En relació als murs de tancament interiors, el mur U.E.17 presentava un gruix molt similar al dels

murs U.E.10 i U.E.45, fet que ens indicaria que es correspondria a un mur que dividiria dues finques. Aquesta dada l'hem pogut contrastar amb la planimetria de la zona, anterior al moment d'enderroc d'aquestes edificacions, mitjançant els *Quarterons Garriga*²⁷, on s'aprecia que el límit de la finca que definia l'angle nord-est dels carrers Laci i Freixures coincidia amb aquest mur.

Al davant de la finca del número 25 s'han documentat les restes del col·lector (U.E.04) que funcionava contemporàniament amb les edificacions corresponents al mur U.E.10 i amb aquest edifici existent. Possiblement el col·lector va deixar de funcionar i s'amortitzà i es desmuntà (a la zona propera al mur U.E.10) en el moment de la construcció del pàrquing soterrani. La cronologia d'aquest mur la situem, per la seva tipologia constructiva i a partir de l'obertura del carrer Laci, vers mitjans-finals del segle XIX.

Corresponent al moment previ a l'obertura de la Via Laietana, al carrer de Mercaders han estat documentades les restes del col·lector del carrer del Pont de la Parra (U.E.209) i del carrer de Mercaders (U.E.282), on se situava el límit est de la zona intervinguda en extensió. En el moment de la construcció del col·lector U.E.209, les conduccions d'aigua U.E.233 i 278 haurien deixat ja de funcionar, tal i com ens indica el fet que l'U.E.209 tallava parcialment ambdues estructures a la seva zona de contacte. Al mateix carrer de Mercaders, que en aquest moment encara estava definit a l'oest pels murs U.E.204 i 206, s'han localitzat les restes de la base d'una estructura (U.E.215) per on desguassaria l'aigua cap a l'exterior de la finca i aniria cap al col·lector situat al carrer (U.E.282), mitjançant l'U.E.275. L'U.E.215 se situava a l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206, 211 i 216. La cronologia d'aquestes estructures s'ha determinat per la seva factura constructiva, així com per la seva posició estratigràfica en relació a les estructures anteriors i les activitats constructives posteriors (la desaparició del carrer del Pont de la Parra i del tancament oest existent del carrer de Mercaders).

A inicis del segle XX (el 1908) es dugué a terme el projecte urbanístic, definit per Àngel Baixeras (la "Reforma Interior"), a partir del qual s'obrí la Via Laietana. Aquest nou vial suposava la desaparició i modificació de carrers i de les finques que els definien. D'aquesta manera, el carrer del Pont de la Parra desaparegué i el carrer de Mercaders varià la seva amplada i direcció (a la zona on s'ha dut a terme la present intervenció), ja que el seu límit oest el definia la façana posterior de l'edifici construït a la Via Laietana. Això va motivar que els murs i estructures situats en aquests espais, als quals es corresponen les restes documentades de la fase anterior, es

desmuntessin i s'amortitzessin. Les finques situades a l'extrem oest de l'actual Avinguda Cambó, a la zona de contacte amb la Via Laietana, també van ser desmuntades i amortitzades en aquest moment, quan s'obrí l'espai corresponent a la plaça Antoni Maura.

Cap als anys 60 del mateix segle es va obrir l'Avinguda Cambó, des del carrer de Mercaders fins al carrer Alvarez de Castro. L'obertura de l'avinguda formava part del mateix projecte de "Reforma Interior". Al definir-se l'avinguda, el carrer Laci s'ampliava cap al nord, així com l'angle de tancament d'aquest amb el carrer Freixures. Aquest fet va motivar que els mur U.E.10 i 45, així com tots els murs i estructures interiors respecte aquests es desmuntessin, s'amortitzessin i s'edifiqués l'edifici actual. Tot i això, es va

mantenir l'edifici que dibuixava l'angle de tancament entre el carrer Laci i el carrer Àlvarez de Castro, tal i com encara es manté actualment. Així mateix, es van enderrocar les edificacions situades a l'illa de cases entre el carrer Mercaders i Freixures que se situaven a l'espai de l'actual Avinguda. Això va suposar que es desmuntessin les estructures de cronologia moderna, documentades en aquesta intervenció i que estiguessin encara en funcionament.

Estructures localitzades al carrer Mercaders en relació als «Quarterons Garriga» i amb el parcel·lari actual

3. CONCLUSIONS

La present intervenció arqueològica duta a terme a l'Avinguda Cambó i als carrers dels Mercaders i Freixures (al nord respecte l'Avinguda) ha estat motivada pels rebaixos i rases de passos de serveis (Recollida Pneumàtica de Residus Sòlids Urbans –RPRSU- i col·lector) que s'havien d'efectuar, a partir del projecte de remodelació de l'espai. Els treballs han consistit en el seguiment arqueològic de les rases efectuades i la documentació de les restes aparegudes durant les mateixes. Val a dir que al inici de la rasa del pas del nou col·lector al carrer de Mercaders s'ha constatat l'existència de diversos murs de tancament. Aquest fet ha motivat que s'obris en extensió tot l'espai afectat pels rebaixos de pas de les rases i instal·lació de serveis, per tal de facilitar tant les tasques d'excavació i documentació arqueològica, com per agilitar els treballs posteriors previstos en el projecte d'obra. Cal destacar que al carrer Freixures, el pas d'un prisma telefònic (dut a terme al segle XX, sense el corresponent control arqueològic) pel mateix espai on estava prevista la realització de la rasa, va suposar que haguessin estat desmuntades les possibles restes situades en aquest espai. A més, el pas d'aquest prisma va motivar que es desestimés la instal·lació de la corresponent conducció de la RPRSU. D'aquesta manera, al no realitzar-se més rebaixos en el carrer, no s'han documentat restes arqueològiques en aquest espai (tan sols el pas d'una sortida d'aigües residuals que connectava amb el col·lector del carrer, ambdós encara en servei).

Durant els treballs realitzats s'han documentat un seguit d'estructures i nivells arqueològics amb una cronologia d'època tardorromana (segle IV), baix-medieval (segles XIII-XV), moderna (segles XVI-XVIII) i contemporània (segles XIX-XX). Un cop documentades totes les restes (tant les localitzades als seguiments de les rases, com a l'excavació en extensió abans esmentada), s'han redactat els corresponents informes d'afectació, que han estat presentats al Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona i al Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. A partir d'una resolució del Director General de Patrimoni Cultural s'ha autoritzat el desmuntatge de les restes afectades per les obres, que s'ha dut a terme amb el corresponent control arqueològic i en els terminis de la mateixa intervenció²⁸.

La cronologia de les restes localitzades segueix la que s'ha anat documentant en les nombroses intervencions arqueològiques que s'han dut a terme en aquesta zona, de les quals destaquem (per proximitat i resultats) les del mateix carrer de Mercaders (al Palau Mercaders²⁹ i a la zona nord del mateix carrer al contacte amb la Plaça Beates³⁰), així com les realitzades a l'Avinguda

Cambó³¹ (els anys 1984-85) i al Mercat de Santa Caterina³². Val a dir que durant les intervencions arqueològiques del Palau Mercaders i el Mercat de Santa Caterina s'han localitzat restes corresponents a períodes anteriors: Neolític Antic post-cardial (4500aC) al Palau Mercaders, i Bronze Antic o Inicial (1800-1500aC) al Mercat de Santa Caterina.

En època romana, l'espai on s'ha dut a terme aquesta intervenció se situava fora de la muralla de la colònia *Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, fundada per August el 15 aC. En el període Alt-Imperial estaria adscrita a l'*ager* de la ciutat romana, on s'hi situaven vil·les rústiques i centres de producció. En relació a aquest moment, durant les intervencions arqueològiques dutes a terme a l'Avinguda Cambó³³ (amb motiu de la construcció del pàrquing soterrani) i al Mercat de Santa Caterina³⁴, es van documentar restes corresponents a un centre de producció (possiblement ceràmic) i de zones de treball. L'ocupació d'aquesta zona com a centre de producció funcionarà fins a mitjans del segle IdC. En aquest sentit, durant la intervenció arqueològica duta a terme a la plaça Antoni Maura, l'any 1954, es van localitzar restes d'una vil·la romana que se situava cronològicament en aquest moment. Tot aquest espai de producció se situava i organitzava en relació a la seva proximitat respecte el ramal de la Via Augusta, que partia de la porta del *Cardo Màximo* de la ciutat (situada a la plaça de l'Àngel).

A mitjans del segle IdC aquesta zona s'abandonarà i en època tardorromana (al segle IVdC) es reforcen les muralles de la ciutat i en aquesta zona del *suburbium* s'hi instal·la una gran àrea de necròpolis, que perdurarà fins al segle VI. Aquesta necròpolis s'associa a l'existència de zones d'enterrament, situats a la zona exterior respecte la ciutat i situades prop dels camins d'accés a la mateixa. En les diverses intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta zona s'han documentat restes corresponents a inhumacions associades a aquesta àrea de necròpolis. Majoritàriament eren enterraments en àmfora i tègula a doble vessant, si bé també s'han documentat inhumacions en fossa simple i en taüt de fusta. Així mateix, a la intervenció arqueològica al Mercat de Santa Caterina³⁵ s'han documentat construccions funeràries, on s'hi situaven diferents enterraments; en relació a aquestes construccions, a la intervenció arqueològica a la prolongació de l'Avinguda Cambó³⁶ (entre els carrers Giralte el Pellicer, Gombau i de Fonollà) s'ha localitzat també una estructura rectangular, associada a un mausoleu. Així mateix, a la intervenció arqueològica a la plaça d'Antoni Maura també es van documentar restes, damunt la vil·la alt-imperial, d'un conjunt d'enterraments amb un edifici funerari associat, que ha estat identificat com un espai de caire martiriàl o relacionat amb personatges importants de la comunitat cristiana de *Barcino*. En relació a la intervenció al Mercat de Santa Caterina, la zona on s'hi situaven les construccions

funeràries estava tancada per un edifici que ha estat identificat com una possible aula paleocristinana³⁷. Cal destacar que, des de principis del segle IV, *Barcino* era ja un bisbat consolidat i, a partir del 380 el cristianisme va ser declarat com a única religió permesa. Tot i això, no tota la població es convertí fins un o dos segles més tard.

Els diferents tipus d'enterrament que es defineixen en aquest període es poden valorar en relació al cost que suposarien. En aquest sentit, Cerrillo³⁸, estableix un ordre de les diferents tipologies en base al seu cost, de major a menor: túmuls, sarcòfacs, cistes, taüts, enterraments en tègula a doble vessant o planes, fosses i àmfores. D'aquesta manera, podem considerar, que en base al baix cost que suposen els enterraments en àmfora i els de tègula, els individus inhumats serien d'un nivell social baix. La manca d'aixovar associat en els enterraments també seria indicatiu de l'estament social dels individus, si bé cal tenir present que a partir del segle III dC la manca d'aquest aixovar es generalitza en totes les inhumacions.

A la intervenció arqueològica a la qual es correspon aquesta memòria, s'han documentat restes d'aquesta zona de necròpoli tardorromana. La seva cronologia l'hem determinat tant per la seva ubicació, a l'interior de l'espai que ocuparia aquesta, com per les característiques específiques de les inhumacions i dels materials que les definien. Les restes documentades es corresponen a un total de deu inhumacions, que han estat localitzades a la zona oest de l'Avinguda Cambó i al sud del carrer de Mercaders (a la zona de contacte amb l'Avinguda). Val a dir que a la zona central del mateix carrer possiblement continuaria aquesta àrea de necròpoli, que degué quedar afectada per l'urbanització de l'espai a la Baixa Edat Mitjana. Aquesta dada l'apuntem pel fet d'haver documentat algun fragment de restes antropològiques en els nivells de remoció de terres associats amb aquestes edificacions medievals, així com també els nivells vinculats a construccions modernes. Així mateix, a la intervenció arqueològica efectuada a l'extrem nord del carrer, en contacte amb la Plaça de les Beates³⁹, s'han localitzat restes d'enterraments d'aquesta necròpolis.

Dels enterraments localitzats, quatre eren de tègula a doble vessant i sis en àmfora. Tots ells presentaven la mateixa orientació (NW-SE), que alhora era la mateixa que els localitzats a la plaça Beates i a l'Avinguda Cambó, cosa que corrobora l'organització de l'espai funerari. Tal i com ja hem esmentat anteriorment, la tipologia d'aquests enterraments ens indicarien que els seus individus serien d'un nivell social baix. Cal destacar que tan sols han estat excavades les inhumacions que quedaven afectades pels rebaixos de l'obra i la resta han estat situades en planta i protegides. Dels enterraments que han estat excavats, dos d'ells eren de tègula i se

situaven un a l'Avinguda Cambó i l'altre a la zona de contacte entre aquesta i el carrer de Mercaders. Aquestes dues inhumacions es corresponien a individus adults i havien quedat afectades pel pas de diversos serveis d'època contemporània per l'Avinguda. Pel que fa als enterraments en àmfora, se n'han excavat quatre, amb un individu adult i els tres restants infants (dos d'ells serien nadons i pràcticament no se n'han recuperat restes).

La zona de necròpolis funcionarà fins al segle VI i, a partir del segle VII-VIII fins al segle X l'espai possiblement serà utilitzat com a zona d'explotació agrícola. D'aquest moment, en les intervencions arqueològiques dutes a terme al mercat de Santa Caterina⁴⁰, a l'Avinguda Cambó⁴¹, així com al Palau Mercaders⁴², s'han documentat restes corresponents a pous, sitges, estructures de combustió i algun mur de tancament.

A partir dels segles X-XI es comencen a instal·lar els primers nuclis suburbans (*burgs* o vila noves), que s'organitzaven al voltant de centres eclesiàstics i també, de manera més espontània, a l'entorn dels mercats i els eixos viaris. En aquesta zona destaca la vilanova de Sant Pere (associada al monestir de Sant Pere de les Puelles), la de Santa Maria (associada a Santa Maria de les Arenes—actual Santa Maria del Mar—) i el *burg* de la Bòria. Durant els segles XI-XII van creixent diferents eixamples medievals fora de les muralles de la ciutat, a partir d'aquests primers nuclis, dels quals destaquem el del barri de Sant Pere (que és la zona intervinguda). En aquests nous nuclis, als espais que inicialment havien estat de cultiu (especialment horts) s'hi van edificant habitatges. Al segle XII, a la vila nova de Santa Maria i al voltant del mercat hi ha ja una presència inicial de tallers. La ciutat, a finals del segle XII, està organitzada en quatre àrees: a la primera és on hi ha el centre administratiu i està situada a l'interior del recinte emmurallat, amb els carrers que en surten; a la segona s'hi desenvolupa l'activitat comercial i on hi ha els tallers (amb residència), que s'ubica al voltant del mercat i continuant els camins que recorren cap a l'interior del recinte murat; la tercera és la zona residencial, que se situa tant a l'espai interior de les muralles, com a les vila noves (com la de Sant Pere) i *burgs*; a la quarta, situada al límit dels ravals, hi ha zones d'hortos.

Durant el segle XIII s'anirà produint una progressiva urbanització de l'espai fora del recinte murat, tal i com es pot constatar amb els documents de l'època, corresponents a distribució de nous carrers, construcció de cases i divisions de solars. Així mateix, la instal·lació de noves ordres religioses en aquestes zones, afavoreixen el creixement i l'organització de les mateixes. A l'espai on hem dut a terme la present intervenció destaca la donació d'una parcel·la, per part de

la ciutat o el bisbe, a l'ordre dels Predicadors (l'any 1223) on hi edificuen el convent de Santa Caterina (al damunt d'una església, les restes de la qual s'han identificat com la possible església de Sant Salvador⁴³, documentada al segle XI). Al voltant d'aquest convent s'hi bastiran a partir d'aquest moment un seguit d'edificacions associades al mateix, així com el mateix recinte conventual s'anirà ampliant i modificant. L'espai que ocuparia tot el conjunt es correspondria a l'actual mercat de Santa Caterina, així com la zona est de l'actual Avinguda Cambó, arribant al seu límit nord fins a l'actual carrer Sant Pere més Baix.

Tota aquesta nova àrea que va creixent i organitzant-se, quedarà integrada al nou recinte emmurallat, que es definí a partir de 1260. D'aquesta manera, abans del 1300 la forma i distribució de la xarxa de carrers i edificis està ja clarament definida. Aquesta xarxa, així com tot el perímetre murat de la ciutat s'acabarà de definir durant els segles XIV i XV. Dels nous carrers destacaven els de Montcada, Lledó i Mercaders, com a lloc de residència de mercaders enriquits i ciutadans honrats durant la Baixa Edat Mitjana. La tria d'aquests carrers com a lloc d'instal·lació d'aquesta emergent classe social hauria estat determinada pel fet que constituïen una via d'accés al mar i, per tant, un camí mercantil. En aquests carrers s'hi edificaren palaus, cases (algunes d'elles de grans dimensions), tal i com es pot observar en alguns edificis del traçat urbanístic d'aquest moment que es conserven actualment (tot i que presentin modificacions d'èpoques posteriors), així com en les restes de les intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta zona. Val a dir que en aquest mateix període es definí també el carrer de Freixures, així com el carrer del Pont de la Parra, que se situava al nord del carrer de Mercaders.

A la present intervenció arqueològica hem localitzat restes de murs de tancament corresponents a aquest moment, que hem situat cronològicament vers els segles XIII-XV. Per una banda, a la zona central-est i a l'extrem est de l'Avinguda Cambó hem documentat les restes d'un mur de tancament (que havia quedat tallat per un mur del segle XIX i el tancament de l'actual pàrquing soterrat) i el perfil d'un mur de tancament (al límit d'una de les rases efectuades), que estarien associats amb edificacions vinculades al convent de Santa Caterina. A la mateixa Avinguda (a la zona central-oest) hem localitzat restes d'un mur de tancament d'un espai, així com l'angle de tancament d'un espai o estructura (al qual se li associava part d'un nivell d'ús o de base). Aquestes restes se situarien a l'interior de les edificacions situades a l'illa definida al nord pel carrer de Sant Pere més Baix (anomenat a la Baixa Edat Mitjana "Jussà de Sant Pere"); al sud, pel carrer dels Avellà; a l'est pel carrer de les Freixures i, a l'oest pel carrer de Mercaders.

Per una altra banda, al carrer de Mercaders s'han documentat les restes corresponents a part del mur de tancament que el definia per l'oest. Associats amb l'interior de l'edifici que definia aquest mur de façana, s'han localitzat les restes d'un mur de tancament interior, que possiblement tancaria pel sud la finca. La coberta de l'espai que definien aquests dos murs seria de volta amb arcs, dels quals s'han localitzat les restes de dues bases arran del mur de tancament de façana; al límit oest de la intervenció s'hi situava la base de l'arc paral·lel a un d'aquests. Aquestes estructures i l'espai que definien funcionarien fins a època moderna (al segle XVIII), quan es desmuntaren i s'edificà un nou edifici al damunt de les seves restes. Al l'interior d'aquest espai s'ha localitzat un nivell de circulació, d'època moderna que es correspondria o bé darrer moment d'ús de l'espai o del moment del desmuntatge d'aquestes estructures.

Possiblement, el mateix edifici definiria l'angle de tancament sud del carrer Mercaders amb el carrer del Pont de la Parra. El límit de la zona intervinguda se situava al inici d'aquest angle, fet que ha suposat que tan sols es documentés l'amplada del carrer del Pont de la Parra. Els dos murs de tancament del carrer de Mercaders, amb els que es dibuixaven els límits del carrer del Pont de la Parra se situaven cronològicament en època moderna (segle XVIII) i estarien substituint els murs baix-medievals, dels quals no se n'ha documentat cap resta.

Durant els segles XVI-XVII la ciutat mantindria l'urbanisme definit a la Baixa Edat Mitjana, amb la consolidació de l'organització de l'establiment de la població a diferents zones de la ciutat, en relació a l'activitat econòmica que desenvolupaven, relacionada alhora amb la seva posició social. A l'àrea intervinguda destaca la part corresponent al carrer de Mercaders on, segons els fogatges de 1556⁴⁴, hi hauria poques cases però significatives, de nobles i mercaders. Les edificacions baix-medievals s'haurien anat modificant, ampliant, reparant i algunes d'elles es substitueixen per nous edificis. Algunes de les edificacions d'aquest període encara es conserven actualment, mentre que d'altres han estat documentades durant les diverses intervencions arqueològiques realitzades en aquesta àrea. A la present intervenció arqueològica s'ha localitzat part de les restes d'un mur de tancament (al límit oest de l'excavació al carrer de Mercaders), que substituiria al mur de tancament oest de l'espai de cronologia baix-medieval, que s'ha presentat anteriorment. Per la seva factura constructiva, se situaria cronològicament vers el segle XVI.

A més de les ampliacions i noves construccions de caràcter particular, a nivell del que podríem anomenar serveis públics també es van efectuant modificacions i noves construccions. En aquest sentit, al carrer Mercaders i a la zona oest de l'Avinguda Cambó (a la zona de contacte amb

aquest carrer) s'han localitzat un seguit d'estructures corresponents a conduccions d'aigua viva, que la distribuïen per les finques dels diferents carrers. La seva cronologia l'ubicaríem al segle XVII. Durant la intervenció arqueològica realitzada a l'Avinguda Cambó, els anys 1988 i 1989, es van localitzar restes corresponents al mateix tipus de conduccions.

Quan el 1714 les tropes de Felip V entren a Barcelona i aquest guanya la Guerra de Successió, una de les primeres actuacions que durà a terme a la ciutat serà refortificar-la. L'objectiu d'aquesta era tant defensar la ciutat dels atacs enemics exteriors, com controlar la població i les seves revoltes. Una de les obres que va fer executar el monarca va ser la construcció d'una ciutadella, a la zona est de la ciutat (on hi ha l'actual parc amb el mateix nom). L'edificació d'aquesta va suposar que, el 1716, s'hagués d'enderrocar una part del barri de la Ribera, amb el desplaçament consegüent de la seva població. Inicialment aquesta s'havia d'instal·lar a la zona del Raval i a les zones properes de platja, tot i que fins a mitjans del segle XVIII no s'inicià el projecte del nou Barri de la Barceloneta. Tot i això, la majoria de la població es negà a desplaçar-se a aquests espais i es quedarà a les àrees properes, fet que suposarà un augment demogràfic important d'aquestes. Així, a la zona on s'ha dut a terme la present intervenció, aquest augment suposarà l'ampliació dels edificis en alçat, la redistribució dels espais interiors i la construcció d'arcs als carrers, que uneixen per la part superior els edificis de banda i banda del mateix (aportant més espai habitable).

En aquest moment, l'edifici baix-medieval que hem documentat al carrer de Mercaders va ser substituït per un de nou. D'aquest se n'ha documentat el seu mur de tancament perimetral, així com murs de tancament interior i una estructura de conducció d'aigües residuals. Aquest edifici definia l'angle de tancament del carrer Mercaders amb el límit sud del carrer Pont de la Parra, que coincidia amb el límit de l'espai intervingut. Així mateix, a la zona nord del carrer de Mercaders s'ha localitzat el mur de façana de l'edifici que dibuixava l'angle de tancament nord amb el del Pont de la Parra. La construcció d'aquest nou edifici va suposar que es desmuntés la part corresponent a l'edificació baix-medieval situada en aquest espai, de la qual no se n'ha documentat restes.

A l'Avinguda Cambó, a la zona oest, s'ha documentat les restes d'un mur de tancament d'aquest mateix moment, que es lliurava al mur de tancament de cronologia baix-medieval, al qual possiblement estaria substituïnt. Al l'interior oest de l'espai que definia aquest mur s'han localitzat les restes d'una estructura soterrada, que es podria correspondre a un dipòsit. En relació a tots

aquests murs i estructures no s'han documentat nivells d'ús, ja que haurien estat desmuntats en el mateix moment que aquestes o bé durant el procés d'urbanització dels espais.

Al segle XIX, el 1835, es produïren les desamortitzacions dels béns eclesiàstics, a partir de les quals totes les propietats de l'església van passar a mans de l'estat, que les va subhastar o mantenir com a edificis i solars de propietat pública. D'aquesta manera, els edificis de propietat eclesiàstica seran enderrocats o aprofitats amb altres finalitats. El convent de Santa Caterina va ser enderroc el 1837 i s'hi edificà un mercat al damunt de les seves restes (inicialment anomenat Mercat d'Isabel II i posteriorment Mercat de Santa Caterina). La construcció del mercat i l'enderroc de les edificacions associades al convent suposarà canvis a nivell urbanístic de la zona, amb l'obertura dels carrers Àlvarez de Castro, Laci i la plaça de Santa Caterina. El carrer de Laci se situava a la zona corresponent al límit nord de l'actual Avinguda Cambó, a la zona de contacte amb el carrer Àlvarez de Castro. L'alineació d'aquest carrer la manté la finca que se situa a l'angle de tancament del carrer amb l'avinguda (el número 25). Durant la present intervenció s'ha localitzat el mur de que continuava el tancament nord del carrer Laci, que estava alineat respecte l'edifici esmentat. Aquest mur continuava en direcció oest i definia l'angle de tancament amb el carrer Freixures. Al seu interior s'han documentat les restes de diversos murs de tancament d'espais interiors, així com obertures al mateix per permetre la sortida d'aigües residuals cap al col·lector exterior. Per les característiques i dimensions d'un dels murs interiors, considerem que en aquest espai hi hauria dues finques, tal i com ens mostren els *Quarterons Garriga*⁴⁵.

Entre mitjans-finals del segle XIX i inicis del segle XX als carrers de Mercaders, del Pont de la Parra i Laci es van instal·lar col·lectors, dels quals se n'han documentat restes en diversos trams del seu subsòl i estructures de desguàs des de l'interior de les finques cap a aquests. El col·lector del carrer de Mercaders encara mantenia el seu ús i ha estat durant les obres que han motivat aquesta intervenció arqueològica quan ha estat substituït per un nou pas. L'espai on se situava aquest antic col·lector ha estat aprofitat per al pas dels tubs de la RPRSU. La instal·lació d'aquests col·lectors al carrer Mercaders i al Pont de la Parra va suposar que es tallessin i amortitzessin parcialment les estructures de conducció d'aigua del segle XVII, que ja haurien deixat de funcionar.

A mitjans del segle XIX comença una nova corrent urbanística a nivell europeu, que projecta l'obertura dels nuclis antics de les ciutats. Les primeres ciutats a realitzar els canvis són Londres i París, a partir de les quals (especialment de la darrera) s'emmirallaran la resta de ciutats europees.

A Paris, sota la batuta del baró Haussmann, es van dur a terme enderrocs massius al nucli històric i es van obrir grans artèries rectilínies, que enllacaven amb un sistema de grans bulevards perifèrics. A nivell general, la finalitat d'aquestes obertures era per una banda descongestionar els centres històrics que estaven densament poblats i que suposaven nombrosos problemes d'insalubritat i higiene (també motivat per les deficientes xarxes de clavegueram); per una altra banda, es pretenia retornar el caràcter de centre i motor administratiu i econòmic a aquests espais de la ciutat, cosa que va motivar que hi hagués nombroses crítiques pel seu caràcter especulatiu.

Seguint aquesta línia d'obertura de les ciutats, a Barcelona el 1859 Ildefons Cerdà signava el seu projecte d'eixample i reforma de la ciutat i se n'aprovà el seu traçat. Tot i això, l'Ajuntament de la ciutat també presentà un projecte de reforma de la ciutat "vella", redactat per l'arquitecte municipal Miquel Garriga i Roca, que modificava el de Cerdà en l'antic recinte urbà i a la zona de les muralles. El 1879, Àngel Josep Baixeras presentà un pla per a la "Reforma Interior" de Barcelona, que connectava la reforma del nucli antic amb l'eixample de Cerdà. Les diverses dificultats sorgides al darrer terç del segle XIX (especialment a nivell econòmic i en relació a les expropiacions) van suposar que fins a inicis del segle XX (el 1908) no es comencessin els treballs d'execució de la Reforma, seguint el Pla Baixeras, de la qual destaca l'obertura de la "Gran Via Layetana". Aquests treballs van suposar l'enderroc de les cases i la desaparició dels carrers que se situaven a l'espai per on havia de discórrer aquest nou vial. Val a dir que la seva execució resta encara inacabada, si bé en els darrers anys han continuat els treballs.

Els edificis de la zona entre la plaça de l'Àngel i el carrer de Sant Pere més Baix de la Via Laietana (Gran Via A) es van començar a enderrocar el 1909. Aquests enderrocs van afectar els edificis situats a la zona nord-oest del carrer Mercaders i al carrer del Pont de la Parra. Les restes d'aquestes edificacions són les que hem documentat en la present intervenció i es corresponen a les situades cronològicament al segle XVIII. L'edifici que definia la Via Laietana en aquest espai tenia la seva façana posterior al carrer Mercaders, fet va suposar que aquest perdés la seva alineació original, eixamplant-se cap a l'oest. La construcció d'aquest edifici i l'obertura de la Via Laietana van suposar que el carrer Pont de la Parra desaparegués.

A la zona central de la Via Laietana, a l'alçada de l'espai de davant la façana de la Catedral, s'hi obrí la plaça d'Antoni Maura, que funcionaria com a eix entre la Via i les Avingudes de la Catedral (Quarta Secció) i Francesc Cambó (via C). L'obertura d'aquesta plaça va suposar la

desaparició del carrer Mercaders en aquest espai i l'enderroc dels edificis que el limitaven per l'oest.

Les obres de la Reforma van quedar aturades amb l'esclat de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). El primer ajuntament franquista de la ciutat va acordar la continuació de la Reforma de la ciutat vella i es va obrir l'Avinguda de la Catedral, aprofitant l'efecte dels bombardejos. Així mateix, als anys 50 del segle XX es va obrir l'Avinguda de Francesc Cambó. Aquesta obertura va suposar que desaparegués, en aquesta zona, l'illa de cases que tancaven per l'est el carrer de Mercaders i per l'oest el carrer Freixures; a l'interior d'aquest espai s'hi situaven les restes documentades en aquest espai. El límit nord de l'Avinguda ampliava pel nord el carrer Laci (que desapareixerà com a tal), cosa que va motivar que es desmuntessin els edificis situats en aquest espai, fins a l'angle de tancament amb el carrer Freixures. Aquest eixamplament no es va produir a la finca que tancava aquest carrer amb el d'Álvarez de Castro i que encara es manté actualment. Les restes d'aquestes edificacions enderrocades (que havien estat bastides al segle XIX) han estat documentades en aquesta intervenció. El límit sud de l'Avinguda va suposar l'enderroc dels cossos septentrionals (l'antiga peixateria) del Mercat de Santa Caterina i la construcció d'una nova façana del mateix.

Tal i com ja hem esmentat anteriorment, el projecte de la Reforma està encara per finalitzar i en els darrers anys s'han realitzat diverses obres vinculades amb el mateix. D'aquestes cal destacar la continuació de l'obertura de l'Avinguda Francesc Cambó cap a l'est (a la zona coneguda com a Porta Cambó).

Notes

- 1 Aquesta sitja ha estat localitzada a la intervenció arqueològica del Carrer Beates 2-5 – Palau Mercaders (Calpena, Arias, 2008).
2. A les intervencions arqueològiques realitzades al Mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas 2006), així com a la perllongació de l'Avinguda Cambó (Bordas, Torres), al Pou de la Figuera (Suau, Matas, 2002) s'han documentat restes corresponents a aquest període.
- 3 D'aquest moment, s'han documentat restes d'un possible centre de producció d'àmfores a l'excavació del Mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas, 2006) i un abocament d'àmfores, que podria estar associat amb el primer, durant la intervenció arqueològica a l'Avinguda Cambó, els anys 1984-1986 (Miró et alii, 1985).
4. D'aquesta necròpoli n'han aparegut restes en pràcticament totes les intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta zona.
- 5 A les intervencions arqueològiques al Mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas 2006), al Carrer Beates 2-5 – Palau Mercaders (Calpena, Arias 2008), així com a la intervenció a la zona sud del carrer Mercaders i al carrer del pare Gallifa (Aguilar 2007-2008) s'han localitzat restes d'aquest moment cronològic.
- 6 D'aquestes cal destacar la intervenció al Mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas 2006) i a les dutes a terme des del carrer Carders al Mercat i al nou tram de l'Avinguda Cambó (Suau et alii 2004-2005).

- 7 Miró, M.; Oliver, A; Pagès, E; Riu, E.; Rovira, C (1985). *Informe de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Francesc Cambó de Barcelona*. 1984-1985. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 8 Aguelo, J.; Huertas, J. (2006) *Memòria de la intervenció arqueològica al solar del mercat de Santa Caterina*. Ciutat Vella. Barcelona. 1999-2004. (Codex, SCP). Servei d'arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 9 Bordas, A.; Torres, G (2003) *Memòria de la intervenció arqueològica de la perllongació de l'Avinguda Cambó*. Barcelona. 2001-2002. (Attics, S.L.) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 10 Suau, L.; Matas, O.; Camarasa, V; Piera, J.; Medina. E. (2004-2005) *Memòria de la intervenció arqueològica del projecte d'infraestructures troncal des del carrer Carders a la central de la RSU en el mercat de santa Caterina*. (UTE Codex-Attics) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 11 Bordas, A; Subiranas, C (2004). *Memòria de la intervenció arqueològica a la prolongació de l'Avinguda Francesc Cambó, entre els carrers Giralt el Pellicer, Gombau i de Fonolla*. Barcelona. (Arqueocat, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 12 Nebot, N (2005) *Memòria de la Intervenció arqueològica Subsidiària de les obres de remodelació del'Avinguda Francesc Cambó i el Carrer Mercaders*. Barcelona. Juliol 2005. (Arqueocat, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita
- 13 Salazar, N. (2008) *Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Álvarez de Castro, Jaume Giralt, Gombau, Metges Casals i Martorell, Arc de Sant Cristòfol i Fonollar*. Barcelona. 2005. (Arqueocat, SL) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 14 Calpena, D; Arias, L. (2008). *Memòria conjunta de la intervenció arqueològica al carrer Beates 2-5*. Palau Mercaders. Ciutat Vella, Barcelona. 2005-2006. (Attics, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 15 Maragall, M (2007) *Informe preliminar de la intervenció arqueològica al carrer Mercaders, 42*. Palau Mercaders. Barcelona. Octubre-desembre 2006; gener-març 2007. (Arqueociència, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 16 Aguilar, C (2007-2008). *Informes de la intervenció arqueològica als entorns del Mercat de Santa Caterina, 5a fase*. Gener 2007-gener 2008. (ESTRATS, SL) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdits.
- 17 Maragall, M (2008) *Informe d'afectació de les estructures al carrer Mercaders 35-42; plaça de les Beates 1, 2 i 4-3; carrer de les Beates 1-3, 2-10*. Barcelona. 2008. (Estrats SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 18 Nebot, N. (2005) *Memòria de la intervenció arqueològica subsidiària de les obres de remodelació de l'Avinguda Cambó i del carrer de Mercaders de Barcelona*. 2005. (Arqueocat, SL). Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya, inèdita.
- 19 Les restes desmuntades es corresponen a les localitzades durant la intervenció arqueològica realitzada els anys 1984 i 1985, per part de Maite Miró, Anna Oliver, Emilia Pagès, Edauid Riu i Carolina Rovira.
- 20 La intervenció en aquesta zona, així com el desmuntatge de dues estructures localitzades a la present intervenció ha estat dirigida per Noemí Nebot (Nebot 2005).
- 21 Durant les intervencions arqueològiques al Mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas 2006) i a les excavacions a l'Avinguda Cambó (Miró et alii, 1989) es van documentar les restes corresponents a un possible centre de producció d'àmfores, que s'identificarien amb una zona de producció associada a una vil·la rústica.
- 22 La sitja ha estat documentada a la intervenció al carrer Beates 2-5 Palau Mercaders (Arias, Calpena 2008). A la intervenció arqueològica al mercat de Santa Caterina (Aguelo, Huertas 2006) es van localitzar una fossa d'enterrament i dues fosses més del Bronze inicial epicampaniforme.
- 23 *Quarterons Garriga i Roca*. Miquel Garriga i Roca, Barcelona 1858. AHCB.
- 24 Cal destacar que el desmuntatge del mur U.E.45 es va produir posteriorment a la finalització de la present intervenció arqueològica. El control arqueològic d'aquest el va dur a terme Noemí Nebot (Nebot, 2005)
- 25 (Aguelo, Huertas 2006)
- 26 (Miró et alii 1989)
- 27 *Quarterons Garriga i Roca*. Miquel Garriga i Roca, Barcelona 1858. AHCB.
- 28 Exceptuant el desmuntatge de dos murs de tancament, que van quedar inclosos en la continuació dels treballs arqueològics, efectuats en el marc de la mateixa obra, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Noemí Nebot (Nebot 2005)
- 29 (Arias, Calpena 2008)
- 30 (Maragall 2008)

- 31 (Miró *et alii* 1985)
- 32 (Aguelo, Huertas 2006)
- 33 (Miró *et alii* 1985)
- 34 (Aguelo, Huertas 2006)
- 35 (Aguelo, Huertas 2006)
- 36 (Bordas, Subiranas 2004).
- 37 (Aguelo, Huertas, Puig 2005)
- 38 (Cerrillo, 1989)
- 39 (Maragall 2008)
- 40 Aguelo, Huertas 2006)
- 41 (Miró *et alii* 1985)
- 42 (Arias, Calpena 2008)
- 43 (Aguelo, Huertas, Puig 2005 p26)
- 44 (*Història de Barcelona* 1992)
- 45 *Quarterons Garriga i Roca*. Miquel Garriga i Roca, Barcelona 1858. AHCB.

4. BIBLIOGRAFIA

AAVV (2001) *La construcció de la gran Barcelona: L'OBERTURA DE LA VIA LAIETANA 1908-1958*. Catàleg de l'exposició. Museu d'Història de la Ciutat. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

AAVV (2005) *ABAJO LAS MURALLAS!!!. 150 anys de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Catàleg de l'exposició. Museu d'Història de la Ciutat. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

AAVV (1991) “Barcelonès i Baix Llobregat” A: *Gran Enciclopèdia Comarcal de Catalunya*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AAVV (1992) *Història de Barcelona*. Enciclopèdia Catalana.

Els enterraments del Parc de la Ciutat i la problemàtica funerària de Tàrraco. Memòries d'excavació. Taller escola d'Arqueologia. Tarragona.

Aguilar, C (2007-2008). *Informes de la intervenció arqueològica als entorns del Mercat de Santa Caterina, 5a fase*. Gener 2007-gener 2008. (ESTRATS, SL) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdits.

Aguelo, J; Huertas, J; Puig, F (2005). “Santa Caterina de Barcelona: assaig d'ocupació i evolució” A: *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona QUARHIS* p.11-43

Aguelo, J.; Huertas, J. (2006) *Memòria de la intervenció arqueològica al solar del mercat de Santa Caterina. Ciutat Vella. Barcelona. 1999-2004*. (Codex, SCP). Servei d'arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita

Bordas, A; Subiranas, C (2004). *Memòria de la intervenció arqueològica a la prolongació de l'Avinguda Francesc Cambó, entre els carrers Giralt el Pellicer, Gombau i de Fonolla. Barcelona*. (Arqueocat, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Bordas, A.; Torres, G (2003) *Memòria de la intervenció arqueològica de la perllongació de l'Avinguda Cambó. Barcelona. 2001-2002*. (Attics, S.L.) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Calpena, D; Arias, L. (2008). *Memòria conjunta de la intervenció arqueològica al carrer Beates 2-5. Palau Mercaders. Ciutat Vella, Barcelona. 2005-2006*. (Attics, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Cerrillo Martín de Cáceres, E. (1989). “El mundo funerario y religioso de época visigótica” IICAME. Oviedo

Maragall, M (2007) *Informe preliminar de la intervenció arqueològica al carrer Mercaders, 42. Palau Mercaders. Barcelona. Octubre-desembre 2006; gener-març 2007.* (Arqueociència, SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Maragall, M (2008) *Informe d'afectació de les estructures al carrer Mercaders 35-42; plaça de les Beates 1, 2 i 4-3; carrer de les Beates 1-3, 2-10. Barcelona.2008.* (Estrats SL). Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Miró, M.; Oliver, A; Pagès, E; Riu, E.; Rovira, C (1985). *Informe de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Francesc Cambó de Barcelona. 1984-1985.* Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Nebot, N. (2005) *Memòria de la intervenció arqueològica subsidiària de les obres de remodelació de l'Avinguda Cambó i del carrer dels Mercaders de Barcelona. 2005.* (Arqueocat, SL). Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya, inèdita.

Salazar, N. (2008) *Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Álvarez de Castro, Jaume Giralt, Gombau, Metges Casals i Martorell, Arc de Sant Cristòfol i Fonollar. Barcelona. 2005.* (Arqueocat, SL) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Suau, L.; Matas, O.; Camarasa, V; Piera, J.; Medina. E. (2004-2005) *Memòria de la intervenció arqueològica del projecte d'infraestructures troncal des del carrer Carders a la central de la RSU en el mercat de santa Caterina.* (UTE Codex-Attics) Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya, inèdita.

Inventari de les Unitats Estratigràfiques

Zona I.AVINGUDA Cambó

U.E. 01

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: nivell de circulació de l'AVINGUDA Cambó, en el moment de l'inici de la intervenció. Es correspon tant a la voravia, com a la zona de circulació de vehicles.

Posició física: Cobreix 02, 32, 37, 38

Cronologia: segle XXI

U.E. 02

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: nivell de ciment portland que es correspon al preparat del nivell de circulació U.E.01, que s'hauria instal·lat prèviament a aquest.

Posició física: És cobert per 01

Cobreix 03, 04, 05, 06, 07, 36

Cronologia: segle XXI

U.E. 03

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: retall als estrats de rebliment 05 i 06 i a les restes de l'estructura U.E.04, que s'hauria realitzat per al pas del tub de conducció d'aigua. Aquesta U.E. la forma tant el retall com el seu rebliment, format pel tub d'aigua i el nivell de terra poc homogènia i de tonalitats diverses, que rebleix part del retall i cobreix el tub.

Posició física: És cobert per 02

Talla 04,05,06

Cronologia: segle XX

U.E. 04

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: estructura de maons lligats amb ciment portland, que es correspondria a les restes d'un antic col·lector, que ja hauria estat amortitzat. La seva direcció era nord-est sud-oest i discorria en paral·lel al mur de tancament de les edificacions de l'AVINGUDA Cambó, que se situen més al sud. Estava formada per una base plana de maons, disposats a junt seguit; al damunt dels extrems nord i sud del paviment de la base, s'hi recolzaven els dos murs de tancament de l'element, que estaven fets també mitjançant filades horitzontals de maons. A la part superior dels murs de tancament, els maons anaven definint el tancament superior de l'estructura, del qual tan sols se'n conservava el seu arrenc i que hauria estat de volta de canó. A l'extrem sud-est es conservaven restes de pedres i maons, a la cara exterior del mur de tancament, fet que ens indicaria que el tancament estaria fet tant amb maons com amb pedres lleugerament escapçades, de mida mitjana. La seva amplada era documentada anava d'entre els 50-95cm i la llargada conservada era de 5'72m. Els seus dos extrems est i oest van quedar tallats en el moment de la construcció d'un nou col·lector (que el substituïa), així com del pàrquing de l'A.Cambó i pel pas de diversos serveis al carrer. A la zona oest de la base hi havia un nivell de ciment

portland que se li assentava al damunt i que estaria relacionat amb el moment de la construcció del col·lector que substituïa i tallava aquest. La mateixa estructura giraria, en direcció sud, cap al carrer Giralt el Pellisser, ja que se n'han conservat restes molt fragmentades, pel pas de diversos serveis.

Posició física: És cobert per 02

És tallat per 03, 07

És reblert per 05

Talla 07, 08

Cronologia: segle XX

U.E. 05

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: rebliment de l'U.E.04, un cop aquesta ja ha estat desmuntada. Està format majoritàriament per un nivell d'argiles de tonalitats marronoses, amb nòdols de morter de calç i barrejat amb terres de textures i tonalitats diverses. Possiblement aquest nivell estaria associat al moment de la instal·lació del nou col·lector (U.E.07) quan, un cop construït aquest, es rebleix l'espai de l'antic col·lector (U.E.04) ja desmuntat.

Posició física: Rebleix 04

Es lliura a 07

Cronologia: segle XX

U.E. 06

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: estrat de rebliment format per un nivell d'argiles bastant compactades, de tonalitats marronoses, amb taques de carbons i nòdols de morter de calç. Es correspon a un rebliment de l'espai de l'avinguda previ a la instal·lació del col·lector U.E.04, ja que aquest el talla. Seria el nivell que amortitza el murs U.E.09 i 10, 13, 17, 18, 19, 45, 43, 44, les obertures al mur U.E.10 (12, 21, 47), ja que els cobreix; també rebleix els trencaments al mateix mur U.E.10 (15, 23, 48). Per sota d'aquest estrat apareix ja (on no hi ha estructures de cronologia medieval i moderna) el nivell d'argiles vermelles (U.E.08), associat amb les tombes de cronologia romana.

Posició física: És cobert per 02

És tallat per 03,04,07, 14

Cobreix 08, 09,10, 12, 13, 17, 18, 19, 45, 43, 44, 21, 47

Rebleix 15, 23, 48

Cronologia: segle XX

U.E. 07

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: retall i pas del col·lector que actualment està en funcionament a l'Avinguda Cambó. Talla els estrats U.E.05, 06, 08 i l'estructura de l'antic col·lector U.E.04 (al qual substituïa). Hi ha zones on el rebliment posterior a la seva construcció està fet amb terres de diferents tipus i textures, mentre que hi ha zones on el rebliment és de ciment portland.

Posició física: És cobert per 02

Talla 04, 05, 08, 06

Cronologia: segle XX

U.E. 08

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: nivell d'argiles de color vermell, força compactada, que ha estat documentat per sota o tallat per les estructures de cronologia medieval, moderna i contemporània de l'avinguda Cambó. Es correspondria al nivell associat a les tombes de cronologia romana (UF-2). No s'han recuperat materials arqueològics durant la seva excavació. La seva potència era destacable (se n'ha documentat una potència de 1'20m). Per sota d'aquest ja apareixia (en els llocs on s'ha rebaixat a cotes més profundes) el nivell de formació natural.

Posició física: És cobert per 06, 41

És tallat per 09, 10, 04, 07, 14

Hi recolza 35, UF-2

Cronologia: finals segle IdC-segle III

U.E. 09

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, localitzat a la zona est de l'AVINGUDA Cambó. Està construït mitjançant pedres de petites i mitjanes dimensions poc treballades i amb algun maó, tots ells lligats amb morter de calç molt granulat i de color blanc-groguenc. A la seva zona nord està tallat pel pas de la conducció del gas i de cablejat elèctric. La seva amplada és de 43cm; la llargada documentada, de 45cm (continuarà més enllà del límit nord de la rasa) i l'alçada de 40cm. Es lliura al mur U.E.10, ja que es correspondria a un mur interior de les edificacions que definia l'U.E.10

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: segle XX

U.E. 10

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que es correspondria al mur de tancament nord del carrer Laci, del moment que s'obrí aquest, mitjans del segle XIX. Se n'ha documentat una llargada de 47m i una amplada de 70-80cm; la seva alçada documentada va dels 45cm a 2'50m. Està construït mitjançant pedres reaprofitades, pedres sense treballar i maons, tots ells lligats amb ciment. Funcionant amb aquest mur s'han documentat un seguit de murs de tancament interior dels diversos espais, així com restes de conduccions i elements associats amb el seu ús. Als anys 60 del segle XX, a partir de la Reforma urbanística que preveia obrir l'AVINGUDA Cambó (eixamplant pel nord el carrer Laci), aquest mur es va desmuntar per alinear els nous edificis actuals (a 2'50m al sud), si bé resta encara un edifici (el número 25) que manté l'alineació d'aquest mur i del carrer. No s'han documentat nivells d'ús associat amb el mur, fet que ens podria indicar que es correspondria a la part de la seva base i fonamentació. Aquest mur quedava afectat totalment pel pas de la rasa del pas de la RSU per l'AVINGUDA Cambó, fet que ha suposat que amb el vist-i-plau de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, es desmuntés.

Posició física: És cobert per 06

Se li lliura 09, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 21, 43, 44, 47

És tallat per 14, 15, 23, 24, 48

Talla 08, 49

És solidari amb 45

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 11

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'una estructura de maons, que es lliura a la cara interior del mur U.E.10. Se n'ha documentat una filada, disposats en perpendicular respecte al mur i que estan lligats amb ciment. La seva llargada és de 1'45m i l'amplada de 15cm. Al seu extrem oest és solidari amb l'estructura U.E.12, que es correspon a una sortida de desguàs cap al carrer. Per les característiques d'ambdós elements, considerem que es correspondrien a estructures vinculades a l'evacuació d'aigües residuals cap al col·lector del carrer (que possiblement hauria estat la continuació de l'U.E.04 que no s'ha conservat en aquesta zona).

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10, 12

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 12

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: obertura al mur U.E.10, de planta rectangular i definida mitjançant maons, lligats amb ciment i disposats en filades horitzontals. Al seu extrem sud-est (on dona a la cara exterior del mur) hi ha un tancament fet amb els mateixos maons i a la part inferior d'aquest se situa l'obertura que faria evacuar les aigües residuals cap al col·lector del carrer (possiblement seria l'U.E.04, que en aquest espai ja estaria desmuntada). L'amplada total de l'element és de 77cm, mentre que l'amplada dels seus murs és de 17cm. Possiblement aquesta estructura es va definir en el mateix moment de la construcció del mur U.E.10, ja que no s'observa cap trencament del mateix per a la seva instal·lació.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Se li lliura 11

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 13

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un mur de tancament, direcció nord-oest sud-est, que es lliura al mur U.E.10, per la seva cara interior. Està bastit, a la seva part superior, mitjançant maons disposats de manera regular i lligats amb ciment. La seva amplada és de 40cm i la llargada documentada és de 20cm (va més enllà del límit nord de la rasa). En el moment que s'ha desmuntat el mur U.E.10 i la zona de contacte entre aquest i el mur U.E.13, s'ha constatat la tipologia constructiva de la seva fonamentació, feta a base de pedres sense treballar i lligades amb ciment. Per la seva posició i característiques es correspondria a un mur de tancament interior respecte al mur U.E.10, que possiblement separaria dues finques.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 14

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: trencament als estrats de rebliment U.E.06 i 08, així com en algun tram del mur U.E.10, produït per la plantació d'arbres a l'avinguda. Està reblert pel nivell de terra orgànica U.E.16

Posició física: És cobert per 02

Talla 06, 08, 10

És reblert per 16

Cronologia:segle XX

U.E. 15

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: Trencament al mur U.E.10, a la seva zona est, de planta rectangular i situat en perpendicular respecte a aquest. La seva amplada va dels 50 als 90cm. Per les seves característiques considerem que es tractaria del trencament produït pel desmuntatge d'alguna estructura situada en aquest espai i que funcionaria amb el mur; possiblement hauria estat una estructura de sortida d'aigües residuals cap al col·lector del carrer (com l'U.E.12) i que en el moment del desmuntatge del mur UE..10 (als anys 60 del segle XX) i de les estructures associades amb aquest tan sols en quedà l'empremta i la part del trencament al mur produït pel seu desmuntatge.

Posició física: És cobert per 06

Talla 10

Cronologia: segle XX

U.E. 16

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: nivell de terra molt orgànica, de color marró fosc i poc compactada. Se situa a l'interior del trencament U.E.14 i es correspon a la terra orgànica abocada en el moment de la plantació dels arbres (que provoquen el trencament U.E.14), així com també la terra orgànica que es va generant a partir d'aquests.

Posició física: És cobert per 02

Rebleix 14

Cronologia: segle XX

U.E. 17

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que es lliura a la cara interior del mur U.E.10. Està construït mitjançant maons i pedres sense treballar, lligats amb ciment. La seva amplada és de 1m i se n'ha documentat una llargada de 30cm ja que va més enllà del límit de la rasa, en direcció nord-oest. Per les seves dimensions i característiques es correspondria a un mur que separaria dues finques de l'avinguda, de la qual el mur U.E.10 en seria el mur de façana. En el moment que s'amplià l'avinguda en aquesta zona, als anys 60 del segle XX, es van amortitzar el mur U.E.10 i els que estaven vinculats amb aquest.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia:mitjans segle XIX

U.E. 18

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que es lliura a la cara interior del mur U.E.10. Està bastit

mitjançant pedres sense treballar i maons, lligats amb morter de calç. Se n'ha documentat una llargada de 30cm, ja que va més enllà del límit de la rasa, en direcció nord-oest. Per les seves dimensions i característiques es podria tractar d'un mur de tancament interior d'un espai o bé d'una finca. Veient les característiques i dimensions dels murs U.E.45 i 17 (situats a oest i est respecte l'U.E.18), possiblement aquests dos serien murs de tancament d'una finca i els murs situats a l'interior de l'espai definit per aquests (U.E.18 i 19) serien murs interiors de la mateixa. Aquests murs, juntament amb el mur U.E.10, es correspondrien als murs construïts en el moment que es traçà l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX); als anys 60 del mateix segle, es va ampliar l'avinguda en aquest espai i va suposar el seu desmuntatge i amortització.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 19

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que es lliura a la cara interior (nord) del mur U.E.10. Està construït mitjançant pedres sense treballar i maons, lligats amb ciment. La seva amplada és de 45cm, i la seva llargada documentada és de 30cm, ja que el seu límit (en direcció nord-oest) va més enllà del de la rasa. Veient les característiques i dimensions d'aquest mur, respecte els murs U.E.17 i 45, considerem que el mur U.E.19 seria un mur de tancament interior d'una finca (juntament amb el mur U.E.18), mentre que els primers es correspondrien als murs de tancament de la finca. Aquests murs, juntament amb el mur U.E.10, es correspondrien als murs construïts en el moment que es traçà l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX); als anys 60 del mateix segle, es va ampliar l'avinguda en aquest espai i va suposar el seu desmuntatge i amortització.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 20

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: obertura al mur U.E.10, de planta rectangular, que està definida mitjançant maons, disposats en filades horitzontals i lligats amb ciment. La seva amplada és de 45cm. Es correspon a una sortida d'aigües residuals, cap a un col·lector situat a l'avinguda Cambó (seria el mateix que l'U.E.04, però que en aquesta zona ja hauria estat desmuntat en el moment de la construcció del pàrquing). D'aquest element se n'ha conservat els murs de maons, que delimitaven els seus límits (est i oest), així com la seva base de maons. L'obertura es va definir en el mateix moment de la construcció del mur U.E.10, ja que no s'observa cap trencament del mateix associada a aquesta. En el moment que es va desmuntar i amortitzar el mur, l'U.E.10 també va quedar amortitzada.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 21

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: estructura de sortida d'aigües residuals cap a l'exterior respecte el mur U.E.10, del qual se n'ha documentat part de la conducció situada a l'interior de l'espai, així com l'obertura al mur

U.E.10 per a la sortida cap a l'Avinguda Cambó. La conducció té una direcció oest-est fins a arribar al mur U.E.10, on dibuixa una corba per connectar amb l'obertura al mur. La part corresponent a la conducció està bastida mitjançant pedres sense treballar de mida mitjana i maons, lligats amb ciment; pel que fa a l'obertura al mur està feta a base de maons, disposats en filades regulars i lligats amb ciment. La conducció té una llargada documentada de 2m (va més enllà del límit nord de la rasa), mentre que la seva amplada va dels 70 als 90cm; l'obertura al mur té una amplada de 60cm. Aquesta obertura és solidària estratigràficament amb el mur ja que no suposa cap trencament del mateix, mentre que els murs que defineixen el pas i la conducció se li lliuren. En el moment que el mur U.E.10 es va amortitzar, també es va desmuntar l'estructura.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: mitjans segle XIX

U.E. 22

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un mur construït mitjançant pedres de mitjanes i grans dimensions, sense treballar i lligats amb morter de calç de tonalitats ocre. Ha estat documentat a l'extrem est de l'Avinguda Cambó, a la cantonada amb el carrer Giralt el Pellisser. Tan sols n'hem apreciat el seu perfil, ja que durant els passos de diversos serveis (cablejat elèctric, col·lectors, conducció de gas...) es degué desmuntar i algun d'aquests serveis se situen al damunt seu. La seva amplada documentada és de 54cm i l'alçada, de 50cm. Per la seva ubicació es correspondria a un mur relacionat amb les edificacions del convent de Santa Caterina.

Posició física: És cobert per 06

És tallat per 04

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 23

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: trencament al mur U.E.10 a la zona est, de planta irregular, que hauria estat produït en el moment del desmuntatge d'aquest. La seva amplada va dels 60cm (al nord) a 1'20m (al sud). Possiblement en aquest espai hi hauria una obertura per a la sortida d'aigües residuals cap a l'exterior, amb una estructura associada a aquesta. En el moment que es degué desmuntar aquesta estructura (quan es desmuntà el mur) es va trencar parcialment part del mur U.E.10

Posició física: És cobert per 06

Talla 10

Cronologia: segle XX

U.E. 24

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: trencament al mur U.E.10, al seu extrem est, que es dugué a terme en el moment de la construcció del pàrquing subterrani de l'Avinguda Cambó. La seva llargada és de 2'75m. En aquest espai s'hi situa una sortida d'aire del pàrquing.

Posició física: Talla 10

Cronologia: segle XX

U.E. 25

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció oest-est, que tanca pel sud una estructura corresponent a un possible dipòsit, del qual se n'ha documentat també el seu tancament nord (U.E.27) i oest (U.E.26). Està construït mitjançant maons, pedres sense treballar i algun carreu aprofitat, lligats amb morter de calç i sorra. La seva llargada és de 40cm i l'amplada de 15cm. Ha estat documentat a la zona oest de la rasa realitzada a l'AVINGUDA Cambó. Es correspondria a una estructura de cronologia moderna, que hauria estat amortitzada en el moment de l'obertura de l'AVINGUDA Cambó, mitjançant el rebliment U.E.28. El pas de diversos serveis per l'avinguda ja va motivar el trencament parcial d'aquesta estructura.

Posició física: És cobert per 28

És solidari amb 26, 27

Cronologia: segles XVII-XVIII

U.E. 26

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció nord-sud, que tanca per l'oest una estructura corresponent a un possible dipòsit, del qual se n'ha documentat el seu tancament nord (U.E.27) i sud (U.E.25). Està bastit mitjançant pedres lleugerament treballades i maons, lligats amb morter de calç i sorra. La seva llargada és de 95cm, mentre que la seva amplada és de 15cm. Ha estat documentat a la zona oest de la rasa realitzada a l'AVINGUDA Cambó. Es correspondria a una estructura de cronologia moderna, que hauria estat amortitzada en el moment de l'obertura de l'AVINGUDA Cambó, mitjançant el rebliment U.E.28. El pas de diversos serveis per l'avinguda ja va motivar el trencament parcial d'aquesta estructura.

Posició física: És cobert per 28

Talla 08

És solidari amb 25, 27

Cronologia: segles XVII-XVIII

U.E. 27

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció oest-est, que tanca pel nord una estructura corresponent a un possible dipòsit, del qual se n'ha documentat també el seu tancament sud (U.E.25) i oest (U.E.26). Està fet a base de pedres lleugerament treballades i maons, lligats amb morter de calç i sorra. La seva llargada és de 81cm i l'amplada, de 15cm. Ha estat documentat a la zona oest de la rasa realitzada a l'AVINGUDA Cambó. Es correspondria a una estructura de cronologia moderna, que hauria estat amortitzada en el moment de l'obertura de l'AVINGUDA Cambó, mitjançant el rebliment U.E.28. El pas de diversos serveis per l'avinguda ja va motivar el trencament parcial d'aquesta estructura.

Posició física: És cobert per 28

Talla 08

És solidari amb 25, 26

Cronologia: segle XVII-XVIII

U.E. 28

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: estrat de rebliment documentat a l'interior de l'estructura del possible dipòsit definit pels murs U.E.25, 26 i 27. Està format per un nivell de pedres i maons, amb morter de calç i sorra, que es

correspondrien a les restes de la mateixa estructura desmuntada. El desmuntatge d'aquesta estructura i, per tant la formació d'aquest estrat es degué produir en el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó o en un moment anterior.

Posició física: És cobert per 06

Rebleix 25, 26, 27

Cobreix 25, 26, 27

Cronologia: segle XIX-XX

U.E. 29

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un mur que tindria una direcció nord-oest sud-est i que es correspondria a un mur de tancament d'un espai, juntament amb el mur U.E.30, del qual en seria el tancament oest. Està bastit mitjançant pedres sense treballar, disposades de manera poc regular i lligades amb morter de calç i sorra, de tonalitats groguenques. La seva llargada és de 1'36m i l'amplada, de 39cm. El pas de diversos serveis per la zona on s'ha realitzat la rasa on s'ha localitzat aquest mur va suposar el seu desmuntatge parcial, fet que ha motivat que l'haguem documentat parcialment (tan sols la darrera filada i parcialment caigut). Amb el mur U.E.30, presenten la mateixa factura constructiva i a més són solidaris estratigràficament, fets que ens indiquen la seva contemporànieta constructiva. Als dos murs se'ls lliuren les restes d'un paviment de terra piconada (U.E.32), que es correspondria al nivell de circulació associat amb el seu ús. Per la seva tipologia constructiva i direcció, considerem que es podrien correspondre a restes de cronologia baix-medieval (segles XIII-XIV). El pas de diversos serveis per l'avinguda va mitvar que els tres elements fossin tallats a la zona oest (U.E.32).

Posició física: És cobert per 41

És solidari amb 30

Se li lliura 31

És tallat per 32

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 30

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un mur direcció nord-est sud-oest, que es correspondria, juntament amb el mur U.E.29, al mur de tancament est d'un espai. Està construït a base de pedres sense treballar, de mida mitjana, disposades de manera irregular i lligades amb morter de calç i sorra, de tonalitats groguenques. La seva llargada és de 1'10m i l'amplada, de 36cm. D'aquest mur se n'ha documentat tan sols la darrera filada i, a més estava tallat per la seva zona nord-est pel pas de diversos serveis en aquest espai (U.E.32). Amb el mur U.E.29 presenta la mateixa factura constructiva i són solidaris estratigràficament, fet que ens indica la seva contemporànieta constructiva. Al l'interior de l'espai que definirien els dos murs, se'ls lliuren les restes d'un paviment de terra piconada (U.E.31) que es correspondria al nivell d'ús associat a aquests. Per la seva tipologia constructiva, considerem que serien de cronologia baix-medieval.

Posició física: És cobert per 41

És solidari amb 29

Se li lliura 31

És tallat per 32

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 31

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un nivell de circulació, format per un nivell de terra piconada, molt argilosa i compactada. Es lliura als murs U.E.29 i 30 i funcionaria com a nivell d'ús associat a aquest. La seva llargada és de 1m, mentre que l'amplada, de 20cm. Ha estat documentat parcialment, ja que hauria estat tallat pel pas de diverses conduccions i serveis, previs a la present intervenció (U.E.32). Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica respecte als dos murs amb els que funcionava, el situem cronològicament en època baix-medieval.

Posició física: És cobert per 41

Es lliura a 29, 30

És tallat per 32

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 32

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: trencament als murs U.E.26, 27, 29, 30, 33, 34, al nivell de circulació U.E.31, al reblliment U.E.28 i a la U.F.2 produït pel pas de diversos serveis per l'avinguda. La rasa que s'ha dut a terme en aquesta intervenció aprofitava part d'aquests passos de serveis i els ampliava.

Posició física: És cobert per 01

Talla 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 40, 41, U.F.2

És reblert per 37

Cronologia:segle XX

U.E. 33

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, construït mitjançant pedres lleugerament treballades i lligades amb morter de calç, de tonalitats groguenques. Tan sols se n'ha documentat el seu perfil, ja que havia estat tallat prèviament pel pas d'una rasa anterior a la que s'ha realitzat a la present intervenció i que aquesta aprofitava. La seva alçada documentada és de 1'05m i l'amplada, de 75cm. Per la seva tipologia constructiva, considerem que es correspondria a un mur de cronologia baix-medieval (segles XIII-XV). Per la seva cara est se li lliura el mur U.E.34, ja d'època moderna.

Posició física: És cobert per 41

Se li lliura 34

És tallat per 32

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 34

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que està bastit mitjançant pedres sense treballar i maons, lligats amb abundant morter de calç, de tonalitats blanquinoses. Es lliura al mur U.E.33 per l'oest. Tan sols se n'ha documentat el seu perfil, al límit de la rasa, ja que havia estat tallat anteriorment, pel pas d'una rasa anterior per al pas de diversos serveis. La seva alçada documentada és de 1m i l'amplada, de 80cm. En el moment que s'obrí l'avinguda Cambó, aquest mur va ser desmuntat i amortitzat. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, es correspondria a un mur de cronologia moderna (segles XVI-XVIII).

Posició física: És cobert per 41

Es lliura a 33

És tallat per 32

Cronologia: segles XVI-XVIII

U.E. 35

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: estructura de tègules planes, que defineixen la coberta (a doble vessant) i la base de la tomba UF-2. S'han conservat parcialment la base de dues tègules (alguna d'elles molt fragmentada) i la part corresponent de la coberta de la zona oest de la tomba conservada (dues tègules trencades). Aquest enterrament va quedar trencat a la seva capçalera (a l'oest) pel pas del col·lector i parcialment al seu extrem est (que va afectar les restes de l'individu i la seva coberta) pel pas d'una altra rasa de serveis (U.E.32). De les tègules de la base conservades alguna d'elles conserva decoracions de ditades incises, que dibuixen formes geomètriques. Per les seves característiques i per les característiques de la resta de necròpoli documentades en aquesta zona, situem cronològicament aquest element a l'antiguitat tardana (segles IV-VdC)

Posició física: És cobert per 38, 41

És tallat per 32, 36

És solidari amb UF-2

Se li recolza 40, 39

Cobreix 42

Cronologia: segle IVdC

U.E. 36

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: trencament de l'extrem oest de la tomba UF-2, produït pel pas del col·lector en aquest espai. Aquest trencament va suposar que es perdés la part de la capçalera de l'enterrament, a partir de la zona de l'inici de la columna.

Posició física: És cobert per 02

Se li lliura 37

Talla 35, 40, 41, UF-2

Cronologia: segle XX

U.E. 37

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: rebliment del trencament U.E.32, produït pel pas de diverses conduccions de serveis per l'avinguda, prèviament a la present intervenció. Està format per un nivell de terres poc homogènies, de tonalitats marronoses, amb zones on hi ha restes de pedres, maons i morter de calç, possiblement corresponents a les estructures que degué desmuntar el pas de la rasa (U.E.32).

Posició física: És cobert per 01

Rebleix 32

Es lliura a 36

És igual a 38

Cronologia: segle XX

U.E. 38

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: estrat de rebliment del trencament U.E.32, igual que l'U.E.37, si bé s'ha distingit respecte a aquesta per ser l'estrat de rebliment de la zona de l'UF-2. Davant la possibilitat que en aquesta zona apareguessin restes òssies associables a aquest enterrament, s'ha distingit a nivell de registre el rebliment de la rasa U.E.32 en aquest espai.

Posició física: És cobert per 01

Rebleix 32

Es lliura a 36

És igual a 37

Cronologia: segle XX

U.E. 39

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de la tomba UF-2, format per un nivell de terra argilosa i orgànica, de tonalitats marró fosc, que estava molt compactada.

Posició física: És cobert per 35

És tallat per 32, 36

Rebleix UF-2

Cobreix 40

Cronologia: segle IVdC

U.E. 40

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: restes corresponents a l'individu de la tomba UF-2. del qual se n'ha conservat la part de la pelvis i l'inici de la columna vertebral; la part superior del fèmur esquerre; l'extrem del cúbit i radi del braç esquerra, amb alguna falange corresponent als dits, així com l'extrem del radi del braç dret. Pel que s'observa, possiblement la posició de l'individu seria de decúpit supí, amb una orientació nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest.

Posició física: És igual a UF-2

És cobert per 39

Es recolza a 35

És tallat per 32, 36

Cronologia: segle IVdC

U.E. 41

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: estrat de rebliment, format per un nivell de terra poc homogènia, de tonalitats marrobooses. Ha estat documentat a la zona oest de la intervenció, que cobreix les restes dels murs U.E.29, 30, 31, 33, 34, el nivell de circulació U.E.32 i l'estructura de tègules de l'UF-2 (U.E.35). Es correspondria a un estrat de rebliment que amortitzaria aquestes estructures en el moment de l'obertura de l'AVINGUDA Cambó (a inicis del segle XX) o bé en un moment anterior. L'estrat de rebliment U.E.06, associat al moment de l'ampliació cap al nord de la mateixa avinguda el cobreix, fet que ens indica la seva posterioritat.

Posició física: És cobert per 06

Cobreix 29, 30, 31, 33, 34, 32, 35, UF-2

És tallat per 32, 36

Cronologia: segles XIX-XX

U.E. 42

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: crani localitzat a la part inferior sud de la tomba UF-2, per sota del trencament de la base de tègules (U.E.35) produït pel pas de la rasa de conduccions U.E.32. Per la seva proximitat amb l'U.F.2 considerem que es podria correspondre al crani de l'individu U.E.40, o bé les restes d'un altre individu afectat per la mateixa rasa. No s'ha localitzat cap altre resta òssia que es pogués associar amb el crani, que per la seva posició ens indicava que hauria estat mogut.

Posició física: És cobert per 35, 38

Cronologia: segle IVdC

U.E. 43

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: restes d'un mur de tancament, documentat a la zona central del mur U.E.10, al qual es lliura a la seva cara interior. Està bastit mitjançant pedres sense treballar i maons, lligats amb ciment. Ha estat localitzat en el moment del desmuntatge del mur U.E.10 (estava cobert per una antiga conducció elèctrica) amb una amplada de 43cm i una alçada de 2'25m i anava més enllà del límit nord-oest de la rasa. Es correspondria a un mur de tancament interior d'un espai o finca, de la qual el mur de façana seria l'U.E.10. En el moment que es va ampliar l'avinguda Cambó (als anys 60 del segle XX), aquest mur va ser desmuntat, tal i com passava amb el mur U.E.10.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: segle XX

U.E. 44

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: restes d'un mur de tancament, documentat a la zona central del mur U.E.10 al qual es lliura per la seva cara interior. Està construït a base de pedres sense treballar i maons, lligats amb ciment. Se n'ha documentat el seu perfil, en el moment del desmuntatge del mur U.E.10, ja que estava cobert per uns maons associats a una antiga conducció elèctrica. La seva amplada és de 40cm i l'alçada de 90cm i aniria més enllà del límit nord-oest de la rasa. Es correspondria a un mur de tancament interior d'un espai o d'una finca, de la qual el mur U.E.10 en seria el mur de façana, corresponent a l'obertura del carrer Laci, amitjans del segle XIX. Quan als anys 60 del segle XX obrir l'avinguda Cambó, el mur U.E.10 i els que funcionaven amb aquest (entre els quals hi havia el mur U.E.44) van ser desmuntats.

Posició física: És cobert per 06

Es lliura a 10

Cronologia: segle XIX

U.E. 45

Situació: zona I.AVINGUDA Cambó

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que tanca pel sud-oest la finca delimitada al sud-est pel mur U.E.10. Està bastit mitjançant pedres sense treballar i maons, lligats amb ciment. La seva llargada

documentada és de 85cm (va més enllà del límit nord de la rasa) i la seva amplada és de 1m. S'ha localitzat a l'extrem sud-oest del mur U.E.10 amb el que és solidari estratigràficament. Es correspondria al mur que definiria el tancament nord-est del carrer de les Freixures, del moment que es va obrir el carrer de Laci, ja que segueix la mateixa alineació del carrer. Quan als anys 60 del segle XX va obrir l'Avinguda es va desmuntar aquest mur (tal i com passava amb el mur U.E.10).

Posició física: És cobert per 06

És solidari amb 10

Cronologia: segle XIX

U.E. 46

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: estructura corresponent a una conducció d'aigua, localitzada a la zona oest de la rasa realitzada a l'Avinguda Cambó. Ha estat documentada en el límit nord de la rasa, ja que hauria estat desmuntada en el moment del pas d'una rasa anterior (U.E.32) per al pas del col·lector. La seva planta i secció és rectangular i està bastida mitjançant maons i alguna pedra sense treballar de mida mitjana, lligats amb abundant morter de calç i sorra de tonalitats blanquinoses. La seva direcció oest-est, amb una amplada de 80cm i una alçada de 90cm. Al l'interior de l'estructura s'hi situen tres tubs ceràmics, per on circularia l'aigua. Aquests tubs tenen un diàmetre de 10cm i tenen la seva cara interior vidrada i amb restes de concreció calcària produïda pel pas de l'aigua. Per la seva factura constructiva, considerem que es correspondria a una estructura d'època moderna (segles XVII-XVIII) i hauria estat amortitzada en el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX).

Posició física: És tallat per 32, 36

És cobert per 37

Cronologia: segle XVII

U.E. 47

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: obertura al mur U.E.10, a la seva zona central, que es correspon a una sortida de desguàs d'aigües residuals cap al col·lector que se situaria a l'avinguda (possiblement seria l'U.E.04, que no s'ha conservat en aquesta zona). Se n'ha conservat el seu extrem oest, que estava definit mitjançant maons, disposats ordenadament i lligats amb ciment. El seu extrem est va quedar afectat pel trencament U.E.48, produït en el moment del desmuntatge del mur U.E.10 i de la mateixa obertura U.E.47. Aquesta obertura es va dibuixar en el moment de la construcció del mur, ja que no s'observa cap trencament del mateix associat a aquest. Quan el mur U.E.10 es va desmuntar i amortitzar (als anys 60 del segle XX), aquesta obertura es va desmuntar parcialment (U.E.48) i es va amortitzar (U.E.06).

Posició física: És cobert per 06

És tallat per 48

Es lliura a 10

Cronologia: segle XX

U.E. 48

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: trencament al mur U.E.10 (a la seva zona central) i a l'obertura U.E.47 (al seu extrem est) produït en el moment del desmuntatge del mur U.E.10 i les estructures vinculades a aquest. Possiblement, en el moment d'aquest desmuntatge per assolir la cota necessària es va desmuntar part de l'U.E.47 i va

motivar que es trenqués el seu tancament est. Aquesta acció es dugué a terme als anys 60 del segle XX, quan es va ampliar l'Avinguda Cambó a l'oest.

Posició física: És cobert per 06

És reblert per 06

Talla 10, 47

Cronologia: segle XX

U.E. 49

Situació: zona I. Avinguda Cambó

Descripció: restes d'un mur de tancament, del qual se n'ha localitzat el seu perfil, durant el desmuntatge del mur U.E.10. Aquest mur se situava a la part inferior de la zona oest del mur U.E.10, que sembla que s'hi lliurava. La seva direcció era sud-est nord-oest i se situava a la zona exterior respecte el mur U.E.10 (al sud oest), fet que ens indicava que no es corresponia a un mur interior respecte la façana que definia el mur U.E.10. Estava construït mitjançant pedres lleugerament treballades i lligades amb morter de calç de tonalitats groguenques. Tenia una alçada de 1'20m a la zona interior respecte el mur U.E.10 s'hi situava el mur U.E.18, amb el que tenia la mateixa direcció, si bé la seva factura constructiva era molt diferent (pedres i maons amb ciment). Per la seva tipologia constructiva, situació i posició estratigràfica, considerem que es podria correspondre a un mur de tancament de cronologia baix-medieval (segles XIII-XV), que es va amortitzar i desmuntar parcialment en el moment de la construcció del mur U.E.10 (segle XX) i que va quedar també tallat en el moment de la construcció del pàrquing soterrani de l'Avinguda Cambó (finals del segle XX).

Posició física: És tallat per 10

Talla 08

Cronologia: segles XIII-XV

Zona II Carrer de Mercaders

U.E. 201

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell de circulació del carrer dels Mercaders en el moment de l'inici de la intervenció. Està format tant per la calçada com per la voravia de pas de vianants.

Posició física: Cobreix 202

Cronologia: segle XX

U.E. 202

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: preparat previ a la instal·lació de l'U.E.201, format per un nivell de ciment portland.

Posició física: És cobert per 201

Cobreix 203

Cronologia: segle XX

U.E. 203

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de terra sorrenca i poc homogènia, que se situa per sota del ciment U.E.202. En aquest nivell s'hi situen els passos dels diversos serveis pel carrer (llum, gas, electricitat...), fet que ha suposat que estigui molt remogut. Així mateix, aquest nivell seria el que cobriria la part superior dels murs desmuntats en el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó, fet que va suposar la modificació del traçat sud-oest del carrer dels Mercaders i la desaparició d'aquest a la zona de l'Avinguda.

Posició física: És cobert per 202

Cobreix 204, 205, 206, 207, 210, 211, 212, 216, 226, 231, 261

Cronologia: segle XX

U.E. 204

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que tancaria pel nord-oest el carrer dels Mercaders, a la zona nord. Està bastit mitjançant pedres sense treballar de mitjanes i grans dimensions i maons, lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 4'90m (va més enllà del límit nord de la intervenció); l'amplada és de 60cm i l'alçada, de 1'30m. Es correspondria a la part inferior i fonamentació del mur de tancament del carrer dels Mercaders, que funcionava en el moment que s'amplià l'Avinguda Cambó. No s'han documentat nivells d'ús associats a aquest mur, ja que el límit de la seva cara interior se situava al límit de l'espai intervingut. Al seu extrem sud-est s'hi situava un angle de tancament, cap a l'oest, amb el mur U.E. 290 que definiria el tancament sud del carrer del Pont de la Parra. D'aquest angle de tancament se n'ha documentat tan sols la part corresponent al contacte entre els dos murs.

Posició física: És cobert per 203

Se li lliura 226

Talla 236

És solidari amb 290

Cronologia: segles XVII-XVIII

U.E. 205

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment del retall U.E.208, que rebleix l'espai corresponent a aquest trencament un cop instal·lat el col·lector U.E.209 al qual cobreix.

Posició física: És cobert per 203

Rebleix 208

Es lliura a 209

Cobreix 209

Cronologia: segle XX

U.E. 206

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, que funcionaria com a tancament sud-oest del carrer dels Mercaders. Seria la mateixa línia de tancament que el mur U.E.204, però la direcció dels dos murs dibuixa un lleuger desviament del carrer cap a l'est, just a l'espai entre els dos murs (on s'hi situa el carrer del Pont de la Parra). Està construït mitjançant pedres aprofitades i sense treballar, de mida mitjana i gran i maons, disposats en filades irregulars i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada és de 13'55m; l'amplada, de 80cm i l'alçada de 2m. Se situava a l'interior d'una rasa de fonamentació (U.E.248), que tallava els nivells i estructures anteriors. Es correspon a la part inferior i fonamentació del mur de tancament, a l'interior del qual (cara oest) s'hi situen els diversos murs de tancaments dels espais i estructures interiors. En aquest sentit, no s'han documentat nivells d'ús associats amb aquest mur. Per la seva factura constructiva i posició estratigràfica, situem aquest mur en època moderna (segles XVII-XVIII); estaria substituïnt el mur de façana del carrer dels Mercaders construït en època medieval i del qual se'n han conservat restes (U.E.220) a la zona sud-est del mur U.E.206, que en aquest espai el tallaria. A l'extrem nord d'aquest mur s'hi situa l'angle de tancament del mateix, amb el mur U.E.291, que defineix el tancament sud del carrer del Pont de la Parra. El mur U.E.206, així com els elements i estructures associades amb aquest es va desmuntar i amortitzar en el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX), que va motivar que s'ampliés pel sud-oest el carrer dels Mercaders i que desaparegués el carrer del Pont de la Parra.

Posició física: És cobert per 203

Se li lliura 210, 215, 223

És solidari amb 231, 216, 211, 291

Rebleix 248

Cronologia: segle XVII-XVIII

U.E. 207

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell de pedres de petites i mitjanes dimensions, amb restes de morter de calç, amb molt poca proporció de terra poc homogènia. S'ha documentat a l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206, 216 i 218. Es correspon al nivell de rebliment del moment de l'amortització de l'espai que definia els murs U.E.219, 217, 250, a l'interior del qual s'hi situaven els possibles arcs U.E.219 i 232, tots ells de cronologia baix-medieval. Possiblement, un cop es van construir els nous espais definits pels murs U.E.206, 216 i 218 es va abocar un nivell de runa (U.E.207), per amortitzar les estructures (U.E.219, 217, 250, 219, 232) a les quals substituïen i alhora regularitzar i apujar el nivell de circulació del nou espai definit. Els materials que s'han recuperat són tots ells de cronologia moderna, que ens apropa a

aquest moment de cara a situar la formació d'aquest estrat. A més la tipologia dels murs als quals es lliura aquest nivell, ens aporten més dades de cara a la cronologia d'aquest estrat, que la situem vers el segle XVIII.

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 216, 206

Cobreix 219, 220, 250, 228, 229

Cronologia: segle XVIII

U.E. 208

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura definida mitjançant maons, lligats amb ciment, que s'ha documentat a la zona nord de la intervenció, a l'espai entre els murs U.E.204 i 204. Està format per una base de maons, damunt la qual s'assenten dos murs de tancament, amb una volta de coberta de canó. La seva direcció és sud-oest nord-est i va fins al col·lector situat a la zona central del carrer dels Mercaders. La seva amplada és 1'20m i l'alçada de 28-80cm. Per la seva factura constructiva i situació, considerem que es correspondria a un col·lector que funcionava quan encara hi havia el carrer del Pont de la Parra (situat entre els murs U.E.204 i 206), que es degué construir a finals del segle XIX inicis del XX. En el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó, que va suposar la desaparició del carrer del Pont de la Parra, aquest col·lector es va amortitzar. Per a la construcció d'aquest element es va tallar (U.E.208) una estructura de conducció d'aigües (U.E.278) que seria de cronologia anterior (segle XVIII).

Posició física: És cobert per 203

Rebleix 209

Cronologia: segle XIX inicis del XX

U.E. 209

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: retall a l'estructura de conducció d'aigua U.E.278, i als estrats de rebliment U.E. 226 i 247, realitzat per al pas del col·lector U.E.208. El retall és reblert per la mateixa estructura U.E.208, juntament amb l'U.E.205, que alhora cobreix el col·lector.

Posició física: És cobert per 203

Talla 226, 247, 248

És reblert per 205, 208

Cronologia: segle XIX inicis del XX

U.E. 210

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura corresponent a la part superior d'un possible dipòsit d'aigua. Està definida mitjançant maons, lligats amb ciment. D'aquesta estructura s'ha documentat la seva volta (feta amb maons, disposats a sardinell) i els seus murs de tancament est i oest (que també estaven construïts amb maons). Estava situada a l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206 i 211, als quals es lliurava (a l'est i sud respectivament).

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 206, 210

Cronologia: segle XIX

U.E. 211

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, construït mitjançant pedres sense treballar i aprofitades i maons, disposats de manera irregular i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 1'25m (va més enllà del límit oest de la intervenció); l'amplada, de 40cm i l'alçada documentada és de 1'30m. És solidari estratigràficament amb el mur U.E.206, amb el qual definiria dos espais, dels quals el mur U.E.211 seria el tancament sud-est (del primer) i nord-oest (del segon). Es correspondria a un mur de tancament d'un espai interior, del qual el mur U.E.206 en seria el mur de façana. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, situem cronològicament aquest mur al segle XVIII. En el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX) aquest mur es va desmuntar i amortitzar.

Posició física: És cobert per 203

És solidari amb 206

Se li lliura 210, 215, 225

Cronologia: segle XVII-XVIII

U.E. 212

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: tub ceràmic, amb restes de vidrat i amb restes de concreció calcària (pel pas d'aigua). S'assenta al damunt del mur de tancament nord-oest (U.E.213) de la canalització documentada a la zona central de la intervenció (U.E. 239). Aquest tub se situa en perpendicular al mur U.E.213. Considerem que es correspondria a un possible sobreexidor o canalitzador de l'aigua que circularia per la canalització i que aniria a una estructura situada a l'extrem de l'U.E.212 de la qual no se n'han conservat restes. Aquest tub va ser substituït per un altre (U.E.222), que se li assentava al damunt.

Posició física: És cobert per 222

Es lliura a 212, 221, 205

És solidari amb 239

Se li recolza 222

Cronologia: segle XVIII

U.E. 213

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que tanca pel nord-oest la canalització U.E.239. Està construït mitjançant maons, disposats en filades horitzontals i lligats amb morter de calç i sorra. La seva llargada documentada és de 1'70m (va més enllà del límit oest de la intervenció); l'amplada, de 12cm i l'alçada de 65cm. Funciona amb el mur U.E.206, ja que se li lliura en una obertura a aquest (U.E.240), que funciona com a sortida de l'aigua cap a l'exterior. S'assenta al damunt de la base de la canalització U.E.267. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica el situem vers el segle XVIII.

Posició física: És cobert per 203

Rebleix 240

Recolza en 267

Se li lliura 212, 222

És solidari amb 239

Cronologia: segle XVIII

U.E. 214

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que tanca pel sud-est la canalització U.E.239. Està construït mitjançant maons, disposats en filades regulars i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 2m (el seu extrem oest va més enllà de l'espai intervingut); l'amplada, de 12cm i l'alçada, de 65cm. Funciona coetàniament amb el mur U.E.206, ja que se li lliura en una obertura al mateix (U.E.240), que funcionava com a sortida d'aigua cap a l'exterior. S'assenta al damunt de la base de la canalització U.E.267. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, el situem cronològicament vers el segle XVIII.

Posició física: És cobert per 203

Rebleix 240

Recolza en 267

Se li lliura 212, 222

És solidari amb 239

Cronologia: segle XVIII

U.E. 215

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de planta quadrada, que es lliura a la part inferior de l'interior del mur U.E.206 a l'angle de tancament amb el mur U.E.211, al qual també es lliura. Està bastida mitjançant maons, que defineixen tres alineacions laterals, de manera que resta un espai central al mig, on s'hi situava un tub de plom, del qual tan sols s'ha documentat l'arrenc. Els maons estan lligats amb ciment. La seva amplada és de 55cm i la llargada de 45cm. A la zona exterior respecte el mur U.E.206, alineat respecte l'U.E.215 s'ha localitzat una estructura de desguàs d'aigua (U.E.275) cap al col·lector situat a la zona central del carrer. Ambdues estructures (que són solidàries estrictament) se situen a l'interior d'un retall (U.E.246) tant el mur U.E.206, com als estrats U.E.221 i 226. Per les seves característiques constructives i situació respecte al desguàs U.E.275, considerem que es correspondria a la part inferior d'una estructura que funcionava amb aigua, de la qual n'hem documentat la part corresponent a la sortida d'aigua cap a l'exterior de la finca. A partir de la seva tipologia constructiva, considerem que es correspondria a un element del segle XIX, que va ser desmuntat i amortitzat en el moment de l'obertura de l'Avinguda Cambó (a inicis del segle XX).

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 206, 211

Rebleix 246

És solidari amb 275

Cronologia: segle XIX

U.E. 216

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que tanca pel sud-est un espai, juntament amb els mur U.E. 211 (tancament nord-oest); pel nord-oest tanca un altre espai, juntament amb el mur 231 (sud-est). D'aquests espais, el mur U.E.206 n'és el tancament de façana (a l'est). Està bastit mitjançant carreus i elements petris aprofitats, pedres sense treballar (de mida mitjana) i maons, disposats de manera poc ordenada i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 2'45m (el seu límit oest va més enllà del de la zona intervinguda); l'amplada és de 45cm i l'alçada documentada, de 1'60m. Al seu extrem est és solidari estratigràficament amb el mur

U.E.206. A la zona de contacte amb aquest mur, s'assenta a les restes del mur U.E.220, que hauria estat tallat (U.E.248) en el moment de la construcció dels murs U.E.206 i 216. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, el situem cronològicament al segle XVIII.

Posició física: És cobert per 203

Se li lliura 207, 225

És solidari amb 206

Rebleix 248

Cronologia: segle XVIII

U.E. 217

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que se situa a l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206, 211 i 216, a 18cm en paral·lel de la zona sud-oest d'aquest darrer mur. Se n'ha conservat tan sols la primera filada, bastida mitjançant pedres sense treballar, de mitjanes dimensions, i algun maó, sense una disposició ordenada i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 90cm (va més enllà del límit oest de la intervenció); la seva amplada, de 30cm i l'alçada, de 20cm. Per les seves característiques, dimensions i situació respecte el mur U.E.216, considerem que funcionaria coetàniament amb aquest. Podria correspondre's a la base d'una estructura que funcionaria vinculada a aquest mur, amb el qual tindria el contacte a la part superior de l'estructura que no s'ha conservat.

Posició física: És cobert per 203

Recolza en 225

Cronologia: segle XVIII

U.E. 218

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que s'ha documentat a la zona sud de la intervenció. Està bastit mitjançant carreus de mida mitjana ben treballats, disposats en filades horitzontals i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats groguenques. La seva llargada documentada és de 3'35m (el seu límit oest va més enllà de l'espai intervingut); l'amplada és de 45-50cm i l'alçada documentada, de 1'60m. Funcionaria amb el mur U.E.220 i els arrencs de pilastres U.E.219 i 232 i 250. Actua de mur de tancament sud-est d'un espai que el tancaria pel nord-est el mur U.E.220 (que seria el mur de façana), mentre que els murs de tancament nord-oest i sud-oest no han estat localitzats (el mur de tancament sud-oest se situaria més enllà del límit de l'espai intervingut, mentre que el mur nord-oest hauria estat desmuntat en època moderna i no se n'han documentat les restes). Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, situem aquest mur en època medieval (segles XIII-XV).

Posició física: És cobert per 203

És tallat per 248

És solidari amb 220

Se li lliura 207, 251, 245

Talla 236

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 219

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes de la base d'una possible pilastra, de planta quadrada. Està bastida mitjançant

carreus de mida mitjana, ben escairats i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats groguenques. Les seves dimensions són de 55x55cm i l'alçada conservada és de 56cm. Ha estat documentada a la zona sud de la intervenció al carrer Mercaders, a l'interior de l'espai definit pel mur U.E.206. Al seu extrem nord-est és solidari amb les restes del mur U.E.220, que presenta la mateixa factura constructiva. Aquest mur és tallat per l'U.E.248, corresponent a la rasa de fonamentació del mur U.E.206, fet que ens indica l'anterioritat constructiva del primer i de l'U.E.219. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, considerem que es correspondria a un element de cronologia baix-medieval (segles XIII-XV), que funcionaria com a base de pilastra d'un espai tancat pel sud-est pel mur U.E.220.

Posició física: És cobert per 207

Se li lliura 228, 229, 245

És solidari amb 220

És tallat per 248

Talla 236

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 220

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-oest, sud-est, que hauria tancat l'espai corresponent al carrer dels Mercaders, prèviament a la construcció del mur U.E.206. En el moment de la construcció d'aquest mur es va desmuntar, si bé a partir de les restes que se n'han conservat estaria construït mitjançant carreus ben escairats, de mida mitjana, i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats groguenques. La seva llargada documentada és de 3'80m; l'amplada documentada, de 20cm i l'alçada conservada va dels 5 als 40cm. A la seva cara interior és solidari amb les bases de pilastres U.E.219 i 232. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, es correspondria al mur de tancament del moment de la construcció del carrer dels Mercaders, al segle XIII o bé una reparació del mateix, a la baixa edat mitjana (segles XIII-XV). Funcionaria amb les bases de pilastres U.E.219 i 232, amb les que és solidari estratigràficament. A la seva part inferior s'ha documentat un nivell de pedres i morter de calç, U.E.252, associat al moment de la seva construcció.

Posició física: És cobert per 225, 207

És tallat per 248

Se li lliura 252, 228, 229, 245

És solidari amb 219, 232

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 221

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment, format per un nivell d'abundant material de construcció (pedres i morter de calç). Se situa a la zona entre els murs U.E.211, 216 i la conducció U.E.239. És el mateix nivell que el rebliment U.E.225, però a la zona nord de l'espai.

Posició física: És cobert per 203

És igual a 225

Es lliura a 206, 211, 212

És tallat per 246

Cronologia: segle XVIII

U.E. 222

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: tub de ceràmica vidrada marró, que se situa al damunt del mur de tancament nord-oest (U.E.213) de la canalització U.E.239, en una direcció perpendicular respecte a aquest. Se situa pel damunt del tub de terra cuita U.E.212. Es correspondria a una reparació de l'U.E.212 i funcionaria, igual que aquest, com a conductor de l'aigua cap a la canalització.

Posició física: És cobert per 203

Cobreix 212

Recolza en 213

Cronologia: segle XVIII-XIX

U.E. 223

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de l'espai corresponent a la canalització U.E.239. Està format per un nivell de restes de material de construcció (amb pedres de petites dimensions i morter de calç). Seria l'estrat de rebliment i amortització de la canalització, un cop aquesta ja va deixar de funcionar.

Posició física: És cobert per 203

Rebleix 239

Es lliura a 213, 214

Cobreix 230

Cronologia: segle XIX-XX

U.E. 224

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment format per un nivell de runa (pedres i morter de calç) poc compactada. S'ha documentat a la zona sud de la intervenció, a l'espai definit al nord-oest pel mur U.E.231 i al nord-est, pel mur U.E.206. Es correspon al nivell de rebliment previ a la construcció de les estructures de cronologia moderna (U.E.231, 206), que amortitzaven les estructures medievals (U.E.220, 218), alhora que apujaven el nivell d'ús de l'espai en època moderna. Per sota d'aquest nivell es documentava ja el nivell d'argiles (U.E.236), que era on se situaven les tombes d'època tardo-antiga.

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 206, 231, 218

Cobreix 236, U.F.1

Cronologia: segle XVIII

U.E. 225

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat format per un nivell de runa (pedres i restes de morter de calç), que s'ha localitzat a l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206, 216 i la canalització U.E.239. És el mateix estrat de rebliment que l'U.E.221, si bé aquest se situa al nord respecte la canalització, mentre que l'U.E.225 se situa al sud. Es correspon al nivell d'amortització de les estructures de cronologia medieval (U.E.220, 232) realitzat en el moment de la construcció dels murs de cronologia moderna (U.E.206, 217, 211), alhora que apujava el nivell de circulació de l'espai.

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 206, 217

És igual a 221

Cobreix 235, 232, 220

Cronologia: segle XVIII

U.E. 226

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment localitzat a la zona corresponent al carrer a la zona est respecte el mur U.E.206 (carrer dels Mercaders), i nord dels murs U.E.206 i 291 i sud dels murs U.E.204 i 290 (carrer del Pont de la Parra). Està format per un nivell d'argila poc homogènia, amb nombrosos passos de serveis (amb sauló, maons, tubs...), fet que hauria motivat que el nivell estigués remogut i contaminat. Seria l'estrat de rebliment corresponent a l'amortització de l'espai, que funcionaria juntament amb l'U.E.203, si bé aquest el cobreix (es correspondria al mateix moment cronològic tot i que inicialment s'abocaria l'U.E.226).

Posició física: És cobert per 203

Es lliura a 206, 204, 290, 291

Cobreix 247, 244, 254, 248

És tallat per 208

Cronologia: segle XIX-XX

U.E. 227

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment documentat a l'espai entre els murs U.E.218 i 231, així com a l'interior de l'espai corresponent al trencament (U.E.248) del mur U.E.220, a la zona de contacte amb el mur U.E.218. Aquest estrat es correspon al moment que s'amortitzen les estructures de cronologia medieval, per construir les d'època moderna (vers el segle XVIII). Tindria les mateixes característiques, funcionalitat i cronologia que els estrats U.E.207, 225 i 224.

Posició física: És cobert per 203

Cobreix 218

Es lliura a 231, 218

Rebleix 248

És solidari amb 207

Cronologia: segle XVIII

U.E. 228

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell de cendres, corresponents a una rubefacció. Ha estat documentat a la zona interior definida pels murs U.E.218, 220 i les bases de les pilastres U.E.219 i 232 i estaria associat al moment de la seva construcció o ús, ja que s'hi lliura i ha estat localitzat arran d'aquestes estructures. Funciona coetàniament amb l'estrat d'argiles rubefactades U.E.229, si bé en alguna zona el nivell d'argiles se situa per sota.

Posició física: És cobert per 207, 225

És solidari amb 229

Es lliura a 220, 219, 218, 232

Cobreix 236, 245

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 229

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell d'argiles rubefactades, per l'acció d'una combustió propera, que presenten una tonalitat rogenca i estan força compactades. Ha estat documentat a l'espai interior definit pels murs U.E.220, 218 i les bases de pilastres U.E.219 i 232. Funciona coetàniament amb el nivell de cendres U.E.228, amb el que és solidari estratigràficament. Possiblement estaria associat al moment de la construcció dels murs abans esmentats o bé funcionaria com a nivell d'ús associat als mateixos (en època baix-medieval), ja que en alguna zona s'hi lliura, si bé és el nivell de cremat U.E.228 que se situa a les zones properes als murs.

Posició física: És cobert per 207, 225

És solidari amb 228

Es lliura a 220, 219, 218, 232

Cobreix 236, 245

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 230

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: base de la canalització U.E.239 que està definida mitjançant una teula de ceràmica vidrada verda i col·locada a l'inrevés. Se situa pel damunt de la base inicial de la canalització, que estava feta mitjançant cairons (U.E.267). Per la seva posició estratigràfica, la situem cronològicament vers el segle XVIII-XIX.

Posició física: És cobert per 223

Es lliura a 213, 214

Cobreix 240

Cronologia: segle XVIII-XIX

U.E. 231

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-est sud-oest, que defineix dos espais (a nord i sud) juntament amb el mur U.E.206 (que actua de tancament nord-est). Està construït mitjançant pedres sense treballar (de mida mitjana) i carreus aprofitats, amb maons, disposats en filades poc regulars i lligats amb morter de calç, de tonalitats blanquinoses. La seva llargada documentada és de 3'60m; la seva amplada de 45-50cm i l'alçada de 1'70m. Se situa a 30cm al sud respecte el mur U.E.218 (de cronologia medieval), al qual substituiria. Presenta la mateixa factura constructiva que el mur U.E.206, amb el que és solidari estratigràficament, cosa que ens indica la seva contemporànieta constructiva (segle XVIII). En el moment de la construcció d'ambdós murs es van tallar i desmuntar parcialment els murs de cronologia medieval (U.E.220 i 218). A la zona oest de la intervenció, aquest mur tallava (a la seva part inferior) l'extrem nord de l'àmfora U.E.234, que formava part de l'estructura de l'enterrament UF-1 (sense afectar ni a l'individu U.E.241 ni al reblliment de l'interior de l'àmfora U.E.238)

Posició física: És cobert per 203

Talla 236, 234, UF-1

Se li lliura 224, 227

És solidari amb 206

Cronologia: segle XVIII

U.E. 232

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: base d'una pilastra, situada a la zona central de la intervenció, que funcionaria amb el mur U.E.220. Està bastida mitjançant carreus, ben escairats de mida mitjana, disposats regularment i lligats amb morter de calç, de tonalitats groguenques. La seva llargada és de 45cm, l'amplada de 55cm i l'alçada de 1m. Es correspondria a la base d'una pilastra que actuaria de suport d'un arc de volta, funcionant amb la base U.E.219 i amb el mur U.E.220. Amb aquest mur és solidari estratigràficament, així com també té la mateixa factura constructiva, juntament amb l'U.E.219. En el moment de la construcció del mur U.E.206 aquesta estructura va quedar tallada, a la zona de contacte amb el mur U.E.220. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, la situem cronològicament al segle XIII-XV.

Posició física: És cobert per 225

És tallat per 248

Se li lliura 235, 229

Talla 236

És solidari amb 220

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 233

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura corresponent a una conducció d'aigua, que se situa a la zona exterior (est) respecte el mur U.E.206 i 204, a l'espai corresponent al carrer dels Mercaders. La seva direcció és nord-oest sud-est i discorre en paral·lel respecte el mur U.E.204 i respecte al retall (U.E.248) corresponent al desmuntatge del mur que substituiria el mur U.E.206. Està bastit a la seva part superior mitjançant un mur de pedres sense treballar, de mida mitjana, i maons, lligats amb morter de calç, de tonalitats blanquinoses. La zona central i inferior està bastit majoritàriament per maons, disposats en filades horitzontals i lligats amb el mateix morter de calç. Al l'interior de l'estructura s'hi situen un (a la zona central i sud) o dos (a l'extrem nord) tubs de ceràmica vidrada, a l'interior dels quals hi circularia l'aigua. En aquest sentit, l'interior dels tubs presentava restes de concreció calcària, producte del pas de la mateixa. La seva llargada documentada és de 16'35m (aniria més enllà del límit nord i sud de la zona intervinguda); la seva amplada és de 60-65cm; l'alçada va dels 1'16m (a la zona nord) als 60cm (a la zona sud). Se situa a l'interior d'un retall (U.E.276) realitzat a l'U.E.254, que és reblert totalment per l'estructura. A l'espai entre els murs U.E.204-290 i 206-291, aquesta estructura estaria en contacte amb una altra canalització (U.E.278) que se situaria a la zona central del carrer que es definia entre els murs U.E.290 i 291. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, situem aquest element en època moderna (vers el segle XVII)

Posició física: És cobert per 247

Rebleix 276

En contacte amb 278

Cronologia: segle XVII

U.E. 234, 237

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: fragments de les dues àmfores que defineixen l'estructura de l'enterrament UF-1. Se'ls ha donat un número identificador a cadascuna d'elles per la diferent tipologia que s'apreciava. L'U.E.234 es correspon a una àmfora africana i se situa a la zona nord de l'enterrament. D'aquesta no se n'han

conservat ni la vora ni el pivot ni les nanses. Al seu extrem sud, estava tallada per la fonamentació del mur U.E.231. L'U.E.237 és una àmfora africana tipus KEAY IIIa i se situa a la zona sud de l'enterrament. Se n'ha conservat tot el seu perfil, excepte la part del pivot. Entre les dues àmfores, a nivell estratigràfic se situa l'U.E. 237 al damunt de l'U.E.234, fet que ens indica que primer es va col·locar l'àmfora U.E. 234 (que cobria la part superior de l'individu: crani, tronc, extremitats superiors i pelvis) i després l'U.E.237 (que cobria les extremitats inferiors).

Posició física: És cobert per 224

És solidari amb UF-1

Recolza en 236

Cobreix 239

Cronologia:segle IVdC

U.E. 235

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell d'argiles de tonalitats vermelloses i restes de cendres corresponents a una combustió. S'ha localitzat a la zona nord respecte el mur U.E.216 i a l'oest de l'U.E.232, per sota de l'U.E. 225. Es correspondria a un estrat de rebliment del moment de la construcció dels murs U.E.206 i 216, previ a l'abocament de l'U.E.225.

Posició física: És cobert per 225

Es lliura a 232, 216, 220

Cobreix 228, 229

Cronologia: segle XVIII

U.E. 236

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat d'argiles de tonalitats vermelloses força compactades. Se situarien a tot l'espai intervingut i es correspondria al nivell on se situen els enterraments d'època tardo-antiga. Aquest estrat és tallat per les estructures de cronologia medieval i moderna. A la zona corresponent al carrer dels Mercaders, aquest estrat ha estat distingit amb un altre número identificador (U.E. 254), ja que si bé presentava les mateixes característiques físiques, s'apreciava com aquest havia estat remogut, en el moment de la construcció del mur U.E.206 i de la conducció U.E.233 (s'apreciaven restes antròpiques i d'àmfores i tegules planes, totes elles remogudes).

Posició física: És cobert per 224, 228, 229, 245, 266

És tallat per 248, 220, 219, 232, 208

Hi recolza UF-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Cronologia: finals segle IdC- segle III

U.E. 238

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de terra argilosa, de tonalitats marronoses, que rebleix l'interior de les àmfores que formen l'estructura de la tomba UF-1, cobrint les restes de l'individu de la mateixa, U.E.241

Posició física: És cobert per 234, 237

És solidari amb UF-1

Cobreix 241

Cronologia: segle IVdC

U.E. 239

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura corresponent a una canalització, de sortida d'aigües des de l'interior de l'espai definit pels murs U.E.206, 211 i 216, cap a l'exterior del carrer dels Mercaders. La seva direcció és oest-est i s'ha documentat a la zona nord de l'espai esmentat. La seva planta és rectangular i la secció de base plana; la seva llargada documentada és de 2'60m (va més enllà del límit oest de la intervenció); l'amplada és de 60cm i l'alçada, de 62cm. Els seus murs de tancament (U.E.213 al nord i U.E.214 al sud) estan bastits mitjançant maons, disposats en filades regulars i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. A la zona est del mur U.E.213 s'hi situava una canalització de terra cuita (U.E.212), que permetria l'entrada d'aigua cap a l'interior de l'estructura; aquesta conducció va ser substituïda per una altra canalització (U.E.222), que se li assentava al damunt i que estava feta mitjançant ceràmica vidrada. La base de l'element el definia un paviment de cairons (U.E.267) al damunt del qual s'hi recolzaven els murs de tancament, així com una reparació de la mateixa, U.E.230, feta a base de dues teules de ceràmica vidrada, assentades al damunt del paviment i col·locades a l'inrevés. La base de l'estructura se situava al damunt de l'estrat de rebliment U.E.225, que alhora es lliurava als seus murs de tancament. Aquest fet ens indicaria que possiblement en el moment de l'abocament de l'U.E.225 (que reblia l'espai i apujava el nivell d'ús associat als murs U.E.206, 211 i 216) s'estava construint l'U.E.239. A la zona corresponent al mur U.E.206, la canalització entrava en contacte amb l'espai del carrer mitjançant una obertura al mur (U.E. 240) al qual reblia. Aquesta obertura al mur U.E.206 no suposava cap trencament del mateix, sinó que estava definit amb el parament del mateix; aquest fet ens indica que l'obertura al mur i la instal·lació de la canalització U.E.239 es va dur a terme en el mateix moment cronològic de la construcció del mur. En el moment que aquesta va deixar de funcionar, es va amortitzar el seu interior mitjançant l'estrat de rebliment U.E.223

Posició física: És cobert per 203

És reblert per 223

Se li lliura 225, 221

Rebleix 240

Cronologia: segle XVIII

U.E. 240

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: obertura al mur U.E.206, a la seva zona central, a l'interior del qual s'hi situaria l'estructura de canalització U.E.239. La seva direcció és nord-est sud-oest, amb una amplada de 50cm. Aquesta obertura la defineix el mateix parament del mur, sense que s'observi cap trencament al mateix, fet que ens indica que es definí en el mateix moment de la construcció del mur (segle XVIII). En relació a l'estructura U.E.239, a l'interior d'aquesta obertura tan sols s'han conservat restes del seu mur de tancament sud (U.E.214), ja que possiblement en el moment de l'amortització tant de l'U.E.239 com del mateix mur U.E.206 es degué desmuntar part de la primera.

Posició física: És cobert per 203

És solidari amb 206

És reblert per 239

Cronologia: segle XVIII

U.E. 241

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes de l'individu de l'enterrament UF-1. Se situa a l'interior de les àmfores U.E.234 i

237, amb una orientació nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest. La seva posició és de decúpit supí, amb el cap orientat al nord i els braços al costat de la cintura i està articulat. S'ha conservat la part posterior del crani, amb la mandíbula inferior.

Posició física: És cobert per 238

És solidari amb UF-1

Recolza en 234, 237

Cronologia: segle IVdC

U.E. 242, 243

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: fragments de dues àmfores africanes, sense que tinguin una forma identificadora de la seva tipologia. Se situen a l'exterior respecte les àmfores U.E. 234 i 237; l'U.E. 242 està al nord (en relació amb l'U.E.234), mentre que l'U.E.243 està al sud (en relació a l'U.E.237). Han estat distingides a nivell de registre estratigràfic entre elles a l'apreciar-se que es correspondrien a dues peces diferents respecte la primera. L'U.E.242 està formada per 6 fragments, mentre que l'U.E.243 la formen 4 fragments.

Posició física: És cobert per 224

Cobreix 234, 237

Recolza en 236

Hi recolza 234, 237

Cronologia: segle IVdC

U.E. 244, 247

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell de terra argilosa, de tonalitats marronoses, que s'ha documentat a la zona corresponent al carrer (a l'est dels murs UE 204 i 206), per sota del nivell de pas de serveis U.E.226. Es correspondria al nivell que cobriria la conducció d'aigua U.E.233, un cop aquesta ja s'ha construït prèviament a la construcció del mur U.E.206, ja que el retall corresponent a la seva construcció (U.E.248) el talla.

Posició física: És cobert per 226

És tallat per 248

Cobreix 233

Cronologia: segle XVII

U.E. 245

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de terra de tonalitats marró clar, de textura sorrenca, amb restes de pedres de petites dimensions i morter de calç de tonalitats groguenques. S'ha documentat per sota del nivell d'argiles U.E.228 i el nivell de cendres U.E.229. Es lliura als estrats U.E.251, 252 i 253 associats a la construcció dels murs U.E.218, 220, 219. Es correspondria a un nivell vinculat a l'ús de l'espai que definien els murs de tancament, ja en època moderna.

Posició física: És cobert per 228, 229

Es lliura a 251, 252, 253

És tallat per 248, 216

Cobreix 236

Cronologia: segle XV-XVI

U.E. 246

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: retall als estrats de rebliment U.E.221 (a l'interior) i U.E. 244 i 247 (a la zona del carrer) i al mur U.E.206 (a la zona nord), que es dugué a terme per a construir l'estructura U.E.215 (a l'espai interior) i la canalització U.E.275. Les mateixes estructures rebleixen el trencament. El fet de documentar-se aquest retall ens indica que ambdós elements es van construir posteriorment als estrats i al mur, possiblement vers el segle XIX inicis del segle XX.

Posició física: És cobert per 226

Talla 206, 221, 244, 247

És reblert per 215, 275

Cronologia:

U.E. 248

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: retall als estrats d'argiles U.E.236, 244 i 254, així com als murs U.E.219, 220, 232. Aquest retall es correspondria al desmuntatge i retall d'aquestes unitats per a la construcció del mur U.E.206. Tot el retall és reblert pel mateix mur U.E.206 (a la part de la seva fonamentació), excepte a la zona nord del mateix (per la seva cara est) on s'ha documentat el retall corresponent al desmuntatge del mur que se situaria en aquest espai, prèviament a aquest desmuntatge. El fet de localitzar aquest retall ens indicaria que l'alineació del tancament del carrer en aquesta zona variaria en el moment de la construcció del mur U.E.206, respecte al mur anterior i que hauria estat tallat (podria ser el mur U.E.220 o un que funcionés coetàniament amb aquest). En aquesta zona nord, el retall és reblert per l'U.E.249.

Posició física: És cobert per 226, 207, 225, 224

Talla 236, 244, 254, 219, 220, 232

És reblert per 206, 249, 227

Cronologia: segle XVIII

U.E. 249

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'extrem nord-est del retall U.E.248, a la zona on aquest no és reblert per mur U.E.206. Està format per un nivell de terra poc homogènia, amb restes de material de construcció (pedres de petites dimensions, amb restes de morter de calç). Es lliura al mur U.E.206 (a la seva part inferior), amb restes de morter de calç del mateix que actua de lligam del mur.

Posició física: És cobert per 226

Es lliura a 206

Rebleix 248

Cronologia: segle XVIII

U.E. 250

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes d'una possible base d'arcada, que funcionaria amb la base U.E.219. S'ha documentat a la zona sud-oest de la intervenció, just al límit de l'espai. Aquest fet ha motivat que, per motius de seguretat, tan sols n'haguem pogut documentar fotogràficament el seu alçat. Està bastit mitjançant carreus de mida mitjana, disposats en filades horitzontals i lligats amb morter de calç de tonalitats groguenques. Se n'ha documentat una alçada de 1'20m i una amplada de 45cm. Per la seva posició i

factura constructiva la situem cronològicament als segles XIII-XV.

Posició física: És cobert per 203, 207

Se li lliura 207

Cronologia: segles XIII-XV

U.E. 251

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes de morter de calç, amb alguna pedra de petites dimensions (sense treballar) que s'han documentat a la part inferior de l'extrem est del mur U.E. 218. La seva llargada és de 1'10m, l'amplada va dels 10 als 30cm i l'alçada, de 5 a 12cm. Es correspondria a la base de morter de calç i pedres, associada a la construcció d'aquest mur. En relació a la resta de murs corresponents a la mateixa cronologia baix-medieval (U.E.220 i 218) s'han documentat també les U.E. 252 i 253 que presenten les mateixes característiques. Se li lliura l'U.E.245, si bé es correspondria al mateix moment cronològic.

Posició física: És cobert per 228, 229

Es lliura a 218

Se li lliura 245

És solidari amb 252

Cobreix 236

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 252

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes de morter de calç, amb pedres de petites i mitjanes dimensions (sense treballar) que s'han documentat a la part inferior del mur U.E.220, o bé a les zones on s'hi situava aquest i que hauria estat tallat (U.E.248) per la construcció del mur U.E.206. La seva amplada va dels 10 als 30cm i l'alçada, de 5 a 12cm. Es correspondria a la base de morter de calç i pedres, associada a la construcció d'aquest mur. Als murs corresponents a la mateixa cronologia baix-medieval (U.E.219, 218) també s'ha documentat un nivell de les mateixes característiques (U.E.251, 253). Se li lliura l'U.E.245, si bé es correspondria al mateix moment cronològic.

Posició física: És cobert per 228, 229

Es lliura a 220

És solidari amb 251, 253

Cobreix 236

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 253

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes de morter de calç, amb pedres de petites i mitjanes dimensions (sense treballar) que s'han documentat a la part inferior de l'U.E.219. La seva amplada va dels 15 als 30cm i l'alçada, de 5 a 12cm. Es correspondria a la base de morter de calç i pedres, associada a la construcció d'aquesta estructura, tal i com passava també amb les U.E.251 i 252 que funcionen amb els murs U.E.218 i 220 respectivament. Se li lliura l'U.E.245, si bé es correspondria al mateix moment cronològic.

Posició física: És cobert per 245

Es lliura a 219

És solidari amb 252

Cobreix 236

Cronologia: segle XIII-XV

U.E. 254

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: nivell d'argiles de tonalitats vermelloses, documentades a la zona est respecte el mur U.E.206, a l'espai corresponent al carrer. Aquest nivell seria el mateix que l'U.E.236, corresponent a les argiles on s'hi situen els enterraments de cronologia tardo-antiga, que hauria estat tallat en el moment de la construcció dels murs de cronologia medieval (U.E.220) i moderna (U.E. 204, 206). S'ha distingit respecte l'U.E.236 ja que es correspon a aquest estrat que hauria estat tallat i remogut tant en el moment de la construcció de la conducció d'aigua U.E.233 (amb el retall U.E.275), com quan es bastí el mur U.E.206 (amb l'U.E.248), ja que se situa a l'espai que hi ha entre els dos (a la zona central i sud de la intervenció). S'observen restes de fragments de tègula plana i d'àmfores, així com restes antropològiques, totes elles mogudes de la seva possible posició inicial.

Posició física: És cobert per 244

És tallat per 248, 276

Cronologia: segle XVIII

U.E. 255

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: fragments de dues àmfores africanes que defineixen l'estructura de la tomba UF-3, a l'interior de la qual s'hi situaria l'individu (U.E.257). Corresponent al seu perfil, tan sols s'ha recuperat el seu pivot. La seva cronologia la constatem a partir de la resta d'enterraments documentats en aquesta zona, tant en altres intervencions com a la que es correspon la presenta memòria, de les quals destaca la tomba UF-1 (segle IIIIdC) que se situa al nord respecte a aquesta i a una cota molt similar.

Posició física: És cobert per 224

És solidari amb UF-3

És reblert per 256, 257

Cronologia:segle IVdC

U.E. 256

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de les àmfores U.E.255, que defineixen l'estructura de l'enterrament UF-3. Està format per un nivell d'argiles molt compactades, de color marró fosc, que cobreix les restes de l'individu U.E.257.

Posició física: Rebleix 255

És solidari amb UF-3

Cobreix 257

Cronologia:segle IVdC

U.E. 257

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes corresponents a l'individu inhumat a l'UF-3, que se situava a l'interior de les àmfores (U.E.255) que definien l'estructura de la tomba. La seva posició és de decúpit supí, amb els braços al costat i en connexió anatòmica.

Posició física: És cobert per 256

És solidari amb UF-3

Rebleix 255

Cronologia: segle IVdC

U.E. 258

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura corresponent a la tomba UF-4, formada per dues àmfores africanes. S'han conservat tan sols les restes dels pivots d'aquestes, sense fragments de la vora ni de les nanses. A l'interior de les dues àmfores s'hi situava l'estrat de rebliment U.E.259, que estaria cobrint l'individu inhumat, del qual no se n'han conservat restes.

Posició física: És cobert per 224

És solidari amb UF-4

És reblert per 259, 260

Cronologia: segle IVdC

U.E. 259

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de terra argilosa, de tonalitats marró fosc, molt compactada. Se situa a l'interior de l'estructura definida per dues àmfores (U.E.258), corresponent a l'UF-4. En aquest estrat s'ha documentat algun fragment d'os que es podria correspondre a les restes de l'individu U.E.260.

Posició física: Rebleix 258

És solidari amb UF-4

Cobreix 260

Cronologia: segle IVdC

U.E. 260

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: individu que estaria inhumat a l'interior de l'UF-4, definida per dues àmfores (U.E.258). S'han recuperat petits fragments d'os, que es podrien correspondre a les seves restes, si bé no presentaven cap connexió anatòmica.

Posició física: És cobert per 259

És solidari amb UF-4

Recolza en 259

Cronologia: finalssegle IVdC

U.E. 261

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció nord-oest sud-est, documentat a la zona sud de la intervenció, durant la rasa del pas del col·lector pel carrer dels Mercaders, fins a arribar a l'Avinguda Cambó. Està bastit mitjançant pedres sense treballar o lleugerament treballades, amb algun maó i disposats en filades poc ordenades i lligats amb morter de calç, de tonalitats blanquinoses. Aquest mur ha estat documentat parcialment, ja que la zona (per sota de diversos tubs de conducció telefònica) i els treballs als quals estava associada la seva localització (la rasa del pas del col·lector) dificultaven les tasques de documentació arqueològica. La seva llargada documentada és de 2'55m; la seva amplada és de 50cm i l'alçada documentada és de 1'60m. Per les seves característiques constructives i posició, considerem que es correspondria a un mur de cronologia moderna (vers el segle XVIII), que funcionaria amb els murs U.E.206, 211 i 231.

Amb els murs U.E.206 i 231 podria estar definint un espai, del qual en seria el tancament sud-oest, mentre que l'U.E.206 seria el tancament nord-est i el 231, el nord-oest. El seu extrem nord anava més enllà del límit de la intervenció, mentre que al sud, havia quedat tallat pel pas del col·lector per l'Avinguda Cambó (U.E.271)

Posició física: És cobert per 224

Talla 236

És tallat per 271

Cronologia: segle XVIII

U.E. 262

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura formada per una àmfora africana i dos fragments de tègula plana, que definineixen l'UF-5. Els fragments de l'àmfora no presenten cap forma identificativa per a la seva tipologia. Les dues tègules se situen a la part superior de l'àmfora, funcionant com a coberta de l'estructura. A l'interior de l'estructura s'hi situa l'estrat de rebliment U.E.263. Per les dimensions de l'estructura, aquesta inhumació seria d'un individu infantil, del qual no se n'han conservat restes.

Posició física: És cobert per 224

És solidari amb UF-5

És reblert per 263

Cronologia: segle IVdC

U.E. 263

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de l'estructura U.E.262, que es correspon a la tomba UF-5. Està format per un nivell d'argiles, de tonalitats marró fosc, molt compactada.

Posició física: Rebleix 262

És solidari amb UF-5

Cronologia:segle IVdC

U.E. 265

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de terra argilosa, de tonalitats vermelloses, que és igual a l'U.E.236, si bé es correspon a la zona on se situa la tomba UF-5. És el nivell vinculat a la realització d'aquest enterrament.

Posició física: És cobert per 224

És solidari amb UF-5, 236

Cronologia: segle IVdC

U.E. 266

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat d'argiles, de tonalitats negres, amb restes de cendres. Ha estat documentat per sota de l'U.E.226 i per damunt de l'U.E.236, a la zona sud de la intervenció, durant la realització de la rasa del pas del col·lector. Es correspondria a un nivell de rebliment previ a la construcció dels murs de cronologia moderna i posterior a les diferents inhumacions de cronologia tardo-antiga. Tot i que no s'ha documentat cap estructura o element associat a aquest estrat, per la seva posició estratigràfica considerem que es podria correspondre a un nivell de cronologia baix-medieval o moderna.

Posició física: És cobert per 226

Cobreix 236

Cronologia: segles XIII-XVII

U.E. 267

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: base de la canalització U.E.239, que està bastida mitjançant cairons, disposats a junt seguit i lligats amb morter de calç i sorra, de tonalitats blanquinoses. D'oest a est defineixen el pendent que dibuixava la canalització per a la sortida d'aigua cap a l'exterior del carrer, travessant el mur U.E.206. Al damunt d'aquesta base s'hi recolzen els murs de tancament de la canalització (U.E.213 i 214), així com una reparació de la mateixa base (U.E.230), feta mitjançant dues teules col·locades a l'inrevés.

Posició física: És cobert per 223

Se li recolza 213, 214, 230

És solidari amb 239

Cronologia: segle XVIII

U.E. 268

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de tègules planes, que defineix l'enterrament UF-10, del qual se n'ha trencat l'extrem sud, pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó (U.E.271). De la part corresponent a la base, se n'ha conservat dues tègules senceres i una tercera fragmentada; la coberta és de doble vessant amb una tègula disposada en pla que tanca la part superior. De la part corresponent a la doble vessant, a l'extrem nord de la tomba s'han conservat les dues tègules que la definien, mentre que ja cap al sud tan sols s'ha conservat fragments de les tègules que s'hi situarien. Al l'interior d'aquesta estructura s'hi situaven l'estrat de rebliment U.E. 270, així com les restes de l'individu inhumat (U.E.239)

Posició física: És reblert per 270, 269

És solidari amb UF-10

És tallat per 271

Cronologia: segle IVdC

U.E. 269

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes corresponents a l'individu de la tomba UF-10. Està orientat nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest. Se n'ha conservat la seva part superior, corresponent al crani, tronc, el braç dret, i la part superior de l'esquerra, així com l'extrem superior dret de la pelvis. La resta de l'individu, tal i com va passar amb la resta de la tomba, va quedar tallat pel pas del col·lector (U.E. 271). Presenta connexió anatòmica, amb els braços disposats als costats. És cobert pel rebliment de la fossa i de l'estructura de tègules, U.E.270. Per la seva posició estratigràfica, tipologia de l'estructura i en comparació amb la resta d'enterraments documentats en aquesta zona (tant en la present intervenció com en altres dutes a terme a la zona), situem cronològicament aquesta inhumació vers finals del segle IIIIdC.

Posició física: És cobert per 270

Rebleix 268

És solidari amb UF-10

És tallat per 271

Cronologia: segle IVdC

U.E. 270

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de l'estructura de tègules U.E. 268 que defineixen la tomba UF-10. Està format per un estrat de terra argilosa, de tonalitats marronoses i molt compactada. Cobreix les restes de l'individu (U.E.269) i és tallat pel pas del col·lector U.E.271.

Posició física: Cobreix 269

Rebleix 268

És solidari amb UF-10

Cronologia: segle IVdC

U.E. 271

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: trencament de l'extrem sud de les inhumacions UF-10 i 9, així com l'extrem sud dels murs U.E.206 i 261 i de l'estructura de conducció d'aigua U.E. 233, motivada pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó.

Posició física: Talla 267, 268, 269, 270 (UF-10), 278, 279, 280, 281 (UF-9), 206, 261, 233

Cronologia: segle XX

U.E. 272

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: àmfora que definiria l'estructura de la tomba UF-6. S'ha documentat a la zona sud de la rasa realitzada per al pas del col·lector pel carrer dels Mercaders, a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó. La seva orientació seria nord-oest sud-est. No ha estat excavada ja que s'ha desviat la rasa, quedant a l'oest respecte el pas d'aquesta. Per la seva tipologia, posició estratigràfica i relació respecte a les altres inhumacions documentades en aquesta zona, l'ubiquem cronològicament a l'antiguitat tardana.

Posició física: És cobert per 226

És solidari amb UF-6

Recolza en 236

Cronologia:segle IVdC

U.E. 273

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes corresponents a l'individu que se situaria a l'interior de l'UF-7, del qual se n'ha localitzat la part superior del crani, a la zona sud de la rasa realitzada per al pas del col·lector pel carrer dels Mercaders, a la zona de contacte amb el de l'Avinguda Cambó. Desconeixem el tipus de tomba (d'àmfora, de tègula o fossa simple) on se situaria i si estaria "in situ" o hauria quedat afectada per alguna construcció posterior a la seva inhumació. No ha estat excavada, ja que s'ha localitzat al límit est de la rasa i no quedava afectada. Per la seva posició estratigràfica i en relació a les altres inhumacions documentades en aquesta zona (tant en la present intervenció com en d'altres realitzades per la zona), l'ubiquem cronològicament a l'antiguitat tardana.

Posició física: És cobert per 226

És solidari amb UF-7

Recolza en 236

Cronologia: segle IVdC

U.E. 274

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de tègules planes, que defineixen l'UF-8. Ha estat localitzada al límit sud-est del rebaix realitzat per a la construcció de la cambra de recollida pneumàtica RSUU. Tan sols s'ha observat en el perfil del límit del rebaix i al no quedar afectada no ha estat excavada. Pel que s'ha apreciat es conservava la base i la coberta (a doble vessant) de l'estructura, realitzada amb tègules planes i tindria una orientació nord-oest sud-est.

Posició física: És cobert per 247

És solidari amb UF-8

Recolza en 236

Cronologia: segle IVdC

U.E. 275

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de planta i secció rectangulars, que ha estat documentada a la zona central del carrer dels Mercaders, a l'exterior respecte el mur U.E.206 i a continuació de la base de l'estructura U.E.215. La seva direcció és sud-oest nord-est. Està bastida mitjançant maons, lligats amb ciment; els mateixos maons defineixen els murs de tancament, l'obertura interior i la coberta de l'estructura. La seva llargada documentada és de 90cm; l'amplada de 45cm i l'alçada de 15-20cm. Se situa a l'interior del trencament U.E.246, realitzat al mur U.E.206 i als estrats de rebliment U.E.221 i 247, per a col·locar-hi aquesta U.E.275 i l'U.E.215 (a l'interior de l'espai definit pel mur U.E.206). A la zona del trencament al mur estaria en contacte amb l'estructura U.E.215, amb la qual funcionaria. Per la seva direcció i característiques, considerem que es correspondria a un desguàs d'aigua que aniria des de l'estructura U.E.215 cap al col·lector del carrer Mercaders (situat a l'est).

Posició física: És cobert per 226

Rebleix 246

És solidari amb 215

Cronologia: segle XIX inicis segle XX

U.E. 276

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: retall a l'estrat de rebliment U.E.254, realitzat a la zona corresponent al carrer dels Mercaders, a l'interior del qual s'hi situa l'estructura de conducció d'aigua U.E.233, que el rebleix totalment. A la zona nord del carrer, a la zona del carrer del Pont de la Parra estaria en contacte amb el trencament U.E.277, a l'interior del qual s'hi situaria la conducció U.E.278.

Posició física: És cobert per 247

Talla 254

És reblert per 233

Cronologia: segle XVII

U.E. 277

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: retall a l'estrat de rebliment U.E.254, realitzat a la zona corresponent al carrer del Pont de la Parra, a l'interior del qual s'hi situa l'estructura de conducció d'aigua U.E.278, que el rebleix totalment. Al seu extrem est estaria en contacte amb el retall U.E.276, a l'interior del qual s'hi situa la conducció U.E.233, que funciona coetàniament amb l'U.E.278. La part superior del trencament U.E.277 i de la

conducció U.E.278 van quedar tallats en el moment de la construcció del col·lector U.E.209.

Posició física: És cobert per 247

Talla 254

És reblert per 278

És tallat per 208

Cronologia: segle XVII

U.E. 278

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de conducció d'aigua documentada a la zona corresponent a l'espai del carrer del Pont de la Parra. La seva direcció és sud-oest nord-est i se situa a la zona nord de l'espai de l'esmentat carrer. Està bastida mitjançant maons lligats amb nombrós morter de calç i amb alguna pedra de petites dimensions a la part superior. Al interior de l'estructura (a la seva part inferior) s'hi situa un tub de ceràmica vidrada, que és per on circularia l'aigua. En aquest sentit, a l'interior del tub s'obvien restes de concreció calcària produïda pel pas de l'aigua. El pas del col·lector U.E.209, va suposar que la part superior d'aquest element quedés afectat pel retall realitzat en relació a aquest (U.E.208); a més la pendent del mateix en direcció cap al col·lector situat al carrer dels Mercaders va suposar que la zona de contacte amb l'estructura de conducció U.E.233, que funcionaria amb l'U.E.278, quedés afectada per la rasa del pas (U.E.208) i instal·lació del col·lector U.E.209.

Posició física: Rebleix 277

En contacte amb 233

És tallat per 208

Cronologia: segle XVII

U.E. 279

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estructura de tègules planes, amb una base i coberta a doble vessant, que defineixen l'UF-9. Ha estat documentada a la zona de contacte entre el carrer dels Mercaders i l'Avinguda Cambó, a la rasa del pas de la RSU. No ha estat excavada ja que no quedava afectada pel pas de la rasa. Aquesta estructura va quedar ja tallada pel pas del tub de conducció d'aigua U.E.233, així com pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó (U.E. 271). S'han pogut apreciar, a més de les restes de l'estructura, una part de les restes corresponents a l'individu (U.E.281) i del rebliment de l'interior de l'U.E.279 (U.E.280). Per les seves característiques, posició estratigràfica i en relació a la resta d'inhumacions documentades en aquesta zona, la situem cronològicament a l'antiguitat tardana.

Posició física: És reblert per 280

Hi recolza 281

És solidari amb UF-9

És tallat per 271, 276

Cronologia: segle IVdC

U.E. 280

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: estrat de rebliment de l'interior de l'estructura de tègules U.E.279, que defineix l'UF-9. S'ha localitzat a l'extrem sud del carrer dels Mercaders, a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó,

durant la realització de la rasa del pas de la RSU. Al no quedar afectada per la mateixa no ha estat excavada.

Posició física: Rebleix 279

Cobreix 281

És tallat per 271, 276

Cronologia: segle IVdC

U.E. 281

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes corresponents a l'individu de l'UF-9, situades a l'interior de l'estructura de tègules U.E.279. S'ha documentat a la zona sud del carrer dels Mercaders, a la zona de contacte amb l'Avinguda Cambó, durant la realització de la rasa del pas de la RSU. Al no quedar afectada la tomba no s'ha excavat. S'ha identificat la part corresponent a la mandíbula inferior, ja que la resta de l'estructura va quedar tallada al sud pel pas del col·lector (U.E. 271) i també pel pas del tub de conducció ceràmica d'aigua U.E.233.

Posició física: És cobert per 280

Es recolza en 279

És tallat per 271, 276

Cronologia: segle IVdC

U.E. 282

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: col·lector del carrer dels Mercaders

Posició física: És cobert per

Es recolza en

És tallat per

Cronologia: segle XX

U.E. 283

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: restes d'un mur de tancament localitzat durant la rasa realitzada per al pas del nou col·lector, a l'oest del carrer. La seva direcció era nord-oest sud-est i estava bastit mitjançant pedres de mitjanes dimensions, amb alguna aprofitada i maons, disposats de manera irregular i lligats amb morter de calç. Es lliura a la cara nord del mur U.E.218 i possiblement es lliuraria també a la base d'arcada U.E.250, si bé la intervenció no ha arribat a la zona de contacte entre les dues estructures. Possiblement es correspondria a un mur que tancaria un espai, que inicialment seria més ampli i amb coberta de volta (de la qual en resten les bases de les pilastres U.E.219, 232 i 250) i que en època moderna es va compartimentar, mitjançant els murs U.E.216 i 283. Per la seva tipologia constructiva i posició estratigràfica, situem cronològicament aquest mur en època moderna, entre els segles XVII-XVIII)

Posició física: És cobert per

Es recolza en

És tallat per

Cronologia: segle XX

U.E. 290

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció sud-oest nord-est, que tancaria pel nord l'espai corresponent al carrer del Pont de la Parra, a la zona nord de la zona intervenció. D'aquest mur tan sols se n'ha documentat l'extrem corresponent a la zona de contacte amb el mur U.E.204, amb el que defineix l'angle de tancament respecte el carrer dels Mercaders. Pel que s'ha observat estaria bastit mitjançant pedres de mitjanes i grans dimensions, sense treballar, amb algun maó, disposats de manera poc ordenada i lligats tots ells amb morter de calç de tonalitats blanquinoses. Per la seva tipologia constructiva i relació estratigràfica en relació amb el mur U.E.204, el situem cronològicament vers el segle XVIII. En el moment de la construcció de l'Avinguda Cambó i la Via Laietana, a inicis del segle XX, el carrer del Pont de la Parra desaparegué i s'amortitzaren els seus murs i edificacions.

Posició física: És cobert per 203

És solidari amb 204

Talla 236, 247

Se li lliura 226

Cronologia: segle XVIII

U.E. 291

Situació: zona II. Carrer de Mercaders

Descripció: mur direcció sud-oest nord-est, que tancaria pel sud l'espai corresponent al carrer del Pont de la Parra, a la zona nord de la intervenció. D'aquest mur tan sols n'hem documentat l'extrem nord-est, amb el que definiria l'angle de tancament del carrer amb el mur U.E.206. Pel que s'ha apreciat, s'hauria realitzat a base de pedres de mitjanes i grans dimensions (sense treballar), amb algun maó lligats amb abundant morter de calç de tonalitats blanquinoses i disposats de manera poc ordenada. A partir de la seva tipologia constructiva i de la seva relació estratigràfica amb el mur U.E.206 (amb el que és solidari) el situem cronològicament vers el segle XVIII. En el moment de la construcció de l'Avinguda Cambó i la Via Laietana, el carrer del Pont de la Parra va desaparèixer, fet que va suposar que s'amortitzessin els seus murs de tancament.

Posició física: És cobert per 203

És solidari amb 206

Talla 236, 247

Se li lliura 226

Cronologia: segle XVIII

Zona III Carrer de Freixures

U.E. 301

Situació: zona III. Carrer de Freixures

Descripció: nivell de circulació del carrer de les Freixures del moment de l'inici de la intervenció. Està format per un paviment d'adoquins i un enllosat, que definiria la voravia (tot a la mateixa alçada). S'assenta al damunt d'un nivell de ciment portland, que actua alhora de preparació i regularització de l'espai.

Posició física: Cobreix 302

Cronologia: segle XX

U.E. 302

Situació: zona III. Carrer de Freixures

Descripció: nivell de ciment portland, que se situa per sota de l'U.E.301. Cobreix l'U.E.303, corresponent al pas de diversos serveis per aquest espai.

Posició física: És cobert per 301

Cobreix 303

Cronologia: segle XX

U.E. 303

Situació: zona III. Carrer de Freixures

Descripció: conduccions de pas de diversos serveis (electricitat, aigua, gas) situades al subsòl de la zona intervinguda al carrer Freixures, així com l'estructura corresponent al col·lector, que se situa a la zona central del mateix. La rasa realitzada en aquest carrer passa per la zona de les conduccions dels serveis i se situa a l'oest respecte el col·lector. A aquesta unitat també li corresponen els nivells de rebliment i cobertura d'aquests serveis.

Posició física: És cobert per 302

Cobreix 304

Es lliura a 305

Cronologia: segle XX

U.E. 304

Situació: zona III. Carrer de Freixures

Descripció: Nivell de ciment portland que se situa per sota dels serveis U.E.303 i en contacte amb el col·lector. Un cop picat una part d'aquest ciment s'ha constatat que es correspon a la cobertura d'un cablejat telefònic. Amb la localització d'aquest cablejat (que anava a una estació situada a l'Avinguda Cambó) i davant la impossibilitat de traslladar-lo es va decidir finalitzar l'excavació de la rasa i anul·lar la cambra i pas del tub de la RSU que estava projectat en el carrer de les Freixures.

Posició física: És cobert per 303

Cronologia: segle XX

U.E. 305

Situació: zona III. Carrer de Freixures

Descripció: estructura feta amb maons lligats amb ciment, que té una direcció sud-oest nord-est amb una forta pendent cap a l'est. Es correspon a una sortida d'aigües residuals, des d'una finca del carrer

de les Freixures fins al col·lector central del mateix carrer. Se n'ha localitzat la seva cara oest, ja que se situava a la zona on es va aturar la rasa al localitzar-se els tubs U.E.304.

Posició física: És cobert per 302

Se li lliura 303

Cronologia: segle XX

Inventari de les Unitats Funeràries

U.F. 1

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Excavació extensió pas col·lector

Descripció: enterrament en àmfora La seva orientació és nord-oest sud-est. L'estructura la defineixen tres peces pràcticament senceres. La primera d'elles (U.E.237-243) se situava a l'extrem sud-est i tan sols li mancava el pivot; es corresponia a una àmfora africana tipus KEAY IIIa (finals del segle III dC). A l'extrem nord-oest s'hi situaven dues àmfores més (U.E.234-242), de les quals una d'elles revestia l'altra. L'extrem nord de la tomba va quedar tallat en el moment de la contrucció del mur de cronologia moderna U.E.231. L'interior de la tomba estava reblert per un estrat, U.E.238, format per un nivell de terra de tons marronosos i compactada. L'individu, U.E.241, estava col·locat en ducúbit supí, amb el cap orientat al nord-oest, amb les mans al costat de la pelvis i en connexió anatòmica. Seria un individu adult, possiblement una dona (per les característiques de la pelvis)-

Posició física: És cobert per 266

És solidari amb 237-243, 234-242, 241, 238

És tallat per 231

Cronologia: segle IV dC

U.F. 2

Situació: zona I. Avinguda Cambó. Rasa pas RSU

Descripció: enterrament de tegules planes, a doble vessant. Se n'ha conservat tan sols una part central, ja que estava tallada al nord i al sud, pel pas de diversos serveis (U.E.32 i 36). De la part corresponent a l'estructura de tègules (U.E.35), a la base s'ha conservat una tègula pràcticament sencera i una segona molt fragmentada; pel que fa a la coberta, tan sols s'han conservat dos fragments de dues tègules, que definien la doble vessant de tancament. La tègula conservada de base presenta decoració incisa amb quatre dits, que dibuixa una forma geomètrica (es creuen línies en diagonal respecte a la peça, definint una "x"). L'orientació seria nord-oest sud-est, amb el cap que estaria al nord-oest. Pel que fa a l'individu (U.E.40), tan sols s'ha conservat la part corresponent a la pelvis, amb la zona de contacte amb la part inferior de la columna i un fragment del fèmur esquerre. En relació a la pelvis, s'ha conservat part del cúbit i radi del braç esquerra i del cúbit del braç dret, amb alguna falange corresponent als dits. Pel que s'aprecia a les restes conservades de l'individu, estaria en posició de decúbit supí, amb els braços als costats i en connexió anatòmica. Al sud de les restes conservades de l'enterrament, per sota de la cota de localització d'aquest i a l'espai del pas de la rasa de serveis U.E.35, s'han recuperat les restes d'un crani (U.E. 42), que podria correspondre's al de l'individu situat en aquesta UF-2, o bé a algun situat en una zona propera i que hauria estat desmuntat pel pas dels serveis o algun altre rebaix al subsòl.

Posició física: És cobert per 41, 37

És solidari amb 35, 39, 40

És tallat per 32, 36

Cobreix 42

Recolza en 08

Cronologia: segle IV dC

U.F. 3

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa col·lector

Descripció: enterrament en àmfora. L'estructura la defineixen dues àmfores africanes (U.E.255), molt fragmentades a la part superior de l'estructura i de les quals, pel que fa al seu perfil, tan sols s'han conservat els pivots.

La seva orientació era nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest. Se situa al costat de la UF-4, a l'est respecte aquesta.

L'individu (U.E. 257) situat a l'interior de l'estructura, està en posició de decúpit supí, amb els braços als costats i en connexió anatòmica. A la part corresponent al crani, tan sols s'ha conservat la part posterior i la mandíbula inferior. Pel que fa a la resta de l'esquelet, tan sols no s'han conservat les falanges de les mans. Possiblement (per les seves dimensions) es correspondria a un individu infantil.

Posició física: És cobert per 266

És solidari amb 255, 257, 256

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 4

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa col·lector

Descripció: enterrament en àmfora. L'estructura la defineixen dues àmfores africanes (U.E. 258), de les quals (pel que fa al seu perfil) tan sols se n'ha conservat els seus pivots.

La seva orientació era nord-oest sud-est. Al seu costat, a l'oest, s'hi situa l'UF-3.

Pel que fa a l'individu situat al seu interior (U.E.260), tan sols se n'ha conservat algun petit fragment, sense connexió anatòmica. Per les dimensions de l'estructura, es correspondria a un individu d'edat infantil.

Posició física: És cobert per 266

És solidari amb 258, 260, 259

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 5

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa col·lector

Descripció: enterrament en àmfora, amb dues tègules planes situades a la seva part superior sud (U.E. 262). L'estructura la defineix una àmfora, de la qual no se n'ha conservat cap fragment identificatiu del seu perfil, juntament amb dos fragments de tègules planes; les tègules presenten decoracions incises amb els dits, que dibuixen una forma geomètrica circular. L'extrem nord de l'estructura estava tallat pel mur de cronologia moderna U.E. 231.

La seva orientació era nord-oest sud-est.

Pel que fa a l'individu situat a l'interior de l'estructura, se n'han recuperat petits fragments, sense connexió anatòmica. Per les dimensions de l'estructura, es correspondria a un individu d'edat infantil.

Posició física: És cobert per 266

És solidari amb 262, 263, 264, 265

Recolza en 236

És tallat per 231

Cronologia: segle IV dC

U.F. 6

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa col·lector

Descripció: enterrament en àmfora. Ha estat documentat tan sols el seu extrem nord (U.E. 272), ja que al localitzar-se s'ha desviat la rasa del col·lector i no ha estat excavada.

Pel que s'ha observat, la seva orientació era nord-oest sud-est

Posició física: És solidari amb 272

És cobert per 266

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 7

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa col·lector

Descripció: enterrament indeterminat (de possible fossa simple, o bé amb algun tipus d'estructura no localitzada), del qual tan sols n'hem documentat un fragment del crani (U.E.273). No ha estat excavat ja que al localitzar-se s'ha desviat la rasa del col·lector. Per les característiques de la intervenció en la qual s'ha localitzat, juntament amb el fet que no ha estat excavat, desconeixem el seu tipus d'estructura d'enterrament i si estaria "in situ". Si considerem que les restes de l'individu no haurien estat remogudes, estaria orientat de nord-oest a sud-est, amb el cap al nord-oest.

Posició física: És cobert per 266

És solidari amb 273

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 8

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Càmera RSU

Descripció: enterrament de tègula a doble vessant, del qual tan sols se n'ha documentat el seu perfil, a l'extrem nord de la mateixa (U.E. 274). Ha estat localitzada a l'extrem sud-oest de la càmera de la RSU. Al no quedar afectada per la càmera no ha estat excavada. S'ha pogut observar en el perfil, la seva base de tègula i part d'una de les tègules que tancaria la part superior de l'estructura. La seva orientació seria nord-oest sud-est.

Posició física: És cobert per 247

És solidari amb 274

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 9

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa RSU

Descripció: enterrament de tègules planes a doble vessant. Ha estat documentat parcialment, ja que s'ha localitzat al límit de la rasa de la RSU al carrer Mercaders, al contacte amb l'Avinguda Cambó; havia estat tallat pel pas del tub de conducció d'aigua de cronologia moderna (U.E.233), així com pel pas del col·lector de l'Avinguda Cambó (U.E.271). Al no quedar afectat per la rasa no s'ha excavat. S'ha pogut apreciar la part corresponent a l'estructura de tègules (la base i la coberta, U.E.279) i

restes de l'individu (U.E. 281). La seva orientació seria nord-oest sud-est.

Posició física: És cobert per 247

És solidari amb 279, 280, 281

És tallat per 271, 282

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

U.F. 10

Situació: zona II. Carrer de Mercaders. Rasa RSU

Descripció: enterrament de tègules planes, amb coberta a doble vessant. Se n'ha documentat la seva capçalera i la seva zona nord, ja que al sud havia quedat tallat pel pas del col·lector per l'Avinguda Cambó (U.E. 271). S'han conservat les tègules de la coberta i la base de l'extrem nord i part de les de la zona central (U.E.268). Algunes d'aquestes presenten decoració amb ditades incises, que dibuixen formes geomètriques.

La seva orientació és nord-oest sud-est, amb el cap al nord-oest.

Pel que fa a l'individu (U.E.269), s'ha documentat la part superior (crani, columna, costelles...) i la part superior dreta de la pelvis. De les extremitats superiors, se n'ha documentat el braç dret, amb alguna falange dels dits; del braç esquerra conservava la part superior. La seva posició era de decúbit supí, amb els braços al costat i en connexió anatòmica.

Posició física: És cobert per 247

És solidari amb 269, 268, 270

És tallat per 271

Recolza en 236

Cronologia: segle IV dC

UE	AREA	SECTOR	AMBIT	NÚM	FRAGMENTS	CODI	FORMA	TIPOLOGIA	TÈCNICA	PASTA	DECORACIÓ E	DECORACIÓ I	ACABAT E	ACABAT I	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS	RESTAURACIÓ	FOTOGRAFIA	DIBUIX	MAGATZEM
6					2	20002		ATI												
6					5	50015														
2					1	13312	SF					EN								
2					1	14003	SF						VI			MARRÓ				
2					1	14003	VO						VI			VERD				
2					1	14005	SF					VI	VI			VERD				
2					1	14100	FO	ESC												
2					1	14250	SF	GET								POSSIBLE BEC O NANSÀ				
2					2	50032														
6					1	13250	SF													
6					1	13300	SF													
6					1	13312	SF													
6					2	14002	SF													
6					1	14002	VO	GIB												
6					1	14003	VO	CSS				VI	VI			MARRÓ				
6					1	14003	CR	OLL					VI			MARRÓ. REGALIMS EXTERIORS				
6					1	14003	SF													
6					1	14250	SF	ESC								BLAU PASSAT DE COCCIÓ				
6					1	14100	SF	PAT												
6					1	14250	VO	PAT												
6					2	14302	SF													
6					6	50025										VIDRADES				
6					1	70009														
6					2	50032														
6					1	60054														
35					2	50015														
35					17	50015														
35					2	50037										CARTABÓ				
36					9	50015														
39					3	60051														
42					1	60054										PETXINA FORADADA				
42					1	20001										PEÇA RODONA AMB FORAT. 1 CM. DE DIÀMETRE				
42					1	13402	SF			AM										
42					4	60051														
42					1	60051										URPA FORADADA				
42					1	20002		CLA												
202					1	20002		CLA												
202					2	14002	SF													
202					1	14003	VO	GIB					VI			VERD FOSC				
202					1	14003	BR									POSSIBLE REFREDADOR				
202					1	14302	SF													
202					1	14306	VO	PAT												
202					3	50037										CARTABO				
202					2	20001		ATI												
202					3	20002		ATI												
202					1	50032														
202					3	50032										BLAVA				
202					1	50025														
205					18	14002	SF													
205					2	14002	PE													
205					1	14002	FO													
205					1	14002	VO													

205				33	14003	SF													
205				3	14003	VO	GIB												
205				1	14003	PE													
205				4	14003	FO	PAT												
205				1	14003	NA	OLL												
205				9	14003	VO	PAT												
205				1	14003	VO	PAT												
205				2	14003	VO	COL												
205				9	14003	VO	CSS												
205				3	14003	BR	CAT												
205				1	14003	NA	CAT												
205				1	14005	AN													
205				1	14005	VO	OLL												
205				1	14100	PS	ESC												
205				1	14103	SF													
205				1	14107	PS	PAT												
205				2	14107	VO	PAT												
205				1	14107	CR	PAT												
205				1	14252	PE													
205				2	14301	VO	PAT												
205				1	14300	PE	PAT												
205				1	14302	VO	PAT												
205				12	50025														
205				1	30000	FO													
205				3	50030														
205				1	50031														
205				2	50032														
205				24	50037														
205				2	50028														
205				19	60051														
205				1	60054														
206				1	40005		CAPITELL												
207				2	20002		ATI												
207				2	13312	SF													
207				1	14002	SF													
207				3	14002	PE	GER												
207				1	14002	VO	GER												
207				13	14003	SF													
207				1	14002	VO	GER												
207				1	14003	PE	MOR					VI							
207				2	14003	VO	BAC					VI							
207				4	14403	VO	BAC					VI							
207				1	14003	VO	OLL												
207				1	14003	VO	GIB					VI							
207				3	14003	PE	GIB												
207				2	14003	FO	GIB												
207				1	14003	VO	CSS					VI							
207				2	14003	VO	PAT					VI							
207				2	14003	VO	PAT				VI	VI							
207				1	14003	AN	OLL												
207				1	14003	NA	OLL												
207				2	14003	NA	CAT												
207				2	14003	VO													
207				2	14003	BR	CAT												
207				1	14003	AN				IM		VI	VI						
207				1	14100	VO	PAT												
207				1	14100	OR	EOR												
207				1	14100	PS	LCB												
207				1	14102	PE	ESC												
207				1	14102	PE	ESC												

207				1	14102	PE	ESC												
207				1	14103	PE	PAT												
207				1	14107	VO	PAT												
207				2	14107	PE	PAT												
207				3	14114	PS	PAT												
207				1	14300	PE	PAT												
207				2	14301	VO	GIB												
207				1	14304	CR	PAT												
207				1	14306	VO	PAT												
207				2	30000	FO													
207				1	30000	SF													
207				1	40005														
207				3	50003														
207				1	50030														
207				3	50025														
207				10	50032														
207				1	50007														
207				6	50032														
207				2	50032														
207				6	60051														
209				1	14003	VO	GIB					VI							
209				1	14003	SF						VI	VI						
209				1	14101	SF	TSS												
209				1	14302	VO	TAP												
209				1	14302	SF	GER												
209				1	20002		CLA												
209				1	30000	PS	AMP	MO											
212				1	50025														
216				1	14003	VO	OLL					VI							
216				1	14003	VO	CSS					VI	VI						
216				1	14003	SF													
216				1	14116	PE	PAT												
216				2	50032														
216				1	50037														
216				1	50036														
221				2	20002		CLA												
221				1	20002		CLA												
221				1	20001		ATI												
221				7	14002	SF													
221				1	14002	VO	TES												
221				3	14002	NA													
221				8	14003	SF													
221				1	14003	VO	CSS					VI							
221				1	14003	NA	OLL												
221				1	14003	VO	PAT					VI	VI						
221				1	14003	VO	GIB					VI	VI						
221				1	14003	FO	GIB					VI							
221				2	14005	SF													
221				1	14304	VO	PAT												
221				1	14304	SF	PAT												
221				1	14003	VO	PAT												
221				1	14300	PE	TSS												
221				1	14306	VO	PAT												
221				1	30000	SF													
221				11	50025														
221				1	50037														
221				13	60051														
222				2	50025														
223				2	20001														
223				2	50029														

226				1	14107	SF	PAT												
226				3	14108	PE	PAT												
226				2	14108	PS	PAT												
226				1	14100	NA	GET												
226				2	14302	VO	PAT												
226				2	14304	VO	PAT										MARRÓ I NEGRE. MONTELUPO		
226				1	30000	SF													
226				2	50037														
226				2	60051														
226				1	60054														
227				1	13501	SF	OLL			IN							LINIA ONDULADA		
227				2	60051														
228				5	13312	SF													
228				1	13312	PI													
228				1	14002	FO	CAF												
228				1	14002	VO	FRU												
228				2	14002	SF													
228				3	14003	FO													
228				2	14003	VO	PAT										MARRÓ		
228				2	14003	VO	PAT										VERD		
228				1	14003	VO	SEV												
228				1	14003	BR	GIB										BUGADER		
228				3	14005	SF													
228				1	14306	PE	PAT										POSSIBLE ITALIANA		
228				1	50025														
228				2	50030														
228				2	50032														
228				1	60051														
228				4	13312	SF													
228				1	50015														
229				2	14003	SF	ESF												
229				1	14003	PE													
229				1	14003	CR	CSS												
229				1	14405	SF													
229				1	14114	SF	PAT												
230				5	50025														
230				3	50028												UNA SENCERA , L'ALTRA EN DOS FRAGMENTS.		
234				61	13312	SF				EN							MATEIXA PEÇA. SENSE VORA NI NANSES		
235				2	20002		CLA												
235				1	14002	PE													
235				1	14002	SF													
235				1	14002	SF				PI							MARRÓ		
235				10	14003	SF													
235				1	14003	SF											VERD, GROC I MARRÓ		
235				2	14003	NA	OLL												
235				3	14003	VO	PAT										MARRÓ		
235				2	14003	VO	GIB										MARRÓ		
235				1	14003	VO	OLL										VERD		
235				4	50025														
235				2	50030														
235				15	50032														
235				1	50037														
235				15	60051														
237				1	80	13312		KEAY IIIa					FINALS III dC				SENSE PIVOT		
242				6	13312	SF													
243				4	13312	SF													
244				1	20002		PCL												
244				41	13312	SF													
244				1	13313	SF													
244				1	14002	SF													

244				2	14003	SF													
244				1	14003	VO	CSS												
244				4	14005	SF													
244				1	14005	VO	CSS												
244				1	14100	SF	PAT												
244				1	14103	SF													
244				1	50005														
244				1	50015														
244				1	50025														
244				3	50032														
244				4	60051														
244				1	14003	VO	PAT												
245				1	14003	VO	GIB												
245				1	14101	AN	GER												
247				1	13300	VO													
247				4	13312	SF													
247				10	14002	SF													
247				1	14005	SF													
247				18	14003	SF													
247				1	14003	VO	GIB												
247				2	14003	VO	GIB												
247				2	14003	PE	PAT				VI	VI							
247				1	14003	NA	OLL												
247				1	14003	AN	OLL												
247				1	14003	PE	GIB												
247				1	14003	FO	GER				VI	VI							
247				3	14003	VO	PAT												
247				1	14003	FO													
247				1	14003	VO													
247				2	14002	BAC/TES													
247				1	14100	VO	GER												
247				2	14106	PS													
247				1	14306	VO	TSS												
247				1	50005														
247				5	50015														
247				1	30003														
247				1	50003														
247				9	50031														
247				2	60054														
247				12	60051														
254				10	13300	SF													
254				1	13405				AR										
254				1	13502	NA													
254				2	14002	PS													
254				2	60051														
255				61	13312	SF													
255				2	13312	PI													
255				15	13312	SF													
255				1	40006														
257					60050														
258				15	13312	PI													
262				104	104	SF													
263				3	13312	SF													
263				1	30000	SF													
263				1	13258	VO	TAP												
265				1	13258	VO	TAP												
265				1	13405	SF													
265				3	13312	SF													
265				2	50005														
265				1	50015														

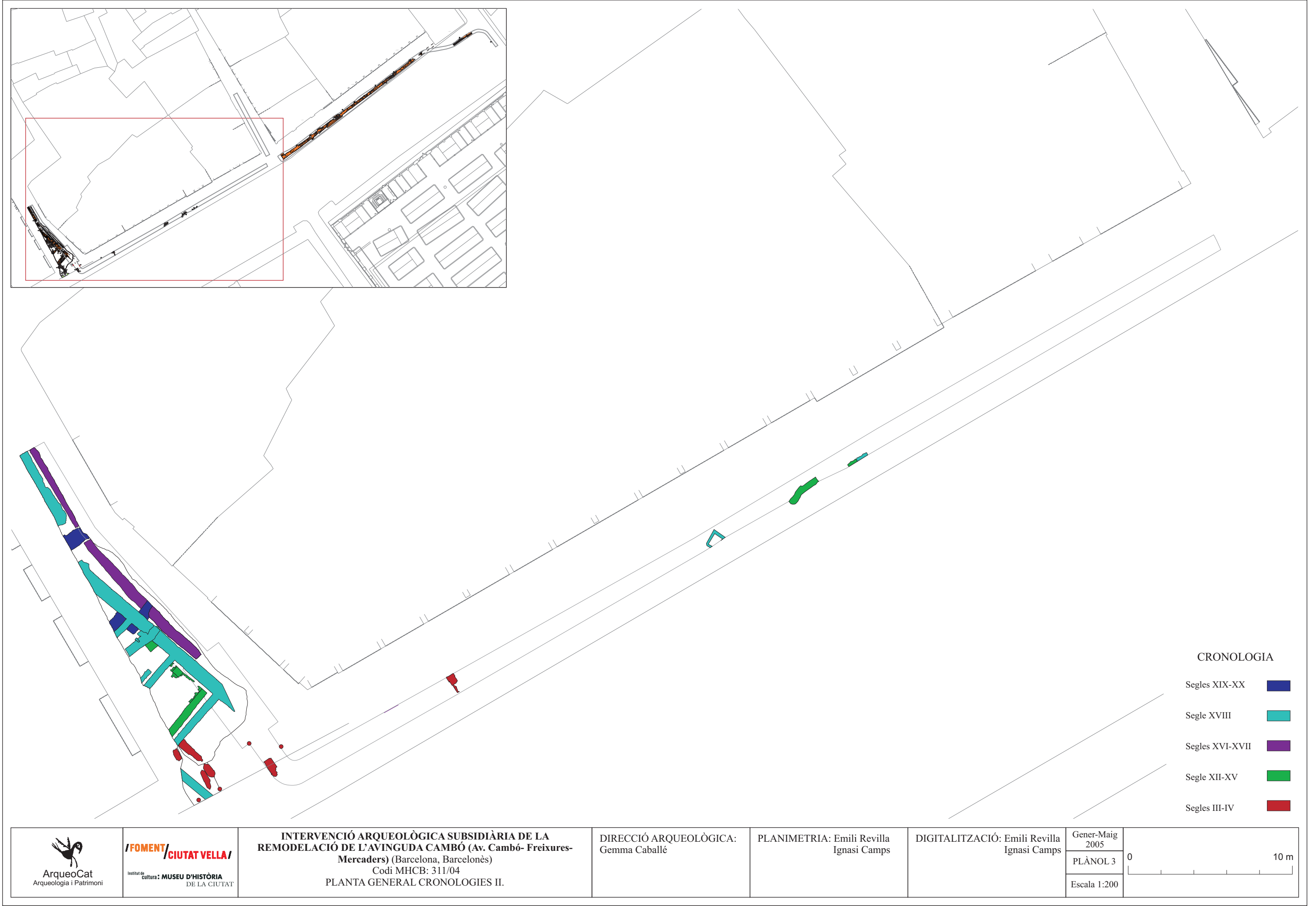

LLISTAT DE PLÀNOLS

1. Planta general restes localitzades
2. Planta general cronologies I
3. Planta general cronologies II
4. Planta rases de serveis. Estructures desmuntades
5. Zona I. Av.Francesc Cambó. Planta U.E.01, U.E.22
6. Zona I. Av.Francesc Cambó. Planta U.E.10 i estructures associades
7. Zona I. Av.Francesc Cambó. Planta U.E.25, U.E.26, U.E.27, U.E.29, U.E.30, U.E.33, U.E.34
8. Zona II. C.Mercaders. Planta estructures cronologia moderna (segles XVI-XIX)
9. Zona II. C.Mercaders. Planta estructures cronologia medieval (segles XIII-XV)
10. Zona II. C.Mercaders. Planta situació de les restes en relació als “*Quarterons Garriga i Roca*”
- 10A. Zona I. Av.Francesc Cambó. Planta situació de les restes en relació als “*Quarterons Garriga i Roca*”
11. Zona I i II. Av.Francesc Cambó i C.Mercaders. Planta general Unitats Funeràries i U.E.261
12. Zona II. C.Mercaders. Planta U.F.1
13. Zona I. Av.Francesc Cambó. Planta U.F.2
14. Zona II. C.Mercaders. Planta U.F.3
15. Zona II. C.Mercaders. Planta U.F.4
16. Zona II. C.Mercaders. Planta U.F.5
17. Zona II. Zona I i II. Av.Francesc Cambó i C.Mercaders. Planta U.F.10
18. Zona I Av.Francesc Cambó. Secció A-A’. Zona III C.Freixures. Secció B-B’
19. Zona I Av.Francesc Cambó. Seccions C-C’; D-D’; E-E’
20. Zona II. C.Mercaders. Seccions F-F’; G-G’
21. Zona II. C.Mercaders. Seccions H-H’; I-I’; J-J’; K-K’
22. Zona I Av.Francesc Cambó. Alçat U.E.46

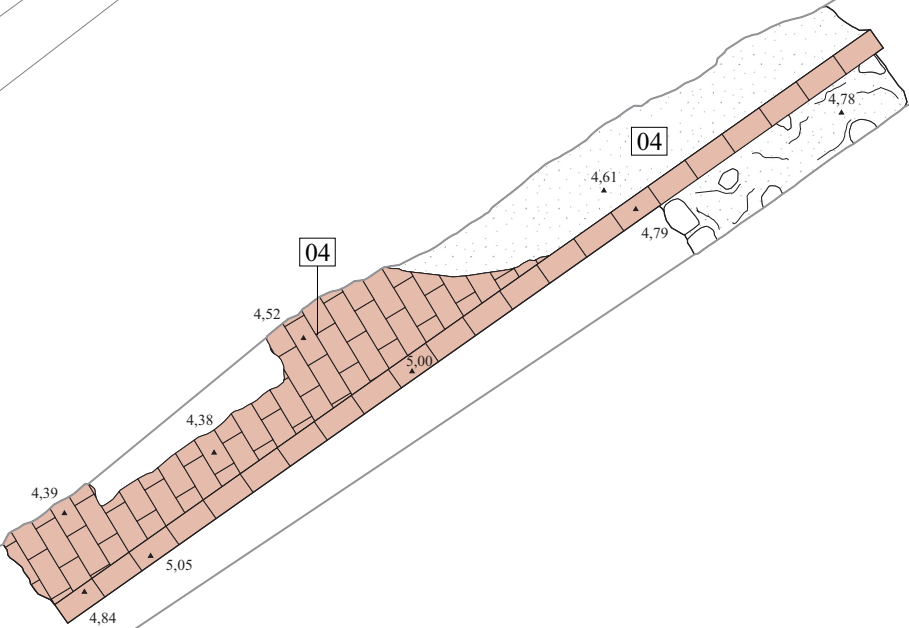

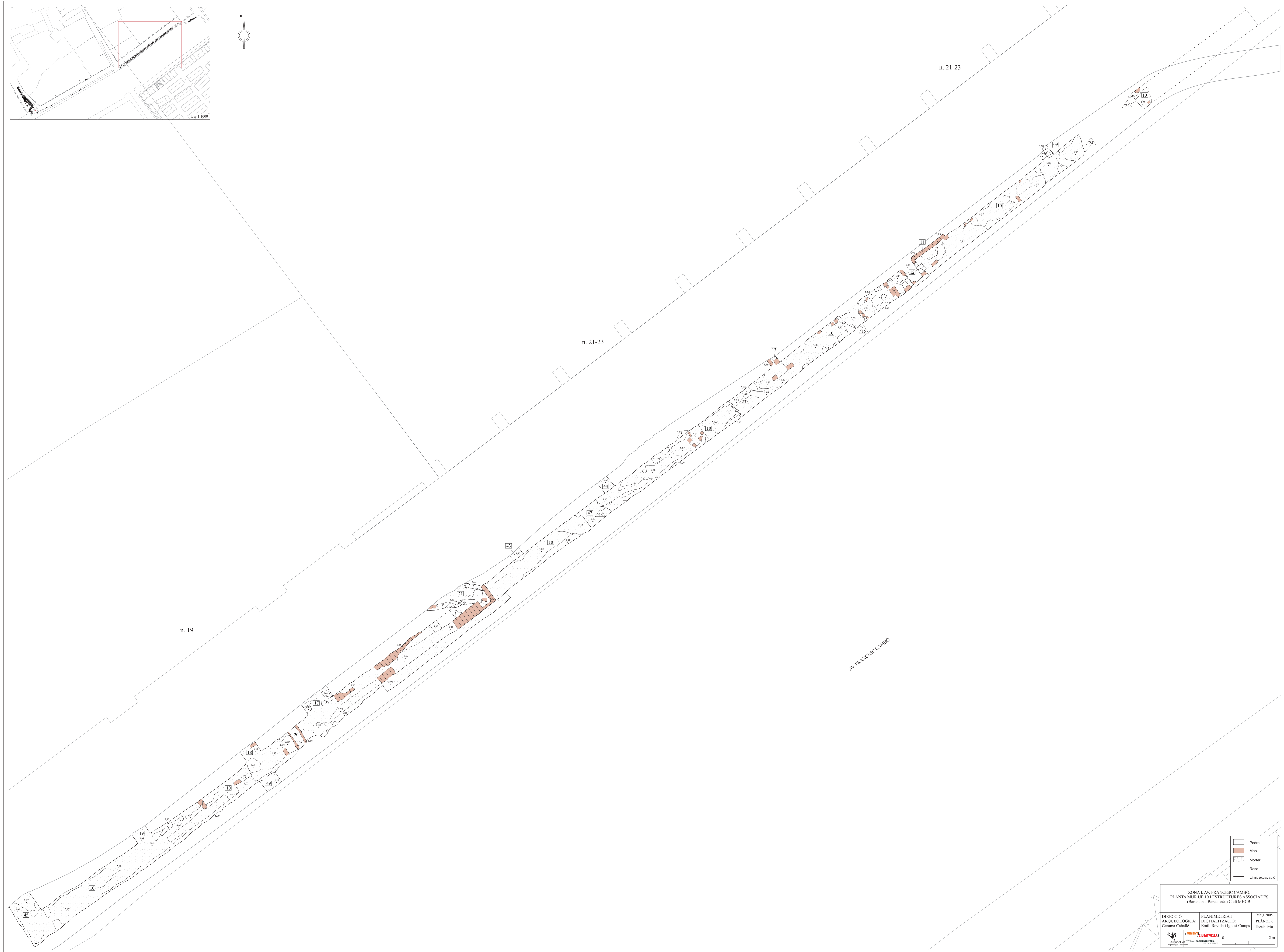
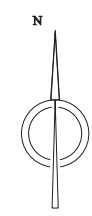
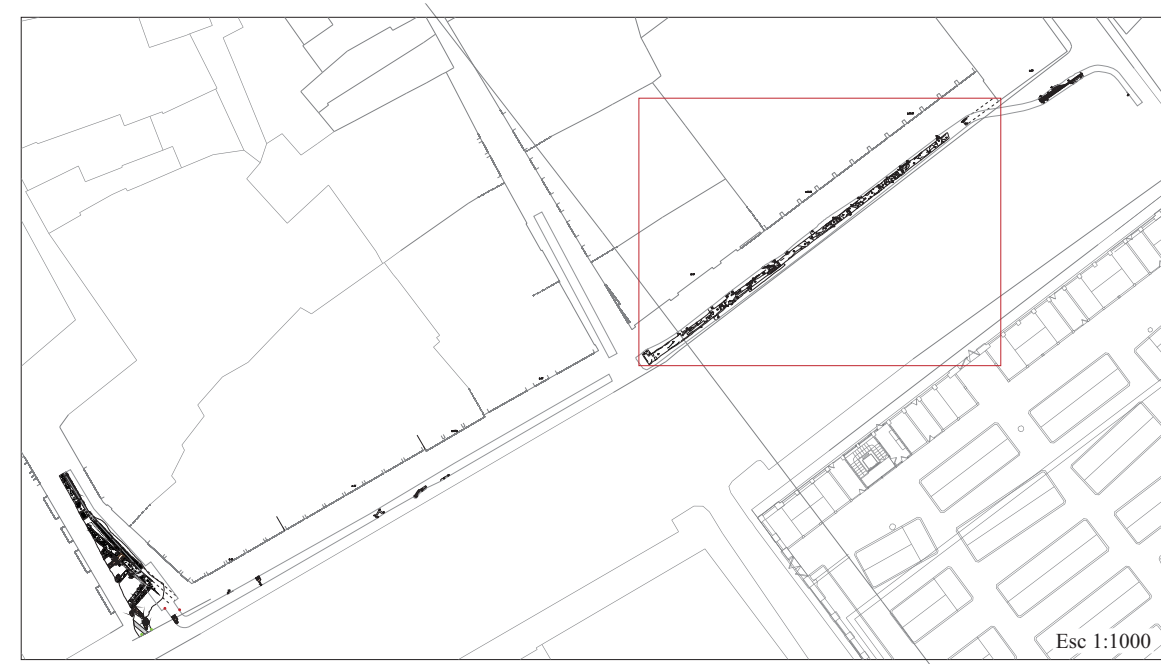
n. 25

22
4,15

- Pedra
- Maó
- Morter
- Límit rasa

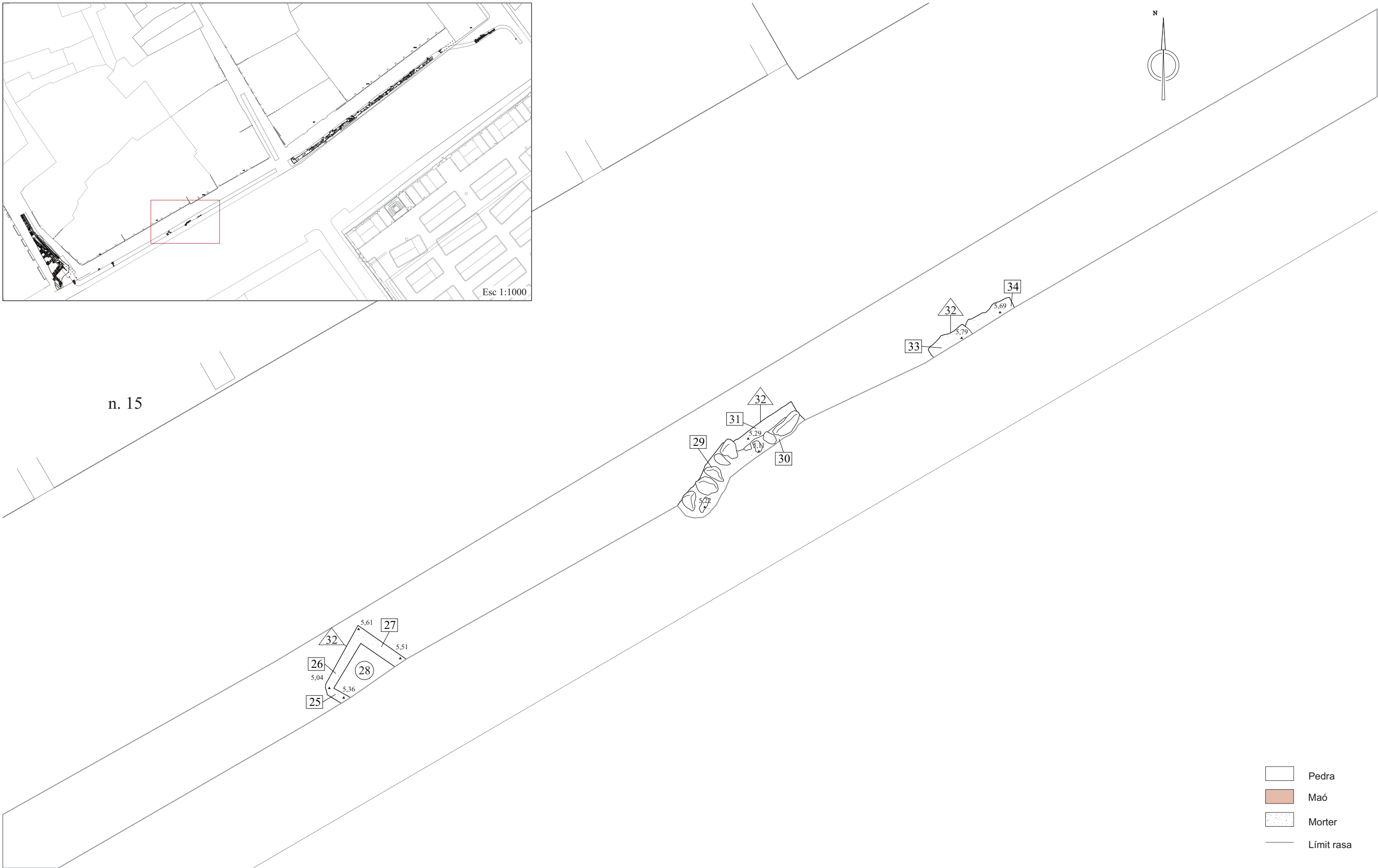
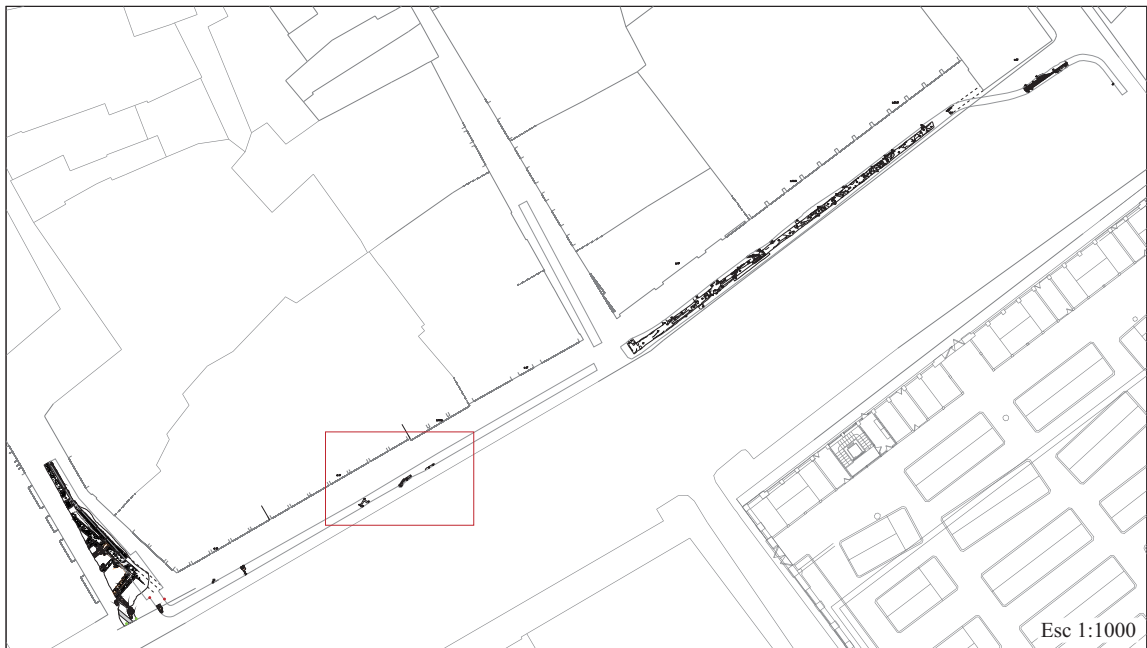
- Pedra
- Mau
- Morter
- Roca
- Limit excavació

ZONA I. AV. FRANCESC CAMBÓ.
PLANTA MUR UE 10 I ESTRUCTURES ASSOCIADES
(Barcelona, Barcelonès) Casal MICR.

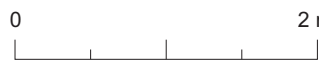
DIRECCIÓ	PLANIMETRIA I	Miig 2003
ARQUEOLÒGICA:	DIGITALITZACIÓ	PLANOL 6
Gemma Caballé	Enric Rovelló i Ignasi Camps	Escala 1:50

0 2 m

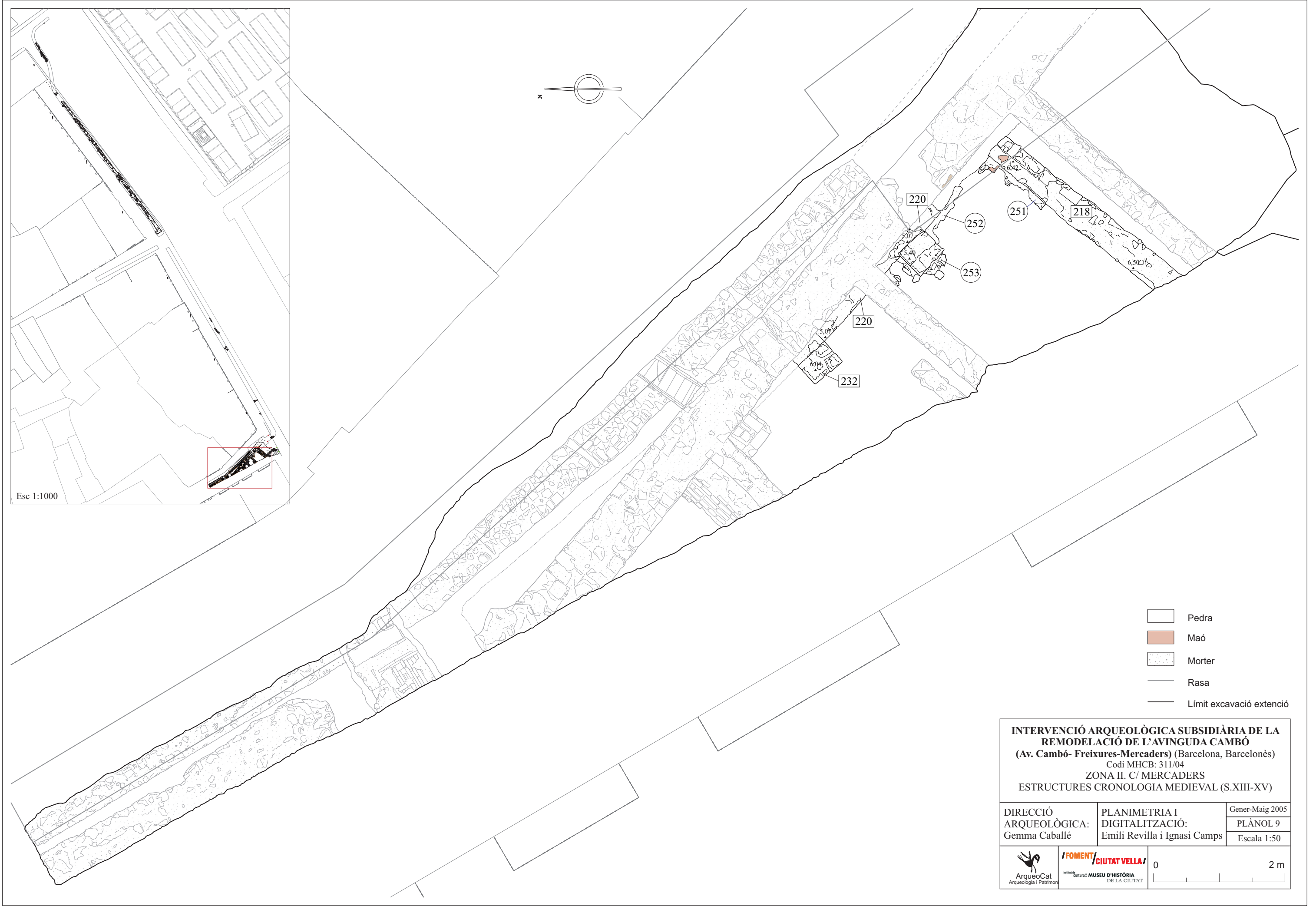
- Pedra
- Maó
- Morter
- Límit rasa

 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	 Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures- Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCb: 057/05 ZONA I. AV. FRANCESC CAMBÓ PLANTA UE 25, UE 26, UE 27, UE 29, UE 30, UE 33 I UE 34	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	PLANIMETRIA: Emili Revilla Ignasi Camps	DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla Ignasi Camps	Gener-Maig 2005	 0 2 m
						PLÀNOL 7	
						Escala 1:50	

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures-Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCB: 311/04 ZONA II. C/ MERCADERS ESTRUCTURES CRONOLOGIA MODERNA (S.XVI-XIX)		
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla i Ignasi Camps	Gener-Maig 2005
		PLÀNOL 8
		Escala 1:50
 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	 FOMENT / CIUTAT VELLA / Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	

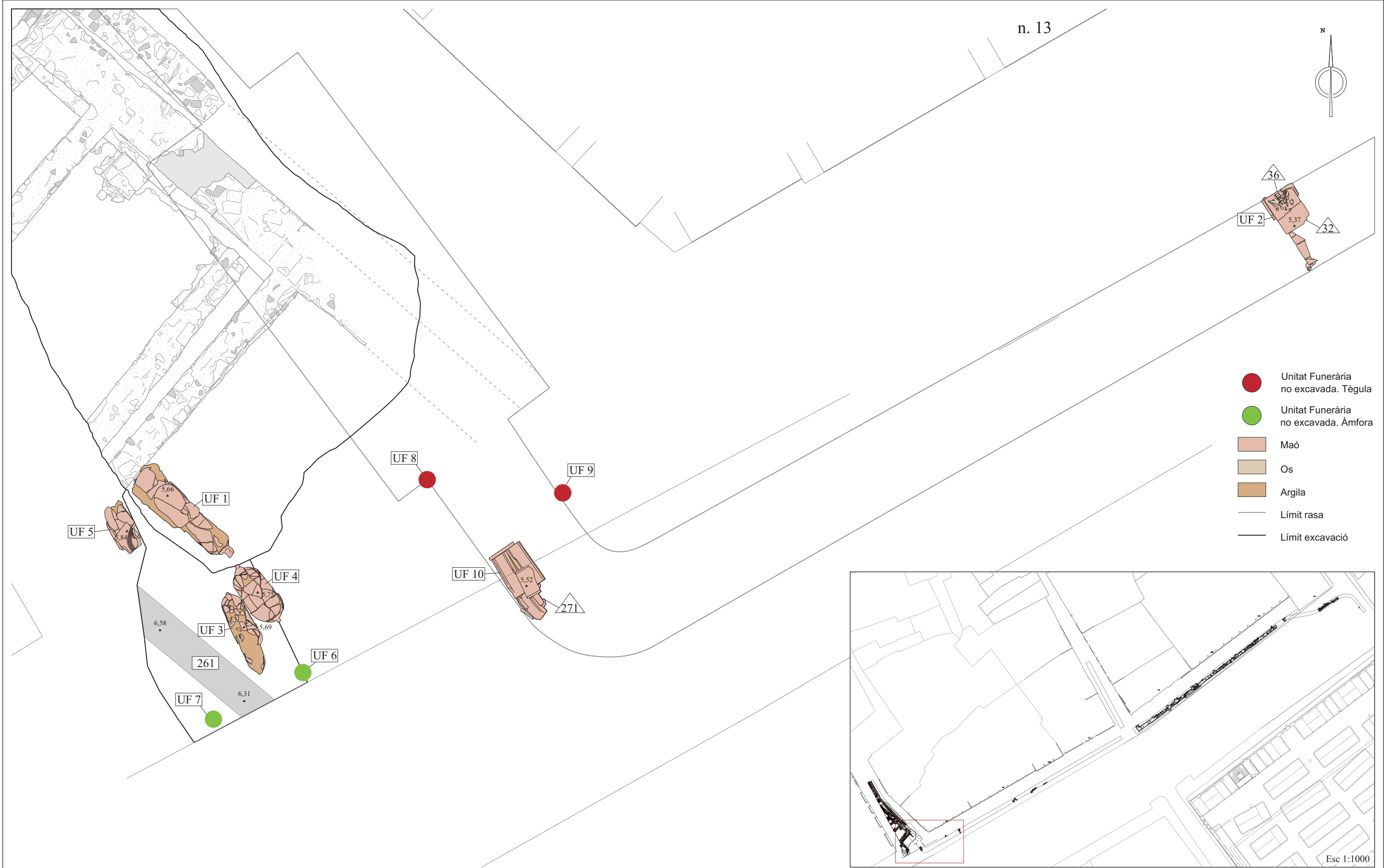

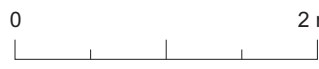

ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	FOMENT CIUTAT VELLA Institut de cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ Codi MHCb: 311/04 (Barcelona, Barcelonès) ZONA II C/ MERCADERS. SITUACIÓ DE LES RESTES EN RELACIÓ ALS "QUARTERONS GARRIGA I ROCA"	Gener-Maig 2005
			PLÀNOL 10
			Escala 1:250

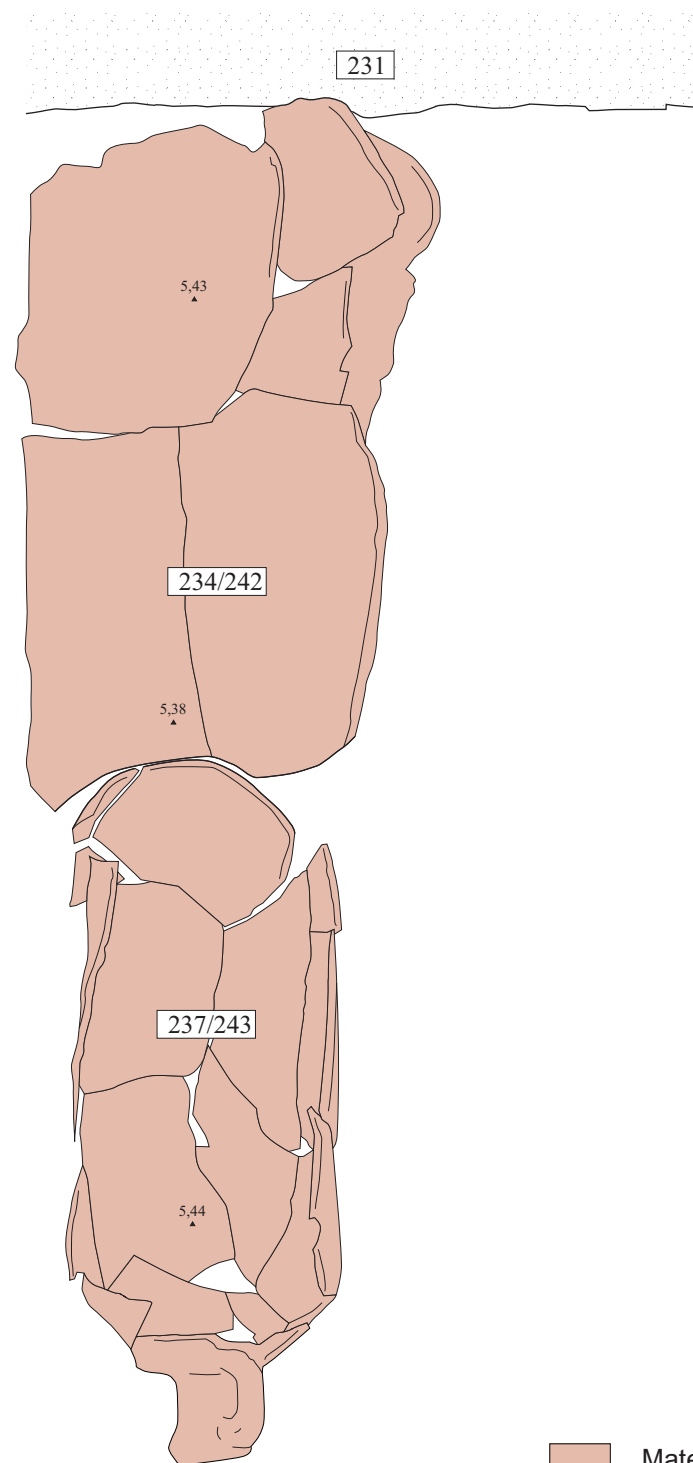
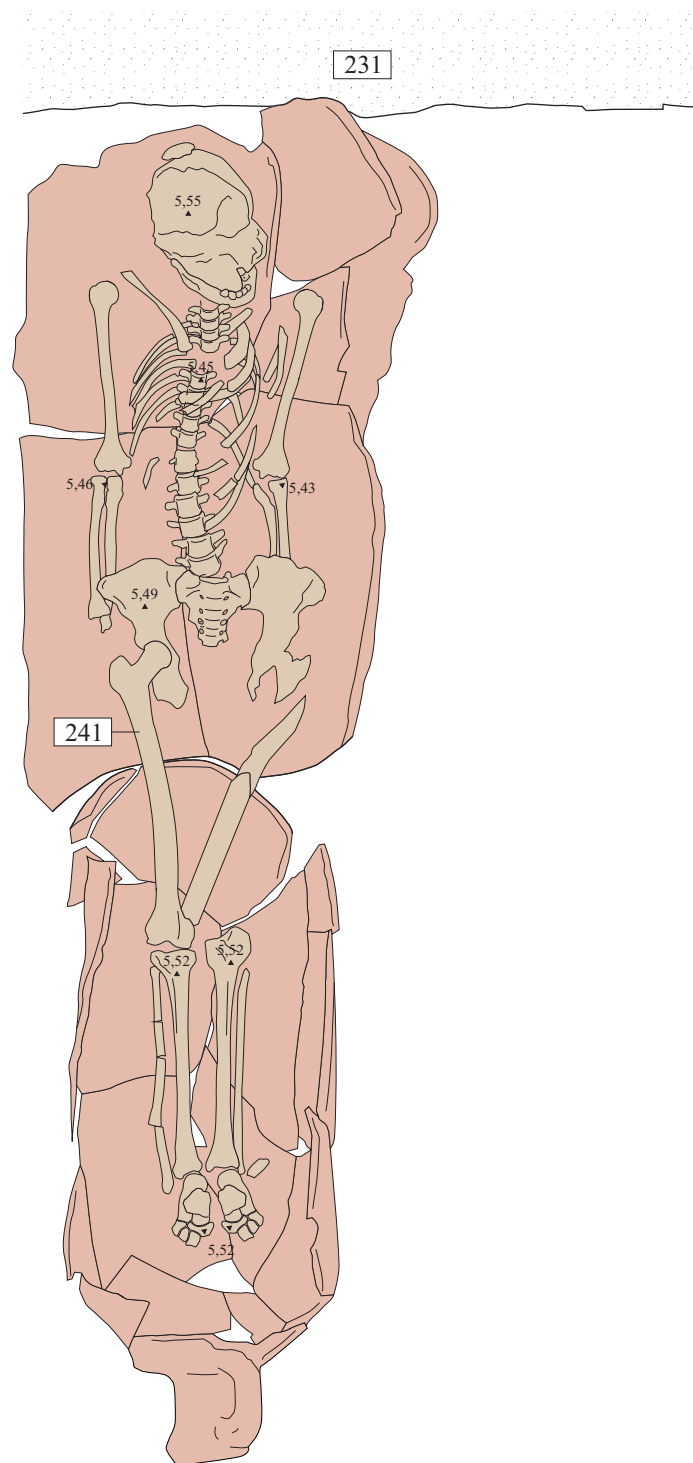
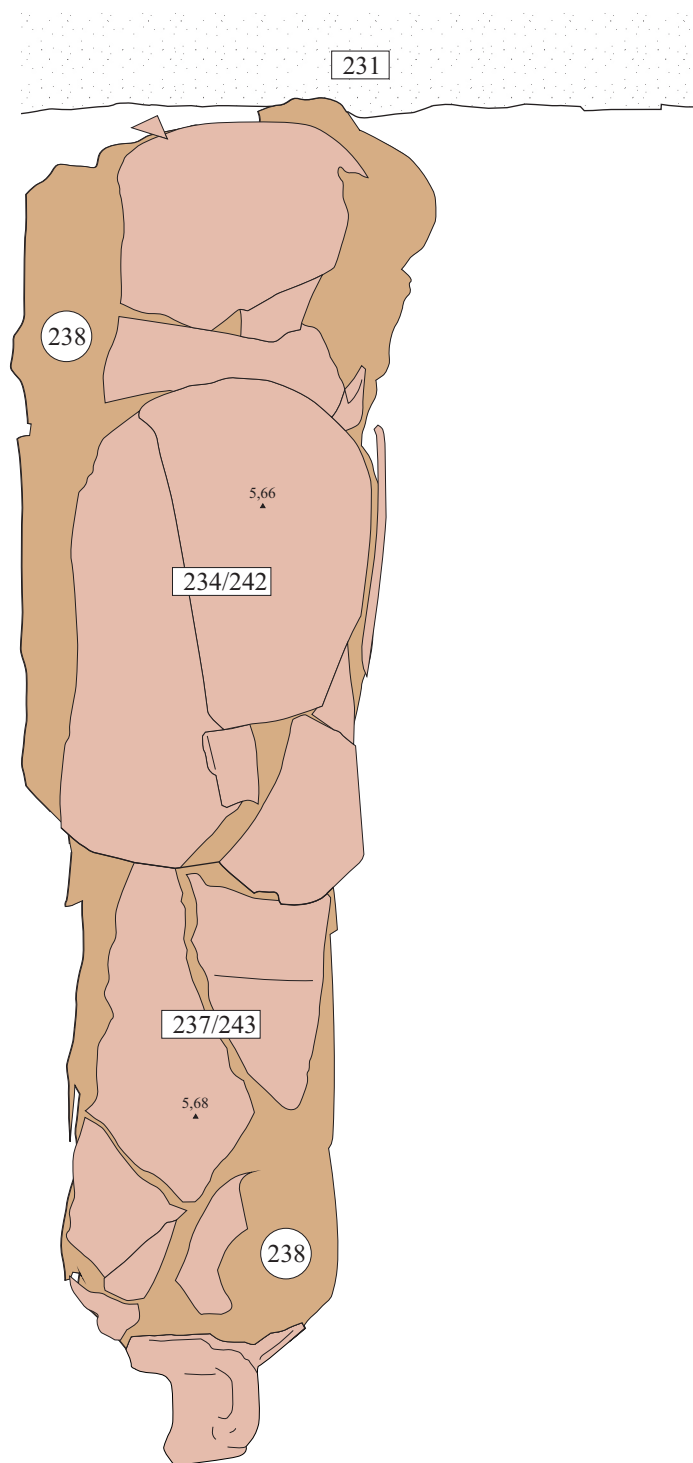
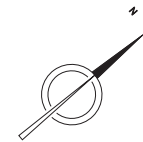

 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	 FOMENT DE L'ARQUEOLOGIA CIUTAT VELLA Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures- Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHC: 311/04 ZONA I i II. AV. FRANCESC CAMBÓ, C/MERCADERS PLANTA GENERAL DE LES UNITATS FUNERÀRIES I UE 261	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	PLANIMETRIA: Emili Revilla Ignasi Camps	DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla Ignasi Camps	Gener-Maig 2005	
						PLÀNOL 11	
						Escala 1:50	

- Material ceràmic
- Argila
- Os
- Mur

ArqueoCat
Arqueologia i Patrimoni

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

Institut de cultura: **MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT**

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures-Mercaders) (Barcelona, Barcelonès)
Codi MHCb: 311/04
ZONA II. C/MERCADERS
PLANTA UF 1

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA:
Gemma Caballé

PLANIMETRIA: Emili Revilla
Ignasi Camps

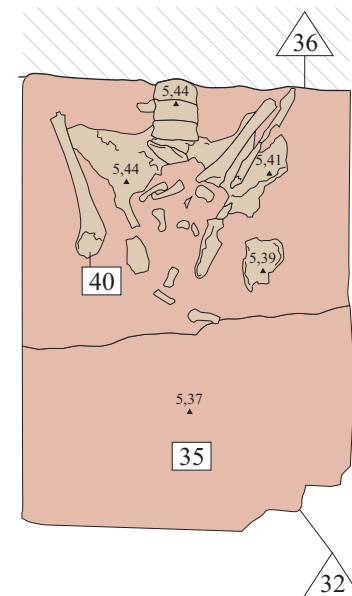
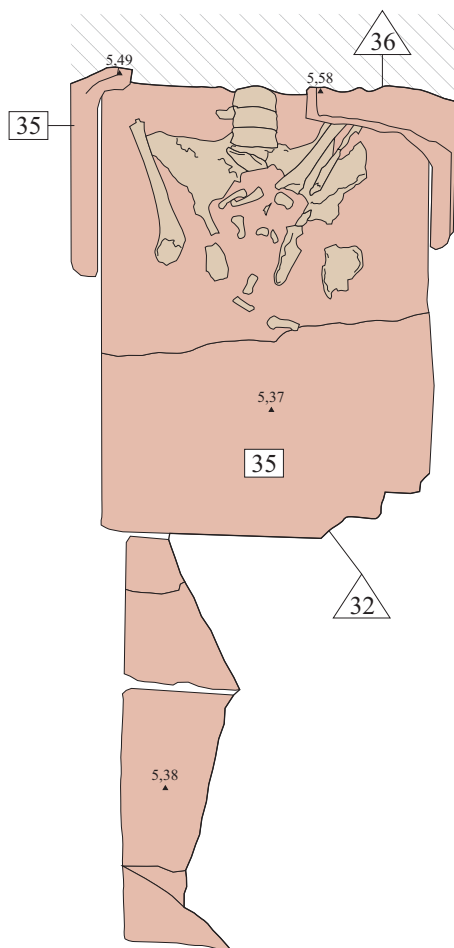
DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla
Ignasi Camps

Gener-maig
2005

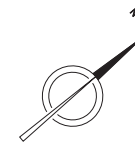
PLÀNOL 12

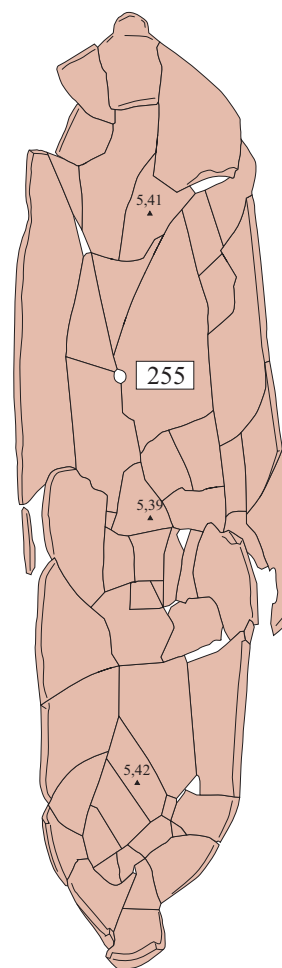
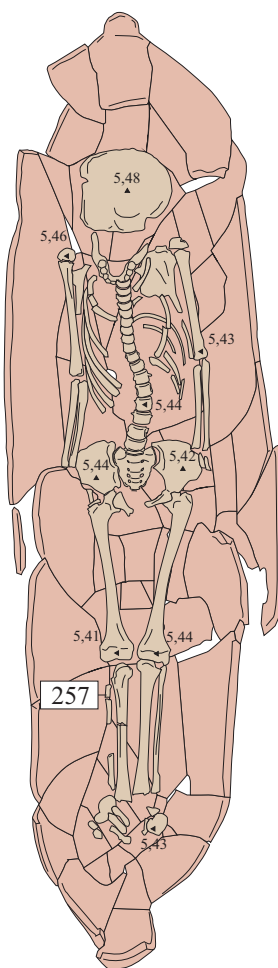
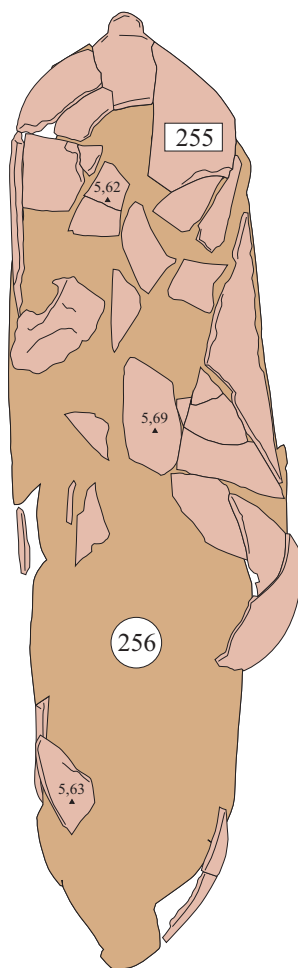
Escala 1:10

0 50 cm

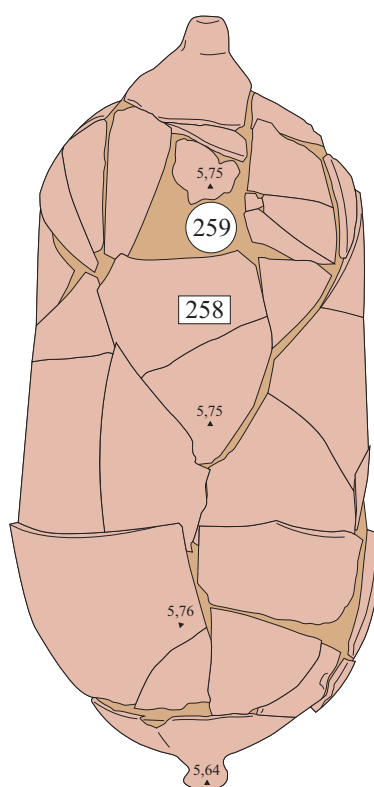
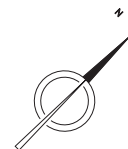

- Material ceràmic
- Argila
- Os
- Col·lector

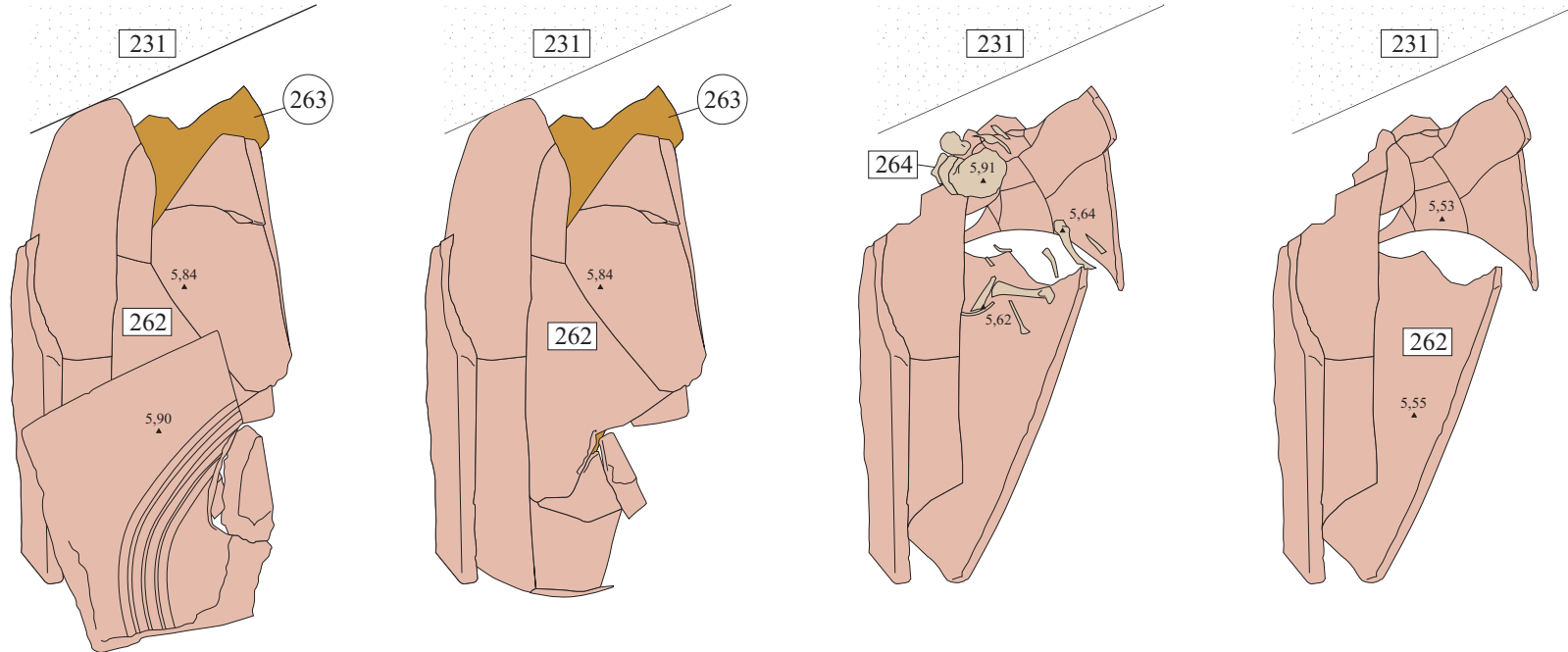

- Material ceràmic
- Argila
- Os

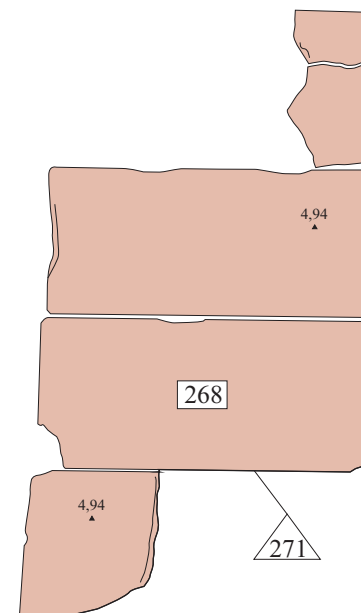
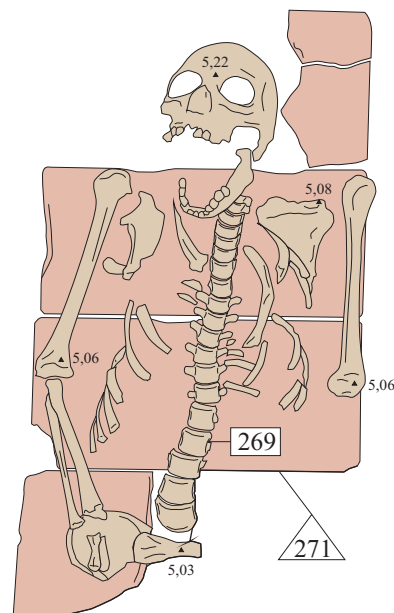
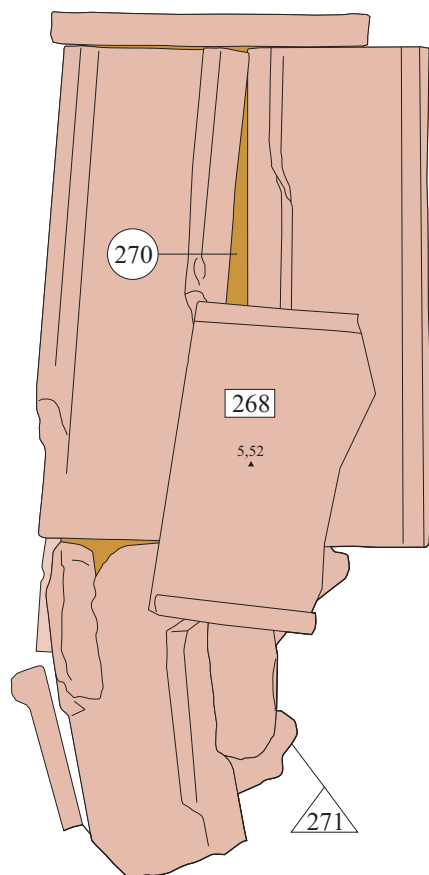

- Material ceràmic
- Argila
- Os

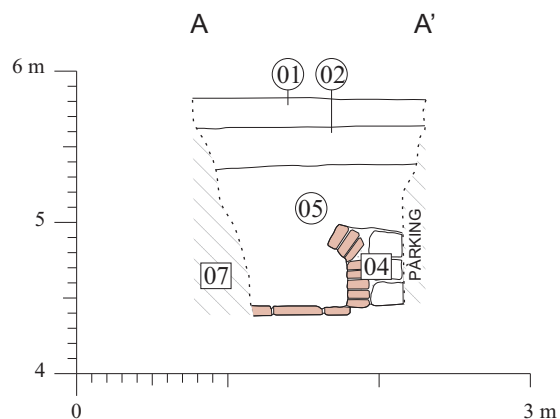
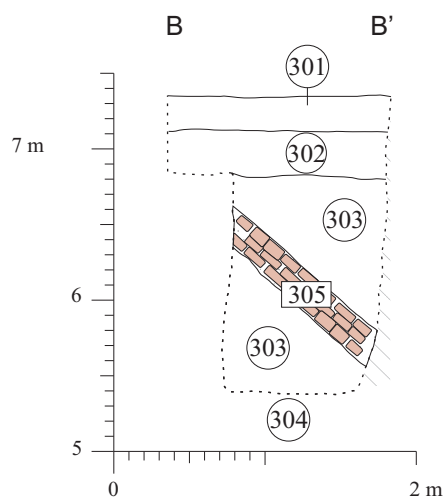
 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures-Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCB: 311/04 ZONA II. C/ MERCADERS. PLANTA UF 4	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	Gener-Maig 2005
		PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Ignasi Camps i Emili Revilla	PLÀNOL 15
			Escala 1:10
/FOMENT/CIUTAT VELLA/ Institut de cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT		0	

- Material ceràmic
- Argila
- Os

- Material ceràmic
- Argila
- Os

..... Límit rasa

▨ Col·lector

ArqueoCat
Arqueologia i Patrimoni

FOMENT/CIUTAT VELLA

Institut de Cultura: **MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT**

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ

Codi MHCB: 311/04 (Barcelona, Barcelonès)
ZONA I AV. CAMBÓ. SECCIÓ A-A'.
ZONA III C/FREIXURES. SECCIÓ B-B'.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA:
Gemma Caballé

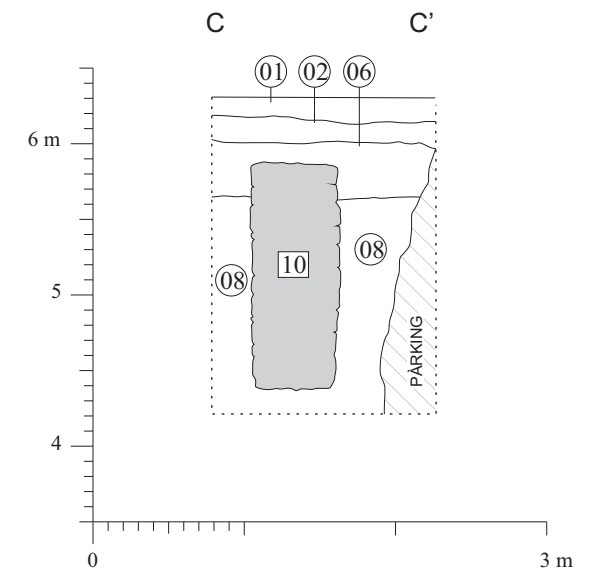
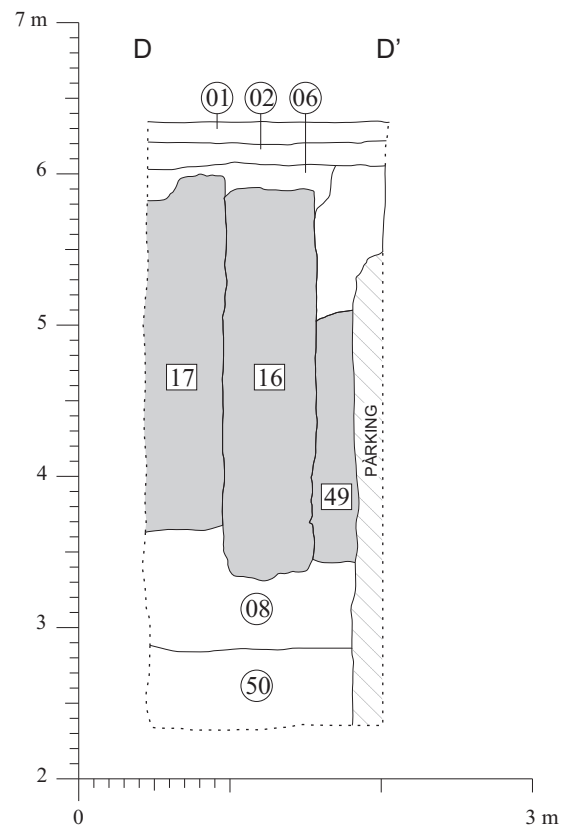
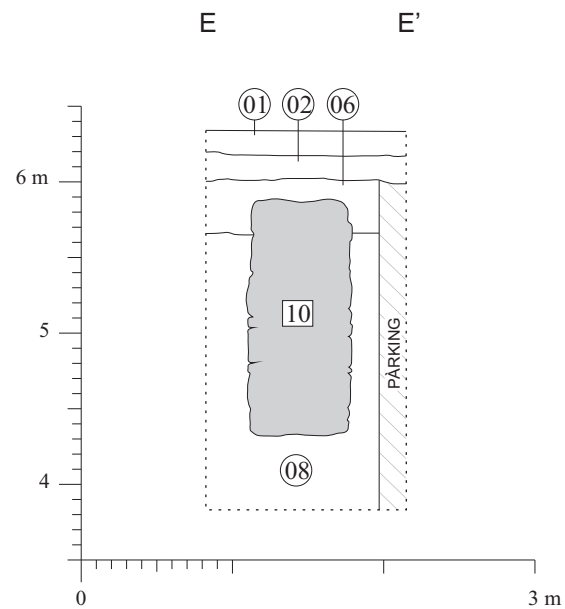
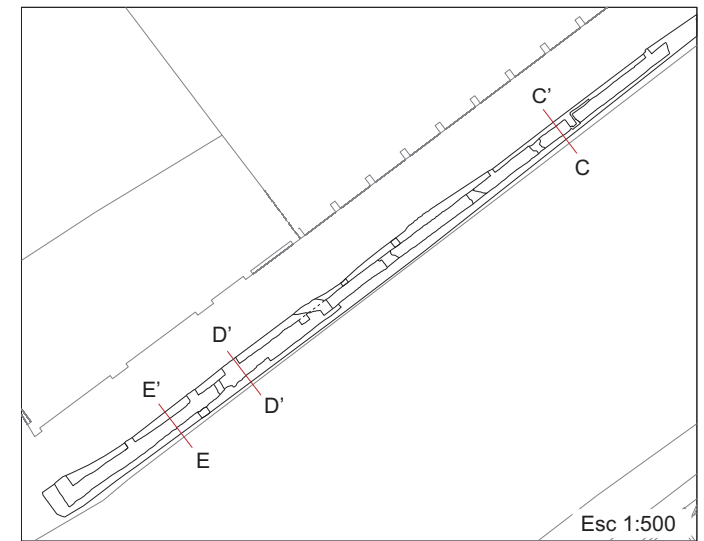
PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ:
Ignasi Camps i Emili Revilla

Gener-Maig
2005

PLÀNOL 18

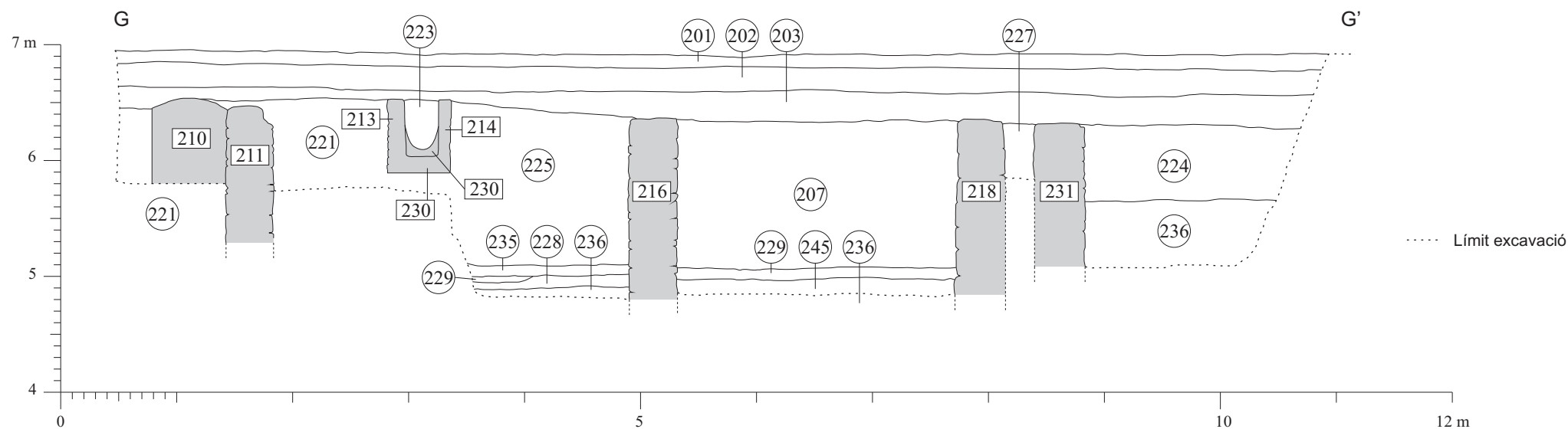
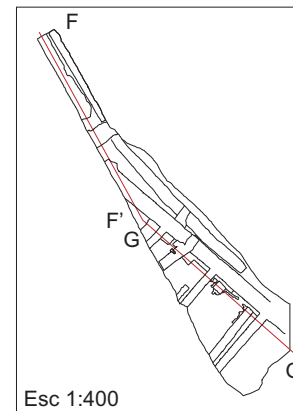
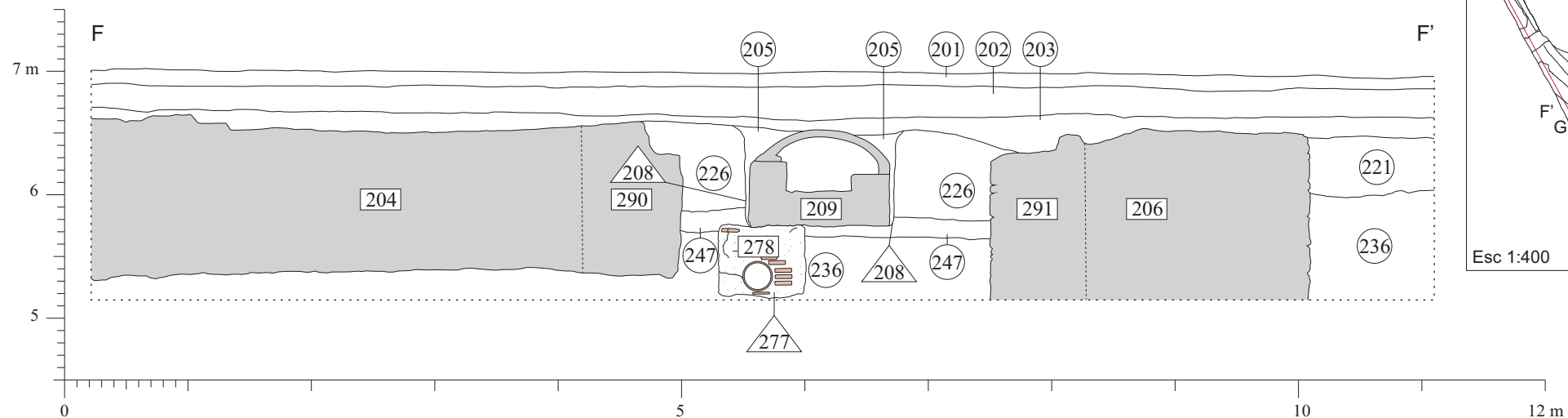
Escala 1:50

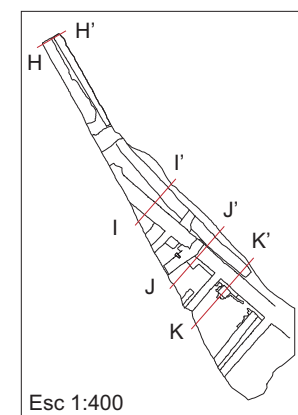
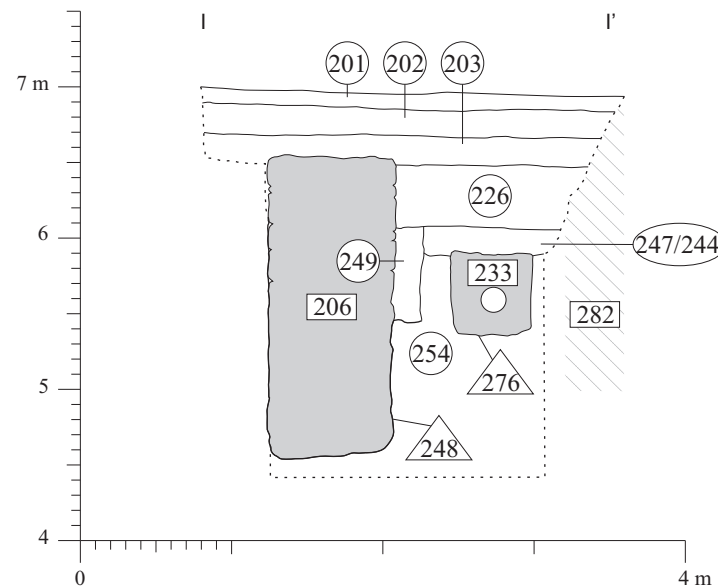
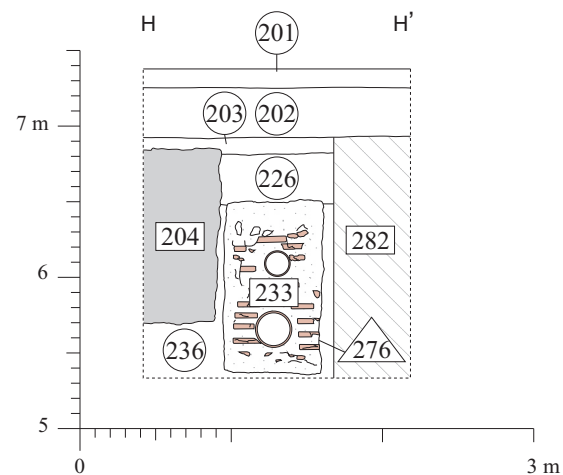

----- Límit rasa

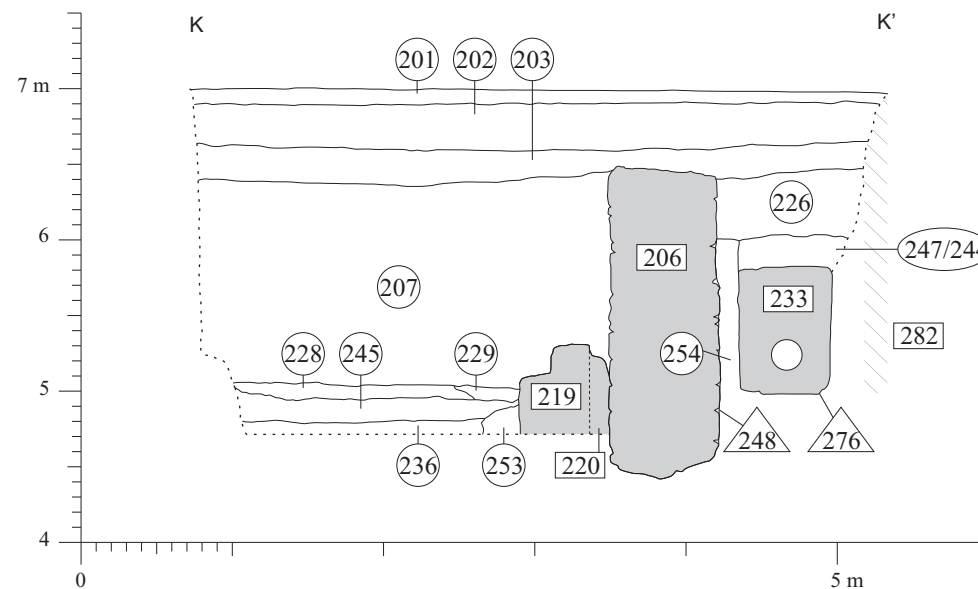
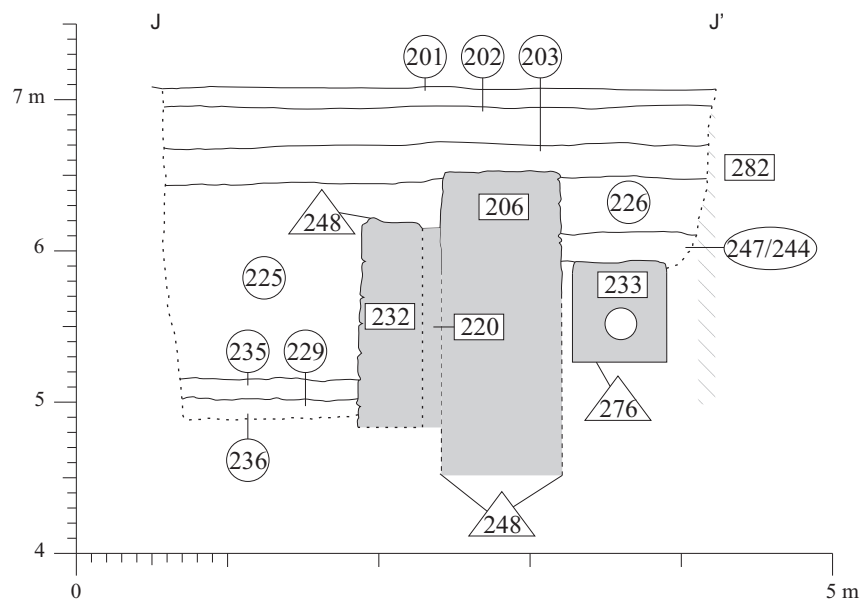
ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	FOMENT CIUTAT VELLA Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures-Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCB: 311/04 ZONA II C/MERCADERS. SECCIONS C-C', D-D', E-E'.	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla Ignasi Camps	Gener-Maig 05 PLÀNOL 19 Escala 1:50

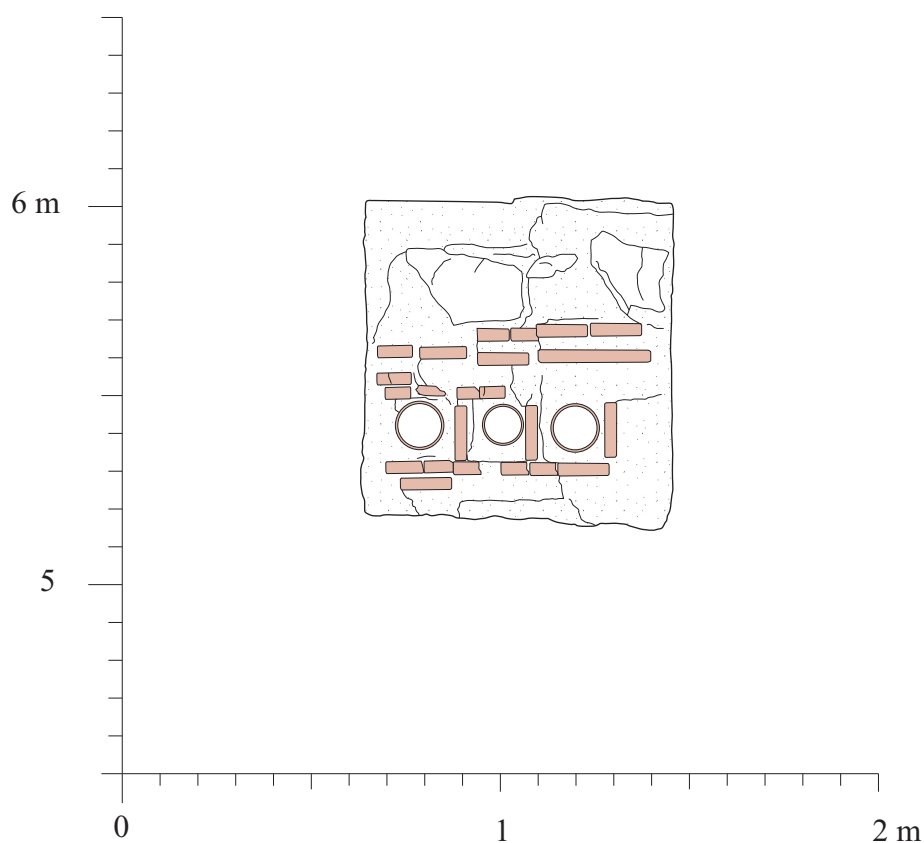
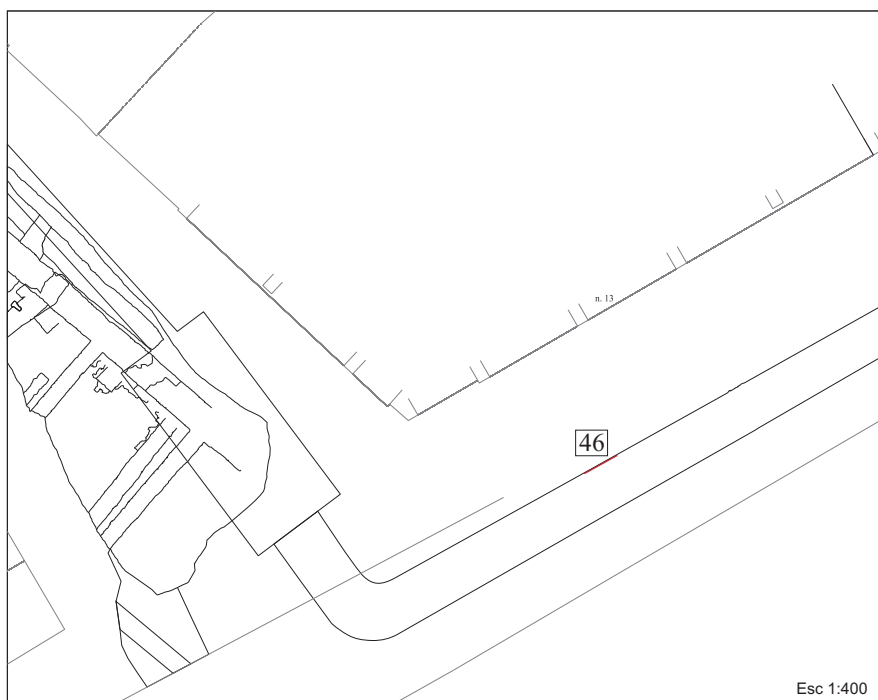

 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	/FOMENT/CIUTAT VELLA/ Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures-Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCb: 311/04 ZONA II C/MERCADERS. SECCIONS F-F', G-G'.	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Emili Revilla Ignasi Camps	Gener-Maig 05
					PLÀNOL 20
					Escala 1:50

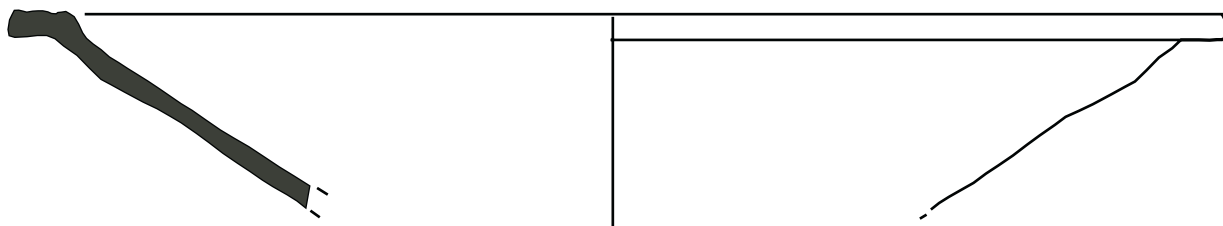

..... Límit excavació
 ▨ Col·lector

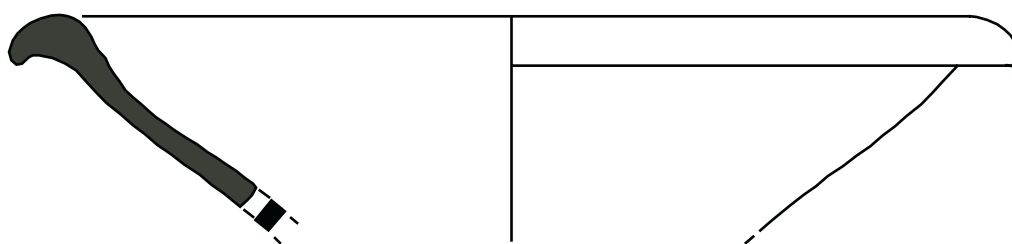

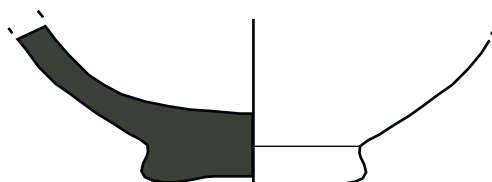
 ArqueoCat Arqueologia i Patrimoni	INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA SUBSIDIÀRIA DE LA REMODELACIÓ DE L'AVINGUDA CAMBÓ (Av. Cambó- Freixures- Mercaders) (Barcelona, Barcelonès) Codi MHCB: 311/04 ZONA I AV. CAMBÓ ALÇAT UE 46.	DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Gemma Caballé	Gener-Maig 2005
		PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Ignasi Camps i Emili Revilla	PLÀNOL 22
			Escala 1:50

311-04-205-11

311-04-205-12

311-04-207-26

0 5 cm

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

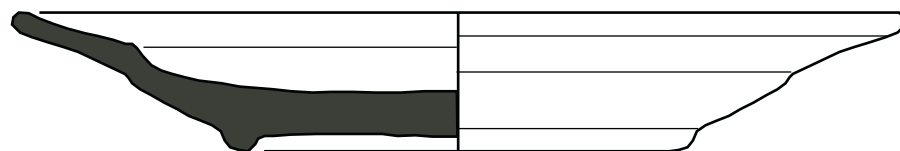
LÀM.

1

311-04-207-34

0 5 cm

311-04-207-32

0 5 cm

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

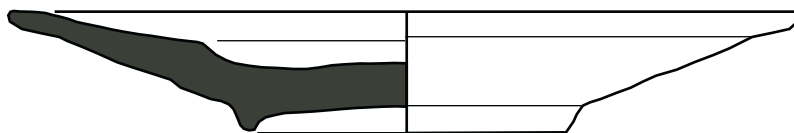
Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.

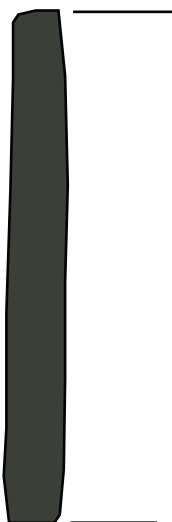
2

311-04-209-4

311-04-225-26

311-04-225-31

0 5 cm

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

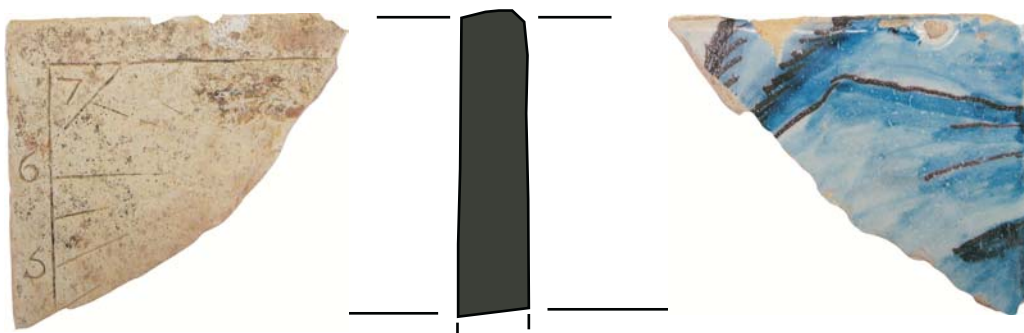
Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.
4

311-04-225-32

311-04-225-33

0 5 cm

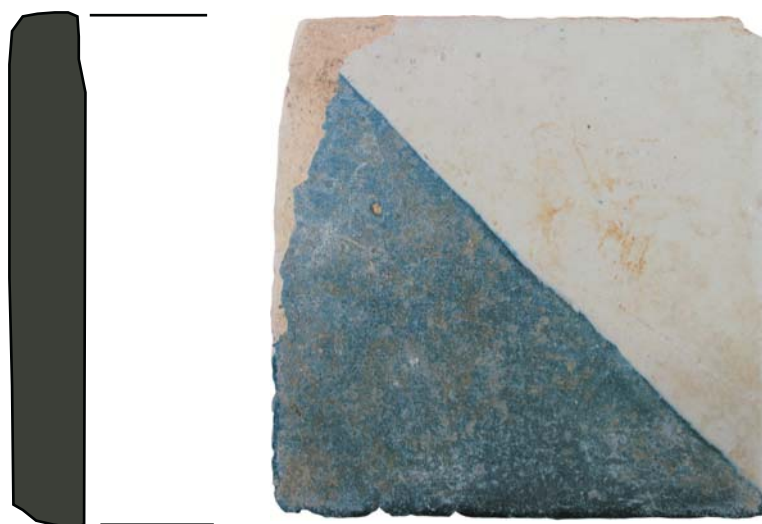

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

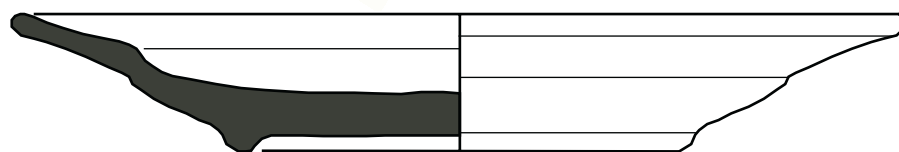
Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.

4

311-04-225-34

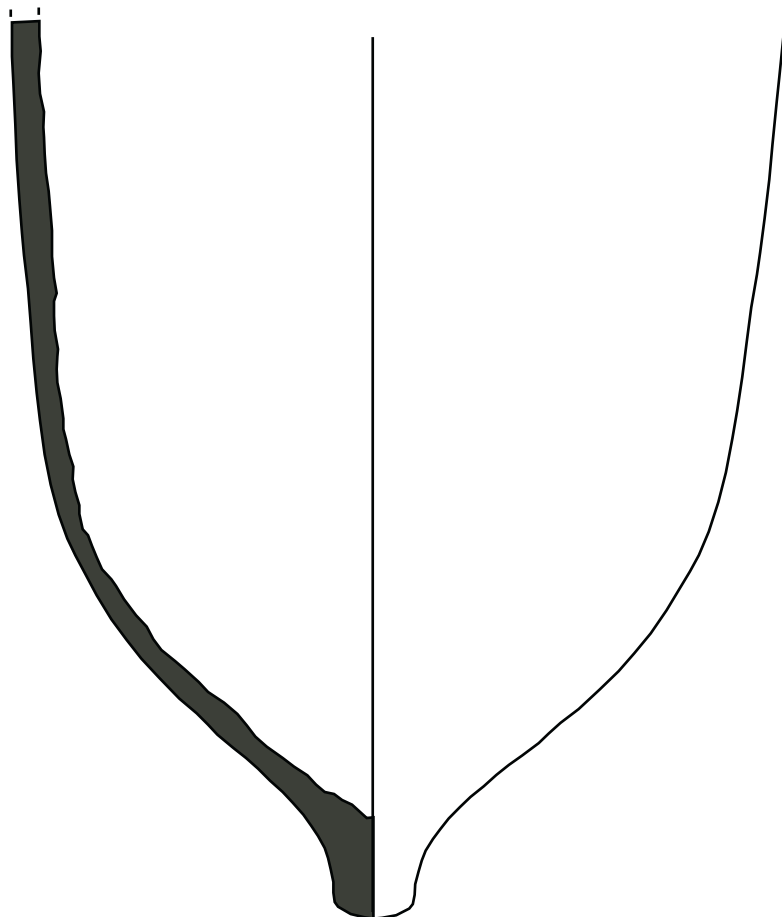
311-04-247-18

0 5 cm

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

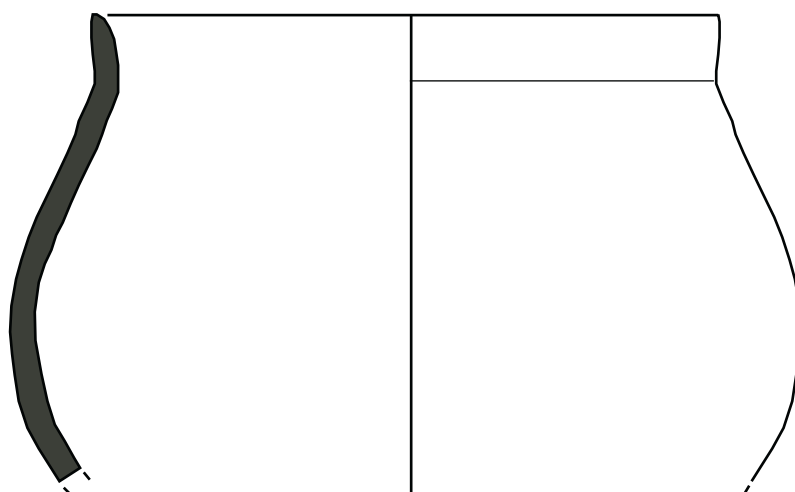
Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.
5

311-04-234-1

0 5 cm

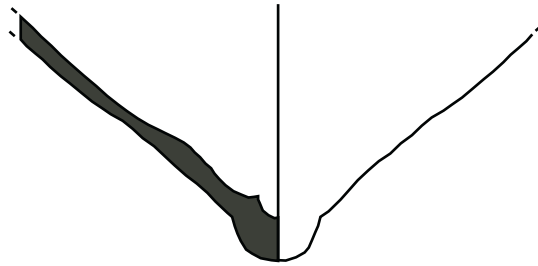
311-04-266-1

0 5 cm

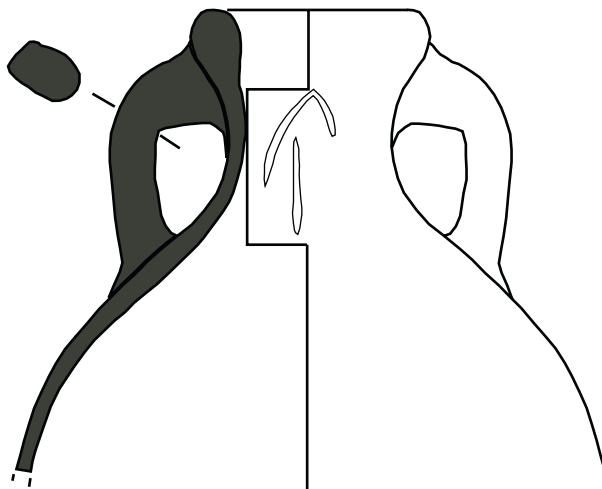
INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
CODI-311 /04

Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.
6

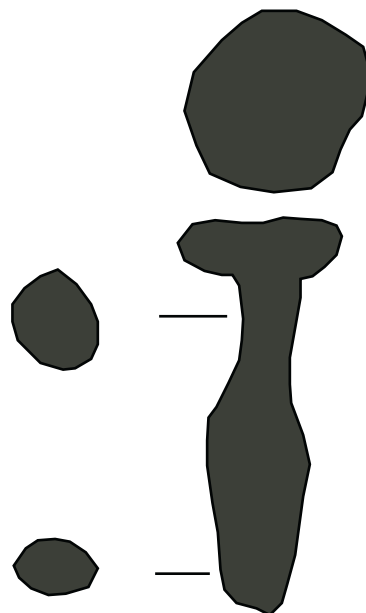

311-04-258-1

311-04-327-1

0 5 cm

311-04-258-4

0 5 cm

INTERVENCIÓ: AVINGUDA FRANCESC CAMBÓ
Codi-311 /04

Direcció: G. Caballé
Dibuix: J. Huertas

LÀM.
7